

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**« ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ –
ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΠΟΔΥΝΑΜΩΣΗΣ ΤΗΣ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε.
ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ »**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :

ΚΙΤΣΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ :

ΝΑΣΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

ΠΡΕΒΕΖΑ 2011

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**« ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ –
ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΠΟΔΥΝΑΜΩΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε. ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ »**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :

ΚΙΤΣΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

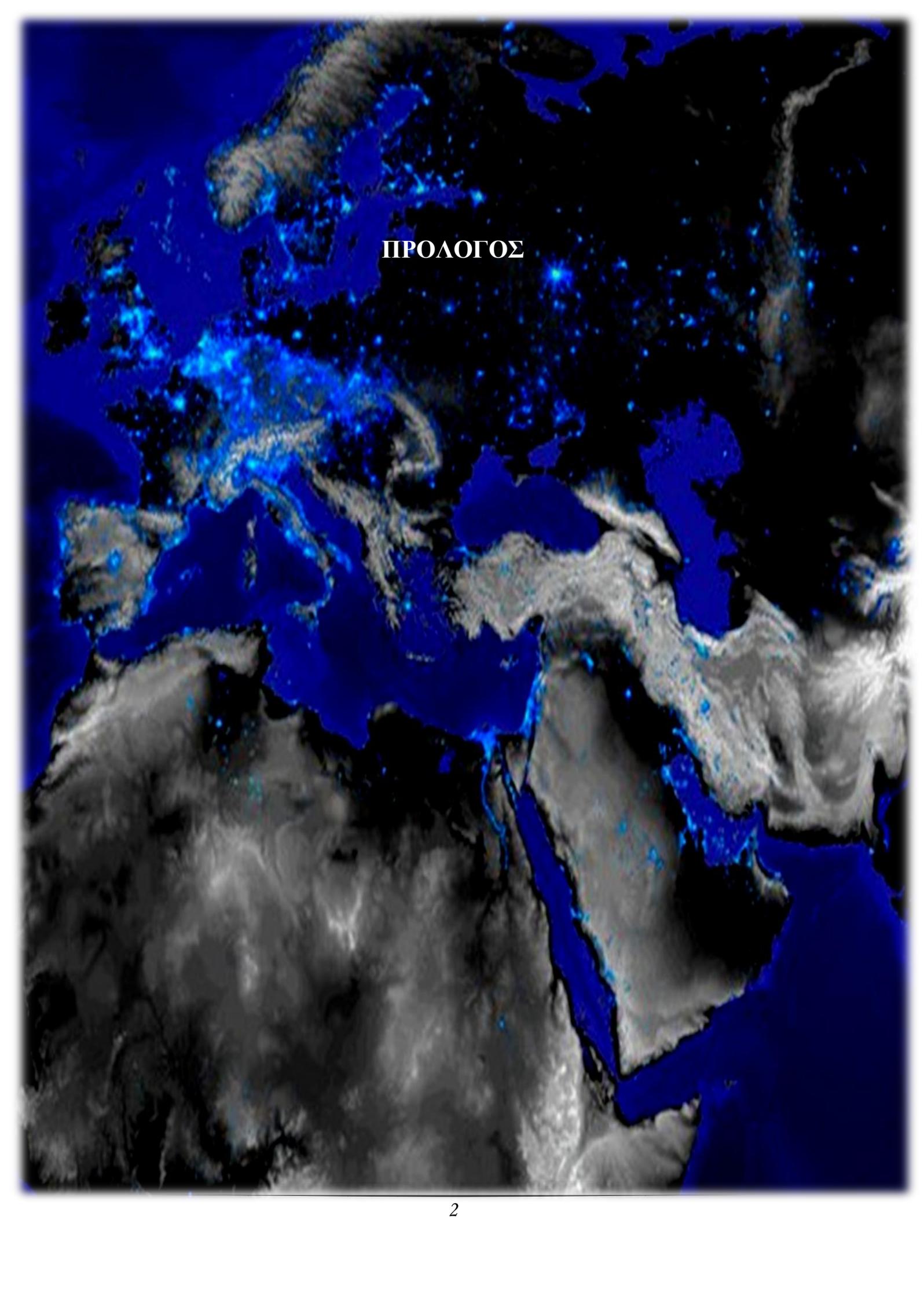
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ :

ΝΑΣΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

ΠΡΕΒΕΖΑ 2011

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

*Ευχαριστώ πολύ τους καθηγητές
κ. Κήσο Παναγιώτη και κ. Παππά Παρασκευή
για την πολύτιμη και αποτελεσματική συνεργασία μας,
καθώς και
την οικογένειά μου για την αμέριστη υποστήριξή της.*

A satellite-style map of Europe and the Mediterranean region, rendered in grayscale with a prominent blue glow emanating from the landmasses. The word ΠΡΟΛΟΓΟΣ is centered in the upper portion of the map.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο φορολογικός ανταγωνισμός είναι ένα φαινόμενο το οποίο έχει προκαλέσει την τελευταία δεκαετία το έντονο ενδιαφέρον των Κυβερνήσεων, Φορολογικών Διοικήσεων, Ακαδημαϊκών κύκλων κλπ. στην Ε.Ε. Η ολοκλήρωση και η εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς, η ολοκλήρωση των διαδικασιών διεύρυνσης με τα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης καθώς και τα χαρακτηριστικά της παγκοσμιοποίησης γενικότερα συντέλεσαν στην αύξηση της κινητικότητας της φορολογικής βάσης. Τούτο έχει σαν συνέπεια την όλο και μειούμενη δυνατότητα, από πλευράς φορολογικών αρχών, φορολόγησης των παραγωγικών συντελεστών οι οποίοι χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη κινητικότητα (όπως το κεφάλαιο). Οι συντελεστές φορολόγησης του κεφαλαίου παίζουν σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών κυρίως στην προσέλκυση επενδύσεων έχει γίνει περισσότερο έντονος όπως προαναφέρθηκε ύστερα από τις τελευταίες διευρύνσεις της Ε.Ε. Τα κράτη μέλη υιοθετώντας χαμηλούς συντελεστές στην άμεση φορολογία ενέτειναν τον φορολογικό ανταγωνισμό οδηγώντας και τα παλαιότερα κράτη μέλη στην εφαρμογή φορολογικών μεταρρυθμίσεων, στην δημιουργία των «φορολογικών παραδείσων» και κατ' επέκταση στη δημιουργία υπεράκτιων εταιρειών που εδρεύουν στους φορολογικούς αυτούς παραδείσους.

Ειδικότερα ο φορολογικός ανταγωνισμός σε επίπεδο Ε.Ε χαρακτηρίζεται από τις αυξημένες προσπάθειες των υπεύθυνων της άσκησης φορολογικής πολιτικής για μεγαλύτερα μερίδια συμμετοχής (κυρίως) στην Φορολογητέα βάση. Αυτό σημαίνει ότι οι κυβερνήσεις που θέλουν πραγματικά να αυξήσουν τις επενδύσεις στην χώρα τους ή να διατηρήσουν ικανό επίπεδο επενδύσεων είναι δύσκολο να προχωρούν σε άσκηση φορολογικής πολιτικής η οποία να χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη υψηλών συντελεστών φορολογίας. Όλα τα στοιχεία που υπάρχουν και οι έρευνες τα τελευταία χρόνια δείχνουν ότι αναμφίβολα σε επίπεδο Ε.Ε υπάρχει έντονη πίεση για μείωση των συντελεστών φορολογίας (φορολογία επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων) (διαδικασία *race to the bottom*) – χωρίς βέβαια να παραβλέπεται ότι η υιοθέτηση χαμηλών συντελεστών φορολόγησης δεν αποτελεί τον μόνο παράγοντα προσέλκυσης ΑΞΕ (π.χ. όπως ιδιαίτερη σημασία αποκτούν το γενικότερο θεσμικό πλαίσιο, λοιποί οικονομικοί παράγοντες, δυνατότητες πρόσβασης σε αγορές, ύπαρξη κατάλληλων δικτύων διανομής, καινοτομίες κλπ – με χαρακτηριστικό παράδειγμα εδώ αυτό των Σκανδιναβικών Χωρών τα οποία συνεχίζουν να επιβάλλουν υψηλούς συντελεστές φορολόγησης προσελκύνοντας ταυτόχρονα ξένες επενδύσεις).

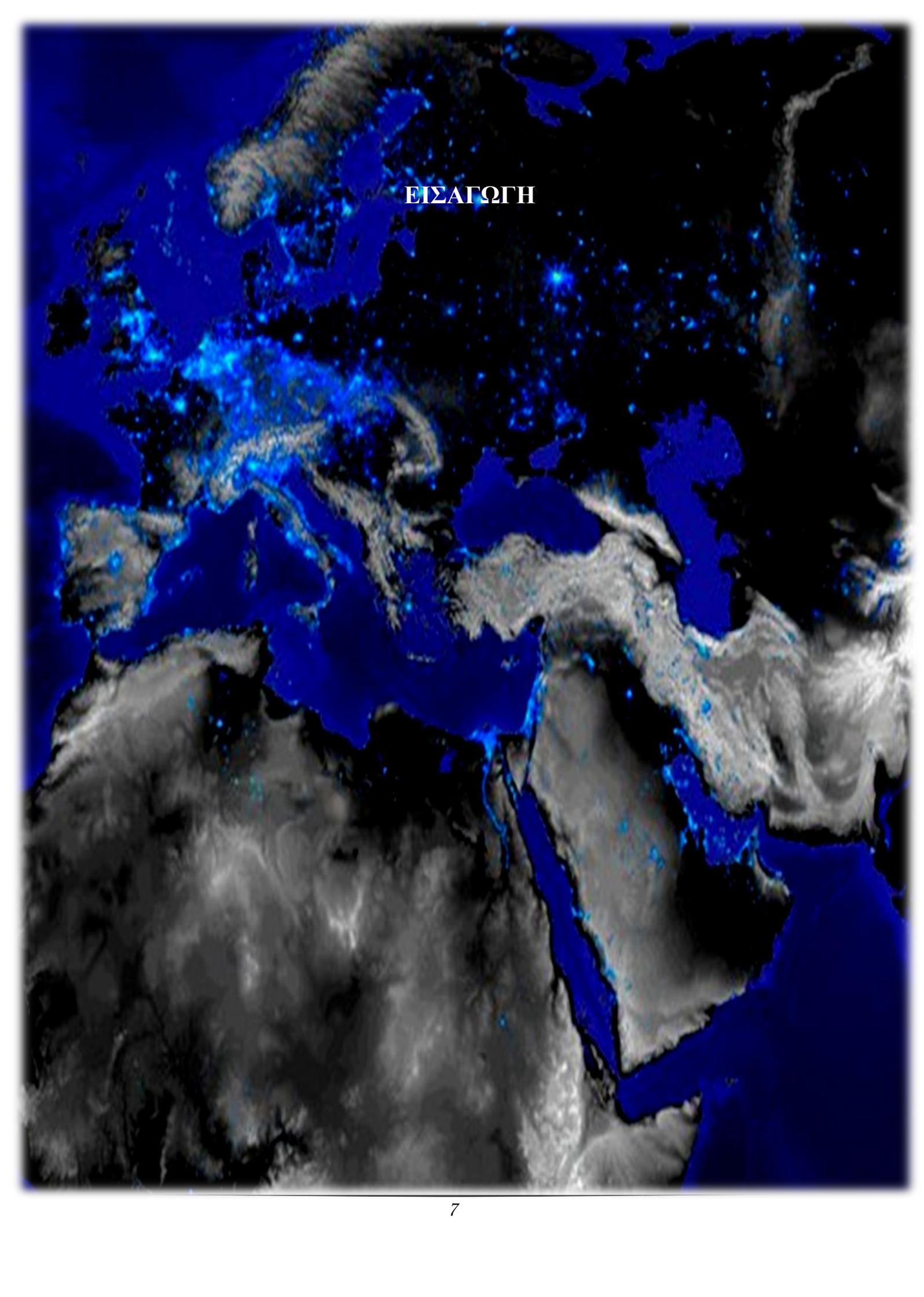
Με την παρούσα εργασία επιδιώκεται η προσέγγιση του φαινομένου του φορολογικού ανταγωνισμού στην Ε.Ε σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο και η συσχέτισή του με τις τελευταίες προσπάθειες της Ε.Ε για την ανάπτυξη μέτρων προς την κατεύθυνση του συντονισμού των φορολογικών συστημάτων και της εναρμόνισης της φορολογίας στην Ε.Ε. Καθώς και η προσέγγιση των φορολογικών παραδείσων και οι συνέπειες τις οποίες επιφέρουν στην Ε.Ε .

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	1
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ.....	11
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	12
1.1 ΓΕΝΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	12
1.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ.....	13
1.2.1 Ταξινόμηση των φόρων.....	14
1.2.2 Άμεσοι και έμμεσοι φόροι.....	16
1.2.3 Άμεση φορολογία.....	18
1.2.4 Έμμεση φορολογία.....	19
1.2.5 Ασφαλιστικές εισφορές	19
1.3 ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΑΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ Ε.Ε20	
2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ.....	21
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	21
2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	22
2.2 ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ	23
2.2.1 Εμφάνιση του φορολογικού ανταγωνισμού.....	23
2.2.2 Θεωρητική προσέγγιση	24
2.2.3 Φορολογικός ανταγωνισμός λόγω κινητικότητας των εργαζομένων για τα φυσικά πρόσωπα	27
2.2.4 Πολιτική κυβερνήσεων	28
2.3 «ΔΡΑΣΗ- ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ» ΤΗΣ Ε.Ε.	29
2.3.1 Προσέλκυση επενδύσεων στην Ε.Ε.....	30
2.3.2 Η δράση της Επιτροπής και τα επιτεύγματά της.....	32
2.3.3 Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου	36
2.4 ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	37
2.4.1 Η δευτέρα δέσμη μέτρων του παράγωγου κοινοτικού δικαίου για την εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της άμεσης φορολογίας (υπό το καθεστώς της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης)	37
2.4.2 Λόγοι εναρμόνισης της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της φορολόγησης των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης και εμπόδια στην πραγματοποίησή αυτής.....	40

2.4.2.1	Λόγοι εναρμόνισης της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της φορολόγησης των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης	40
2.4.2.2	Εμπόδια στην εναρμόνιση της φορολογικής νομοθεσίας επί των προϊόντων αποταμίευσης.....	43
2.4.3	Βασικές ρυθμίσεις της οδηγίας 2003/48/ΕΚ	46
2.4.3.1	Η επιλογή ενός αυτόματου συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών	47
2.4.3.2	Η διερεύνηση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας.....	49
2.4.3.3	Η εξάρτηση της εφαρμογής της οδηγίας στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές από την πλήρωση της προϋπόθεσης της εφαρμογής μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος από ορισμένα τρίτα κράτη.....	50
2.5	ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	52
2.5.1	Συντελεστές - φορολογία νομικών προσώπων.....	52
2.5.1.1	Συντελεστές φορολογίας - Έμμεσοι φόροι.....	53
2.5.1.2	Φορολογική επιβάρυνση.....	53
2.5.2	Συμπεράσματα	56
3	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ.....	58
	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ	59
3.1	ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ.....	59
3.1.1	Εισαγωγή.....	59
3.1.2	Τι είναι οι φορολογικοί παράδεισοι και που βρίσκονται.....	60
3.1.3	Ιστορική εξέλιξη των φορολογικών παραδείσων	64
3.2	OFFSHORE ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	67
3.2.1	Ξέπλυμα χρήματος στις offshore εταιρείες.....	68
3.2.2	Κόρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το ξέπλυμα, τη κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες [Νόμος 2655/1998 (ΦΕΚ - Α 264/1.12.1998)].....	72
3.3	ΕΠΙΒΟΛΗ ΝΕΩΝ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ	74
3.4	ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩΝ	76
3.5	Η ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ G20 ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ.....	77
3.5.1	Δημιουργία της ομάδας G20.....	77
3.5.2	Μέτρα κατά των φορολογικών παραδείσων από την G20.....	83
3.6	ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ	84
3.7	ΠΙΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ.....	86
3.7.1	Συμφωνία και με τα νησιά Κέιμαν	88
3.8	ΔΙΧΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ	89
3.8.1	Υπέρ των φορολογικών παραδείσων	89

3.8.2	<i>Γαλλία - Γερμανία εναντίον των «παραδείσων»</i>	92
3.8.3	<i>Στην «αντίπερα όχθη»</i>	93
3.8.3.1	<i>Το άρθρο Bloomberg</i>	93
3.8.3.2	<i>Περαιτέρω στο άρθρο Bloomberg</i>	94
3.8.4	<i>Η άλλη όψη του «νομίσματος»</i>	94
3.8.5	<i>Άδικος ή όχι ο ανταγωνισμός;</i>	95
4	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	96
	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ ΚΑΙ Η ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	97
4.1	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ	97
4.1.1	<i>Σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π</i>	97
4.2	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΜΕΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ	99
4.2.1	<i>Συντονισμός και εναρμόνιση της φορολογικής βάσης για τη</i> <i>φορολογία επιχειρήσεων</i>	101
4.2.2	<i>Εφαρμογή των κανόνων κατά των καταχρήσεων</i>	101
4.2.3	<i>Εφαρμογή των κανόνων κατά των καταχρήσεων όσον αφορά τρίτες</i> <i>χώρες</i>	102
4.2.4	<i>Η φορολόγηση των προσόδων από κινητές αξίες στην Ελλάδα</i>	102
4.2.4.1	<i>Εξελίξεις και προοπτικές</i>	102
4.2.4.2	<i>Φορολογία επιχειρήσεων</i>	105
4.2.4.3	<i>Διασυννορικά φορολογικά θέματα</i>	106
4.2.4.4	<i>Ενοποιημένη φορολογική βάση για τις επιχειρήσεις</i>	106
5	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	108
	Η ΔΙΑΒΡΩΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ - ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ	109
5.1	Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Ε.Ε.	109
5.1.1	<i>Ο διττός χαρακτήρας της λογιστικής της Ε.Ε και της υποβολής</i> <i>εκθέσεων</i>	109
5.1.2	<i>Από πού προέρχονται τα χρήματα</i>	110
5.1.3	<i>Που πηγαίνουν τα χρήματα</i>	111
5.2	ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ	111
5.2.1	<i>Η διάβρωση της φορολογικής βάσης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής</i> <i>Ένωσης</i>	112
5.2.2	<i>Η διάβρωση της φορολογικής βάσης σε επίπεδο ΟΟΣΑ</i>	113
5.3	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	114
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	122
	ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	125

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε όλες τις σύγχρονες και οικονομικά αναπτυγμένες κοινωνίες υφίστανται θεσμοί οι οποίοι οριοθετούν νομοθετικά το ύψος της φορολογικής επιβάρυνσης, ανάλογα με τη μορφή της οικονομικής δραστηριότητας καθώς επίσης και τον αποκλεισμό των κεφαλαίων που αποκτήθηκαν με μη μόνιμα μέσα (παραοικονομία, οικονομικό ή κοινό έγκλημα) από την επανατοποθέτησή τους στο νομικό οικονομικό ιστό (money laundering).

Η μεγαλύτερη εξέλιξη στον κόσμο των επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια είναι η επιθυμία μικρών και μεγάλων εξ' αυτών να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους διεθνώς. Αυτό ο φαινόμενο εκθέτει τις επιχειρήσεις σε φορολογικό κίνδυνο δεδομένου ότι αναγκάζονται να λειτουργούν σε διάφορα και πολλές φορές όχι σταθερά φορολογικά καθεστώτα.

Ο ουσιαστικότερος λόγος της επέκτασης των επιχειρήσεων είναι η δυνητική αύξηση της κερδοφορίας τους. Ένας από τους πιο προσδιοριστικούς παράγοντες της κερδοφορίας είναι η επίπτωση των φόρων τόσο για τη νέα επιχείρηση όσο και για τη μητρική.

Σε ορισμένες περιπτώσεις η έλλειψη εναρμόνισης των φορολογικών συστημάτων διαφορετικών χωρών μπορεί να δημιουργήσει καταστάσεις που η ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε μια τρίτη χώρα να συνεπάγεται υψηλό φορολογικό κόστος.

Ένα ακραίο παράδειγμα μη εναρμόνισης είναι η διπλή φορολόγηση κερδών, ήτοι τα κέρδη ενός ξένου υποκαταστήματος να φορολογούνται πλήρως στην ξένη χώρα και στη συνέχεια τα μετά από φόρους κέρδη όταν επαναπατρίζονται στη μητρική, υπό μορφή μερίσματος, να υπόκεινται σε φορολογία ως εισόδημα της μητρικής. Η διπλή φορολόγηση θα οδηγήσει σε ματαίωση της απόφασης ίδρυσης υποκαταστήματος, εκτός αν υπάρχει κάποια έκπτωση για τους φόρους που έχουν ήδη πληρωθεί από το υποκατάστημα στην αλλοδαπή.

Επειδή όμως η φορολογική επιβάρυνση πλήττει άμεσα τη κερδοφορία των οικονομικών μονάδων, είτε με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές είτε με την έλλειψη εναρμόνισης μεταξύ των φορολογικών συστημάτων διαφορετικών χωρών και την επιβολή διπλής φορολογίας για την ίδια οικονομική δραστηριότητα, για το λόγο αυτό το διεθνές κεφάλαιο ανέπτυξε το θεσμό των υπεράκτιων (offshore) εταιρειών παρακάμπτοντας τις χώρες όπου πραγματικά δραστηριοποιούνται και εμφανίζονται ως οικονομική έδρα χώρες «φορολογικούς παραδείσους» (tax heavens) με ελάχιστους ή μηδενικούς φορολογικούς συντελεστές για τα εκτός της έδρας αποκτηθέντα κέρδη και πλήρη εχεμύθεια ως προς τη προέλευση και την ιδιοκτησία του κεφαλαίου.

Ιστορικά, τρεις συντελεστές έχουν συνδυασθεί για να βελτιώσουν την αποδοτικότητα του κεφαλαίου. Στο τέλος του 1980 είδαμε την απόλυτη φιλελευθεροποίηση των κινήσεων του κεφαλαίου, κρατώντας το μακριά από εθνικό ή διεθνές έλεγχο.

Μετάπειτα, η επανάσταση στις επικοινωνίες επιτάχυνε την επέκταση των οικονομικών μεταβολών. Τελικά, οι «φορολογικοί παράδεισοι», έγιναν περισσότερο αξιόπιστοι.

Είναι αδύνατο να δώσει κανείς επακριβή και ολοκληρωμένο ορισμό σχετικά με το τι αποτελεί Διεθνές Υπεράκτιο Οικονομικό Κέντρο και την πιθανή διαφορά του από τον «φορολογικό παράδεισο». Το αν μία συγκεκριμένη περιοχή θα πρέπει να θεωρηθεί Διεθνές Υπεράκτιο Οικονομικό Κέντρο είναι θέμα πολλών παραμέτρων.

Ενώ πολλές χώρες, ειδικά αυτές που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι, παρέχουν ευρεία κλίμακα φορολογικών προγραμμάτων, ώστε όλοι οι επαγγελματίες και σύμβουλοι πάνω σε θέματα φορολογίας θα συμφωνούσαν στο να τις θεωρούν Διεθνή Υπεράκτια Οικονομικά Κέντρα, υπάρχουν και άλλες περιοχές που έχουν πολύ λιγότερα εκμεταλλεύσιμα χαρακτηριστικά πάνω σε θέματα παγκόσμιας φορολογικής οργάνωσης, με αποτέλεσμα να υπάρχει διαφωνία σχετικά με το αν θα πρέπει αυτές να θεωρούνται Διεθνή Υπεράκτια Οικονομικά Κέντρα.

Πολλά Διεθνή Υπεράκτια Οικονομικά Κέντρα μπορεί δικαιωματικά να περιγράφονται ως φορολογικοί παράδεισοι λόγω του εξαιρετικά χαμηλού φόρου που επιβάλλεται στο εισόδημα. Τέτοιοι φορολογικοί παράδεισοι είναι συνήθως πολύ μικρές χώρες οι οποίες εσκεμμένα έχουν δημιουργήσει ένα περιβάλλον χωρίς καμία ή ελάχιστη επιβάρυνση, έτσι ώστε να ενθαρρύνουν τη χρήση της περιοχής αυτής για τη διενέργεια των παγκόσμιων συναλλαγών. Παρ' όλα αυτά, πολλά Διεθνή Οικονομικά Κέντρα (υπεράκτια και μη) είναι και μεγάλα εμπορικά κέντρα με υψηλά επίπεδα φορολογίας και με εξελιγμένα φορολογικά συστήματα.

Η Ελβετία είναι πιθανώς το πιο γνωστό παράδειγμα ενός πολύ εξελιγμένου καθεστώτος το οποίο λόγω σειράς ιστορικών, εμπορικών και νομικών παραγόντων έχει γίνει από τα γνωστότερα Διεθνή Οικονομικά Κέντρα. Παράγοντες όπως πολιτικοί, οικονομικοί, νομισματικής σταθερότητας, νόμοι περί τραπεζικού απορρήτου και εξαίρεση στη φορολόγηση κερδών που επαναπατρίζονται από ξένες θυγατρικές εταιρείες ή υποκαταστήματα έχουν συμβάλει στο να κάνουν την Ελβετία Διεθνές Οικονομικό Κέντρο, παρά το γεγονός ότι τα επίπεδα φορολογίας των ομοσπονδιών των καντονιών και των δήμων ξεπερνούν το 40%.

Υπάρχουν ακόμη Διεθνή Οικονομικά Κέντρα που ενώ επιβάλλουν φόρους στο εισόδημα γενικά, έχουν δημιουργήσει ειδικά προγράμματα για να ευνοούνται ορισμένες τάξεις ανθρώπων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το Ηνωμένο Βασίλειο, που προσφέρει ιδιαίτερα ευνοϊκά προγράμματα στους μη κατοίκους του Ηνωμένου Βασιλείου.

Οποιαδήποτε χώρα παρέχει πλεονεκτήματα σε θέματα παγκόσμιων φορολογικών προγραμμάτων, είτε ως χώρος συναλλαγών είτε ως χώρος φύλαξης για τα κεφάλαια διεθνών εταιρειών, μπορεί κατά κάποιο τρόπο να θεωρηθεί «Διεθνές Υπεράκτιο Οικονομικό Κέντρο».

Σε παγκόσμια κλίμακα τα κέντρα υπεράκτιων εταιρειών υπερβαίνουν τα 80 και μέσα από τις εταιρείες αυτές διακινείται περίπου το μισό του παγκοσμίου κύκλου εργασιών.

Έχει επιχειρηθεί μια κατηγοριοποίηση (από το 1996) των Διεθνών Υπεράκτιων Οικονομικών Κέντρων – φορολογικών παραδείσων σε τρεις μεγάλες κατηγορίες οι

οποίες με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο προστατεύουν την ανωνυμία του ιδιοκτήτη ή του πραγματικού δικαιούχου των κεφαλαίων που εμπιστεύονται εκεί.

Πρώτη κατηγορία είναι ο αγγλοσαξονικός τύπος παραδείσου, όπου προστατεύεται μεν το τραπεζικό απόρρητο, όμως η ταυτότητα των συναλλασσομένων μπορεί να φανεί είτε κατά τον έλεγχο του συναλλάγματος (όταν δεν πρόκειται για κατοίκους της περιοχής), είτε κατά τη φάση υπογραφής συμβάσεων καταπιστεύματος, όπου τα ονόματα των πραγματικών μετόχων ή των τρίτων που μεσολαβούν αντί αυτών, αναγράφονται στη σύμβαση.

Η δεύτερη κατηγορία είναι αυτή του ελβετικού δικαίου όπου δεν προβλέπεται συναλλαγματικός έλεγχος και η μόνη περίπτωση αποκάλυψης της πραγματικής ταυτότητας του ιδιοκτήτη της εταιρείας είναι κατά την υπογραφή σύμβασης μεταβίβασης κυριότητας.

Η τρίτη κατηγορία είναι αυτή των παραδείσων που εγγυώνται την ανωνυμία. Εδώ δεν ελέγχεται καθόλου το συνάλλαγμα και οι μετοχές εταιρειών εκδίδονται ανώνυμες χωρίς εγγυήσεις από τους διευθύνοντες αυτές.

Οι θιγόμενες χώρες από τη διεθνή αυτή μέθοδο φοροαποφυγής (tax avoidance) προσπάθησαν και προσπαθούν να αντιδράσουν θέτοντας ειδικούς νομοθετικούς κανόνες για τη διασφάλιση φορολόγησης της φορολογητέας ύλης και κυρίως μη υπογράφοντας συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας με χώρες «φορολογικούς παραδείσους».

Στο πλαίσιο αυτό, η επιτροπή φορολογικών θεμάτων του ΟΟΣΑ έχει από το 1998 ξεκινήσει μια προσπάθεια προσδιορισμού και εξάλειψης των επιζήμιων φορολογικών πρακτικών, θεωρώντας ότι η διάβρωση της φορολογικής βάσης από τις πρακτικές αυτές συνιστά σοβαρή απειλή για τις οικονομίες των ανεπτυγμένων οικονομικά κρατών.

Από τα προαναφερθέντα γίνεται άμεσα κατανοητό ότι ο απώτερος σκοπός της σύστασης των υπεράκτιων εταιρειών είναι κατά κανόνα η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης και αν είναι δυνατόν η ολική εξάλειψή της. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε ότι μία οικονομική μονάδα είναι δυνατόν να μειώνει ή και να εξαλείφει την φορολογική της υποχρέωση, χωρίς ταυτόχρονα να παραβιάζει τη νομοθεσία της χώρας στη οποία δραστηριοποιείται και κατά συνέπεια να διώκεται από αυτή.

1 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

- 1.1 ΓΕΝΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
- 1.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ
  - 1.2.1 Ταξινόμηση των φόρων
  - 1.2.2 Άμεσοι και έμμεσοι φόροι
  - 1.2.3 Άμεση φορολογία
  - 1.2.4 Έμμεση φορολογία
  - 1.2.5 Ασφαλιστικές εισφορές
- 1.3 ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΑΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ Ε.Ε

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1.1 ΓΕΝΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η φορολογική πολιτική στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) απαρτίζεται από δύο κλάδους: την άμεση φορολογία, που εξακολουθεί να υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών και την έμμεση φορολογία, που άπτεται της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Στο χώρο της άμεσης φορολογίας, τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει μέτρα που επιτρέπουν την αποφυγή της φοροδιαφυγής και της διπλής φορολογίας. Η φορολογική πολιτική μεριμνά ώστε να μην νοθεύεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών στην εσωτερική αγορά από τις διαφορές των φορολογικών συντελεστών και των συστημάτων φορολογίας στο επίπεδο της έμμεσης φορολογίας. Έχουν επίσης θεσπιστεί μέτρα για να είναι δυνατόν να αποφευχθούν οι ζημιογόνες συνέπειες του φορολογικού ανταγωνισμού, στις περιπτώσεις που οι επιχειρήσεις προβαίνουν σε μεταφορές πίστωσης μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε.

Σε μια γενική σύγκριση των φορολογικών συστημάτων βάσει των ειδών φορολόγησης, ένα πρώτο κριτήριο κατηγοριοποίησης των φορολογικών συστημάτων αποτελεί η διάκριση άμεσης, έμμεσης φορολογίας και ασφαλιστικών εισφορών. Στην Ε.Ε. κατά μέσο όρο η αναλογία άμεσης και έμμεσης φορολόγησης στο σύνολο των φορολογικών εσόδων είναι ισόρροπη και κοντά στη μονάδα. Αντίθετα στην Ελλάδα η έμμεση φορολογία καταλαμβάνει μεγαλύτερο μέρος στο σύνολο των φορολογικών εσόδων, γεγονός που θεωρείται από πολλούς ως παράμετρος κοινωνικής αδικίας του φορολογικού συστήματος.

Η φορολογική πολιτική διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς. Ωστόσο, οι αρμοδιότητες της ΕΕ στον τομέα της φορολογίας είναι σχετικά περιορισμένες. Η άμεση φορολογία ρυθμίζεται σχεδόν εξ' ολοκλήρου μέσω διμερών συμφωνιών, ενώ η συνθήκη ΕΚ περιλαμβάνει ορισμένες διατάξεις και προβλέπει την εναρμόνιση της έμμεσης φορολογίας. Η δικαιοδοσία του ΔΕΚ και η συνεργασία μεταξύ των φορολογικών αρχών των κρατών μελών παραμένουν ουσιαστικές συνιστώσες της ευρωπαϊκής φορολογικής πολιτικής

1.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΦΟΡΩΝ

Στη χώρα μας, όπως και γενικότερα στο σύνολο των χωρών της διεθνούς κοινότητας, επικρατεί το σύστημα της πολλαπλής φορολογίας, της επιβολής δηλ. περισσότερων του ενός φόρου, επειδή έτσι εξυπηρετούνται καλύτερα οι σκοποί του φόρου.

Οι ποικίλοι φόροι που επιβάλλονται μπορούν να διακριθούν:

- i. Ως προς τη φορολογική τους βάση, δηλ. το οικονομικό μέγεθος επί του οποίου υπολογίζεται ο φόρος σε αναφορά και προς το πρόσωπο του φορολογούμενου
- ii. Ως προς τη μέθοδο προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης
- iii. Ως προς τη μέθοδο υπολογισμού τους
- iv. Ως προς το χαρακτήρα του φορολογικού συντελεστή

Ως φορολογούμενη μονάδα καλείται ο ιδιώτης ο οποίος διαθέτει φορολογική βάση – αυτός δηλαδή που θα πρέπει να φορολογηθεί.

Φορολογικός συντελεστής: ορίζεται ως ο φόρος που αντιστοιχεί σε κάθε μονάδα φορολογικής βάσης. Οι φορολογικοί συντελεστές διακρίνονται σε : μέσους και οριακούς συντελεστές.

Ο Μέσος Φορολογικός Συντελεστής (ΜΦΣ) είναι το κλάσμα του συνολικού ποσού φόρου που καταβάλλει ο υποκείμενος στο φόρο δια του συνολικού ποσού της φορολογητέας ύλης. π.χ. Φόρος = 1.000 ευρώ, φορολογική βάση (ετήσιο εισόδημα) = 10.000 ευρώ, ΜΦΣ = 1.000 / 10.000 = 10%.

Δηλαδή πρόκειται για την σχέση :

$$\text{ΜΦΣ} = \frac{\text{Φόρος}}{\text{Φορολογική Βάση}}$$

Ο οριακός συντελεστής, είναι το επιπλέον ποσό φόρου που θα πρέπει να πληρωθεί για την επαύξηση της φορολογητέας ύλης κατά μία μονάδα, δίνεται από την σχέση:

$$\text{ΟΦΣ} = \frac{\Delta \text{ Φόρου}}{\Delta \text{ Φορολογικής Βάσης}}$$

Αξίζει να σημειωθεί επίσης, ότι υπάρχει η περίπτωση τελικά ο ιδιώτης να μην επιβαρυνθεί με τον συγκεκριμένο φόρο, λόγω φοροαποφυγής¹ ή φοροδιαφυγής² ή και μετακύλυσης.

Ο μέσος φορολογικός συντελεστής μπορεί να είναι:

- *Αναλογικός*: όταν παραμένει ο ίδιος ανεξάρτητα με την φορολογική βάση
- *Προοδευτικός*: όταν το ποσοστό του φόρου αυξάνεται με την αύξηση της φορολογικής βάσης
- *Αντιστρόφως προοδευτικός*: όταν το ποσοστό του φόρου μειώνεται με την αύξηση της φορολογικής βάσης

1.2.1 Ταξινόμηση των φόρων

Με κριτήριο την φορολογική βάση :

Φόροι Εισοδήματος : Η αγοραστική δύναμη που υποχρεώνεται να μεταβιβάσει η φορολογούμενη μονάδα εξαρτάται από το εισόδημα που πραγματοποίησε την προηγούμενη χρονιά. Οι φόροι εισοδήματος διακρίνονται σε :

- Φόρους Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (ΦΕΦΠ) και χρησιμοποιείται συνήθως προοδευτικός συντελεστής.
- Φόρους Εισοδήματος Νομικών Προσώπων (ΦΕΝΠ) και χρησιμοποιείται συνήθως αναλογικός συντελεστής.

Φόροι στην Καταναλωτική Δαπάνη : Η αγοραστική δύναμη που υποχρεώνεται να μεταβιβάσει η φορολογική μονάδα στο δημόσιο εξαρτάται από την δαπάνη που πραγματοποίησε την προηγούμενη χρονιά. Οι κυριότεροι φόροι είναι οι έμμεσοι φόροι κατανάλωσης (οι φόροι στα προϊόντα του εξωτερικού ονομάζονται δασμοί). Σε αυτούς τους φόρους δίνεται η δυνατότητα μετακύλυσής τους από τους παραγωγούς στους καταναλωτές³.

¹ Φοροαποφυγή ή και νόμιμη φοροδιαφυγή, είναι η μείωση της φορολογικής υποχρέωσης με νόμιμο τρόπο, έτσι ώστε ο φορολογούμενος να διαφεύγει της φορολογίας χωρίς συνέπειες.

² Φοροδιαφυγή είναι η απροκάλυπτη καταστρατήγηση του νόμου και η ελαχιστοποίηση, με παράνομες ενέργειες, της νόμιμης φορολογικής υποχρέωσης από μέρος του φορολογουμένου. Πηγάζει από δόλια προαίρεση του υπόχρεου και έχει ως συνέπεια την οικονομική ζημιά του Δημοσίου.

³ Γεγονός που εξαρτάται από την ελαστικότητα της ζήτησης και της προσφοράς, καθώς επίσης και την μορφή αγοράς.

Οι φόροι στην καταναλωτική δαπάνη διακρίνονται :

- **Ανάλογα με τα προϊόντα που καλύπτουν** σε γενικούς (φόροι σε όλα τα προϊόντα) και ειδικούς φόρους κατανάλωσης (σε συγκεκριμένα προϊόντα).
- **Ανάλογα με την φορολογική βάση που επιβάλλονται** οι γενικοί φόροι διακρίνονται σε φόρους στην συνολική αξία πώλησης και φόρους στην προστιθέμενη αξία (ΦΠΑ)
- **Ανάλογα με τον τρόπο που υπολογίζεται η φορολογική υποχρέωση**, διακρίνονται στους φόρους κατ' αξίαν (ad valorem) όταν αποτελούν ένα ορισμένο ποσοστό στην τιμή (π.χ. φόρος στην τιμή του πακέτου τσιγάρων) και σε ειδικευμένους, όταν ο φόρος αποτελεί ένα ορισμένο ποσό κατά μονάδα προϊόντος (φόρος σαν ποσό στο πακέτο και όχι στην τιμή του).

Φόροι Περιουσίας : Η αγοραστική δύναμη που υποχρεώνεται να μεταβιβάσει η φορολογούμενη μονάδα στο δημόσιο εξαρτάται από τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχει (π.χ. έκταση) η φορολογούμενη μονάδα. Κατά βάση είναι αναλογικοί και διακρίνονται στους :

- **Προσωπικούς φόρους καθαρού πλούτου**, που είναι φόροι οι οποίοι επιβάλλονται στην καθαρή περιουσιακή θέση ενός φυσικού προσώπου, μετά από την αφαίρεση των οφειλών που συνδέονται με την περιουσία του. Σε αυτόν τον φόρο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο αναλογικός και προοδευτικός φορολογικός συντελεστής.
- **Γενικούς φόρους περιουσίας**, που είναι απρόσωποι και δεν αφαιρούνται οι υποχρεώσεις από την φορολογούμενη μονάδα και επιβάλλεται στην συνολική αξία κάθε περιουσιακού στοιχείου. Ο φορολογικός συντελεστής είναι αναλογικός και δεν ξεπερνάει το 2%.
- **Ειδικούς φόρους περιουσίας**, που επιβάλλονται σε μια συγκεκριμένη κατηγορία περιουσιακών στοιχείων (π.χ. ακίνητη περιουσία, νέες οικοδομές κ.α.).
- **Φόρους μεταβίβασης**, που επιβάλλονται στις μεταβιβάσεις εν ζωή και στις κληρονομιές. Έχουν προοδευτικό χαρακτήρα.

Με κριτήριο τον χαρακτήρα του φορολογικού συντελεστή

Προοδευτικός : Είναι ο φόρος που ο μέσος φορολογικός συντελεστής του αυξάνει με την αύξηση της φορολογικής βάσης. Η φορολογική βάση διαιρείται σε κλιμάκια και καθένα από αυτά έχει έναν συγκεκριμένο συντελεστή, ο οποίος ονομάζεται οριακός συντελεστής. Με αυτόν τον τρόπο έχουμε την κλιμακωτή προοδευτική φορολογία. Αν ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνει με τον ίδιο ρυθμό η προοδευτικότητα είναι σταθερή με φθίνοντα ρυθμό φθίνουσα και με αύξοντα ρυθμό, αύξουσα.

Αναλογικούς : Είναι οι φόροι που ο μέσος φορολογικός συντελεστής τους παραμένει σταθερός με την αύξηση της φορολογικής βάσης. Τέτοιοι είναι οι έμμεσοι φόροι και κάποιοι φόροι περιουσίας.

Αντίστροφα προοδευτικούς : Είναι οι φόροι που ο μέσος φορολογικός συντελεστής τους μειώνεται με την αύξηση της φορολογικής βάσης. Δεν υπάρχουν πλέον τέτοιοι φόροι. Παλιά ήταν ο κεφαλικός φόρος. Αντίστροφα προοδευτικοί φόροι μπορούν να γίνουν οι έμμεσοι φόροι κατανάλωσης.

1.2.2 Άμεσοι και έμμεσοι φόροι

Η διάκριση αυτή των φόρων είναι παλαιά, αλλά παρά την διατύπωση ενδιαφερουσών θεωριών, καμία δεν επιτυγχάνει κατά τρόπο απόλυτο τον διαχωρισμό αυτό.

Η φυσιοκράτες κατ' αρχήν και ορισμένοι οικονομολόγοι στη συνέχεια, χρησιμοποίησαν ως κριτήριο τη δυνατότητα του φορολογούμενου να μετακυλήσει το φόρο τον οποίο – σύμφωνα με το νόμο- όφειλε να πληρώσει. Η άποψη αυτή δηλ. πρότεινε το διαχωρισμό αυτό των φόρων με κριτήριο το κατά πόσο ο κατά νόμο υπόχρεος είναι εκείνος που πράγματι βαρύνεται με το φόρο. Ειδικότερα – σύμφωνα με την θέση αυτή – άμεσοι είναι οι φόροι στους οποίους ο κατά το νόμο υπόχρεος συμπίπτει με εκείνον που πράγματι υφίσταται το βάρος, ενώ, αντίθετα, έμμεσοι είναι εκείνοι στους οποίους ο υφιστάμενος εντέλει το οικονομικό βάρος είναι άλλος από τον κατά το νόμο υπόχρεο.

Σύμφωνα με την άποψη αυτή, άμεσοι φόροι είναι π.χ. ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων και ο φόρος κληρονομιάς, καθόσον τον φόρο υφίστανται στην πραγματικότητα η κατά νόμο υπόχρεοι, ενώ έμμεσοι είναι οι φόροι κατανάλωσης, καθόσον σε αυτούς η κατά τον νόμο υπόχρεοι (π.χ. οι έμποροι) δίνονται να μετακυλήσουν το φορολογικό βάρος στους καταναλωτές.

Αν όμως εκ πρώτης όψεως το κριτήριο της οικονομικής επίπτωσης του φόρου εμφανίζεται να δίνει σωστές λύσεις, η πράξη αποδεικνύει πολλές φορές το αντίθετο, ιδίως ενόψει της συγκεκριμένης οικονομικής συγκυρίας. Έτσι υπό ορισμένες προϋποθέσεις, οι επιχειρήσεις είναι δυνατό να μετακυλήσουν τον καταβληθέντα φόρο εισοδήματος στην κατανάλωση κλπ. Και αντίστροφα, είναι δυνατό – υπό ορισμένες συνθήκες – ο έμπορος να μην μπορεί να μετακυλήσει στον καταναλωτή το φόρο επί της δαπάνης. Συνεπώς το κριτήριο αυτό δεν είναι απόλυτα ασφαλές.

Υποστηρίχθηκε από άλλους ως κριτήριο η κατά νόμο δυνατότητα μετάθεσης του οικονομικού βάρους. Το κριτήριο αυτό είναι ασφαλέστερο βέβαια από το προηγούμενο ενόψει του ότι εξετάζεται η βούληση του νομοθέτη και όχι η πραγματικότητα που οπωσδήποτε επηρεάζεται από τις εκάστοτε οικονομικές συνθήκες. Το ζήτημα όμως παραμένει στις περιπτώσεις εκείνες που ο νομοθέτης ηθελημένα αποφεύγει να καθορίσει το ποιος θα πρέπει να υποστεί το φορολογικό βάρος.

Ως κριτήριο επίσης για τον διαχωρισμό των φόρων σε άμεσους και έμμεσους έχει προταθεί το κατά πόσο συντάσσονται ή όχι κατάλογοι για την βεβαίωση των φόρων.

Έτσι ως άμεσοι χαρακτηρίζονται οι φόροι για την βεβαίωση και εισπραξη των οποίων συντάσσονται ονομαστικοί κατάλογοι, προέρχονται δε από πηγές με σταθερό ή περιοδικό χαρακτήρα, ενώ ως έμμεσοι χαρακτηρίζονται οι φόροι που εισπράττονται χωρίς ονομαστικούς καταλόγους επ' ευκαιρία μεμονωμένων πράξεων.

Με βάση το κριτήριο αυτό στους άμεσους φόρους υπάγεται ο φόρος εισοδήματος, ενώ στους έμμεσους, φόρος κατανάλωσης.

Και το κριτήριο αυτό όμως δεν είναι ασφαλές. Έτσι, ενώ ο φόρος εισοδήματος κατατάσσεται στους άμεσους, θα έπρεπε με το κριτήριο αυτό να καταταχθεί στους έμμεσους στην περίπτωση παρακράτησής του στην πηγή, ενώ ο ΦΠΑ θα έπρεπε να υπαχθεί στους άμεσους φόρους, ενόψει του ότι βεβαιώνεται και εισπράττεται με βάση ονομαστικούς καταλόγους.

Ως κριτήριο, εξάλλου, προτάθηκε το γενεσιουργό γεγονός του φόρου. Ειδικότερα, σύμφωνα με την θέση αυτή, άμεσοι μεν είναι οι φόροι που επιβάλλονται σε φορολογική ύλη που είναι σταθερή, ή η οποία ανανεώνεται με περιοδικότητα (εισόδημα από ακίνητα, μισθωτές υπηρεσίες, κλπ), έμμεσοι δε είναι οι φόροι που επιβάλλονται σε μεμονωμένες πράξεις του ατόμου (πώληση αγαθών). Έτσι στους άμεσους φόρους υπάγεται ο φόρος εισοδήματος ενώ στους έμμεσους οι φόροι κατανάλωσης.

Και η θεωρία αυτή όμως δεν οδηγεί πάντα σε ορθά συμπεράσματα, όπως συμβαίνει σε περίπτωση υποβολής στο φόρο εισοδήματος της υπεραξίας του κεφαλαίου των βιομηχανικών επιχειρήσεων.

Τέλος, ως κριτήριο της διάκρισης αυτής πρότεινε το κατά πόσο η φορολογική βάση φανερώνει κατά τρόπο άμεσο την ύπαρξη φοροδοτικής ικανότητας. Με βάση το κριτήριο αυτό, στους άμεσους φόρους κατατάσσονται οι φόροι, το αντικείμενο των οποίων εκδηλώνει κατά τρόπο άμεσο την ύπαρξη ή την αύξηση της φοροδοτικής ικανότητας ενώ έμμεσοι, οι φόροι που επιβάλλονται σε φορολογική βάση που έμμεσα μόνο φανερώνει την φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου. Με βάση το κριτήριο αυτό ως άμεσοι φόροι χαρακτηρίζονται ο φόρος εισοδήματος, ο φόρος επί της κατοχής περιουσίας, ο φόρος κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών κλπ, ενώ ως έμμεσοι φόροι οι φόροι κατανάλωσης. Οι τελευταίοι έμμεσα μόνο, μέσω του ύψους της φορολογητέας δαπάνης αναδεικνύουν, όχι κατά τρόπο άμεσο και απόλυτο, την οικονομική δύναμη του φορολογούμενου.

Κλείνοντας τη σύντομη αυτή αναφορά θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι, η διάκριση των φόρων σε άμεσους και έμμεσους είχε κατά το παρελθόν πρακτική σημασία ενόψει της χρήσης των όρων αυτών σε διεθνείς συμβάσεις για τη αποφυγή της διπλής φορολογίας. Σήμερα αντίθετα αποφεύγεται η χρήση των όρων αυτών στις συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας και αναφέροντα ρητά οι φόροι στους οποίους έχουν εφαρμογή οι συμβάσεις.

Η διάκριση σε άμεσους και έμμεσους φόρους έχει σήμερα πρακτική σημασία ενόψει του ότι το άρθρο 93⁴ της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προβλέπει τη δυνατότητα εναρμόνισης μόνο των έμμεσων και όχι των άμεσων φόρων εκτός τούτο και πέραν της αναγραφής των όρων αυτών στον κρατικό προϋπολογισμό, η διάκριση αυτή έχει επιστημονική κυρίως σημασία και ειδικότερα για την αξιολόγησή τους σε σχέση με την υλοποίηση ή όχι της αρχής της φορολογικής δικαιοσύνης, σε σχέση με τις οικονομικές επιδράσεις τους κλπ.

1.2.3 Άμεση φορολογία

Οι άμεσοι φόροι ορίζονται ως το άθροισμα των εξής κατηγοριών φόρων: φορολόγηση επιχειρήσεων, φορολογία φυσικών προσώπων καθώς και λοιπά είδη άμεσης φορολογίας μερισμάτων (π.χ. φορολόγηση κερδών από λοταρία, φορολόγηση μερισμάτων κλπ.)

Αναλυτικά:

i. Φορολογία των επιχειρήσεων

- Κοινό φορολογικό καθεστώς που ισχύει για τις μητρικές εταιρείες και της θυγατρικές τους
- Κοινό φορολογικό καθεστώς: συγχωνεύσεις, διασπάσεις και εισφορές ενεργητικού
- Τόκοι και δικαιώματα μεταξύ συνδεδεμένων εταιρειών
- Εξάλειψη της διπλής φορολογίας

ii. Φορολογία των ιδιωτών

- Φορολόγηση εισοδημάτων από αποταμιεύσεις
- Φορολογία μερισμάτων φυσικών προσώπων στην Εσωτερική αγορά
- Διασυνοριακή παροχή επαγγελματικών συντάξεων: καταπολέμηση των φορολογικών προβλημάτων

---

⁴ Πρώην άρθρο 99 της Συνθήκης, με το οποίο η Ε.Ε προσπάθησε να εναρμονίσει τους έμμεσους φόρους, ΦΠΑ και ειδικούς φόρους κατανάλωσης.

iii. Λοιπά είδη άμεσης φορολογίας

- Συντονισμός των συστημάτων άμεσης φορολογίας των κρατών μελών
- Φορολογική μεταχείριση των ζημιών σε περιπτώσεις με διασυνοριακό χαρακτήρα
- Φόρος κατά την έξοδο από μια χώρα και αναγκαιότητα συντονισμού των φορολογικών πολιτικών των κρατών μελών
- Μέτρα κατά των καταχρήσεων στον τομέα της άμεσης φορολογίας

1.2.4 Έμμεση φορολογία

Οι έμμεσοι φόροι ορίζονται ως το άθροισμα των ακόλουθων κατηγοριών φόρου γενικά: φόροι κατανάλωσης, φόρος προστιθέμενης αξίας, φόροι επί της παραγωγής, δασμοί επί των εισαγωγών κλπ.

Η έμμεση φορολόγηση επιβάλλεται σε όλους τους καταναλωτές ανεξαρτήτως εισοδήματος και ως αποτέλεσμα χαρακτηρίζεται ως περισσότερο άδικη μορφή φορολόγησης σε σχέση με την άμεση φορολόγηση η οποία έχει προοδευτικό χαρακτήρα ανάλογα με το εισόδημα. Στον αντίποδα αυτής της άποψης, το βασικό επιχείρημα υπέρ της έμμεσης φορολόγησης είναι η ευκολία – σε σχέση με την άμεση πάντα – της σύλληψης της φορολογητέας ύλης αλλά και το γεγονός ότι η κατανάλωση, κατ' επέκταση και η φορολογία, αυξάνεται με το εισόδημα.

1.2.5 Ασφαλιστικές εισφορές

Οι ασφαλιστικές εισφορές από εργοδότες και εργαζομένους ορίζονται ως υποχρεωτικές ασφαλιστικές εισφορές εργαζομένων, εργοδοτών καθώς και αυτοαπασχολούμενων κλπ.

Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών αποτελεί σημαντική συνιστώσα του μη μισθολογικού κόστους εργασίας. Στοχεύοντας την αύξηση της ζήτησης, αλλά και της προσφοράς εργασίας και την επακόλουθη αύξηση της απασχόλησης, τα κράτη μέλη έχουν κατά μέσον όρο προχωρήσει σε μείωση των ασφαλιστικών εισφορών για εργοδότες και εργαζομένους.

1.3 ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΑΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΜΕΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ Ε.Ε

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 ένας μεγάλος αριθμός κρατών μελών της Ε.Ε. προχώρησε σε μεταρρυθμίσεις των φορολογικών συστημάτων. Στην άμεση φορολογία, οι μεταρρυθμίσεις έχουν επικεντρωθεί τόσο στην ελάττωση της φορολόγησης της εργασίας για μεσαία και χαμηλά εισοδηματικά κλιμάκια όσο και στη μείωση των συντελεστών φορολόγησης επιχειρήσεων. Οι μεταρρυθμίσεις επί της φορολόγησης του εισοδήματος από εργασία περιλαμβάνουν τη μείωση των φορολογικών συντελεστών και του αριθμού των φορολογικών κλιμακίων, την αύξηση των αφορολογήτων ορίων, καθώς και φοροελαφρύνσεις για οικογένειες με παιδιά. Αντίστοιχα, οι μεταρρυθμίσεις επί της φορολογίας επιχειρήσεων στοχεύουν στην παροχή για την ενίσχυση των επενδύσεων, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας καθώς και την προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης.

Για τη έμμεση φορολόγηση οι μεταρρυθμίσεις επικεντρώνονται κυρίως στο καθεστώς ΦΠΑ. Ειδικότερα παρατηρείται τάση αύξησης των συντελεστών ΦΠΑ, ενώ ορισμένα κράτη μέλη έχουν προχωρήσει σε μείωση του ΦΠΑ για συγκεκριμένα μόνο προϊόντα και κλάδους.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η εισαγωγή πράσινων φόρων⁵ (Σουηδία, Δανία, Ολλανδία, Γερμανία, Ιταλία, Αυστρία και Ην. Βασιλείο) τα έσοδα των οποίων χρησιμοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο για τη μείωση της έμμεσης φορολογίας καθώς και για τη μείωση της φορολόγησης της εργασίας.

---

⁵ Στις 19- 20 Μαρτίου 2007 είχε οργανωθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Βρυξέλλες φορολογικό φόρουμ με θέμα : «Taxation and the other economic instruments for sustainable development». Το όφελος από την επιβολή πράσινων φόρων είναι πολλαπλό: προστασία του περιβάλλοντος, νέα πηγή δημόσιων εσόδων, ενίσχυση της απασχόλησης και της καινοτομίας. Πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν χρησιμοποιήσει τους φόρους ρύπανσης, με την επιβολή τους επί των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων όπως το διοξείδιο του θείου και το οξείδιο του αζώτου. Η Ε.Ε. έχει θεσπίσει επίσης ένα "cap-and-trade" σύστημα για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που είχε συμφωνηθεί στο Πρωτόκολλο του Κιότο.

Η Ε. Επιτροπή ορίζει ένα περιβαλλοντικό φόρο σε γενικές γραμμές ως : «ένας φόρος του οποίου η βάση είναι μία φυσική μονάδα, κάτι που έχει αποδειχθεί ότι έχει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Στην πραγματικότητα σύμφωνα με την Euro stat, το μεγαλύτερο μέρος αυτών των φόρων είναι για την ενέργεια (76% όλων των περιβαλλοντικών φορολογικών εσόδων) και τη μεταφορά (21%), αφήνοντας ένα μικρό τμήμα για τους καθαρούς φόρους ρύπανσης.

Τα έσοδα από αυτά τα τέλη είναι περίπου 3% του ΑΕΠ στην Ευρώπη και 7% των συνολικών εσόδων.

2 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

- 2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ
- 2.2 ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ
  - 2.2.1 Εμφάνιση του φορολογικού ανταγωνισμού
  - 2.2.2 Θεωρητική προσέγγιση
  - 2.2.3 Φορολογικός ανταγωνισμός λόγω κινητικότητας των εργαζομένων για τα φυσικά πρόσωπα
  - 2.2.4 Πολιτική κυβερνήσεων
- 2.3 «ΔΡΑΣΗ- ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ» ΤΗΣ Ε.Ε.
  - 2.3.1 Προσέλκυση επενδύσεων στην Ε.Ε.
  - 2.3.2 Η δράση της Επιτροπής και τα επιτεύγματά της
  - 2.3.3 Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου
- 2.4 ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ
  - 2.4.1 Η δεύτερη δέσμη μέτρων του παράγωγου κοινοτικού δικαίου για την εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της άμεσης φορολογίας (υπό το καθεστώς της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης)
  - 2.4.2 Λόγοι εναρμόνισης της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της φορολόγησης των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης και εμπόδια στην πραγματοποίηση αυτής
    - 2.4.2.1 *Λόγοι εναρμόνισης της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της φορολόγησης των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης*
    - 2.4.2.2 *Εμπόδια στην εναρμόνιση της φορολογικής νομοθεσίας επί των προϊόντων αποταμίευσης*
  - 2.4.3 Βασικές ρυθμίσεις της οδηγίας 2003/48/EK
    - 2.4.3.1 *Η επιλογή ενός αυτόματου συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών*
    - 2.4.3.2 *Η διερεύνηση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας*
    - 2.4.3.3 *Η εξάρτηση της εφαρμογής της οδηγίας στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές από την πλήρωση της προϋπόθεσης της εφαρμογής μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος από ορισμένα τρίτα κράτη*
- 2.5 ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
  - 2.5.1 Συντελεστές – φορολογία νομικών προσώπων
    - 2.5.1.1 *Συντελεστές φορολογίας – Εμμεσοι φόροι*
    - 2.5.1.2 *Φορολογική επιβάρυνση*
  - 2.5.2 Συμπεράσματα

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Από τα μέσα του 1900 οι κυβερνήσεις είχαν μεγαλύτερη ελευθερία στην δημιουργία των φόρους τους, όμως τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων και των ανθρώπων ήταν πολλά. Η σταδιακή διαδικασία της παγκοσμιοποίησης είναι η μείωση αυτών των φραγμών και των αποτελεσμάτων στην αύξηση των ροών κεφαλαίων και της μεγαλύτερης κινητικότητας ανθρώπινου δυναμικού.

Πριν από 20 περίπου χρόνια η Μάργκαρετ Θάτσερ και ο Ρόναλντ Ρήγκαν εισήγαγαν στη πολιτική σκηνή πολιτικές μέχρι τότε άγνωστες και ουσιαστικά ενταφιασμένες. Δραματικές μειώσεις στους φόρους, περικοπές δημοσίων δαπανών, ιδιωτικοποιήσεις δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών, κατάργηση διοικητικών ρυθμίσεων σε αγορές και εργασιακές σχέσεις, υπήρξαν κάποια από τα επαναστατικά για την εποχή τους μέτρα.

Οι πρωτοβουλίες αυτές αρχικά αναζωογόνησαν και ξαναζωντάνεψαν τις οικονομίες των χωρών που αρχικά εφαρμόστηκαν. Κατά συνέπεια έγιναν και πρότυπα εφαρμογής για δεκάδες ακόμη άλλες οικονομίες σε ολόκληρη τη γη.

Μετά από χρόνια έπαψαν να αποτελούν επαναστατικές καινοτομίες. Έγιναν μέρος της καθημερινής ρουτίνας των περισσότερων κυβερνήσεων του πλανήτη. Είναι χαρακτηριστικό πως, οι μειώσεις φόρων τουλάχιστον, έγιναν τόσο πολύ μέρος της οικονομικής πολιτικής σχεδόν όλων των κρατών της γης, ώστε ο ανταγωνισμός ανάμεσά τους να έχει πάρει θεαματικές διαστάσεις. Με αφορμή λοιπόν τον «ανταγωνισμό των φόρων» ανάμεσα σε έθνη και λαούς οι ανώτεροι φορολογικοί συντελεστές να είναι σήμερα – κατά μέσο όρο- σε ολόκληρο τον κόσμο κατά 20% χαμηλότεροι απ' ότι ήταν στη δεκαετία του 1970.

Στις μέρες μας ένας καινούργιος φορολογικός ανταγωνισμός έχει αρχίσει να χαρακτηρίζει τις πολιτικές πολλών σύγχρονων κρατών. Με αφορμή την επιθυμία όλων να προσελκύσουν διεθνείς επενδύσεις για να ωθήσουν τις οικονομίες τους σε γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης υιοθετούν πολιτικές μείωσης των άμεσων φόρων, αλλά και στάσεις συντριβής του κρατισμού.

Η διοικητική απορύθμιση των εργασιακών σχέσεων, οι περικοπές των κρατικών δαπανών και η μείωση ελλειμμάτων συνιστούν την πεμπτουσία των πολιτικών κάθε σύγχρονης πολιτείας που επιδιώκει την οικονομική ανάπτυξη. Κι όλα αυτά σε ένα περιβάλλον απελευθερωμένων αγορών και ιδιωτικοποιημένων πλέον κρατικών επιχειρήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί εδώ κι αρκετές πενταετίες.

Στο νέο διεθνοποιημένο περιβάλλον όπου οι τεχνολογικές μεταβολές έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην εργασία και το κεφάλαιο, ο εκσυγχρονισμός των φορολογικών συστημάτων αποτελεί σημαντικό εργαλείο στην προσπάθεια των κρατών για οικονομική ανάπτυξη και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών τους.

Κύριοι στόχοι των μεταρρυθμίσεων αυτών είναι συνήθως η απλοποίηση, η διαφάνεια, το χαμηλό διοικητικό κόστος, η κοινωνική δικαιοσύνη καθώς και η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Στο πανευρωπαϊκό επίπεδο οι μεταρρυθμίσεις αυτές έχουν επικεντρωθεί στην διερεύνηση της φορολογικής βάσης με παράλληλο περιορισμό των εξαιρέσεων και φοροαπαλλαγών, στη σταθερότητα του φορολογικού συστήματος με στόχο την δημιουργία προβλέψιμου επιχειρηματικού περιβάλλοντος, στη μείωση του αριθμού των φορολογικών κλιμακίων, στην εισαγωγή τεχνολογιών πληροφορικής και διαδικτύου κατά τις συναλλαγές με τους πολίτες, στην παροχή φορολογικών κινήτρων για την προώθηση της τεχνολογίας και της καινοτομίας, στην φορολογική αποκέντρωση προς οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης κλπ.

2.2 ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ

2.2.1 Εμφάνιση του φορολογικού ανταγωνισμού

Ο φορολογικός ανταγωνισμός υπάρχει όταν οι κυβερνήσεις καλούνται να βάλουν χαμηλότερες φορολογικές επιβαρύνσεις είτε για την ενθάρρυνση της εισροής των παραγωγικών πόρων ή να αποθαρρύνει την έξοδο των εν λόγω πόρων. Συχνά, αυτό σημαίνει μια κυβερνητική στρατηγική για την προσέλκυση ΑΞΕ, των ΕΞΕ (οικονομική επένδυση), και την υψηλή αξία του ανθρώπινου δυναμικού με την ελαχιστοποίηση του συνολικού επιπέδου φορολογίας και / ή ειδικές προτιμήσεις φόρου, δημιουργώντας ένα συγκριτικό αποτέλεσμα.

Οι συντελεστές φορολόγησης του κεφαλαίου παίζουν σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ κρατών μελών στην προσέλκυση επενδύσεων έχει γίνει περισσότερο έντονος ύστερα από την τελευταία διεύρυνση της Ε.Ε. Τα νέα κράτη μέλη υιοθετώντας χαμηλούς συντελεστές φορολόγησης κεφαλαίου οδήγησαν τα παλαιότερα στην υιοθέτηση ευνοϊκότερης φορολόγησης του κεφαλαίου. Αυτός ο φορολογικός ανταγωνισμός έχει αρνητικές επιπτώσεις στην πορεία των φορολογικών εσόδων των περισσοτέρων κρατών μελών και γι' αυτό το σκοπό υπάρχουν πρωτοβουλίες στην Ε.Ε. για εναρμόνιση μεταξύ των διαφορετικών φορολογικών συστημάτων.

Αυτή η μορφή ανταγωνισμού, σε κάποιες περιπτώσεις, φαίνεται να υποχωρεί καθώς διευρύνεται η πεποίθηση ότι η υιοθέτηση χαμηλών συντελεστών φορολόγησης κεφαλαίου δεν αποτελεί πια τον κύριο παράγοντα προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των σκανδιναβικών χωρών οι οποίες βρίσκονται στην κορυφή της λίστας των δεικτών ανταγωνιστικότητας καταφέροντας να προσελκύουν σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις. Η περίπτωση των χωρών αυτών υποδηλώνει ότι οι παραγωγικές επενδύσεις παραβλέπουν την υψηλότερη φορολογική επιβάρυνση καθώς και άλλοι παράγοντες συνιστούν σημαντικό κριτήριο επιλογής του

τόπου πραγματοποίησης μιας επένδυσης, όπως η ύπαρξη αποτελεσματικού εκπαιδευτικού συστήματος, το ανταγωνιστικό επίπεδο των υποδομών και των δημοσίων υπηρεσιών.

Ορισμένοι παρατηρητές υποδεικνύουν ότι ο φορολογικός ανταγωνισμός είναι γενικά ένα κεντρικό τμήμα της κυβερνητικής πολιτικής για την βελτίωση της τύχης του εργατικού δυναμικού με την δημιουργία καλών αμειβόμενων θέσεων εργασίας (συχνά σε χώρες ή περιοχές με πολύ περιορισμένες προοπτικές απασχόλησης). Άλλοι υποστηρίζουν ότι είναι επωφελής κυρίως για τους επενδυτές, καθώς οι εργαζόμενοι θα μπορούσαν να είχαν καταβληθεί καλύτερα.

2.2.2 Θεωρητική προσέγγιση

Η Οικονομική βιβλιογραφία σχετικά με τον φορολογικό ανταγωνισμό ξεκινάει ουσιαστικά από τη δεκαετία του 1950. Οι πρώτες προσεγγίσεις και έρευνες ασχολούνται με την κατανόηση της επίπτωσης του φορολογικού ανταγωνισμού στην προσέλκυση κεφαλαίων, καθώς και στην οικονομική αποτελεσματικότητα⁶ γενικότερα. Οι πρώτες έρευνες βασίζονται στην υπόθεση του C. Tiebout, γνωστή ως υπόθεση Tiebout. Όλα τα μοντέλα και οι έρευνες που βασίζονται στην υπόθεση του Tiebout σύμφωνα με την οποία ο φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ των κυβερνήσεων για την θέσπιση του κατάλληλου συντελεστή φορολογίας για την προσέλκυση αλλοδαπών επενδύσεων δεν διαφέρει σε τίποτα από το κλασικό μοντέλο ανταγωνισμού των επιχειρήσεων για την προσέλκυση μεγαλύτερου τμήματος της αγοράς για την προώθηση των προϊόντων τους, καταλήγουν σε καταγραφή θετικών επιπτώσεων⁷ από την ύπαρξη φορολογικού ανταγωνισμού. Περαιτέρω αρκετοί ερευνητές αν και βασίζονται στην προαναφερόμενη υπόθεση του Tiebout – με τη χρήση Κεϋνσιανών μοντέλων⁸ – καταλήγουν και εντοπίζουν αρνητικές επιπτώσεις του φορολογικού ανταγωνισμού λόγω της δημιουργίας «εξωτερικών διαπεριφερειακών ανισοτήτων και στρεβλώσεων» κυρίως σε κράτη ομοσπονδιακού χαρακτήρα όπου υπάρχει δυνατότητα επιβολής ειδικών φορολογιών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο με αρνητικό τελικό αποτέλεσμα και στο επίπεδο των εσόδων⁹ αλλά και στο ύψος των παρεχόμενων υπηρεσιών από την κεντρική κυβέρνηση. Η περιφέρεια που μειώνει τον συντελεστή φορολογίας έχει βραχυπρόθεσμο πλεονέκτημα από τη εισροή κεφαλαίων το οποίο όμως αντισταθμίζεται από την μεσοπρόθεσμη εκροή κεφαλαίων λόγω αδυναμίας της κεντρικής κυβέρνησης να διατηρήσει ή να αυξήσει το επίπεδο των δαπανών στη συγκεκριμένη περιφέρεια/οι

⁶ Επίπτωση στον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ.

⁷ Η μείωση των εσόδων από τη μείωση των συντελεστών φορολογίας αντισταθμίζεται από την αύξηση των επενδύσεων και του αυξημένου κύκλου εργασιών.

⁸ Το Κεϋνσιανό μοντέλο, σύμφωνα με το οποίο, η ελεύθερη αγορά λειτουργεί με βάση την προσφορά και την ζήτηση, αλλά το κράτος παίζει σημαντικό ρόλο, δημιουργώντας ένα θεσμικό πλαίσιο, το οποίο πρέπει να εφαρμόζουν οι προμηθευτές. Το μοντέλο αυτό αναγνωρίζει ότι σε κάθε συναλλαγή, ο καταναλωτής είναι το αδύναμο μέρος και οι κυβερνήσεις δημιουργούν νομοθεσία, για να τον προστατέψουν και να αποκαταστήσουν την ισορροπία ανάμεσα στα δύο μέρη.

⁹ Oates (1972), Fischel και White (1975).

επιπλέον επενδύσεις απαιτούν αύξηση των επενδύσεων σε δομές κλπ από την κεντρική κυβέρνηση στη συγκεκριμένη περιφέρεια. Συνεπώς σύμφωνα με τις προαναφερόμενες έρευνες η αποτελεσματική διάθεση των κεφαλαίων μεταξύ διαφορετικών περιφερειών δεν μπορεί να συντελεστεί με ύπαρξη διαφορετικών συντελεστών φορολογίας ή την μη ύπαρξη αναδιανεμητικού/διορθωτικού μηχανισμού από την κεντρική κυβέρνηση.

Άλλες έρευνες¹⁰ στηριζόμενες στα ανωτέρω επικεντρώθηκαν στην έρευνα του φορολογικού ανταγωνισμού εντός συστήματος περιφερειών με ομοιόμορφα χαρακτηριστικά (με τη μορφή ενιαίας αγοράς) εντοπίζοντας τα προβλήματα του φορολογικού ανταγωνισμού στις δυσκολίες φορολόγησης του κεφαλαίου με βάση την αρχή της «Χώρας πηγής» στην ενιαία αγορά, με αποτέλεσμα να ευνοούνται περιφέρειες ή κράτη μέλη που διαθέτουν εγχώρια κεφάλαια.

Επιπλέον της βιβλιογραφίας και των ερευνών για τον φορολογικό ανταγωνισμό για την προσέλκυση κεφαλαίων υπάρχουν έρευνες σχετικά με τον φορολογικό ανταγωνισμό και τις επιπτώσεις στη αγορά αγαθών¹¹. Οι ανωτέρω έρευνες επικεντρώνονται στην ύπαρξη διαφορετικών συντελεστών όσον αφορά την επιβολή έμμεσων φόρων στα αγαθά και υπηρεσίες. Τα αποτελέσματα ουσιαστικά καταγράφουν τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει η ύπαρξη διαφορετικών συντελεστών, κυρίως των φόρων κατανάλωσης, στο διασυνοριακό εμπόριο. Τα αποτελέσματα είναι ιδιαίτερος αρνητικά ακόμη και σε διασυνοριακές περιοχές που ανήκουν σε παρόμοια οικονομικά συστήματα με ενιαίους κανόνες όσον αφορά την βάση επιβολής του φόρου με διαφορετικούς συντελεστές, καταγράφονται αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη από την ύπαρξη διαφορετικών συντελεστών σε υψηλού βαθμού εναρμονισμένες φορολογίες (π.χ. περιπτώσεις αρνητικών επιπτώσεων στο διασυνοριακό εμπόριο από την επιβολή ΦΠΑ στην Ε.Ε).

Συμπερασματικά όλες οι ανωτέρω έρευνες ασχολούνται με τον οριζόντιο (διακρατικό) και κάθετο ανταγωνισμό (διαπεριφερειακό) και συμπεραίνουν ότι ο φορολογικός ανταγωνισμός καταλήγει μέσω των στρεβλώσεων που επιφέρει στην αγορά σε διαδικασίες «race to the bottom», δηλ. περαιτέρω μείωση των συντελεστών σε απaráδεκτα μερικές φορές χαμηλά επίπεδα.

Περαιτέρω ένας αριθμός ερευνών ασχολείται και με το διεθνές συμβατικό πλαίσιο για τη αποφυγή διπλής φορολογίας του εισοδήματος επί του κεφαλαίου, το οποίο αποτυπώνεται σε διμερείς συμβάσεις¹², και τις επιπτώσεις του φορολογικού ανταγωνισμού από την εφαρμογή κυρίως των δύο μεθόδων για την αποφυγή της διπλής φορολογίας, μέθοδος¹³ της πίστωσης του φόρου ή της απαλλαγής. Οι σχετικές έρευνες εξαρτούν το ύψος του συντελεστή φορολογίας (επιχειρήσεων) από την εφαρμογή ή μη της μεθόδου της πίστωσης δεδομένου ότι όταν εφαρμόζεται η μέθοδος αυτή το κράτος υποδοχής της εισροής του κεφαλαίου/επένδυσης έχει κίνητρο για την αύξηση του συντελεστή φορολόγησης τουλάχιστον μέχρι του ύψους του συντελεστή που εφαρμόζει το κράτος κατοικίας/εγκατάστασης, «race to the top».

¹⁰ Bucovetsky and Wilson (1991).

¹¹ Commodity tax competition – Mintz and Tulkens (1986), Haufler(1998) and Kanbur and Keen's (1993) κ.α .

¹² Οι οποίες είναι βασισμένες κυρίως στο πρότυπο Σύμβασης του ΟΟΣΑ.

¹³ Bond and Samuelson (1989), Janeba (1995), Davies (1998) κ .α .

Τέλος σύμφωνα με λοιπές θεωρητικές προσεγγίσεις τα αρνητικά προβλήματα και οι επιπτώσεις του φορολογικού ανταγωνισμού περιορίζονται (ή ιδεατά «εξαλείφονται») με την εφαρμογή στον τομέα της έμμεσης και άμεσης φορολογίας των αρχών της θεωρίας για τη «βέλτιστη φορολόγηση»¹⁴.

Η βασική αρχή της ανωτέρω θεώρησης είναι ότι το «βέλτιστο φορολογικό σύστημα» είναι εκείνο στο οποίο καμία φορολογική πολιτική δεν μπορεί να επιτύχει αύξηση της κοινωνικής ευημερίας χωρίς μείωση των συνολικών φορολογικών εσόδων. Συνεπώς παρέλκει η εφαρμογή πολιτικών ενίσχυσης ή δημιουργίας φορολογικού ανταγωνισμού από τις κυβερνήσεις και ιδιαίτερα σε περιπτώσεις ευρύτερων οικονομικών συστημάτων τα οποία χαρακτηρίζονται από την εφαρμογή – μερικώς και συνολικά των γενικών αρχών της «βέλτιστης φορολόγησης» στην άμεση και έμμεση φορολογία, απόλυτος δηλ. συντονισμός στην άμεση φορολογία και απόλυτη εναρμόνιση στην έμμεση φορολογία.

Πίνακας 1. Βασικές αρχές θεωρίας «βέλτιστης φορολόγησης»

<i>Άμεση Φορολογία (Εισόδημα και Κεφάλαιο)</i>	<i>Έμμεση Φορολογία</i>
<p><u>Επικέντρωση σε:</u></p> <p>Συνολική ευημερία</p> <p>Ισονομία</p> <p>Δικαιοσύνη</p> <p>Στοχευόμενα μέτρα αναδιανομής εισοδήματος</p>	<p><u>Επικέντρωση σε:</u></p> <p>Φορολογία τελικής κατανάλωσης</p> <p>Αποτελεσματικότητα, μη επιβολή φόρων στην ενδιάμεση κατανάλωση και κεφαλαιουχικά/επενδυτικά αγαθά</p> <p>Ευρεία βάση επιβολής του φόρου</p>
<p><u>Μέσα:</u></p> <p>Ενιαία Φορολογητέα Βάση</p> <p>Απαλλαγές</p> <p>Διαφοροποίηση συντελεστών φορολογίας</p> <p>Συντονισμός φορολογικών συστημάτων</p>	<p><u>Μέσα:</u></p> <p>Εναρμόνιση φορολογίας</p> <p>Προσέγγιση συντελεστών</p> <p>Κατάργηση απαλλαγών</p>

¹⁴ « Optimal tax theory» όπως αναπτύχθηκε στην θεωρία του 1990 κυρίως του Kay και του Mackenzie (1991).

Συμπερασματικά θα μπορούσε να τονιστεί ότι η πλειοψηφία των θεωρητικών ερευνών σχετικά με τις επιπτώσεις του φορολογικού ανταγωνισμού με την χρήση απλών και πολύπλοκων στην συνέχεια μοντέλων, διαφαίνεται να καταλήγει στο ότι ο φορολογικός ανταγωνισμός επιφέρει αναποτελεσματικά χαμηλά επίπεδα φορολόγησης με περαιτέρω επίπτωση στο επίπεδο των παρεχομένων δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών.

2.2.3 Φορολογικός ανταγωνισμός λόγω κινητικότητας των εργαζομένων για τα φυσικά πρόσωπα

Πτωτική παραμένει η τάση στην φορολογία φυσικών προσώπων καθώς και η αυξανόμενη γεωγραφική κινητικότητα των εργαζομένων, και πρωτίστως του ειδικευμένου προσωπικού, προτρέπει τις κυβερνήσεις να προχωρούν στην παροχή φορολογικών κινήτρων: είτε για να αποκόπτουν τη μεταναστευτική τάση των δικών τους εργαζομένων είτε για να ενθαρρύνουν την εισροή ξένου ειδικευμένου προσωπικού.

Όπως διαπιστώνει στη νέα έκθεσή της η KPMG¹⁵ για τις διεθνείς τάσεις στη φορολογία των φυσικών προσώπων, σε 33 από τις 87 χώρες που συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα, μεταξύ 2003 και 2008 καταγράφηκε μείωση των φορολογικών συντελεστών. Μόνο σε επτά χώρες παρατηρήθηκε αύξηση στους συντελεστές φυσικών προσώπων. Κατά μέσο όρο ο ανώτατος φορολογικός συντελεστής στις 87 χώρες μειώθηκε μετά το 2003 κατά 2,5 εκατοστιαίες μονάδες, από 31,3% σε 28,8%. Ωστόσο οι φορολογούμενοι στην Ε.Ε. εξακολουθούν να επιβαρύνονται με τους υψηλότερους συντελεστές, με το μέσο κοινοτικό συντελεστή να ανέρχεται σε 36,4%. Η χαμηλότερη φορολογία φυσικών προσώπων διαπιστώνεται στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, όπου ο μέσος συντελεστής βρίσκεται στο 26,9%.

Δανία – Σουηδία

Σε εθνικό επίπεδο, τη μεγαλύτερη φορολογική επιβάρυνση για φυσικά πρόσωπα παγκοσμίως επιβάλλει η Δανία, όπου ο υψηλότερος συντελεστής βρίσκεται στο 59%. Στη δεύτερη θέση ακολουθεί η Σουηδία με 55% (η οποία προχώρησε σε μείωση 2 μονάδων το 2007) και στην τρίτη θέση η Ολλανδία με 52%. Παράλληλα σε δύο μεγάλες δυτικοευρωπαϊκές οικονομίες καταγράφηκαν φορολογικές μειώσεις μετά το 2003: στη Γαλλία από 48,1% σε 40% και στη Γερμανία από 48,5% σε 45%.

¹⁵ Η KPMG είναι ένας από τους μεγαλύτερους ελεγκτικούς και συμβουλευτικούς οίκους στον κόσμο και δραστηριοποιείται σε 160 χώρες με περισσότερα από 1200 γραφεία. Σε κάθε χώρα η KPMG λειτουργεί συντονισμένα με πιστή προσήλωση στις αρχές του διεθνούς οργανισμού, ειδικότερα όσον αφορά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, η σχετική αυτονομία της κάθε εταιρείας στη χώρα της προσφέρει τη δυνατότητα να αναπτύξει μία ανεξάρτητη και ισχυρή τοπική παρουσία, αντλώντας τεχνογνωσία από τις τεράστιες πηγές που διαθέτει ο οργανισμός σε διεθνές επίπεδο. Η KPMG δραστηριοποιείται στην Ελλάδα από το 1967 με την επωνυμία Peat Marwick Mitchell μέσω γραφείου αντιπροσώπευσης.

Από την άλλη, στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης έχει παρατηρηθεί μία σημαντική πτωτική τάση τα τελευταία χρόνια. Η Βουλγαρία, για παράδειγμα, μείωσε τον ανώτατο συντελεστή της από 24% σε 10%, το χαμηλότερο επίπεδο στις χώρες της Ε.Ε. Ανάλογες εξελίξεις παρατηρήθηκαν και στις άλλες χώρες της κεντροανατολικής Ευρώπης, όπου επίσης υιοθετήθηκαν η αρχή του ενιαίου φόρου για τα φυσικά πρόσωπα.

Έτσι η Εσθονία επέβαλε ενιαία φορολογία 21% (μείωση από 26%), η Σλοβακία 19% (ενώ είχε ανώτατο συντελεστή 38%), η Λιθουανία 24% (είχε ανώτατο συντελεστή 33%), η Ρουμανία 16% (από 40%) και η Τσεχία 15%.

Ανάλογες πτωτικές τάσεις παρατηρήθηκαν και στις χώρες της Ασίας και του Ειρηνικού, όπου ο φορολογικός ανταγωνισμός οδήγησε σε περαιτέρω μειώσεις των συντελεστών. Αντίθετα, στη Λατινική Αμερική, όπου η φορολογία ήταν ήδη χαμηλή, δεν παρατηρήθηκε αισθητή διαφοροποίηση των συντελεστών στις πλείστες χώρες.

2.2.4 Πολιτική κυβερνήσεων

Με την εμφάνιση του φορολογικού ανταγωνισμού στην εποχή της παγκοσμιοποίησης οι πολιτικοί πρέπει να τηρούν τους φορολογικούς συντελεστές και αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αποτροπή των εργαζομένων και των επενδυτών από την στροφή σε χαμηλότερο φορολογικό περιβάλλον. Οι περισσότερες χώρες άρχισαν τη μεταρρύθμιση των φορολογικών τους πολιτικών για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους. Ωστόσο, η φορολογική επιβάρυνση είναι μόνο ένα μέρος από ένα πολύπλοκο μαθηματικό τύπο που περιγράφει εθνικής ανταγωνιστικότητας. Τα άλλα κριτήρια όπως το συνολικό κόστος του ανθρώπινου δυναμικού, τη ευελιξία της αγοράς εργασίας, τα επίπεδα της εκπαίδευσης, της πολιτικής σταθερότητας, νομική σταθερότητα του συστήματος και η αποτελεσματικότητα είναι επίσης σημαντικό.

Οι κυβερνήσεις συνήθως αντιδρούν με πολιτικές όπως :

- Μείωση τόσο των προσωπικών όσο και των εταιρικών φορολογικών συντελεστών εισοδήματος
- Φοροαπαλλαγές / αργίες (δηλ. περιορισμένης χρονικής φορολογικές απαλλαγές)
- Ευνοϊκές φορολογικές πολιτικές για τους μη μόνιμους κατοίκους
- Αυξάνονται τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων
- Δεν επιτρέπει εταιρείες κατοικία σε φορολογικούς παραδείσους για να υποβάλουν προσφορές για τις δημόσιες συμβάσεις
- Πολιτική πίεση στις χώρες με χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές, «εναρμόνιση» στους φόρους τους.

2.3 «ΔΡΑΣΗ- ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ» ΤΗΣ Ε.Ε.

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας οργάνωσε ένα αντι-φορολογικό σχέδιο του ανταγωνισμού στην δεκαετία του 1990 η οποία πιστοποιείται με την έκδοση του « επίσημο φορολογικό ανταγωνισμό ». Ένα αναδυόμενο πρόβλημα το 1998 και την δημιουργία μιας μαύρης λίστας των λεγόμενων φορολογικών παραδείσεων το 2000.

Τόσο η δημιουργία της ενιαίας αγοράς όσο και η ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης οδήγησαν σε νέες κοινοτικές πρωτοβουλίες στον τομέα της γενικής φορολογίας. Η Κοινότητα επιδιώκει μια σειρά στόχων:

- Ένας πρώτος σταθερός στόχος είναι να αποτραπεί η πρόκληση στρεβλώσεων του ανταγωνισμού εντός της ενιαίας αγοράς από τις υφιστάμενες διαφορές στους συντελεστές και στα συστήματα έμμεσης φορολογίας. Αυτός ήταν και ο στόχος της νομοθεσίας βάσει του άρθρου 93 περί ΦΠΑ και ειδικών φόρων κατανάλωσης.(4.18.2 και 4.18.3)
- Στον τομέα της άμεσης φορολογίας, που το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο έχει κυρίως μορφή διμερών συμφωνιών ανάμεσα στα κράτη μέλη, πρωταρχικός στόχος της κοινοτικής δράσης ήταν να καλυφθούν τα κενά που επιτρέπουν τη φοροδιαφυγή και να αποφευχθεί η διπλή φορολογία.(4.18.5)
- Στόχος πιο πρόσφατων κινήσεων προς μία γενική φορολογική πολιτική είναι να αποτρέπουν τα επίσημα αποτελέσματα του φορολογικού ανταγωνισμού, και κυρίως τη μετατόπιση των εθνικών φορολογικών βάσεων, καθώς οι επιχειρήσεις μετακινούνται σε άλλα κράτη μέλη αναζητώντας το ευνοϊκότερο φορολογικό καθεστώς. Μολονότι ένας τέτοιος ανταγωνισμός μπορεί να έχει το θετικό αποτέλεσμα του περιορισμού την ικανότητας των κυβερνήσεων να «φορολογούν και να δαπανούν», μπορεί επίσης να στρεβλώνει τις φορολογικές δομές.
- Οι διατάξεις της συνθήκης του Μάαστριχ για την οικονομική και νομισματική ένωση εισήγαγαν μία νέα διάσταση στη γενική φορολογική πολιτική περιορίζοντας σημαντικά την ικανότητα των κυβερνήσεων να χρηματοδοτούν δημόσιες δαπάνες από δανεισμό. Βάσει του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης, τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να παρουσιάζουν ελλείμματα ανώτερα του 3% του ΑΕΠ. Το σύμφωνο έχει γενικότερο στόχο την επίτευξη ισοσκελισμένων προϋπολογισμών για τα κράτη μέλη καθ' όλο τον οικονομικό κύκλο. Ανεξαρτήτως του επιπέδου του ΑΕΠ, οι υψηλότερες κρατικές δαπάνες μπορούν επομένως να χρηματοδοτούνται μόνο από υψηλότερα φορολογικά έσοδα.

Παρά την ευρεία αποδοχή των στόχων αυτών, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών δίσταζαν να λάβουν σημαντικά μέτρα προς την κατεύθυνση της εναρμόνισης της φορολογίας εντός της Κοινότητας ή να καταργήσουν την διάταξη της συνθήκης σύμφωνα με την οποία τα φορολογικά μέτρα πρέπει να εγκρίνονται με ομοφωνία στο Συμβούλιο. Όπως επισήμανε η Επιτροπή στο έγγραφο της του 1980 με τίτλο:

«Το πεδίο σύγκλισης των φορολογικών συστημάτων στην Κοινότητα», όχι μόνο είναι «η φορολογική κυριαρχία μια από τις θεμελιώδεις συνιστώσες της εθνικής κυριαρχίας...» αλλά τα φορολογικά συστήματα διαφέρουν σημαντικά λόγω των διαφορών στις οικονομικές και κοινωνικές δομές και «των διαφορετικών αντιλήψεων για το ρόλο της φορολογίας γενικότερα ή ενός φόρου ειδικότερα».

Τα μέσα φορολογικά έσοδα στην ΕΕ αυξήθηκαν από 34,4% του ΑΕΠ το 1970 σε 39,9% το 2006. Τα ποσοστά, ωστόσο, διαφέρουν σημαντικά στα διάφορα κράτη μέλη. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία η συνολική φορολογία και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, για παράδειγμα, μόλις που υπερβαίνουν το 28% στη Ρουμανία (28,6%), τη Σλοβακία (29,3%) και τη Λιθουανία (29,7%), τη στιγμή που στη Δανία φτάνουν το 50% (49,1%), όπως και στη Σουηδία (48,9%). Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης κυμαίνονται από μόλις 1,2% έως το λίγο περισσότερο από 16% στη Γερμανία και τη Γαλλία (αριθμητικός μέσος όρος στην ΕΕ 13,1% το 2004). Τα στοιχεία που αφορούν τη Δανία δείχνουν πως το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να χρηματοδοτείται σχεδόν εξ' ολοκλήρου από φόρους.

Οι μέσοι φόροι κατανάλωσης παρουσιάζουν ελαφριά αύξηση, ενώ οι φόροι επί της εργασίας ελαφρά μείωση, εναρμονιζόμενοι με μία μάλλον παγκόσμια τάση. Ωστόσο, το μέσο πραγματικό ποσοστό φορολόγησης επί της εργασίας εξακολουθεί να είναι το υψηλότερο με 34,8% του ΑΕΠ, ακολουθούμενο από το φόρο κατανάλωσης (22,1%) και τη φορολογία κεφαλαίου (29%). Όσο για τις διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, ο φόρος επί της εργασίας κυμαίνεται από 21,5% στη Μάλτα έως 44,5% στη Σουηδία. Η κατανάλωση φορολογείται δραστικά ποσοστό 34,0% στη Δανία, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό φορολόγησης επί της εργασίας καταγράφεται στην Ισπανία (16,4%). Το υψηλότερο ποσοστό έμμεσης φορολόγησης του κεφαλαίου καταγράφεται στην Ιρλανδία (42,5%), και το χαμηλότερο στην Εσθονία (8,4%).

2.3.1 Προέλκυση επενδύσεων στην Ε.Ε.

Ένας πόλεμος φορολογικών περικοπών εξαπλώθηκε σε όλη την Ευρώπη, καθώς οι ηγέτες των μεγαλύτερων οικονομιών της ηπείρου σταμάτησαν να επικρίνουν τους μικρότερους γείτονές τους επειδή μείωναν τους φόρους επιχειρήσεων, αντ' αυτού προχώρησαν και οι ίδιοι σε ανάλογες κινήσεις.

Η μαζική κίνηση προς την κατεύθυνση της μείωσης των συντελεστών φόρου επιχειρήσεων στην Ισπανία, τη Γαλλία και τη Βρετανία είχε στόχο να προσελκύσει επενδύσεις και να ενδυναμώσει την οικονομική ανάπτυξη της ηπείρου, η οποία ήταν και η ταχύτερη εκείνα τα χρόνια.

Εμπνεύστηκαν από το παράδειγμα της Ιρλανδίας και των νέων μελών της Ε.Ε από την Ανατολική Ευρώπη, που πέτυχαν να προσελκύσουν επενδύσεις – με φορολογικούς συντελεστές στο 20% και κάτω – από τους χαμηλότερους δηλαδή τότε στον πλανήτη. Ο «Κύβος ερρίφθη» είχε δηλώσει χαρακτηριστικά ο Έρικ Νίλσεν, οικονομολόγος της Goldman Sachs, στο πρακτορείο Bloomberg. «Οι μεγάλες χώρες γίνονται πλέον ανταγωνιστικές στους φόρους. Πρόκειται για μια κατάσταση που θα καθορίσει πόσα και που θα επενδύσουν οι επιχειρήσεις».

Ο μέσος όρος του φόρου επιχειρήσεων της Ε.Ε. στα τέλη του 2006 ήταν το ιστορικό χαμηλό του 26% και συνέχιζε να υποχωρεί. Στην Βρετανία τότε ο Γκόρντον Μπράουν, ως υπουργός οικονομικών, μείωσε κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες τον ανώτατο συντελεστή οπου και είχε διαμορφωθεί στο 28%. Ενώ ακολουθώντας και η Κάτω Βουλή της Γερμανίας ψήφισε το πρόγραμμα της καγκελαρίου Άνγκελα Μέρκελ για μείωση του συντελεστή στο 30% από 39%.

Το ίδιο διάστημα ο Νικολά Σαρκοζί, πρόεδρος της Γαλλίας δεσμεύθηκε να περικόψει τον φόρο της χώρας, ο οποίος ανερχόταν έως τότε στο 33%, τουλάχιστον κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες. Η κυβέρνηση του Ισπανού πρωθυπουργού Λουί Θαπατέρο μείωσε τους φόρους από το 35% στο 30% ενώ και ο πρωθυπουργός της Ιταλίας Ρομάνο Πρόντι μελετούσε και εκείνος τη μείωση του συντελεστή.

Το κίνητρο της μείωσης ήταν οι περικοπές στους φόρους των επιχειρήσεων που επέβαλαν η Πολωνία, η Σλοβακία και η Ουγγαρία πριν από την ένταξή τους στην Ε.Ε. το 2004. Η Πολωνία μείωσε τον φόρο στο 19% από 27%, η Σλοβακία υιοθέτησε ενιαίο συντελεστή 19% από 25% και η Ουγγαρία «έπεσε» στο 16% από 18%. Με αυτές τις κινήσεις προσέλκυσαν εγκαταστάσεις και μονάδες εταιρών από χώρες με υψηλούς φόρους, όπως η γαλλική Peugeot Citroen και η γερμανική Siemens. Με τη μείωση των ελλειμμάτων στους εθνικούς προϋπολογισμούς, οι ηγέτες των μεγάλων οικονομιών της Ευρώπης είχαν πλέον ευκολότερα τη δυνατότητα να εισέλθουν στον φορολογικό ανταγωνισμό. Εμπνεύστηκαν δε κατά κύριο λόγο από την επιτυχία της Ιρλανδίας, η οποία μείωσε τον συντελεστή στο 12,5%, το χαμηλότερο επίπεδο μεταξύ των ανεπτυγμένων οικονομιών, από 47% το 1988. Το αποτέλεσμα ήταν η Ιρλανδία να γίνει «μαγνήτης» αμερικανικών τεχνολογικών κολοσσών όπως η Microsoft, η Intel και η Dell και να υποστηριχθεί η ιρλανδική οικονομία, να παρουσιάζει τριπλάσια ανάπτυξη στην περασμένη δεκαετία σε σχέση με τον μέσο όρο της ευρωζώνης και παράλληλα να έχει πλεόνασμα στον προϋπολογισμό στα εννέα από τα δέκα χρόνια της εν λόγω δεκαετίας.

Ο κ. Νίλσεν τόνισε ότι η μείωση των φόρων βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και θα βοηθήσει τις οικονομίες της ευρωζώνης να αναπτυχθούν με ταχύτερο ρυθμό, χωρίς να πυροδοτηθεί ο πληθωρισμός.

Η εκτίμησή του δε συνάδει με τα συμπεράσματα που διενήργησε η KPMG International σε 86 χώρες και κατέδειξε ότι οι περικοπές στους φόρους επιχειρήσεων επιτρέπουν στις χώρες να προσελκύσουν και να συντηρήσουν τις εταιρικές επενδύσεις με μικρές απώλειες εσόδων. Μολονότι οι κυβερνήσεις συγκεντρώνουν λιγότερα φόρο – έσοδα από τις επιχειρήσεις, η διαφορά υπερκαλύπτεται από τα νέα έσοδα τα οποία προκύπτουν εξαιτίας της διερεύνησης των προσλήψεων και των δαπανών. «Δεν είναι δώρο για τις εταιρίες – είναι μέθοδος βελτίωσης της συνολικής οικονομίας», ανέφερε ο υπεύθυνος διεθνούς φορολογίας της KPMG.

2.3.2 Η δράση της Επιτροπής και τα επιτεύγματά της

Το 1996 η Επιτροπή πρότεινε μία συνολική αναθεώρηση της φορολογικής πολιτικής «Φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση» της 20ής Μαρτίου. Στο έγγραφο αυτό επισημαίνονται οι σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετώπιζε η Ένωση: η ανάγκη για την δημιουργία ανάπτυξης και απασχόλησης, για την σταθεροποίηση των δημοσιονομικών συστημάτων και για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

Τον Απρίλιο του 1996, το Ecofin¹⁶ συγκρότησε μια ομάδα υψηλού επιπέδου για την φορολογία υπό την προεδρία του τότε αρμόδιου για θέματα φορολογίας και ανταγωνισμού επιτρόπου Mario Monti. Τα αρχικά πορίσματα της Επιτροπής μετά τις συνεδριάσεις της συγκεκριμένης ομάδας (στην οποία εκπροσωπείτο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο) δημοσιεύτηκαν τον Οκτώβριο του 1996: «Η φορολογία στην Ευρωπαϊκή Ένωση: έκθεση για την εξέλιξη των φορολογικών συστημάτων».

Η νέα φορολογική στρατηγική (γνωστή ως «δέσμη μέτρων Monti») δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή τον Οκτώβριο του 1997 «Προς ένα φορολογικό συντονισμό στην Ευρωπαϊκή ένωση-Πακέτο μέτρων για την αντιμετώπιση του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού». Πέρα από τις προτάσεις για τη φορολόγηση του επιτοκίου και των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, αλλά και για τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων, η ανακοίνωση αυτή περιέγραφε έναν κώδικα δεοντολογίας για τη φορολογία των επιχειρήσεων, ο οποίος εγκρίθηκε από το κοινοβούλιο και είναι πλέον σε ισχύ. Η συμμόρφωση από τον κώδικα ελέγχεται από έναν φορέα που διορίζεται από τους υπουργούς οικονομικών των επιμέρους κρατών μελών: πρόκειται για την «ομάδα Primarolo»¹⁷.

Το Συμβούλιο Ecofin κλήθηκε από την προεδρία του Λουξεμβούργου να καταλήξει σε πολιτική συμφωνία για το πακέτο αυτό των μέτρων στη σύνοδο της 1^{ης} Δεκεμβρίου. Η πρόταση βελτιώνει τα στοιχεία που τονίστηκαν στην ανακοίνωση της Επιτροπής της 1^{ης} Οκτωβρίου 1997, με βάση τη συζήτηση προσανατολισμού στο πλαίσιο του Συμβουλίου και τα αποτελέσματα της συνεδρίασης της Ομάδας Φορολογικής Πολιτικής στις 20 Οκτωβρίου. Το πακέτο μέτρων, σκοπός του οποίου είναι η εξισορρόπηση των οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων των κρατών μελών, περιλαμβάνει ένα κώδικα δεοντολογίας για την φορολόγηση των επιχειρήσεων, στοιχεία για την εξεύρεση λύσης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης στο θέμα της φορολογίας των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις και μια συμφωνία για την κατάργηση του φόρου που παρακρατείται στις πληρωμές τόκων και δικαιωμάτων μεταξύ επιχειρήσεων.

¹⁶Το Ecofin, είναι το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Θεμάτων που συντονίζει ζητήματα οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής και καλύπτει τομείς όπως η παρακολούθηση των δημόσιων οικονομικών των κρατών μελών, πτυχές του ευρωπαϊκού νομίσματος ή οικονομικές σχέσεις με τρίτες χώρες. Εγκρίνει επίσης τον προϋπολογισμό της Ε.Ε.

¹⁷ Η ομάδα Primarolo όπως συνηθίζεται να αποδίδεται συχνά κυρίως στον τύπο, δημιουργήθηκε από το Συμβούλιο Ecofin την 9^η Μαρτίου 1998. Η ομάδα αυτή του Κώδικα Συμπεριφοράς / Δεοντολογίας δημιουργήθηκε για να εξετάζει τα φορολογικά μέτρα που υπάγονται στον Κώδικα Συμπεριφοράς για την φορολόγηση των επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια είναι μια ομάδα του Συμβουλίου που συστάθηκε για να λειτουργεί στο πλαίσιο του Συμβουλίου.

Παράλληλα, η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρόθεση των κρατών μελών να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος στον τομέα της έμμεσης φορολογίας, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Δράσης για την Ενιαία Αγορά, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων του Συμβουλίου.

« Έχω την πεποίθηση ότι το εν λόγω πακέτο μέτρων αποτελεί μια σωστή βάση για την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών στον ιδιαίτερα ευαίσθητο αυτόν τομέα που απαιτεί "ομοφωνία" », παρατήρησε ο αρμόδιος για την φορολογία Επίτροπος Mario Monti. « Οι προπαρασκευαστικές εργασίες της Ομάδας Φορολογικής Πολιτικής ήταν ιδιαίτερα εποικοδομητικές και η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι για πρώτη φορά σε θέση να αποφασίσει την θέσπιση ορισμένων βασικών κανόνων, οι οποίοι θα εισάγουν κάποια πειθαρχία στο φορολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών μελών. Οι υπουργοί έχουν μοναδική ευκαιρία να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα τα οποία θα συμβάλουν στη δημιουργία και διατήρηση των θέσεων απασχόλησης, μέσω μιας συντονισμένης προσέγγισης στο φορολογικό τομέα », κατέληξε ο κ. Monti.

Η Επιτροπή αναθεώρησε τις προτάσεις που υπέβαλλε την 1^η Οκτωβρίου και προτείνει ένα πακέτο το οποίο αποτελείται από:

1. Ένα κώδικα δεοντολογίας για την φορολόγηση των επιχειρήσεων

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να δεσμευτούν ότι θα σεβαστούν τις αρχές του θεμιτού ανταγωνισμού και ότι θα αποφεύγουν τη θέσπιση ή τη διατήρηση φορολογικών μέτρων επιζήμιων για τον ανταγωνισμό. Ζητείται από το Συμβούλιο να εκδώσει ψήφισμα στο οποίο να ενσωματώνεται ένας κώδικας δεοντολογίας. Ο κώδικας αυτός θα εφαρμοστεί με την βοήθεια ενός μηχανισμού παρακολούθησης: το Συμβούλιο θα συστήσει μια ομάδα που θα επιβλέπει την παροχή πληροφοριών και την αξιολόγηση των φορολογικών μέτρων στο Συμβούλιο προς και, εφόσον αυτό αποφασίσει, για δημοσίευση. Η Επιτροπή θα συμμετέχει στη ομάδα και θα παρέχει την τεχνική της συνδρομή. Μετά από δύο χρόνια εφαρμογής προβλέπεται η αναθεώρηση του κώδικα.

- Επιζήμιος φορολογικός ανταγωνισμός: Τα νομικά κείμενα για τη διοικητική συνεργασία συμπληρώνονται με πολιτική συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών για την αντιμετώπιση του επιζήμιου φορολογικού ανταγωνισμού στον τομέα της φορολογίας των επιχειρήσεων με διαδικασία αξιολόγησης από ομότιμους.
- Κώδικας δεοντολογίας για την φορολογία των επιχειρήσεων: ορίζει ως επιζήμια φορολογικά μέτρα τα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών πρακτικών, τα οποία έχουν ή μπορούν να έχουν αισθητές επιπτώσεις στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην Κοινότητα και τα οποία προβλέπουν σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο φορολόγησης σε σχέση με τα επίπεδα που ισχύουν γενικά στο συγκεκριμένο κράτος μέλος. Βάσει του κώδικα, ο οποίος εφαρμόζεται τόσο στα κρατικά μέλη όσο και στα εξαρτώμενα ή συνδεδεμένα εδάφη αυτών, αξιολογήθηκαν περισσότερα από 400 μέτρα φορολογίας επιχειρήσεων και από αυτά, περισσότερα από 100 τα οποία θεωρήθηκαν επιζήμια καταργήθηκαν ή τροποποιήθηκαν.

2. Μια Ευρωπαϊκή λύση στην φορολόγηση των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις

Η Επιτροπή ζήτησε από τα κράτη μέλη να συμφωνήσουν σε ορισμένα σημεία τα οποία θα αποτελέσουν τη βάση σχεδίου πρότασης οδηγίας που θα υποβάλει μέχρι τον Απρίλιο του 1998. Τα σημεία αυτά είναι τα εξής:

- ❖ Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας θα περιορίζεται στους τόκους που καταβάλλονται σε μη κατοίκους
- ❖ Η οδηγία θα βασίζεται στο «υπόδειγμα της συνύπαρξης»: κάθε κράτος μέλος είτε θα παρακρατεί ένα ελάχιστο φόρο, είτε θα παρέχει πληροφορίες για τα εισοδήματα από αποταμιεύσεις σε άλλα κράτη μέλη
- ❖ Οι τυχόν παρακρατούμενοι φόροι θα εισπράττονται από τον οργανισμό που καταβάλλει τους τόκους
- ❖ Η οδηγία θα λαμβάνει υπόψη την ανάγκη διατήρησης της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών χρηματοοικονομικών αγορών σε παγκόσμια κλίμακα. Προς το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει να επιδιώξουν την υιοθέτηση των σημείων αυτών σε διεθνή κλίμακα και ειδικότερα στα εξαρτώμενα ή συνδεδεμένα με αυτά εδάφη.

3. Μέτρα για την κατάργηση των παρακρατούμενων φόρων στις διασυνοριακές πληρωμές τόκων και δικαιωμάτων μεταξύ των επιχειρήσεων

Η Επιτροπή ζητεί από τα κράτη μέλη να αναλάβουν πολιτική δέσμευση για τη γκαϊρη έκδοση οδηγίας, για την οποία η Επιτροπή θα υποβάλει νέα πρόταση μέχρι το Φεβρουάριο 1998. Οι υπάρχοντες παρακρατούμενοι φόροι δημιουργούν σοβαρές δυσκολίες στους οικονομικούς φορείς με διασυνοριακές δραστηριότητες, όπως τονίζεται στο Πρόγραμμα Δράσης για την Ενιαία Αγορά.

Έτσι οδηγούμαστε στο ότι, κατά την αξιολόγηση μια κρατικής ενίσχυσης ως βάσιμης ή όχι με την κοινή αγορά κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 87 παρ 2 Συνθ. ΕΚ, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι πολιτικές δεσμεύσεις στις οποίες κατέληξαν τα κράτη μέλη στα πλαίσια του Συμβουλίου με την θέσπιση του Κώδικα Δεοντολογίας για τη φορολογία των επιχειρήσεων. Πράγματι, μεταξύ των διατάξεων αυτού του Κώδικα με τις οποίες επιδιώκεται ο περιορισμός του ζημιόγνου φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων εγκατεστημένων σε διαφορετικά κράτη μέλη, περιλαμβάνονται και ειδικές διατάξεις που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις¹⁸. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, το Συμβούλιο διαπιστώνει ότι ορισμένα από τα φορολογικά μέτρα των κρατών μελών που υπάγονται στις ρυθμίσεις του Κώδικα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης για τις κρατικές ενισχύσεις και προτείνει στην Επιτροπή, όπως προαναφέραμε, να δημοσιεύσει μέσα στο 1998 τις κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή όσον αφορά τα μέτρα τα σχετικά με

¹⁸ Παράγραφος Κ.

την άμεση φορολογία των επιχειρήσεων, των κανόνων που αφορούν τις κρατικές ενισχύσεις.

Το Μάιο του 2001 η Επιτροπή ανακοίνωσε μια νέα ανακοίνωση με τίτλο «Φορολογική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση-προτεραιότητες για τα προσεχή έτη», στην οποία παρατήρησε ότι επιβάλλεται ένας μεγάλος αριθμός εναρμόνισης στον τομέα της έμμεσης φορολογίας. Το ισχύον μεταβατικό σύστημα ΦΠΑ χαρακτηριζόταν: πολύπλοκο, ευάλωτο στην απάτη και ξεπερασμένο. Παρ' όλα αυτά, οι φόβοι των κρατών μελών για απώλεια εσόδων συνέχιζαν να καθιστούν μη αποδεκτή την προοπτική ενός οριστικού συστήματος, βασισμένου στην αρχή προέλευσης. Για το λόγο αυτό επιβεβαιώθηκε η στρατηγική της επικέντρωσης στη βελτίωση του ισχύοντος συστήματος.

Στην περίπτωση της φορολογίας εταιρειών, έπρεπε να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ της αντιμετώπισης των άμεσων εμποδίων στην εσωτερική αγορά και της εθνικής κυριαρχίας των κρατών μελών.

Δεδομένου ότι η ανάγκη για ομοφωνία στο Συμβούλιο περιορίζει τη δυνατότητα θέσπισης νομοθεσίας για φορολογικά ζητήματα, η Επιτροπή πρότεινε άλλες δυνατότητες.

- Η Επιτροπή διατύπωσε τη πρόθεση να υιοθετήσει μια πιο δραστήρια στρατηγική σε ότι αφορά γενικότερα τις φορολογικές παραβάσεις. Θα ήταν πιο πρόθυμη να κινήσει διαδικασίες σε περιπτώσεις που πίστευε ότι παραβιαζόταν το κοινοτικό δίκαιο και θα διασφάλιζε την ορθή εφαρμογή των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.
- Υπάρχουν πράξεις που σε αντίθεση με τους κανονισμούς ή τις οδηγίες, δεν παράγουν άμεσα κοινοτικό δίκαιο. Αυτές είναι οι συστάσεις, οι γνώμες, οι ανακοινώσεις, οι κατευθυντήριες γραμμές και ερμηνευτικές σημειώσεις.
- Πολλά βήματα προόδου στον τομέα της φορολογίας- με χαρακτηριστικότερο τον κώδικα δεοντολογίας για την φορολογία των επιχειρήσεων και το έργο της ομάδας Primarolo- έλαβαν τη μορφή μη νομοθετικών συμφωνιών στο Συμβούλιο. Η συνθήκη του Άμστερνταμ εισήγαγε την δυνατότητα εξέλιξης τέτοιων συμφωνιών παρέχοντας την δυνατότητα σε υποομάδες κρατών μελών να συνάπτουν συμφωνίες συνεργασίας στο πλαίσιο της Κοινότητας.

Σε ότι αφορά τα προσωπικά, από την άλλη μεριά, η επικρατούσα άποψη είναι ότι η φόροι αυτή πρέπει να παραμείνουν αρμοδιότητα των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση του σεβασμού των θεμελιωδών αρχών την συνθήκης για την απαγόρευση των διακρίσεων και την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

2.3.3 Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Κοινοβούλιο ενέκρινε τις γενικές γραμμές των προγραμμάτων της Επιτροπής στον τομέα της φορολογίας, συμπεριλαμβανομένης της δέσμης μέτρων Monti, του κώδικα δεοντολογίας και του έργου της ομάδας Primarolo.

Η τελευταία έκθεση του Κοινοβουλίου για τη γενική φορολογική πολιτική στο εσωτερικό της Ε.Ε. εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2002. Το ψήφισμα τόνιζε ότι, ο φορολογικός ανταγωνισμός δεν έρχεται σε σύγκρουση με την οικοδόμηση της εσωτερικής αγοράς. Ο φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε., σε πλαίσιο κανόνων που θα αποφεύγουν αθέμιτες συμπεριφορές, μπορεί να αποτελέσει αποτελεσματικό μέσο για τη μείωση της υψηλής φορολογικής πίεσης και θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση διοικητικών επιβαρύνσεων, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας και τον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου.

Ως προς τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, η έκθεση ανέφερε ότι, οι διαφοροποιημένες πολιτικές σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου των εισφορών δεν αποτελούν αυτές καθ' αυτές εμπόδιο στη εσωτερική αγορά παρά μόνον όταν γίνεται επίκλησή τους προκειμένου να αιτιολογηθούν παρεκκλίσεις στην ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών.

Η έκθεση πραγματευόταν επίσης το συναφές ζήτημα του κατά πόσο η δράση στον τομέα της φορολογίας πρέπει να αποφασίζεται σε επίπεδο Ε.Ε. Κατ' αρχήν τονίζεται ότι η αρχή της επικουρικότητας πρέπει να αποτελέσει το γνώμονα της φορολογικής πολιτικής της Ε.Ε. και ότι η απόφαση στο επίπεδο της φορολόγησης πρέπει να παραμείνει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών. Όταν αναλαμβάνεται δράση σε επίπεδο Ε.Ε., πρέπει να διατηρείται η αρχή της ομοφωνίας κάθε φορά που διακυβούνται οι φορολογήσιμες βάσεις ή οι φορολογικοί συντελεστές.

Παρ' όλα αυτά, η έκθεση επέστησε επίσης την προσοχή σε σειρά τομέων στους οποίους ήταν αναγκαία δράση σε επίπεδο Ε.Ε. :

- Απαιτούνται αυξημένες προσπάθειες για την εξάλειψη των διακρίσεων, των διπλών φορολογήσεων και των γραφειοκρατικών εμποδίων. Θεωρεί επείγον να αντιμετωπίσει η Επιτροπή τα κύρια εμπόδια φορολογικού χαρακτήρα στις διασυνοριακές δραστηριότητες των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, γεγονός που σημαίνει την ανάληψη δράσης σε σχέση με τη φορολογική μεταχείριση των τιμών μεταφοράς εντός ενός ομίλου, τη διασυνοριακή αντιστάθμιση των απωλειών και τις διασυνοριακές ροές εισοδήματος μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων.
- Ο φορολογικός ανταγωνισμός πρέπει να πραγματοποιείται σε πλαίσιο κανόνων που θα αποφεύγουν αθέμιτες συμπεριφορές. Η δέσμη μέτρων Monti πρέπει να εφαρμοστεί το συντομότερο δυνατό και ιδιαίτερα δε να καταργηθούν οι κανόνες εκείνοι οι οποίοι δεν είναι συμβατοί με την ενιαία αγορά όταν προβαίνουν σε διακρίσεις μεταξύ διαμενόντων και μη ή αφήνουν περιθώρια για απάτες. Παρομοίως, πρέπει να υπάρξει υποστήριξη για τις πρωτοβουλίες που λαμβάνονται στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ προκειμένου να

περιοριστούν οι στρεβλώσεις που προκαλούνται από τους φορολογικούς παραδείσους.

- Η πρόοδος¹⁹ προς ένα οριστικό σύστημα Φ.Π.Α. που θα εφαρμόζει εξ' ολοκλήρου την αρχή της χώρας προέλευσης μεταξύ των προτεραιοτήτων της φορολογικής πολιτικής της Ε.Ε., πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα, καθώς υπάρχει κίνδυνος, το ισχύον σύστημα που δημιουργήθηκε ως μεταβατικό, να καταστεί όλο και πιο οριστικό.
- Το Συμβούλιο πρέπει να εγκρίνει την οδηγία – πλαίσιο για την φορολόγηση των ενεργειακών προϊόντων χωρίς καθυστέρηση. Η αρχή « ο ρυπαίνων πληρώνει » πρέπει να έχει ευρύτερη ισχύ.
- Πρέπει να δημιουργηθεί μια πολυμερής φορολογική συμφωνία για την Ε.Ε., επί τη βάση της φορολογικής συμφωνίας - πρότυπο του ΟΟΣΑ, προκειμένου να ξεπεραστούν τα προβλήματα που προκύπτουν για τις επιχειρήσεις και τις φορολογικές αρχές από το γεγονός ότι υφίστανται πάνω από εκατό λίαν διαφορετικές διμερείς φορολογικές διαφωνίες.
- Η έκθεση υποστήριξε επίσης μια περιορισμένη επέκταση της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία στο Συμβούλιο, για τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε θέματα αμοιβαίας αρωγής και συνεργασίας μεταξύ των φορολογικών διοικήσεων. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να αναγνωριστεί στο Κοινοβούλιο, η αρμοδιότητα συναπόφασης και επί φορολογικών θεμάτων.

2.4 ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

2.4.1 Η δεύτερη δέσμη μέτρων του παράγωγου κοινοτικού δικαίου για την εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της άμεσης φορολογίας (υπό το καθεστώς της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης)

Μετά την πάροδο 13 ετών και ενώ είχε ήδη αρχίσει η λειτουργία του καθεστώτος της ΟΝΕ μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης, το Συμβούλιο Ecofin πιεζόμενο από τις εξελίξεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αποφάσισε να εγκρίνει την ίδια ημερομηνία, δηλ. στις 3 Ιουνίου 2003, και μάλιστα επί Ελληνικής Προεδρίας, την δεύτερη κατά χρονολογική σειρά δέσμη μέτρων του παράγωγου κοινοτικού δικαίου που απέβλεπαν στην εναρμόνιση της άμεσης φορολογίας των κρατών μελών.

¹⁹ Μια εξέλιξη στον τομέα του ΦΠΑ ήταν η πρόταση που έγινε για την εισαγωγή πληροφορικής στην διακίνηση και παρακολούθηση προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης. Η ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας στον τομέα του ΦΠΑ και ένα πρόγραμμα Fiscalis, η πρώτη φάση του οποίου διήρκεσε από το 2003 έως το 2007 και η δεύτερη, για την οποία η απόφαση λήφθηκε το 2007 θα διαρκέσει μέχρι το 2013. Το Fiscalis επεκτείνει το έργο του προηγούμενου προγράμματος στη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών των κοινών ερευνών της κατάρτισης κλπ από το πεδίο της έμμεσης σε εκείνο της άμεσης φορολογίας.

Πρόκειται για τις εξής δύο οδηγίες του Συμβουλίου:

- i. Την Οδηγία 2003/48/EK για την φορολόγηση των τόκων καταθέσεων ταμειωτηρίου και
- ii. Την Οδηγία 2003/49/EK για την καθιέρωση κοινού συστήματος φορολόγησης των τόκων και των δικαιωμάτων που καταβάλλονται μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων διαφορετικών κρατών μελών.

- i. **Η οδηγία 2003/48/EK για την φορολόγηση των υπό μορφή τόκων εισοδημάτων από αποταμιεύσεις, κατοίκων διαφορετικών κρατών μελών σε σχέση με το κράτος της κατάθεσης**²⁰

Η ανάγκη για την εναρμόνιση σε κοινοτικό επίπεδο της νομοθεσίας των κρατών μελών στο τομέα της φορολογίας των εισοδημάτων, που καταβάλλονται με τη μορφή τόκων από αποταμιεύσεις σε κατοίκους ενός κράτους μέλους διαφορετικού σε σχέση με το κράτος μέλος που έχει γίνει η κατάθεση, υπήρχε ανέκαθεν στο εσωτερικό της Κοινότητας και συνδέονταν με την προσπάθεια αντιμετώπισης του προβλήματος του ζημιωγόνου φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών μελών στο τομέα της συγκέντρωσης των κεφαλαίων. Κατέστη όμως πιο επιτακτική με την έναρξη του καθεστώτος της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων²¹ και κυρίως από την 1^η Ιουλίου 1990, ημερομηνία κατά την οποία άρχισε το στάδιο της πλήρους κατάργησης των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών.

Επειδή όμως τα κράτη μέλη και κυρίως εκείνα που παρείχαν (φορολογικό άσυλο) στις αποταμιεύσεις των κατοίκων των άλλων κρατών μελών, δεν εκδήλωναν την επιθυμία τους να συναινέσουν στην κατάργηση των εν λόγω φορολογικών τους κινήτρων, όπως ήταν φυσικό, αποτελούσε έργο εξαιρετικά δύσκολο να ληφθεί απόφαση στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ecofin και μάλιστα με ομοφωνία των μελών αυτού, όπως απαιτεί το άρθρο 94 ΣυνθΕΚ.²²

Για τους λόγους αυτούς οι πρώτες προσπάθειες τις Επιτροπής προς αυτήν την κατεύθυνση εκδηλώθηκαν με την μορφή της πρότασης δύο σχεδίων οδηγιών που είχαν ως αντικείμενο όχι την στην κυριολεξία εναρμόνιση αλλά τον «συντονισμό»²³ των νομοθεσιών των κρατών των σχετικών με την φορολόγηση των τόκων καταθέσεων των κατοίκων αλλοδαπής.

²⁰ ΕΕ L 157 της 26/6/2003, σ. 38-48.

²¹ Βλ. Οδηγία 88/361/ΕΟΚ, της 24 Ιουνίου 1988, ΕΕ L 178, 8 Ιουλίου 1988, σ. 6.

²² Ως γνωστό, το άρθρο 94 της ΣυνθΕΚ αποτελεί το νομικό πλαίσιο για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών στον τομέα της άμεσης φορολογίας.

²³ Ο όρος συντονισμός «coordination» των νομοθεσιών σημαίνει μια προσέγγιση αυτών πιο χαλαρή σε σχέση με τον όρο εναρμόνιση. Σχετικά με την διάκριση μεταξύ των όρων «εναρμόνιση» και «συντονισμός» βλ. *P. de Fréminet, A défaut d' une harmonization, une coordination fiscale est-elle possible ?*, Petites affiches, 15 Μαΐου 2002, No 97, βλ. επίσης *G. Merland La coordination de la fiscalité de l' épargne une exemble de la construction européenne* RTDeur 2003, σ. 637 επ.

Πράγματι, η Επιτροπή στις 10 Φεβρουαρίου 1988, υπέβαλε στο Συμβούλιο δύο προτάσεις οδηγιών: η μία προέβλεπε την σύσταση ενός κοινού συστήματος παρακράτησης του φόρου στην πηγή επί των τόκων και η άλλη απέβλεπε στη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των δημοσιονομικών υπηρεσιών των κρατών μελών για την αντιμετώπιση του φαινομένου της φοροδιαφυγής²⁴. Στην έγκριση των προτάσεων των οδηγιών αυτών αντέδρασαν όμως έντονα το Ηνωμένο Βασίλειο και το Λουξεμβούργο, που αποτελούσαν τους « οιονεί φορολογικός παραδείσους » στη αγορά ευρωομολόγων, και για τον λόγο αυτό αποσύρθηκαν από την Επιτροπή.

Με την έναρξη όμως του καθεστώτος της ΟΝΕ μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης που είχε ως συνέπεια την αύξηση του ρυθμού της κυκλοφορίας των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών λόγω της κατάργησης των κινδύνων και των δαπανών στην αγορά συναλλάγματος, ετέθη και πάλι το ζήτημα εναρμόνισης της φορολογίας των εισοδημάτων με την μορφή προϊόντων αποταμίευσης με την πρωτοβουλία του τότε Επιτρόπου, αρμόδιου σε θέματα φορολογίας κ. Mario Monti, όπως προαναφέραμε, η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο στις 20 Μαΐου 1998 μία νέα πρόταση οδηγίας που είχε ως αντικείμενο την εξασφάλιση μια ελάχιστης πραγματικής φορολόγησης των εισοδημάτων αποταμίευσης με την μορφή τόκων στο εσωτερικό την Κοινότητας²⁵. Ωστόσο, για μια ακόμη φορά τα κράτη μέλη για τους γνωστούς λόγους δεν κατόρθωσαν να συμφωνήσουν επί του περιεχομένου του σχεδίου οδηγίας. Τέλος, μετά από αλληπάλληλες διαπραγματεύσεις στους κόλπους της Επιτροπής και του Συμβουλίου, στις 18 Ιουλίου 2001 η Επιτροπή ενέκρινε ολοκληρωμένη πρόταση οδηγίας, που μετά την έγκρισή της από το Συμβούλιο Υπουργών στις 3 Ιουνίου 2003, αποτελεί πλέον την οδηγία 2003/48/ΕΚ.

Προκειμένου να γίνουν πιο κατανοητές και να αιτιολογηθούν οι βασικές ρυθμίσεις της οδηγίας, κρίνεται αναγκαίο προηγουμένως να γίνει μια σύντομη αναφορά στους λόγους που υπαγόρευσαν την εναρμόνιση της νομοθεσίας περί φορολογίας του εισοδήματος από προϊόντα αποταμίευσης σε κοινοτικό επίπεδο και στις δυσκολίες πραγματοποίησης αυτής.

²⁴ COM (89)60 τελικό, της 10 Φεβρουαρίου 1989, ΕΕ C 141, 7 Ιουνίου 1989, σ. 5.

²⁵ COM (98) 295 1988, τελικό της 20 Μαΐου 1998, ΕΕ C 212, 8 Ιουλίου 1998, σ. 3.

2.4.2 Λόγοι εναρμόνισης της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της φορολόγησης των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης και εμπόδια στην πραγματοποίησή της

2.4.2.1 Λόγοι εναρμόνισης της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της φορολόγησης των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως²⁶, ο πρωταρχικός λόγος που επέβαλε την επίτευξη της εναρμόνισης των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με την φορολογία των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης, αποτέλεσε η εξέλιξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με την μορφή της πλήρους απελευθέρωσης της κίνησης των κεφαλαίων στο εσωτερικό της Κοινότητας από την 1^η Ιουλίου 1990. Πράγματι, από την ημερομηνία αυτή η κατέχοντες την εθνικότητα κράτους μέλους έχουν πλέον την δυνατότητα χωρίς περιορισμούς να μεταφέρουν και να τοποθετούν τις αποταμιεύσεις τους σε οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα που δραστηριοποιείται σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της κατοικίας τους.

Όπως ήταν φυσικό μετά την απελευθέρωση αυτή και με δεδομένη την έλλειψη κοινοτικών ρυθμίσεων στον τομέα της φορολογίας των προϊόντων αποταμίευσης, τα κράτη μέλη έσπευσαν να υιοθετήσουν φορολογικά μέτρα που θα είχαν ως αποτέλεσμα την προσέλκυση των κεφαλαίων από τα άλλα κράτη μέλη. Δηλ. οι εθνικές νομοθεσίες των περισσότερων κρατών μελών άρχισαν να προσανατολίζονται στην υιοθέτηση ρυθμίσεων που προβλέπουν ελάχιστες ή ακόμη και μηδενικές φορολογικές επιβαρύνσεις στους τόκους καταθέσεων που κατέβαλλαν τα πιστωτικά τους ιδρύματα στους κατοίκους των άλλων κρατών μελών. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής ήταν να εκδηλωθεί το φαινόμενο του αποκαλούμενου

(ζημιογόνου φορολογικού ανταγωνισμού) μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της αγοράς των χρηματοοικονομικών προϊόντων.²⁷

Από μια άποψη εύλογα θα μπορούσε κανείς να διερωτηθεί: εφόσον η λειτουργία όλου του κοινοτικού μηχανισμού διέπεται από την αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού, πως είναι δυνατό ο ανταγωνισμός στο εσωτερικό της Κοινότητας στον τομέα της αγοράς των χρηματοοικονομικών προϊόντων να θεωρηθεί ζημιογόνος και επομένως αντίθετος προς το κοινοτικό δίκαιο; Προκειμένου να δοθεί η απάντηση στο εν λόγω ερώτημα θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι χωρίς να αποκλείεται εκ των προτέρων η λειτουργία του ανταγωνισμού στον τομέα της φορολογίας των προϊόντων αποταμίευσης, η υιοθέτηση ορισμένων φορολογικών μέτρων από τα κράτη μέλη δεν συμβιβάζεται με τους στόχους της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Πράγματι, ο σκοπός της απελευθέρωσης της κίνησης των κεφαλαίων στο εσωτερικό της Κοινότητας ήταν η

²⁶ Βλ. σ. 113

²⁷ Σχετικά με την εκδήλωση του φορολογικού ανταγωνισμού σε κοινοτικό και σε διεθνές επίπεδο βλ. P. Didier, La notion de la concurrence fiscale, Arch. phil. droit 16 (2002) σ. 103 επ., A Euzéby- R. - M. Marques, Mondialisation de l' économie et concurrence fiscale: des ,menaces pour le ,modèle social européen, RMCUE , 2003 σ. 310.

τοποθέτηση των κεφαλαίων να γίνεται με βάση τα κριτήρια των κανόνων της αγοράς στον τομέα των επενδύσεων και όχι για λόγους φοροαποφυγής²⁸.

Με βάση την παραπάνω κατάσταση, αποτέλεσε πλέον κοινή συνείδηση στους κόλπους της Κοινότητας ότι μόνο μια προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με τη φορολογία των προϊόντων αποταμίευσης θα ήταν ικανή να αποτρέψει την εκδήλωση των φαινομένων της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής σε κοινοτικό επίπεδο. Εξάλλου, όπως ορθά επισημάνθηκε²⁹, μια τέτοια εναρμόνιση θα είχε ως αποτέλεσμα και την αποκατάσταση της ισορροπίας όσον αφορά το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης των συντελεστών της παραγωγής και κυρίως την μείωση της επιβάρυνσης του συντελεστή εργασίας.

i. Η εναρμόνιση ως μέτρο καταπολέμησης της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής

Σύμφωνα με μια γενική θεώρηση, τα κράτη μέλη προκειμένου να προσελκύσουν τα αλλοδαπά κεφάλαια εφαρμόζουν συνήθως στα προϊόντα αποταμίευσης φορολογικά καθεστώτα πιο ευνοϊκά στις περιπτώσεις που δικαιούχοι αυτών είναι μη κάτοικοι ημεδαπής σε σχέση με τους κατοίκους ημεδαπής. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη στα εισοδήματα από προϊόντα αποταμίευσης των κατοίκων της αλλοδαπής προβλέπουν τα εξής δύο είδη ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης: Είτε επιβάλλουν στα εισοδήματα αυτά μια ελάχιστη φορολογική επιβάρυνση με την μορφή του αναλογικού φόρου που παρακρατείτε στην πηγή με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης του δικαιούχου, είτε τα απαλλάσσουν τελείως από την φορολογία. Εξάλλου, τα κράτη μέλη στις περιπτώσεις που δικαιούχοι των προϊόντων αποταμίευσης είναι κάτοικοί τους εφαρμόζουν το σύστημα της φορολόγησης του παγκοσμίου εισοδήματος. Δηλ, φορολογούν τους κατοίκους τους για τα εισοδήματά τους από αποταμίευση που έχουν αποκτήσει στην αλλοδαπή προστιθέμενα στα εισοδήματα ημεδαπής προέλευσης, με την έκπτωση βέβαια του τυχόν παρακρατηθέντα φόρου στην αλλοδαπή ώστε να μην εκδηλωθεί διπλή διεθνής οικονομική φορολογία.

Προκειμένου όμως να φορολογηθούν τα εισοδήματα αλλοδαπής προέλευσης των κατοίκων ημεδαπής θα πρέπει κανονικά οι δικαιούχοι αυτών να τα περιλάβουν στις ετήσιες δηλώσεις της φορολογίας εισοδήματος που υποβάλλουν κάθε χρόνο στις αρμόδιες δημοσιονομικές αρχές, δεδομένου ότι με το ισχύον νομικό καθεστώς ο αυτεπάγγελτος έλεγχος των εισοδημάτων αυτών καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολος ή ακόμη και ανέφικτος. Πράγματι, όπως έχει διαπιστωθεί από την πρακτική, τα αποτελέσματα εφαρμογής του καθεστώτος της κοινοτικής οδηγίας 77/799/ΕΟΚ³⁰ της σχετικής με την αμοιβαία συνδρομή των δημοσιονομικών αρχών των κρατών μελών για την πάταξη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής στον τομέα της άμεσης και έμμεσης φορολογίας, δεν ήταν μέχρι τώρα τόσο ικανοποιητικά.

²⁸ G. Merland, σ. 640.

²⁹ G. Merland, σ. 640

³⁰ ΕΕ L 366, 27 Δεκ. 1977

Εξάλλου, ως γνωστό, ένας ικανός αριθμός κρατών μελών εφαρμόζουν όσον αφορά τις καταθέσεις των αποταμιευτών τον κανόνα του τραπεζικού απορρήτου³¹, καθεστώς που εμποδίζει τις εθνικές δημοσιονομικές αρχές των άλλων κρατών μελών να συλλέγουν πληροφορίες σχετικές με τα κεφάλαια που έχουν τοποθετήσει οι κάτοικοί τους σε πιστωτικά ιδρύματα των πρώτων κρατών μελών.

ii. Η εναρμόνιση της φορολογικής νομοθεσίας ως μέτρο αποκατάστασης της ισορροπίας του δημοσιονομικού βάρους των συντελεστών παραγωγής

Από μια γενική παρατήρηση προκύπτει το συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη της Ε.Ε. έχουν την τάση να μειώνουν όλο και περισσότερο την φορολογία των εισοδημάτων που προέρχονται από προϊόντα αποταμίευση και αποκτούνται στο έδαφός τους τόσο από τους κατοίκους όσο και από τους μη κατοίκους τους. Το φαινόμενο αυτό έχει ως άμεσο αποτέλεσμα την απώλεια δημοσιονομικών εσόδων με όλες τις δυσμενείς συνέπειες που αυτή συνεπάγεται στην εθνική οικονομία των κρατών αυτών. Προκειμένου να αντισταθμίσουν την απώλεια των δημοσίων εσόδων τους τα κράτη μέλη συνήθως αυξάνουν το φορολογικό βάρος σε άλλους συντελεστές της παραγωγής λιγότερο ευκίνητους όπως π.χ. στον συντελεστή εργασία. Πράγματι από μία έρευνα που ενήργησε η ευρωπαϊκή Επιτροπή³² προέκυψε το συμπέρασμα ότι μεταξύ των ετών 1980 και 1994 το ποσοστό της μέσης φορολογικής επιβάρυνσης των συντελεστών της παραγωγής με αυξημένη κινητικότητα (κεφάλαια, αυτοαπασχολούμενοι επιτηδευματίες, ενέργεια, φυσικοί πόροι) μειώθηκε από 44,1% σε 35,2%. Αντίθετα, κατά την διάρκεια της ίδιας περιόδου διαπιστώθηκε μια αύξηση του ποσοστού της μέσης επιβάρυνσης του συντελεστή εργασία από 34,7% σε 40,5%. Δηλ. τα κράτη μέλη προκειμένου να διατηρήσουν τα έσοδα της Γενικής τους Κυβέρνησης στο επίπεδο που προέβλεπε ο κρατικός προϋπολογισμός, προσπάθησαν να αντισταθμίσουν την μείωση της φορολογίας επί των συντελεστών της παραγωγής με έντονη κινητικότητα αυξάνοντας της φορολογία επί του συντελεστή – εργασία³³.

Μια τέτοια πολιτική όμως είναι ασυμβίβαστη με τους στόχους της πολιτικής της Ε.Ε. της σχετικής με την καταπολέμηση της ανεργίας. Πράγματι, ο κλάδος των επιχειρήσεων που πλήττονται κυρίως από την εν λόγω πολιτική είναι οι Μ.Μ.Ε και οι επιχειρήσεις χειροτεχνίας που απασχολούν σε μεγάλο βαθμό τον συντελεστή εργασία.

³¹ Ωστόσο, η Φιλανδία, η Ελλάδα, η Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο εφαρμόζουν το τραπεζικό απόρρητο κατά τρόπο όχι απόλυτο, δεδομένου ότι αποδέχονται να παράσχουν πληροφορίες στα άλλα κράτη μέλη σχετικά με τους δικαιούχους των εισοδημάτων από αποταμίευση και το ύψος αυτών. Σχετικά με το ζήτημα του τραπεζικού απορρήτου στην ΕΕ

³² Βλ. Η φορολογία στην Ε.Ε. Έκθεση επί της εξέλιξης των φορολογικών συστημάτων, COM (96) 546 τελικό.

³³ Προς την κατεύθυνση αυτή συντελεί και η ευελιξία που παρέχει στα κράτη μέλη ο ορισμός από το κοινοτικό δίκαιο της Γενικής Κυβέρνησης. Πράγματι, στην έννοια της Γενικής Κυβέρνησης όπως προβλέπεται από τον Κανονισμό 3605/1993, (ΕΕ L 332/31.12.93, σ. 7) του Συμβουλίου, της 22^{ης} Νοεμβρίου 1993, περιλαμβάνεται τόσο η κεντρική κυβέρνηση όσο και τα ασφαλιστικά ταμεία οι ΟΤΑ, και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Επομένως, τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης έχουν την ευχέρεια να τηρήσουν τα κριτήρια δημοσιονομικής πειθαρχίας που προέβλεψε η Συνθήκη του Μάστριχ, (δημόσιο έλλειμμα και δημόσιο χρέος) επιλέγοντας την δημοσιονομική πολιτική της μείωσης της φορολογίας και της αύξησης των ασφαλιστικών εισφορών. Βλ. Ν. Μπάρμπας, Στοιχεία δημοσιονομικού δικαίου. σ. 197.

Εξάλλου, η αύξηση του κόστους του συντελεστή εργασία συντελεί ιδιαίτερα στην επέκταση του τομέα της μαύρης αγοράς εργασίας, φαινόμενο που διευκολύνεται ιδιαίτερα με την συγκέντρωση στα κράτη της Ε.Ε. μεγάλου αριθμού αλλοδαπών εργατών, οικονομικών προσφύγων.

Για τους παραπάνω λόγους η εναρμόνιση της φορολογίας επί του εισοδήματος των προϊόντων αποταμίευσης θα συνέβαλε στην αποκατάσταση της ισορροπίας του φορολογικού βάρους των συντελεστών της παραγωγής σε κοινοτικό επίπεδο.

2.4.2.2 Εμπόδια στην εναρμόνιση της φορολογικής νομοθεσίας επί των προϊόντων αποταμίευσης

Η καθυστέρηση της εναρμόνισης της νομοθεσίας της φορολογίας επί του εισοδήματος γενικά των κρατών μελών της Ε.Ε. οφείλεται στο γεγονός ότι τα κράτη μέλη έχουν να αντιμετωπίσουν δύο βασικά εμπόδια. Τα εμπόδια αυτά σχετίζονται με την διαδικασία λήψης απόφασης που προβλέπει η Συνθήκη στα θέματα τα σχετικά με την εναρμόνιση φορολογίας γενικότερα καθώς και με την λήψη υπόψη του φαινομένου του φορολογικού ανταγωνισμού που εκδηλώνεται όχι μόνο σε κοινοτικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

i. Εμπόδια σχετικά με την διαδικασία λήψης αποφάσεων στον τομέα της άμεσης φορολογίας

Ως γνωστό, η Συνθήκη (άρθρα 93 και 94) για την λήψη αποφάσεων στα πλαίσια του Συμβουλίου Ecofin σχετικών με την εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών στον τομέα της φορολογίας προέβλεψε τον κανόνα της ομοφωνίας. Η επιλογή αυτή των συντακτών της Συνθήκης υπαγορεύθηκε από ορισμένες εκτιμήσεις στρατηγικής σημασίας. Ειδικότερα, με τον τρόπο αυτό λήψης αποφάσεων η συντάκτες της Συνθήκης επεδίωξαν τον μη περιορισμό της κυριαρχίας των κρατών μελών στους τομείς της φορολογίας και του προϋπολογισμού και την αποφυγή της υποχρέωσης αυτών να εμπλακούν σε μια διαδικασία διαπραγματεύσεων για την εφαρμογή μια κοινής φορολογικής πολιτικής, της οποίας τα τεχνικής φύσεως προς επίλυση ζητήματα θα ήταν ικανά να παρεμποδίσουν την εξέλιξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης³⁴.

Ο τομέας της φορολόγησης των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης αποτελεί έναν από τους πλέον ευαίσθητους τομείς του συστήματος φορολογίας των κρατών μελών με συνέπεια τα κράτη αυτά να μην είναι πρόθυμα να περιορίσουν στα θέματα αυτά την φορολογική τους κυριαρχία. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη, που είναι πιο ανταγωνιστικά με τη προσέλκυση αλλοδαπών, κεφαλαίων είναι συνήθως εκείνα που επιμένουν να διατηρήσουν την φορολογική τους κυριαρχία στον τομέα αυτό, με αποτέλεσμα να μην επιτυγχάνεται η απαιτούμενη ομοφωνία στο πλαίσιο του συμβουλίου υπουργών Ecofin που προβλέπει η Συνθήκη.

³⁴ J. M. Communier, Droit fiscal communautaire, Bruylant, 2001, σ. 2-3.

Δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων κρατών αποτελούν το Ηνωμένο Βασίλειο και το Λουξεμβούργο και τα οποία τάζονταν ανέκαθεν υπέρ της διατήρησης της παρούσης κατάστασης αλλά για διαφορετικούς λόγους το καθένα.

Ειδικότερα, η άρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου να εγκρίνει την πρώτη πρόταση οδηγίας που είχε ως αντικείμενο την εναρμόνιση της φορολογίας επί των προϊόντων αποταμίευσης το έτος 1989, δεν οφειλόταν στην διαφωνία του κράτους αυτού προς το περιεχόμενο του κειμένου της πρότασης οδηγίας αλλά αποτελούσε εκδήλωση της πολιτικής βούλησης του κράτους αυτού να μην συναινέσει σε μια οποιαδήποτε προσέγγιση των νομοθεσιών στον τομέα αυτό³⁵. Πρέπει δε να διευκρινισθεί ότι η αρνητική αυτή θέση του Ηνωμένου Βασιλείου στα ζητήματα της εναρμόνισης της εν λόγω φορολογίας εξηγείται λόγω της δεσπόζουσας θέσης που κατέχει το Λονδίνο στη παγκόσμια αγορά χρηματοοικονομικών προϊόντων. Ο κύριος λόγος όμως που συνετέλεσε στην μη συναίνεση του κράτους αυτού στην έγκριση της πρότασης της οδηγίας της Επιτροπής ήταν η ρύθμιση αυτής, σύμφωνα με την οποία περιλαμβάνονταν μεταξύ των διαφόρων ειδών χρηματοοικονομικών προϊόντων που θα υπαγόταν στο εναρμονισμένο καθεστώς φορολόγησης και οι «ευρω – ομολογίες».

Ως γνωστό το City του Λονδίνου αποτελεί ανέκαθεν το κέντρο συγκέντρωσης των αλλοδαπών μέσω της αγοράς «ευρω – ομολογιών»³⁶. Επομένως, κατά την άποψη της Βρετανικής Κυβέρνησης, μια κατάργηση του πλεονεκτήματος της μη φορολόγησης των τόκων που προκύπτουν από ευρω – ομολογίες για του μη κατοίκους του Ηνωμένου Βασιλείου θα είχε αρνητικές επιπτώσεις στην εν λόγω αγορά χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Εξάλλου, χαρακτηριστικό και της φορολογικής νομοθεσίας του Λουξεμβούργου είναι τα κίνητρα που παρέχει το κρατίδιο αυτό στους κατοίκους της αλλοδαπής για την προσέλκυση των κεφαλαίων στις τράπεζές του. Κυρίως όμως η συστηματική εμμονή του κρατιδίου αυτού στο να μην συναινεί σε μια εναρμόνιση της νομοθεσίας για τα προϊόντα αποταμίευσης σε κοινοτικό επίπεδο, οφείλεται στο γεγονός ότι δεν επιθυμεί την κατάργηση του φορολογικού απορρήτου που καλύπτει τους καταθέτες στις τράπεζές του. Πράγματι ως γνωστό, το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί ένα από τα πλέον αποφασιστικά προνόμια που καθιστά της τράπεζες του Λουξεμβούργου πιο ανταγωνιστικές σε σχέση με τα πιστωτικά ιδρύματα άλλων κρατών μελών. Το γεγονός δε ότι η πρόταση της οδηγίας του 1989 προέβλεπε μια διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, απέτρεψε το Λουξεμβούργο να συναινέσει στην έγκριση αυτής γιατί θεωρούσε ότι με τον τρόπο αυτό αίρεται το τραπεζικό απόρρητο.

Από τα παραπάνω προκύπτει το εξής συμπέρασμα: Ο φόβος ορισμένων κρατών μελών ότι από μια εναρμόνιση της νομοθεσίας για την φορολογία των προϊόντων αποταμίευσης θα καταργούνταν τα βασικά κίνητρα που διαθέτουν για την προσέλκυση

³⁵ E. Assimacopoulou, L'harmonisation de la fiscalité de l'épargne dans les pays de la Communauté européenne, LGDJ, 2000, σ. 174-175.

³⁶ Χαρακτηριστική περίπτωση εκδήλωσης του φαινομένου αυτού είναι η κατά το έτος 1963 μεταφορά των κεφαλαίων από τις ΗΠΑ στο Λονδίνο μετά την επιβολή ενός φόρου επί των τόκων από δάνεια που είχαν συναφθεί στο κράτος αυτό και των οποίων δικαιούχοι ήταν οι κάτοικοι αλλοδαπής. Πρόκειται για τον γνωστό φόρο «Interest Equalization Tax».

των κεφαλαίων των κατοίκων αλλοδαπής σε συνδυασμό με την αρχή της νομοθεσίας των μελών του *ecofin* που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 94 Συνθ. ΕΚ για την έγκριση οδηγιών σχετικών με την εναρμόνιση της άμεσης φορολογίας αποτέλεσαν τα κύρια αίτια που συνέβαλαν στην καθυστέρηση της εν λόγω εναρμόνισης.

Όπως δε εύστοχα, έχει επισημανθεί³⁷, η μελλοντική αντικατάσταση της αρχής της ομοφωνίας με την αρχή της πλειοψηφίας δεν φαίνεται ορατή στο εγγύς μέλλον για τους εξής δύο λόγους:

Πρώτον, γιατί μετά την εγκαθίδρυση του καθεστώτος της ONE μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης, τα μόνα αποφασιστικά μέτρα που διαθέτουν τα κράτη αυτά για την αποκατάσταση της ισορροπίας στην εθνική τους οικονομία είναι τα φορολογικά. Αποτέλεσμα δε της εξέλιξης αυτής ήταν να εκδηλωθεί στο εσωτερικό της ευρωζώνης το εξής παράδοξο φαινόμενο: από το ένα μέρος η δημιουργία του κοινού νομίσματος επιβάλλει την φορολογική εναρμόνιση, από το άλλο μέρος ωθεί τα κράτη μέλη να αντιδρούν κατά της εναρμόνισης των νομοθεσιών τους θα είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια της φορολογικής τους κυριαρχίας.

Δεύτερον, η διερεύνηση της Ε.Ε. από την 1^η Μαΐου 2004 με την προσχώρηση των δέκα νέων χωρών με τις σημαντικές διαφορές στα επίπεδα οικονομικής ανάπτυξης και στην διάρθρωση των φορολογικών και ασφαλιστικών συστημάτων, καθιστά ακόμη δυσκολότερη την δυνατότητα επίτευξης της ομοφωνίας για την λήψη των αναγκαίων αποφάσεων σχετικών με την εναρμόνιση της άμεσης φορολογίας.

Πιστεύουμε ότι για την αντιμετώπιση των δύο παραπάνω προβλημάτων καθίσταται πλέον επιτακτική η ανάγκη υιοθέτησης από το κοινοτικό δίκαιο μιας πιο ευέλικτης δημοκρατικής διαδικασίας λήψης αποφάσεων σε θέματα εναρμόνισης της άμεσης φορολογίας των κρατών μελών, χωρίς βέβαια να παραβλέπονται τα συμφέροντα των μικρών χωρών αλλά και χωρίς να καθίσταται αδύνατη η λήψη αποφάσεων από την συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών της Ε.Ε.

ii. Το πρόβλημα της αντιμετώπισης του φορολογικού ανταγωνισμού με τα τρίτα κράτη

Ως γνωστό, ορισμένα τρίτα κράτη της ηπειρωτικής Ευρώπης όπως η Ελβετία, το Λιχτενστάιν, το Μονακό, η Ανδόρα, ο Άγιος Μαρίνος καθώς και ορισμένα νησιά εξαρτώμενα ή συνδεδεμένα με την Ε.Ε. όπως τα Αγγλονορμανδικά Νησιά, το Νησί Μαν, η Ολλανδικές Αντίλλες κλπ, που αποτελούν φορολογικούς παραδείσους για τα προϊόντα αποταμίευσης σε παγκόσμιο επίπεδο υπό την έννοια ότι παρέχουν στα προϊόντα αποταμίευσης των κατοίκων αλλοδαπής ένα πολύ ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς, εφαρμόζουν κατά τρόπο αυστηρό το τραπεζικό απόρρητο στις καταθέσεις αυτών και δεν προβλέπουν την διοικητική συνεργασία με τα άλλα κράτη με στόχο την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, με αποτέλεσμα να καθίστανται πόλοι έλξης των αλλοδαπών κεφαλαίων με βάση την πραγματικότητα αυτή, θα αποτελούσε στρατηγικό λάθος της κοινότητας κατά την εναρμόνιση των συστημάτων φορολόγησης των προϊόντων αποταμίευσης των κρατών μελών να μην ληφθεί υπόψη η ως άνω

³⁷ G. Merland, σ. 644-645.

κατάσταση. Προκειμένου να αποφευχθεί το δυσάρεστο ενδεχόμενο μετά από μια κοινή καθιέρωση σε κοινοτικό επίπεδο του συστήματος της φορολόγησης των προϊόντων αποταμίευσης στο κράτος της κατοικίας του καταθέτη, τα κεφάλαια των κατοίκων της Ε.Ε. να εκπατριστούν στα εν λόγω κράτη ή συντάκτες των προτάσεων των σχετικών οδηγιών έλαβαν πρόνοια ώστε να περιληφθούν σε αυτές ειδικές διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες η εφαρμογή του εναρμονισμένου κοινοτικού καθεστώτος θα εξαρτηθεί από την υιοθέτηση των ίδιων μέτρων από τα κράτη αυτά. Έτσι, όλες οι σχετικές προτάσεις οδηγιών περιείχαν ειδικούς όρους που προέβλεπαν την εφαρμογή του εναρμονισμένου κοινοτικού καθεστώτος της φορολόγησης των προϊόντων αποταμίευσης των κατοίκων των άλλων κρατών μελών με την προϋπόθεση ότι τα εν λόγω τρίτα κράτη θα αναλάμβαναν παρόμοιες δεσμεύσεις. Πράγματι, οι προτάσεις οδηγιών του 1989 και του 1998 προέβλεπαν πριν από την εφαρμογή αυτών την έναρξη διαπραγματεύσεων με τα εν λόγω κράτη.

Αν και το αρχικό σχέδιο της πρότασης οδηγίας της 18 Ιουλίου 2001 δεν περιελάμβανε παρόμοια διάταξη, τελικά κατά το στάδιο των συζητήσεων αυτής επικράτησε η άποψη της περίληψης σχετικής ρύθμισης στο ολοκληρωμένο σχέδιο, προκειμένου να αντιμετωπισθεί ο κίνδυνος της ενδεχόμενης μεταφοράς των κεφαλαίων των κατοίκων των κρατών μελών προς τους εν λόγω φορολογικούς παραδείσους³⁸.

2.4.3 Βασικές ρυθμίσεις της οδηγίας 2003/48/EK³⁹

Η οδηγία 2003/48/EK αποτελεί το αποτέλεσμα της συναίνεσης που επιτεύχθηκε μεταξύ των κρατών μελών στις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Σάντα Μαρία ντα Φέιρα, στις 19 και 20 Ιουνίου 2000, και στη συνέχεια, στο Συμβούλιο Ecofin, της 26^{ης} και 27^{ης} Νοεμβρίου 2000, της 13^{ης} Δεκεμβρίου 2001 και της 21^{ης} Ιανουαρίου 2003. Χαρακτηρίζεται δε ως μια σημαντική εξέλιξη στον τομέα της εναρμόνισης της άμεσης φορολογίας επί των προϊόντων αποταμίευσης. Πράγματι, ενώ οι προτάσεις οδηγιών του 1989 και 1998, προέβλεπαν το σύστημα της επιβολής ενός «ελάχιστου φόρου» παρακρατούμενου στην πηγή, η εν λόγω οδηγία υιοθέτησε το σύστημα της «πραγματικής φορολόγησης» των προϊόντων αποταμίευσης στο κράτος της κατοικίας του φορολογούμενου.

Οι βασικές ρυθμίσεις της οδηγίας που την καθιστούν πρωτοποριακή σε σχέση με τις προηγούμενες προτάσεις οδηγιών είναι οι εξής:

- Η επιλογή ενός αυτόματου συστήματος της ανταλλαγής πληροφοριών και
- η διερεύνηση του πεδίου εφαρμογής αυτής.

³⁸ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η ολοκληρωμένη πρόταση οδηγίας της 18 Ιουλίου 2001 (COM (2001) 400), παρείχε την δυνατότητα στα κράτη μέλη να επιλέξουν μεταξύ του συστήματος της ανταλλαγής πληροφοριών και της παρακράτησης φόρου στην πηγή.

³⁹ ΕΕ L 157 της 26.6.2003, σ. 38.

Εξάλλου, για λόγους προστασίας της αγοράς των προϊόντων αποταμίευσης των κρατών μελών έναντι του φορολογικού ανταγωνισμού που λειτουργεί σε διεθνές επίπεδο, η εφαρμογή της οδηγίας από τα κράτη μέλη θα εξαρτηθεί από το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων που θα διεξάγει η Κοινότητα με ορισμένα τρίτα κράτη.

2.4.3.1 Η επιλογή ενός αυτόματου συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών

Σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας (άρθρο 8), όταν ο πραγματικός δικαιούχος των τόκων κατοικεί σε κράτος μέλος διαφορετικό σε σχέση με το κράτος μέλος που είναι εγκατεστημένος ο φορέας πληρωμής (το πιστωτικό ίδρυμα), ο εν λόγω φορέας οφείλει να υποβάλλει στην αρμόδια αρχή του κράτους της εγκατάστασής του ορισμένες πληροφορίες. Το ελάχιστο περιεχόμενο των πληροφοριών είναι το εξής: τα στοιχεία της ταυτότητας και η κατοικία του πραγματικού δικαιούχου των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης, το όνομα και η διεύθυνση του φορέα πληρωμής, ο αριθμός λογαριασμού του πραγματικού δικαιούχου και στοιχεία σχετικά με την πληρωμή των τόκων.

Στη συνέχεια, ακολουθεί η διαδικασία αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών (άρθρο 9 οδηγίας), σύμφωνα με την οποία η αρμόδια (φορολογική) αρχή του κράτους μέλους του φορέα πληρωμής κοινοποιεί τις παραπάνω πληροφορίες στην αρμόδια (φορολογική) αρχή του κράτους μέλους της κατοικίας του πραγματικού δικαιούχου. Η κοινοποίηση των πληροφοριών αυτών γίνεται αυτομάτως μια φορά το χρόνο μέσα σε προθεσμία έξι μηνών που αρχίζει από το τέλος του φορολογικού έτους του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο φορέας πληρωμής και αφορά το σύνολο των τόκων που καταβλήθηκαν κατά την διάρκεια του συγκεκριμένου έτους.

Πρέπει να διευκρινισθεί ότι η εφαρμογή του συστήματος πληροφοριών που προβλέπει η εν λόγω οδηγία δεν αποκλείει την εφαρμογή των διατάξεων της γενικής οδηγίας 77/799/ΕΟΚ, της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1977, περί αμοιβαίας συνδρομής των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών στον τομέα της άμεσης και έμμεσης φορολογίας, εφόσον οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν παρεκκλίνουν από τις διατάξεις της γενικής οδηγίας.

Παρατηρείται ότι με την ρύθμιση αυτή της οδηγίας ουσιαστικά αίρεται το τραπεζικό απόρρητο που εφαρμόζεται με ιδιαίτερη αυστηρότητα από ορισμένα κράτη μέλη όπως, το Λουξεμβούργο. Πράγματι, η επιλογή του συστήματος της ανταλλαγής πληροφοριών θα έχει καταλυτική επίδραση στον αγώνα της Κοινότητας για την πάταξη της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, εφόσον, όπως είναι επόμενο, κάθε κράτος μέλος θα έχει πλέον την δυνατότητα να φορολογεί τα εισοδήματα από προϊόντα αποταμίευσης των κατοίκων του που καταβάλλονται σε αυτούς από τράπεζες που είναι εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη αλλά και σε ορισμένα τρίτα κράτη.

Σε σχέση με την έναρξη της διαδικασίας ανταλλαγής πληροφοριών η οδηγία προβλέπει μια μεταβατική περίοδο για τα εξής τρία κράτη μέλη: το Λουξεμβούργο, το Βέλγιο και την Αυστρία. Ο σκοπός της μεταβατικής αυτής περιόδου είναι να επιτρέψει στην σταδιακή προσαρμογή της νομοθεσίας των τριών αυτών κρατών προς τις διατάξεις της οδηγίας, δεδομένου ότι η νομοθεσία των κρατών αυτών δεν προβλέπει το σύστημα της ανταλλαγής πληροφοριών. Η μεταβατική περίοδος άρχισε κανονικά από την 01/01/2005 και έληξε στο τέλος του φορολογικού έτους μέσα στο οποίο η Ε.Ε. σύναψε

την τελευταία συμφωνία για την ανταλλαγή πληροφοριών σύμφωνα με το υπόδειγμα συμφωνίας του ΟΟΣΑ⁴⁰ με μια από τις παρακάτω χώρες: Ελβετική Συνομοσπονδία, Πριγκιπάτο του Λιχτενστάιν, ή Πριγκιπάτο της Ανδόρας, καθώς και από την ημερομηνία κατά την οποία το Συμβούλιο θα συμφωνήσει ομόφωνα ότι και οι ΗΠΑ υποχρεούνται να ανταλλάσσουν πληροφορίες, μετά από την αίτηση των κρατών μελών κατά τα οριζόμενα στο υπόδειγμα συμφωνίας του ΟΟΣΑ.

Κατά την διάρκεια της εν λόγω μεταβατικής περιόδου τα ως άνω τρία κράτη μέλη δεν ήταν υποχρεωμένα να παρέχουν πληροφορίες στα κράτη μέλη της κατοικίας των δικαιούχων των τόκων αλλά θα παρακρατούσαν έναν φόρο στη πηγή επί των εισοδημάτων αυτών που θα καταβάλλονταν σε κατοίκους των άλλων κρατών μελών. Με την παρακράτηση δε του φόρου αυτού δεν θα εξαντλείται και η φορολογική υποχρέωση του δικαιούχου των τόκων. Ειδικότερα, τα εν λόγω κράτη μέλη πρέπει να παρακρατούν φόρο στη πηγή κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου ύψους 15% τα τρία πρώτα έτη, 20% τα τρία επόμενα έτη και στη συνέχεια 35%. Προκειμένου όμως και τα κράτη μέλη της κατοικίας του δικαιούχου των τόκων να εισπράξουν ένα μέρος του παρακρατούμενου φόρου, η οδηγία προβλέπει (άρθρο 12) ότι τα κράτη μέλη που παρακρατούν τον φόρο θα μεταβιβάζουν το 75% των εσόδων στα κράτη μέλη της κατοικίας του πραγματικού δικαιούχου των τόκων και θα διατηρούν μόνο το υπόλοιπο 25% (άρθρο 12). Εξάλλου, ο παρακρατούμενος φόρος από το κράτος του φορέα της πληρωμής των τόκων θα πιστώνεται και στη συνέχεια θα συμψηφίζεται με το ποσό του φόρου που θα αναλογεί στα συνολικά φορολογητέα εισοδήματα του δικαιούχου αυτών στο κράτος κατοικίας του.

Ωστόσο, η οδηγία παρέχει τη δυνατότητα στους αποταμιευτές να ζητήσουν να μην τους γίνει παρακράτηση του φόρου στην πηγή από το κράτος του φορέα πληρωμής των τόκων αλλά να φορολογηθούν για τα εισοδήματά τους αυτά στο κράτος της κατοικίας τους. Για την πραγματοποίηση της δυνατότητας αυτής μετά από την αίτηση του πραγματικού δικαιούχου των τόκων η φορολογική αρχή της κατοικίας αυτού εκδίδει πιστοποιητικό που βεβαιώνει την φορολόγηση με τα στοιχεία της ταυτότητας του δικαιούχου, το όνομα και την διεύθυνση του φορέα πληρωμής και τον αριθμό του λογαριασμού (άρθρο 13).

Σύμφωνα με τις διατάξεις τις οδηγίας, αν και η Αυστρία το Λουξεμβούργο και το Βέλγιο δεν ήταν υποχρεωμένα να παρέχουν πληροφορίες στα άλλα κράτη μέλη κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, δικαιούνται ωστόσο να λαμβάνουν πληροφορίες από τα άλλα κράτη μέλη. Το θέμα αυτό είχε προκαλέσει αντιδράσεις στους κόλπους της Κοινότητας. Ωστόσο, τα εν λόγω τρία κράτη δεν αποδέχθηκαν την λειτουργία του αυτόματου συστήματος παροχής πληροφοριών με το επιχείρημα ότι πριν από την γενίκευση της εφαρμογής αυτού θα πρέπει να γίνει μελέτη επί της αποτελεσματικότητας των δύο μεθόδων (παρακράτηση φόρου στην πηγή και ανταλλαγή πληροφοριών)⁴¹.

⁴⁰ Πρόκειται για το υπόδειγμα συμφωνίας για την ανταλλαγή φορολογικών πληροφοριών που εξέδωσε ο ΟΟΣΑ στις 18 Απριλίου 2002.

⁴¹ G. Merland, σ. 649.

2.4.3.2 Η διερεύνηση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας

Τα πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/48/EK είναι πιο διευρυμένο σε σχέση με τις προτάσεις των οδηγιών του 1989 και 1998 που προηγήθηκαν.

Βέβαια, όσον αφορά τα υποκείμενα της φορολογίας εισοδήματος από τόκους σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας, σ' αυτά ανήκουν μόνο τα φυσικά πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στα κράτη μέλη της Ε.Ε. Ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής των διατάξεων της οδηγίας μόνο στα φυσικά πρόσωπα υπαγορεύθηκε από τη διαπίστωση ότι το πρόβλημα της διαφυγής στα προϊόντα αποταμίευσης εκδηλώνεται κυρίως στα φυσικά πρόσωπα. Αντίθετα, τα νομικά πρόσωπα και κυρίως εκείνα που λειτουργούν ως εμπορικές επιχειρήσεις υποχρεούνται κάθε χρόνο να περιλαμβάνουν όλα τους τα εισοδήματα στις ετήσιες δηλώσεις της φορολογίας εισοδήματος που ελέγχονται στη συνέχεια από τις φορολογικές αρχές, με αποτέλεσμα ο κίνδυνος φοροδιαφυγής να εμφανίζεται μειωμένος⁴².

Βέβαια, ο περιορισμός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας μόνο στα φυσικά πρόσωπα δεν αποκλείει ορισμένους κινδύνους καταστρατήγησης των διατάξεων αυτής. Πράγματι, τίποτα δεν θα εμπόδιζε ορισμένα φυσικά πρόσωπα να καταστρατηγήσουν τις διατάξεις της οδηγίας τοποθετώντας τις αποταμιεύσεις τους πχ. σε εταιρείες επενδύσεων των άλλων κρατών μελών.

Όσον αφορά τα προϊόντα αποταμίευσης, η οδηγία προβλέπει ένα αρκετά ευρύ πεδίο εφαρμογής. Ειδικότερα, οι διατάξεις της οδηγίας (άρθρο 6) εφαρμόζονται στους τόκους από απαιτήσεις κάθε φύσης, και κυρίως τα εισοδήματα από τίτλους δημοσίου και ομολογιακά δάνεια, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα πρόσθετα ωφελήματα από λαχνούς που τα συνοδεύουν. Δεν περιλαμβάνονται στα εισοδήματα αυτά οι τόκοι υπερημερίας. Επίσης, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας περιλαμβάνονται οι δεδουλευμένοι ή κεφαλαιοποιημένοι τόκοι που καταβάλλονται από τους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων κινητών αξιών (ΟΣΕΚΑ) στους δικαιούχους αυτών, εφόσον οι οργανισμοί αυτοί επενδύουν ποσοστό ανώτερο του 40% του ενεργητικού τους σε απαιτήσεις από τόκους κάθε φύσης⁴³.

Εξάλλου, προκειμένου να μην προκληθεί η αναστάτωση στις αγορές χρηματοοικονομικών προϊόντων τα οποία βρίσκονται ήδη σε κυκλοφορία, η οδηγία (άρθρο 15) προβλέπει μια διασφαλιστική ρήτρα σύμφωνα με την οποία κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου που λήγει στις 20 Δεκεμβρίου 2010, δεν θα υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας οι εγχώριες και διεθνείς ομολογίες και άλλοι διαπραγματεύσιμοι χρεωστικοί τίτλοι που έχουν εκδοθεί για πρώτη φορά πριν την 1^η Μαρτίου 2001 ή που τα ενημερωτικά φυλλάδια για την εισαγωγή τους στο χρηματιστήριο αξιών έχουν εγκριθεί πριν από την ημερομηνία αυτή.

⁴² Μάλιστα σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του άρθρου 12 παρ. 2 και 8 του ελληνικού ΚΦΕ, όπως τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου Ν.3091/2002, τα εισοδήματα από τόκους που αποκτούν οι ανώνυμες εταιρείες φορολογούνται πλέον όχι αυτοτελώς και με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, αλλά σύμφωνα με τις γενικές εξετάσεις.

⁴³ Παρατηρείται ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2003/48/EK έχουν σημειώσει πρόοδο σε σχέση με τις διατάξεις της πρότασης οδηγίας του 1998, οι οποίες για την υπαγωγή της φορολόγησης των τόκων που προέρχονται από ΟΣΕΚΑ στο πεδίο εφαρμογής αυτής απαιτούσαν την συμμετοχή των οργανισμών αυτών σε ποσοστό τουλάχιστον 50% του ενεργητικού τους σε τόκους από απαιτήσεις κάθε φύσης.

2.4.3.3 Η εξάρτηση της εφαρμογής της οδηγίας στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές από την πλήρωση της προϋπόθεσης της εφαρμογής μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος από ορισμένα τρίτα κράτη

Με δεδομένη την επέκταση της οικονομίας των κρατών μελών της Ε.Ε. στο ευρύτερο διεθνές περιβάλλον και κυρίως λόγω των επιπτώσεων που ασκεί η παγκοσμιοποίηση στις χρηματαγορές της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, θα ήταν μεγάλη παράλειψη κατά την εκπόνηση της κοινοτικής νομοθεσίας της σχετικής με την εναρμόνιση της φορολογίας του εισοδήματος από προϊόντα αποταμίευσης των κρατών μελών να μην ληφθούν υπόψη τα νομικά καθεστώτα που εφαρμόζουν τα τρία κράτη στα οποία λειτουργούν ανταγωνιστικές αγορές στον τομέα αυτό. Πράγματι, ως γνωστό στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο υπάρχει μια κατηγορία τρίτων κρατών όπως η Ελβετία, το Λιχτενστάιν, η Ανδόρα, το Μονακό, ο Άγιος Μαρίνος, που αποτελούν οιονεί φορολογικούς παραδείσους των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης, εξαιτίας της ελάχιστης φορολόγησης ή πλήρης απαλλαγής των εισοδημάτων αυτών σε συνδυασμό με την αυστηρή εφαρμογή του τραπεζικού απόρρητου. Επομένως, είναι φυσικό ότι εάν τα τρίτα αυτά κράτη δεν συμφωνήσουν στη ευθυγράμμιση της νομοθεσίας τους προς τις διατάξεις της οδηγίας θα υπάρχει ο κίνδυνος τα κεφάλαια από τις χρηματαγορές των κρατών μελών να «αναζητήσουν άσυλο» στις αντίστοιχες αγορές των εν λόγω κρατών με αποτέλεσμα και η οδηγία 2003/48/EK να λειτουργήσει ως ένα είδος μπουμερανγκ σε βάρος της Κοινότητας.

Προκειμένου να αποφευχθεί ένα τέτοιο ενδεχόμενο, στην ως άνω οδηγία περιελήφθησαν ειδικές διατάξεις (άρθρα 10 και 17) που προβλέπουν ότι τα κράτη μέλη θα εφαρμόζουν μεν τις διατάξεις της οδηγίας από την 1^η Ιανουαρίου 2005, με την προϋπόθεση όμως ότι τα εν λόγω τρίτα κράτη μέλη θα αρχίσουν να εφαρμόζουν από την ίδια ημερομηνία ισοδύναμα μέτρα με τα προβλεπόμενα από την παρούσα οδηγία κατά εφαρμογή συμφωνιών που θα συνάψουν με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, μετά από ομόφωνες αποφάσεις του Συμβουλίου. Εξάλλου, σύμφωνα με τις εν λόγω διατάξεις της οδηγίας για την εφαρμογή των διατάξεων αυτής από τα κράτη μέλη την ως άνω ημερομηνία θα πρέπει και τα εξαρτημένα και συνδεδεμένα εδάφη, όπως τα νησιά της Μάχης, το νησί Μαν κλπ. να εφαρμόσουν το σύστημα της ανταλλαγής πληροφοριών που προβλέπει η οδηγία.

Προκειμένου να διασφαλιστούν τα κράτη μέλη ότι έχουν πληρωθεί οι προϋποθέσεις αυτές ώστε να εφαρμόζουν και τα ίδια τις σχετικές ρυθμίσεις της οδηγίας, οι διατάξεις αυτής (άρθρο 17 παρ.3) προβλέπουν την διαδικασία σύμφωνα με την οποία το Συμβούλιο τουλάχιστον έξι μήνες πριν την 1^η Ιανουαρίου 2005 αποφασίζει ομόφωνα ότι τα ως άνω τρίτα κράτη εφαρμόζουν τα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος. Σε περίπτωση που το Συμβούλιο αποφανθεί ότι δεν πληρούνται η προϋπόθεση αυτή, έπειτα από πρόταση της Επιτροπής ορίζει νέα ημερομηνία για την έναρξη εφαρμογής των διατάξεων της οδηγίας από τα κράτη μέλη. Με άλλα λόγια, παρατηρείται ότι προκειμένου να διασφαλιστούν τα συμφέροντα των κρατών μελών της Ε.Ε. έναντι του ενδεχόμενου ζημιογόνου φορολογικού ανταγωνισμού από τα εν λόγω τρίτα κράτη, η οδηγία εξαρτά την έναρξη εφαρμογής των ρυθμίσεων αυτής από την επίσημη

διαβεβαίωση του Συμβουλίου ότι και τα τρίτα κράτη θα εφαρμόζουν μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος που προβλέπει η οδηγία και όχι απλώς από μία ημερομηνία καθορισμένης συμβατικά εκ των προτέρων. Εξάλλου ήδη το *Fiscalis* επεκτείνει το έργο του προηγούμενου προγράμματος στη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών, των κοινών ερευνών, της κατάρτισης κ.λπ. από το πεδίο της έμμεσης σε εκείνο της άμεσης φορολογίας.

Έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η πλήρωση της προϋπόθεσης αυτής όσο και αν φαίνεται αναγκαία για την εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας των κρατών μελών σε διεθνές επίπεδο, είναι εξαιρετικά φιλόδοξη εξαιτίας της αβεβαιότητας που υπάρχει ότι τα τρίτα αυτά κράτη θα αποδεχθούν τελικά αν καταργήσουν τα τόσο αποτελεσματικά κίνητρα που διαθέτουν για την προσέλκυση των αλλοδαπών κεφαλαίων⁴⁴.

Είμαστε της άποψης ότι τα εν λόγω τρίτα κράτη λόγω στενών οικονομικών σχέσεων που διατηρούν με τα κράτη μέλη της Ε.Ε., εκτός απρόοπτης σοβαρής αναταραχής στον διεθνή χρηματιστηριακό τομέα, δεν θα αρνηθούν τελικά να εφαρμόσουν τα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος σε σχέση με εκείνα που προβλέπει η κοινοτική οδηγία για την φορολόγηση των εισοδημάτων από προϊόντα αποταμίευσης που αποκτούν σε αυτά οι κάτοικοι των κρατών μελών της Ε.Ε.

Άλλωστε, με τον προσανατολισμό αυτό τον φορολογικών διατάξεων που στην ουσία συνεπάγεται την κατάργηση του τραπεζικού απορρήτου, καθίσταται πιο αποτελεσματική και η αντιμετώπιση ορισμένων άλλων προβλημάτων που απασχολούν τα τελευταία χρόνια την διεθνή κοινότητα και κυρίως τις ΗΠΑ, όπως τα προβλήματα της διεθνούς τρομοκρατίας και του «ξεπλύματος βρώμικου χρήματος».

Ήδη όμως το Συμβούλιο Υπουργών αποφάσισε ότι μετά την συμφωνία που έχει επιτευχθεί μεταξύ της Ε.Ε. και των τρίτων κρατών: Ελβετία, Ανδόρα, Λιχτενστάιν, Μονακό και Άγιο Μαρίνο όσον αφορά το ζήτημα της εφαρμογής ισοδύναμων ή παρομοίων μέτρων σε σχέση με εκείνα που προβλέπει η οδηγία έχουν πληρωθεί οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή αυτής από τα κράτη μέλη από την 1^η Ιουλίου 2005⁴⁵.

Εξάλλου, το Συμβούλιο, στις 3 Ιουνίου 2004, έχει καταλήξει σε κατ' αρχήν συμφωνία για όλα τα ουσιαστικά θέματα που προβλέπει η οδηγία με τα εξαρτώμενα και συνδεδεμένα εδάφη των Κάτω Χωρών και του Ηνωμένου Βασιλείου και επίκειται η υπογραφή διμερών συμβάσεων μεταξύ της Κοινότητας και εκάστου από τα εν λόγω εδάφη⁴⁶.

Σε σχέση με την υποχρέωση της εφαρμογής μέτρων ισοδύναμου αποτελέσματος από τις ΗΠΑ την 23^η Ιανουαρίου 2003, οι Υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών έκριναν ότι η φορολογική πολιτική και πρακτική των ΗΠΑ, καθώς και οι συμβάσεις για τη αποφυγή της διπλής φορολογίας με τα κράτη μέλη, αποτελούν μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος με εκείνα που προβλέπει η οδηγία.

⁴⁴ G. Merland, σ. 654, 655.

⁴⁵ IP/04/958.

⁴⁶ MEMO/04/134.

2.5 ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

2.5.1 Συντελεστές – φορολογία νομικών προσώπων

Όλα τα εμπειρικά δεδομένα καταγράφουν μείωση των επιβαλλομένων συντελεστών φορολογίας (statutory tax rates) νομικών προσώπων στην Ε.Ε την τελευταία εικοσαετία⁴⁷. Η τάση αυτή ενισχύεται ειδικότερα μετά το 1990 (πίνακας 1).

Πίνακας 1. Συντελεστές Φορολογίας Εισοδήματος-Νομικών Προσώπων

<i>Μέσος όρος</i>	<i>1990</i>	<i>1995</i>	<i>2000</i>	<i>2005</i>
<i>ΕΕ 15</i>	40,4	38	35.3	30.4
<i>Νέα Κ-Μ</i>	-	30.6	24.8	18.2
<i>ΟΟΣΑ</i>	38	37.7	32	28.5

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΟΟΣΑ

Τα εμπειρικά δεδομένα καταγράφουν μείωση των συντελεστών φορολογίας (και άμβλυνση των διαφορών εντός των παλαιών κρατών μελών) αλλά ύπαρξη και διατήρηση της αυξημένης διαφοράς του μέσου όρου των επιβαλλόμενων συντελεστών στα παλαιά κράτη μέλη με τα νέα κράτη μέλη⁴⁸.

Ωστόσο τα ανωτέρω δεν αρκούν να καταδείξουν ότι λόγω της έντασης του φορολογικού ανταγωνισμού από την διεύρυνση με τα νέα κράτη μέλη οδηγούμαστε σε διαδικασίες συνεχούς μείωσης των συντελεστών φορολογίας νομικών προσώπων (race to the bottom) (διατηρούνται σχετικά υψηλοί συντελεστές σε πολλά κράτη μέλη) δεδομένου ότι ιδιαίτερη σημασία δεν έχει μόνο το ύψος των συντελεστών φορολογίας αλλά ακόμα η βάση επιλογής του φόρου και το γενικότερο θεσμικό πλαίσιο της επιβαλλόμενης φορολογίας⁴⁹ το οποίο σε καμία περίπτωση δεν χαρακτηρίζεται από ομοιομορφία σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. Τούτο έχει σαν συνέπεια να αποκτάει ιδιαίτερη σημασία η πραγματική φορολογική επιβάρυνση στα κράτη μέλη, η οποία εν μέρει καταγράφεται στους Μέσους Αποτελεσματικούς Συντελεστές⁵⁰ που εφαρμόζονται στην Ε.Ε (ΑΕΤΡ).

⁴⁷ Στοιχεία ΟΟΣΑ, Ε. Επιτροπής κλπ

⁴⁸ *Nocodeme*, 2006.

⁴⁹ Απαλλαγές, εκπτώσεις, φορολογική μεταχείριση αποσβέσεων κλπ.

⁵⁰ Προκύπτουν από την σχέση των φορολογικών εσόδων με την βάση επιβολής των συγκεκριμένων φόρων.

Από την εξέταση και των Μέσων Αποτελεσματικών Συντελεστών διαπιστώνεται διατήρηση της διαφοράς των συντελεστών φορολογίας μεταξύ παλαιών και νέων κρατών μελών της Ε.Ε (πίνακας 2).

Πίνακας 2: Μέσοι Αποτελεσματικοί Συντελεστές στην Φορολογία Εισοδήματος Νομικών Προσώπων

<i>Μέσος όρος</i>	<i>1995</i>	<i>2000</i>	<i>2005</i>
<i>ΕΕ 15</i>	24.4	32.3	29.9
<i>Νέα Κ-Μ</i>	17	14.1	14

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

2.5.1.1 Συντελεστές φορολογίας – Έμμεσοι φόροι

Η κατάσταση αναφορικά με τους επιβαλλόμενους συντελεστές στους έμμεσους φόρους⁵¹ παρουσιάζεται ομαλότερη κυρίως λόγω της εναρμόνισης του φόρου προστιθεμένης αξίας και των ειδικών φόρων κατανάλωσης⁵² με αποτέλεσμα η διαφορά των μέσων αποτελεσματικών συντελεστών των φόρων κατανάλωσης, με αποτέλεσμα διαφορά μεταξύ των παλαιών και νέων κρατών μελών να είναι πολύ μικρή⁵³.

2.5.1.2 Φορολογική επιβάρυνση

Ανεξάρτητα από τις μειώσεις στους επιβαλλόμενους συντελεστές στην φορολογία των νομικών προσώπων τα φορολογικά έσοδα, ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζουν αξιοσημείωτη σταθερότητα με ελαφριά επίδραση του οικονομικού κύκλου. Επιπλέον ορισμένες έρευνες⁵⁴ δείχνουν αύξηση του ποσοστού των εσόδων από την φορολογία των επιχειρήσεων κατά 0,2% την δεκαετία του 1990 παρά την μείωση των συντελεστών φορολογίας.

⁵¹ Φόροι κατανάλωσης.

⁵² Π.χ. τα κράτη μέλη δεν μπορούν να ορίσουν κανονικό συντελεστή ΦΠΑ κατώτερο του 15%, υπάρχουν προσδιορισμένα όρια για τους μειωμένους συντελεστές Οδηγία 2006/112/ΕΚ κλπ.

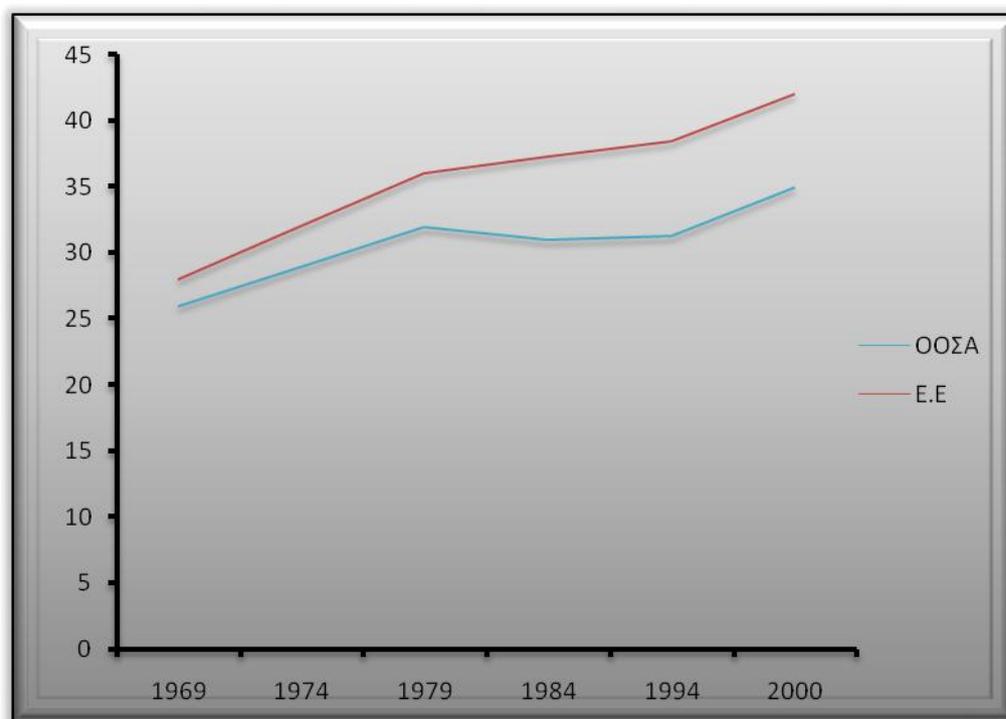
⁵³ Το 2005 ο μέσος όρος στην Ε.Ε – 15 ανήλθε σε 22,3% ενώ στα 10 νέα κράτη μέλη σε 20,8%.

⁵⁴ *De Mooij and Nicodeme*, 2006.

Σημειώνεται ότι σε παρόμοια συμπεράσματα καταλήγουν και αναλύσεις της Επιτροπής⁵⁵ και του ΟΟΣΑ⁵⁶.

Το γενικό συμπέρασμα με βάση τα εμπειρικά δεδομένα (βλ γράφημα 1-3) είναι ότι τα φορολογικά έσοδα παρουσιάζουν σταθερότητα με αυξητική τάση (Ε.Ε και ΟΟΣΑ) παρά την μείωση των συντελεστών φορολογίας κυρίως στην φορολογία των νομικών προσώπων.

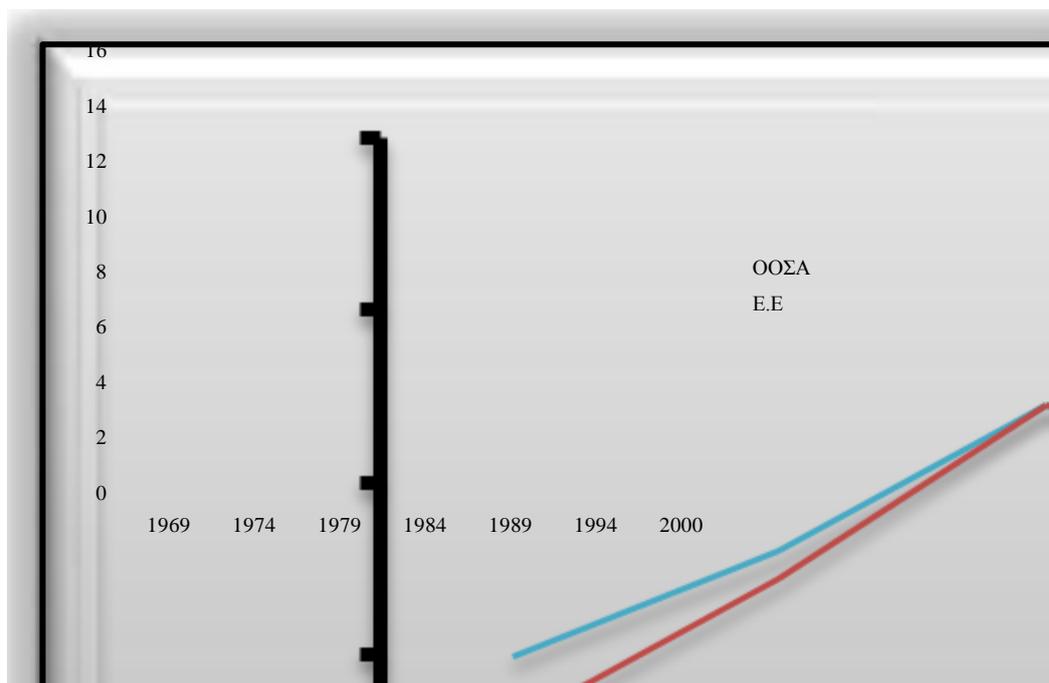
Γράφημα 1 : Συνολικά Φορολογικά Έσοδα ως % του ΑΕΠ

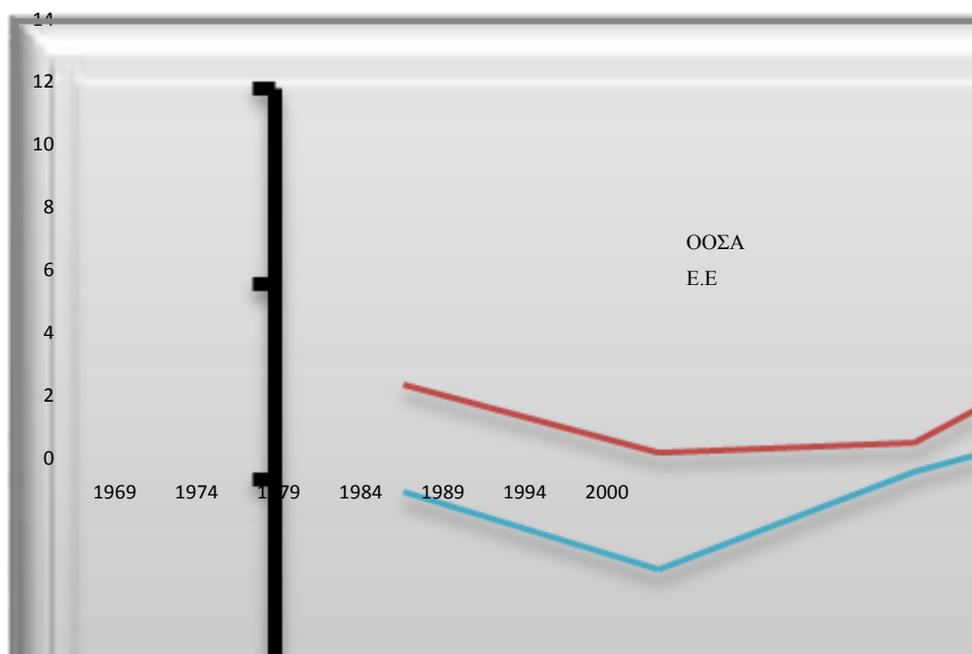
⁵⁵ Δομές φορολογικών συστημάτων στην Ε.Ε, 2006

⁵⁶ Revenue Statistics, 2006

Γράφημα 2 : Φόροι νομικών προσώπων ως % του ΑΕΠ

Γράφημα 3 : Έσοδα από Φόρους Κατανάλωσης ως % του ΑΕΠ

Πηγή ΟΟΣΑ

2.5.2 Συμπεράσματα

Αν και από τις εμπειρικές έρευνες και αναλύσεις δεν θεωρείται ότι στην Ε.Ε βρισκόμαστε σε διαδικασία συνεχούς μείωσης των συντελεστών φορολογίας (race to the bottom) λόγω του φορολογικού ανταγωνισμού ωστόσο αναγνωρίζεται ότι η ομαλή λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς ενισχύεται με την λήψη μέτρων τα οποία στοχεύουν στον περαιτέρω συντονισμό των φορολογικών συστημάτων, κυρίως στην φορολογία επιχειρήσεων καθώς και στην απλούστευση και εκσυγχρονισμό των εφαρμοζομένων κοινών σε επίπεδο Ε.Ε κανόνων.

Αναγνωρίζεται ότι τα μέτρα που προτείνονται από την Ε. Επιτροπή είναι προς την ανωτέρω κατεύθυνση. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή τελική εφαρμογή είναι η αναγνώριση από τα κράτη μέλη ρεαλιστικής προσέγγισης ειδικά στην φορολογία των επιχειρήσεων δεδομένου ότι σε αντίθετη περίπτωση το ΔΕΚ θα κληθεί να δώσει λύσεις σε προβλήματα τα οποία προκύπτουν με ότι αυτό συνεπάγεται για την Ενιαία Αγορά και τα κράτη μέλη. Σαφέστατα οι όποιες προσπάθειες που αναλαμβάνονται θα πρέπει να πραγματοποιούνται με απόλυτο σεβασμό της εθνικής αρμοδιότητας και της αρχής της ομοφωνίας⁵⁷

Πρακτικά τα ανωτέρω αναφέρονται :

- Στην ενίσχυση των προσπαθειών για την λύση όλων των τεχνικών θεμάτων και την υιοθέτηση της Ενιαίας Φορολογητέας Βάσης
- Στην παρακολούθηση των εξελίξεων και περαιτέρω συντονισμό για την μελέτη των επιπτώσεων αποφάσεων του ΔΕΚ (ενεργοποίηση ειδικών ομάδων)
- Στην εντατικοποίηση των προσπαθειών στον τομέα του ΦΠΑ για απλούστευση και εκσυγχρονισμό του συστήματος και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και κυρίως των απατών τύπου Carousel⁵⁸
- Στην ενίσχυση των προσπαθειών για περαιτέρω συντονισμό των φορολογικών συστημάτων των κρατών μελών⁵⁹ και την κατάργηση φορολογικών εμποδίων, κυρίως στις διασυνοριακές επενδύσεις επιχειρηματικών κεφαλαίων, που παραμένουν στην Ενιαία Αγορά

⁵⁷ Η δυνατότητα λήψης απόφασης με βάση την αρχή της διευρυμένης συνεργασίας – άρθρα 43 και 43 α της Συνθήκης ΣΕΚ

⁵⁸ Απάτη τύπου Carousel ή κυκλική απάτη ορίζεται ως η έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων με τη βοήθεια κατασκευασμένων κυκλωμάτων με εμπλεκόμενες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε εθνικό ή κοινοτικό ή διεθνές πλαίσιο, οι οποίες, χρησιμοποιώντας διάφορα συστήματα και μηχανισμούς, αποβλέπουν στη μη καταβολή οφειλόμενου ΦΠΑ ή στην αδικαιολόγητη επιστροφή ΦΠΑ. Πρόκειται δηλ. για εξαφανισμένους εμπόρους ή για ενδιάμεσους εμπόρους ή μεσάζοντες ή διοργανωτές των κυκλωμάτων αυτών.

⁵⁹ Π.χ. αποφυγή διπλής φορολογίας ίσως στα πλαίσια πολυμερούς συμφωνίας κατά το πρότυπο του ΟΟΣΑ κλπ.

Τέλος θα μπορούσε να εξετασθεί η δυνατότητα για την θέσπιση ενός πλαισίου συντελεστών φορολογίας στην φορολογία των επιχειρήσεων (θα μπορούσε να εξετασθεί στα πλαίσια των συζητήσεων για την θέσπιση Ενιαίας Φορολογητέας Βάσης) όπως π.χ. η θέσπιση ενός ελάχιστου κατώτατου συντελεστή, ο οποίος θα μπορούσε να λειτουργήσει για την ενδυνάμωση των κανόνων που θα θεσπισθούν για την Ενιαία Βάση.

Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι τα προτεινόμενα μέτρα φορολογικής πολιτικής, κυρίως από την Επιτροπή εκτιμάται ότι θα επιφέρουν ουσιαστικές επιπτώσεις και στο φορολογικό σύστημα της χώρας μας. Ειδικά τα προτεινόμενα μέτρα στην άμεση φορολογία θα πρέπει να εκτιμηθούν και να αναλυθούν λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο τους κανόνες που εφαρμόζονται στο εθνικό μας σύστημα αλλά και τον έντονο φορολογικό ανταγωνισμό που προέρχεται, όπως προαναφέρθηκε κυρίως και από τα νέα κράτη μέλη, αλλά και από τα παλαιότερα τα οποία προσαρμόζουν τα φορολογικά τους συστήματα στα ανώτερα δεδομένα, καθώς και των προσφυγών φορολογουμένων που υποβάλλονται στο ΔΕΚ.

3 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ

- 3.1 ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ
  - 3.1.1 Εισαγωγή
  - 3.1.2 Τι είναι οι φορολογικοί παράδεισοι και που βρίσκονται
  - 3.1.3 Ιστορική εξέλιξη των φορολογικών παραδείσων
- 3.2 OFFSHORE ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
  - 3.2.1 Ξέπλυμα χρήματος στις offshore εταιρείες
  - 3.2.2 Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το ξέπλυμα, τη κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες [Νόμος 2655/1998 (ΦΕΚ – Α 264/1.12.1998)]
- 3.3 ΕΠΙΒΟΛΗ ΝΕΩΝ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ
- 3.4 ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩΝ
- 3.5 Η ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ G20 ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ
  - 3.5.1 Δημιουργία της ομάδας G20
  - 3.5.2 Μέτρα κατά των φορολογικών παραδείσων από την G20
- 3.6 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ
- 3.7 ΠΙΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ
  - 3.7.1 Συμφωνία και με τα νησιά Κέμαν
- 3.8 ΔΙΧΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ
  - 3.8.1 Υπέρ των φορολογικών παραδείσων
  - 3.8.2 Γαλλία – Γερμανία εναντίον των «παραδείσων»
  - 3.8.3 Στην «αντίπερα όχθη»
    - 3.8.3.1 *Το άρθρο Bloomberg*
    - 3.8.3.2 *Περαιτέρω στο άρθρο Bloomberg*
  - 3.8.4 Η άλλη όψη του νομίσματος
  - 3.8.5 Άδικος ή όχι ο ανταγωνισμός;

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ

3.1 ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ

3.1.1 Εισαγωγή

Με την τρέχουσα χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση, οι εθνικοί προϋπολογισμοί και τα φορολογικά συστήματα αντιμετωπίζουν αυξημένη απειλή και η ανάγκη για διεθνή φορολογική συνεργασία και κοινά πρότυπα⁶⁰ έχει καταστεί σύνηθες στοιχείο των διεθνών συζητήσεων.

Η παγκοσμιοποίηση, ή η αυξανόμενη οικονομική ενοποίηση των αγορών, της οποίας κινητήρια δύναμη είναι ταχεία τεχνολογική αλλαγή και η φιλελευθεροποίηση της πολιτικής, προσφέρει μεγάλες ευκαιρίες στον κόσμο. Πολλές χώρες αποκομίζουν μεγάλα κέρδη από το φαινόμενο αυτό. Για την Ε.Ε. έχει εκτιμηθεί ότι απέφερε τουλάχιστον το ένα πέμπτο των εισοδηματικών κερδών της Ευρώπης από το Β' παγκόσμιο πόλεμο. Υπάρχουν όμως και κοινωνικές και οικονομικές αρνητικές πλευρές στην παγκοσμιοποίηση. Οι διάφορες χώρες μπορεί, για παράδειγμα, να καταστούν περισσότερο ευάλωτες στην οικονομική αναταραχή, όπως έγινε φανερό σήμερα, καθώς και στην φοροαποφυγή και φοροδιαφυγή. Σε ένα κόσμο όπου το χρήμα κινείται ελεύθερα, οι φορολογικοί παράδεισοι και τα διεθνή χρηματοοικονομικά κέντρα που υπόκεινται σε ανεπαρκείς ρυθμίσεις, τα οποία αρνούνται να αποδεχθούν τις αρχές της διαφάνειας και της ανταλλαγής πληροφοριών, μπορούν να διευκολύνουν ή να ενθαρρύνουν την φορολογική απάτη και φοροαποφυγή, επηρεάζοντας αρνητικά την φορολογική κυριαρχία άλλων χωρών και υπονομεύοντας τα έσοδά τους. Σύμφωνα με μια εκτίμηση του ΟΟΣΑ στο τέλος του 2008, οι φορολογικοί παράδεισοι παγκοσμίως έχουν προσελκύσει περιουσιακά στοιχεία αξίας μεταξύ 5 και 7 τρισεκατομμυρίων δολαρίων, αν και ο βαθμός της μυστικότητας που καλύπτει τους λογαριασμούς αυτούς καθιστά δύσκολο να υπολογιστεί με ακρίβεια το ποσό που βρίσκεται σε αυτές τις μεμονωμένες δικαιοδοσίες. Με τους εθνικούς προϋπολογισμούς και, ως εκ τούτου, τις κοινωνικές και λοιπές πολιτικές υπό σοβαρή πίεση, αυτό αποτελεί ένα άκρως σοβαρό πρόβλημα.

Η απόρριψη της παγκοσμιοποίησης και η περιχαράκωση των αγορών λόγω αυτών των αρνητικών επιπτώσεων θα ήταν αντιπαραγωγική. Από την σκοπιά της Ε.Ε., μια βιώσιμη επιλογή, επομένως, είναι να επιτευχθεί καλύτερη διαχείριση των επιπτώσεων μέσω συμφωνιών με τρίτες χώρες στην ευρύτερη δυνατή γεωγραφική βάση, οι οποίες θα καλύπτουν κοινά πρότυπα και συνεργασία, συμπεριλαμβανομένων των φορολογικών θεμάτων.

⁶⁰ Χρηστή διακυβέρνηση στον φορολογικό τομέα.

Τα δίκαια και αποδοτικά φορολογικά συστήματα όχι μόνο διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στην εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τις οικονομικές σχέσεις, το εμπόριο και τις επενδύσεις, αλλά προσφέρουν επίσης τη δημοσιονομική βάση για όλες τις δημόσιες δαπάνες. Τα παραπάνω αντανακλώνται σε χρηστή διακυβέρνηση στον φορολογικό τομέα, η οποία δεν είναι απλώς ένα ουσιαστικό μέσο καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της διαφθοράς και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Είναι σαφές ότι υπάρχει αυξανόμενη παγκόσμια ομοφωνία σχετικά με την ανάγκη διαρκούς απάντησης στο πρόβλημα αυτό, η οποία θα περιλαμβάνει συμπληρωματικές πρωτοβουλίες στους τομείς της κανονιστικής ρύθμισης των χρηματοπιστωτικών αγορών και της φορολογίας.

3.1.2 Τι είναι οι φορολογικοί παράδεισοι και που βρίσκονται

Η παγκοσμιοποίηση λοιπόν της οικονομίας καθώς και η σχετικά πρόσφατη οικονομική κρίση επανέφεραν στο προσκήνιο το ζήτημα των φορολογικών παραδείσων. Οι κυβερνήσεις αναζητούν περισσότερα κονδύλια για να μπορέσουν να επαναφέρουν τις οικονομίες στο μονοπάτι της ανάπτυξης, όμως δυσκολεύονται να τα βρουν. Μία εκδοχή για την ερμηνεία αυτής της δυσχέρειας είναι πως οι εύποροι έχουν εναποθέσει τα κεφάλαιά τους σε χώρες, οι οποίες όχι απλά δεν τους φορολογούν, αλλά καθιστούν σχεδόν αδύνατο για τις χώρες καταγωγής να εισπράξουν οι ίδιες τους φόρους, καθώς δεν παρέχεται επαρκής πληροφόρηση από τις τοπικές αρχές.

Η ενασχόληση με την υπόθεση των φορολογικών παραδείσων υποκρύπτει ορισμένες δυσκολίες. Κατ' αρχάς, απουσιάζει ένας κοινός αποδεκτός ορισμός του τι συνιστά φορολογικό παράδεισο. Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ «Επιζήμιος Φορολογικός Ανταγωνισμός : Ένα Αναδυόμενο Παγκόσμιο Ζήτημα», η οποία δημοσιεύτηκε το 1998, αποδίδονται τα εξής τέσσερα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στο όρο φορολογικός παράδεισος :

- i. Ένας φορολογικός παράδεισος επιβάλλει ελάχιστους, ακόμη και μηδενικούς, φορολογικούς συντελεστές.
- ii. Δεν ανταλλάσει πληροφορίες περί φορολογικών θεμάτων με τις χώρες καταγωγής των κεφαλαίων.
- iii. Ισχύει το τραπεζικό απόρρητο
- iv. Δεν πραγματοποιεί πραγματική οικονομική δραστηριότητα σε σχέση με το δημιουργούμενο εισόδημα

Μια δεκαετία αργότερα, το GAO⁶¹ των ΗΠΑ, προβαίνοντας σε μία επισκόπηση της βιβλιογραφίας, προσθέτει στον προηγούμενο ορισμό νέα χαρακτηριστικά, τα οποία άντλησε από διάφορες ακαδημαϊκές, κυβερνητικές και διεθνείς πηγές. Πιο συγκεκριμένα, το GAO επισημαίνει πως ένας φορολογικός παράδεισος δεν απαιτεί τη μόνιμη παρουσία του καταθέτη στην επικράτειά του και αυτοπροβάλλεται ως υπεράκτιο χρηματοοικονομικό κέντρο.

Οι φορολογικοί αυτοί παράδεισοι ή οάσεις, όπως είναι γνωστά κράτη, μικρά κυρίως τα οποία έχουν διαμορφώσει φορολογικά συστήματα, ευνοϊκά για τα πρόσωπα και τις επιχειρήσεις που εμφανίζουν ως κατοικία τους ή έδρα τους την επικράτειά τους. Στους παραδείσους αυτούς εντάσσονται κράτη ή αυτόνομες περιοχές.

Αυτό έχει ως συνέπεια, ενόψει και της ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων, ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων να «μεταφέρει» στις χώρες αυτές, με την ίδρυση εταιρειών τα εισοδήματά τους, έτσι ώστε να μην φορολογηθούν στη χώρα, οπου πραγματικά τα αποκτούν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την στέρηση σημαντικών φορολογικών εσόδων για τις βιομηχανικές κυρίως χώρες. Τα σοβαρά αυτά προβλήματα επισημάνθηκαν σε σχετική έκθεση⁶² του ΟΟΣΑ του έτους 2000, ο οποίος απείλησε με κυρώσεις 35 φορολογικού παραδείσους αν δεν συμμορφωθούν προς τις διεθνείς φορολογικές ρυθμίσεις και τις ρυθμίσεις που διασφαλίζουν διαφάνεια της ροή των κεφαλαίων.

Με τον όρο λοιπόν, φορολογικός παράδεισος ή φορολογικό καταφύγιο ή ακόμη και φορολογική οάση, χαρακτηρίζονται γενικά χώρες- κράτη που έχουν θεσπίσει πολύ μικρές φορολογικές επιβαρύνσεις ειδικά για ξένους επενδυτές. Οποιαδήποτε λοιπόν χώρα του κόσμου προσφέρει πολύ μικρούς συντελεστές φορολογίας, σε μεγάλη έκταση, ορίζεται ως φορολογικός παράδεισος.

Φορολογικοί παράδεισοι δεν κρύβονται μόνο στις απομακρυσμένες νήσους του πλανήτη αλλά και εντός των συνόρων της Γηραιάς Ηπείρου. Τα απομονωμένα και απομακρυσμένα νησιά φορολογικών παραδείσων εκτείνονται από τις βρετανικές Παρθένους Νήσους που φιλοξενούν 200.000 παράκτιες εταιρείες ως τη νήσο Γκέρνσι που απέχει μόνο 50 χιλιόμετρα από τις γαλλικές ακτές.

Ειδικότερα χώρες χαρακτηριζόμενες ως φορολογικοί παράδεισοι είναι:

- **Άγιος Μαρίνος**
- **Αγ. Κιτς**
- **Αγ. Βίνσεντ και Γρεναδίνες**

⁶¹ Το GAO είναι γνωστό ως «ο ερευνητής βραχίονας του Κογκρέσου» και ως «ο φύλακας του Κογκρέσου». Υποστηρίζει το Κογκρέσο στην εκπλήρωση των καθηκόντων του συντάγματος, συμβάλλει στη βελτίωση της απόδοσης και τη διασφάλιση της λογοδοσίας της ομοσπονδιακής κυβέρνησης προς όφελος του αμερικανικού λαού.

⁶² Μόνο η αναπτυσσόμενη χώρα χάνουν 50 δις. δολάρια ετησίως.

- **Αϊλ οφ Μαν** : Δεν επιβάλλει εταιρικό φόρο, φόρο από κεφαλαιοποίηση, φόρο κληρονομιάς ή φόρο πλούτου, περιουσίας, τεκμήριο. Ο υψηλότερος φόρος προσωπικού είναι στο 18%, μέχρι ένα μέγιστο φορολογητέο ύψους 100.000 δολ. Το τραπεζικό εισόδημα φορολογείται με 10%.
- **Αμερικάνικες Παρθένες Νήσοι** : Προσφέρουν 90% απαλλαγή σε εισοδήματα από τις ΗΠΑ και 100% απαλλαγή σε όλους τους άλλους φόρους και τελωνειακούς δασμούς σε συγκεκριμένους εγκεκριμένους φορολογούμενους.
- **Ανδόρα** : Δεν επιβάλλει φόρο εισοδήματος.
- **Αγκίλα** : Βρετανική αποικία και offshore τραπεζικό κέντρο.
- **Αντίγκουα και Μπαρμπούντα**
- **Αρούμπα**
- **Βανουάτου**
- **Βερμούδες** : Δεν επιβάλλει φόρο σε ξένο εισόδημα ή κέρδη και επιτρέπει σε ξένες εταιρείες να έχουν status « απαλλαγής ». Δεν επιτρέπει κατοχή ακίνητης περιουσίας ή πραγματοποίηση συναλλαγών ούτε και εμπλοκή σε τομείς όπως τραπεζικός, ασφαλιστικός ή χρηματιστηριακός. Δεν προσφέρει οφέλη για ιδιώτες, του εναντίον, οι ξένοι φορολογούνται υψηλά με χαμηλότερο φόρο γης 15.000 δολ. Τον χρόνο.
- **Βοσνία – Ερζεγοβίνη** : Τμήμα της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης επιβάλλει φόρο κέρδους μόνο 10%.
- **Βρετανικές Παρθένες Νήσοι** : Το 2000 έρευνα της KPMG⁶³ έδειξε ότι οι νήσοι ήταν η έδρα του 41% των παγκόσμιων off shore εταιρειών. Θεωρείτο ο μεγαλύτερος φορολογικός παράδεισος στον κόσμο σε αριθμό εταιρειών.
- **Βουλγαρία** : Εταιρικοί φόροι 10% από 1^η Ιανουαρίου 2007, φόροι μερισμάτων 7%.
- **Γιβραλτάρ**
- **Ελβετία** : Φορολογικός παράδεισος για ξένους που γίνονται κάτοικοι με διαπραγμάτευση του ποσού εισοδήματός τους που θα τεθεί υπό φορολόγηση ανάλογα με το καντόνι⁶⁴ στο οποίο θα μείνουν. Το Vaud είναι το πιο δημοφιλές καντόνι γι' αυτόν τον διακανονισμό. Στο καντόνι Zug που είναι δημοφιλές στις εταιρείες έχουν την έδρα τους 6.000 εταιρείες εκμετάλλευσης .

⁶³ Η KPMG είναι μία από τις μεγαλύτερες επαγγελματικές υπηρεσίες/εταιρείες στον κόσμο και μία από τους Big Four ελεγκτές. Απασχολεί 140.000 άτομα και έχει τρεις γραμμές υπηρεσιών: τον έλεγχο, τα φορολογικά και την παροχή συμβουλών.

Οι Big Four είναι οι τέσσερις μεγαλύτερες διεθνείς λογιστικές και επαγγελματικές υπηρεσίες, επιχειρήσεις, (Deloitte, Ernst&Young (E&Y), PricewaterhouseCoopers (RwC) και η KPMG) οι οποίες χειρίζονται τη συντριπτική πλειονότητα των ελέγχων για τις εισηγμένες εταιρείες καθώς και πολλές ιδιωτικές εταιρείες, δημιουργώντας ένα ολιγοπώλιο στον έλεγχο μεγάλων επιχειρήσεων.

⁶⁴ Το καντόνι είναι διοικητική υποδιαίρεση ενός κράτους.

- **Ινδία** : Με τις ευλογίες της κυβέρνησης χρησιμοποιούνται παραθυράκια στις διμερείς συμφωνίες με τον Μαυρίκιο στην προσπάθεια για την προσέλκυση ξένων επενδυτών.
- **Ιρλανδία** : Ο εταιρικός φόρος είναι 10% ή 12%. Εισόδημα που εμβάζετε στην Ιρλανδία από Ιρλανδούς που δε διαμένουν εκεί ή Ηνωμένο Βασίλειο μπορεί να απαλλαχθεί από φόρο.
- **Καμπιονέ Ιταλία** : Ιταλικό καντόνι στην Ιταλία.
- **Κύπρος** : Είναι η τελευταία πολύ δημοφιλής και περιμένει περισσότερη ανάπτυξη στο μέλλον.
- **Λιχτενστάιν**
- **Λουξεμβούργο**
- **Μακάο**
- **Μάλτα** : Μέτοχοι ορισμένων εταιρειών πληρώνουν φόρους κάτω από 5%.
- **Μαυρίκιος** : Εδρεύουν εικονικές εταιρείες – βιτρίνα ξένων επενδυτών για αποφυγή φόρου.
- **Μ. Βρετανία** : Φορολογικός παράδεισος για ξένους ακόμη και αν διαμένουν στην Αγγλία, διότι διαχωρίζεται νομικά ο όρος κατοικία από τη διαμονή. Δεν πληρώνουν φόρο σε ξένο εισόδημα ακόμη κι αν αυτό εμβάζετε στην Αγγλία.
- **Μονακό** : Δεν επιβάλλει φόρο εισοδήματος.
- **Μπαχάμες** : Δεν εισπράττουν φόρο προσωπικού εισοδήματος, κεφαλαίου ή κληρονομιάς.
- **Μπαρμπάντος** : Προτιμά να αναφέρεται ως «καθεστώς χαμηλής φορολόγησης».
- **Μπελίζε**
- **Ναούρου**
- **Νέβις**
- **Ν. Ζηλανδία** : Δεν φορολογεί ξένο εισόδημα από νεοζηλανδέζικα trusts⁶⁵ που ιδρύθηκαν από ξένους και των οποίων οι δικαιούχοι είναι επίσης ξένοι. Επιπλέον δε φορολογεί ξένο εισόδημα ή νέους κατοίκους για τέσσερα χρόνια.
- **Νήσοι Μάχης**

⁶⁵ Το trust είναι ο όρος που χρησιμοποιήθηκε αρχικά στην αμερικανική οικονομική ζωή για να χαρακτηρίσει ένα μονοπωλιακό συνδυασμό, στον οποίο οι εταιρείες που μετείχαν εμπιστευόταν (trusted) τις διευθυντικές εξουσίες σε μια επιτροπή, που απαρτιζόταν από τους εντολοδόχους τους, ένα από τα πρώτα σημαντικότερα trust ήταν το Standard Oil Trust, που συγκροτήθηκε το 1882 με τη συγχώνευση πετρελαιοπαραγωγών επιχειρήσεων.

Ο όρος trust όμως έμεινε στην κοινή χρήση για τον χαρακτηρισμό γενικά των μορφών συμφωνίας μεταξύ των παραγωγών, που αποβλέπουν να εξασφαλίσουν περισσότερο ή λιγότερο συγκαλυμμένα τα πλεονεκτήματα της κατάστασης του μονοπωλίου.

Ο ίδιος όρος χρησιμοποιήθηκε αργότερα, με διαφορετική έννοια, για τον προσδιορισμό ειδικών νομικών και οικονομικών σχέσεων, που στηρίζονται κυρίως στην πίστη, μεταξύ αυτών πρέπει να αναφέρουμε τα (εταιρείες επενδύσεων) που συγκεντρώνουν κεφάλαια από αποταμιευτές και φροντίζουν να τα επενδύουν για λογαριασμό τους σε μετοχές ή ομολογίες.

- **Νήσοι Τούνελ** : Δεν αποδίδονται φόροι ξένου εισοδήματος προσωπικού ή εταιρικού. Οι αλλοδαποί δεν φορολογούνται για εγχώριο εισόδημα. Η τοπική φορολογία είναι μέγιστη στο 20% και 0% στο Σάρκα.
- **Νήσοι Κουκ**
- **Νησί Νόρφολκ** : Δεν επιβάλλει φόρο εισοδήματος.
- **Νήσοι Τούρκος και Κάικος**
- **ΗΠΑ** : Κάποιες πολιτείες – ειδικά το Ντελαγουέαρ- προσφέρουν κίνητρα σε επιχειρήσεις να κάνουν εκεί την έδρα τους. Πολλές τράπεζες και άλλες οικονομικές εταιρείες εδρεύουν στη μικρή πολιτεία.
- **Ντουμπάι**
- **Παναμάς**
- **ΠΓΔΜ** : Εταιρικοί φόροι 10% από το 2008 (τώρα 12%), φόρος εισοδήματος 10% 2008 (τώρα 12%), φόρος επανεπένδυσης κερδών 0%.
- **Ρωσία** : 11% φόρος εισοδήματος
- **Σαμόα**
- **Σεϋχέλλες**
- **Ουρουγουάη** : Δεν επιβάλλει φόρο εισοδήματος.
- **Χονκ Κονγκ** : Με πολύ χαμηλά επιτόκια φορολόγησης μπορεί να θεωρηθεί φορολογικός παράδεισος.

Μερικοί φορολογικοί παράδεισοι απαιτούν φόρο εισοδήματος όπως και άλλους φόρους κεφαλαίου και κληρονομιάς. Τα κριτήρια που χαρακτηρίζουν κάποιον ως φορολογούμενο ή μη περιλαμβάνουν υπηκοότητα, τόπο διαμονής και προέλευση εισοδήματος.

Από το Βατικανό ως τις τράπεζες της Ελβετίας.

3.1.3 Ιστορική εξέλιξη των φορολογικών παραδείσων

Η προσπάθεια φοροαπαλλαγής με διάφορες μεθόδους υφίσταται από τότε που βγήκαν οι φόροι. Σύμφωνα με κάποιους ιστορικούς, τα κρατίδια του Βατικανού αποτέλεσαν ένα από τους πρώτους φορολογικούς παραδείσους λίγο μετά το 756 μ. Χ. Πολλές χώρες ανταγωνίζονται μεταξύ τους για το ποια αποτέλεσε τον παλαιότερο φορολογικό παράδεισο. Τα Channel Islands διεκδικούν φορολογική ανεξαρτησία από την εποχή των Νορμανδών (1066), ενώ το Isle of Man αρχειοθετεί την οικονομική του ανεξαρτησία νωρίτερα ακόμη. Παρ όλα αυτά, η μοντέρνα αντίληψη του φορολογικού παραδείσου είναι γενικά αποδεκτό ότι ξεκίνησε κάπου μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο⁶⁶. Οι Βερμούδες είναι πιθανότατα από τους πρώτους φορολογικούς παραδείσους με τη δημιουργία νομοθεσίας offshore εταιρειών το 1935. Το Λιχτενστάιν από την άλλη αντιπαραθέτει τη νομοθεσία των Trust το 1926 για να προσελκύσει offshore κεφάλαια.

⁶⁶ Δηλ. λίγο μετά το 1918

Πολλοί ειδικοί, όμως, υποστηρίζουν ότι ο πρώτος πραγματικός φορολογικός παράδεισος είναι η Ελβετία. Στις αρχές του 20ού αιώνα.

Οι ελβετικές τράπεζες αποτέλεσαν ένα καταφύγιο κεφαλαίου για ανθρώπους που ήθελαν να ξεφύγουν από την κοινωνική αναταραχή σε Ρωσία, Γερμανία, Νότιο Αμερική και αλλού. Επίσης, αποτέλεσε παράδεισο για όσους θέλησαν να αποφύγουν τους υψηλούς φόρους που επιβλήθηκαν για αναδόμηση μετά τις καταστροφές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Στην πορεία, κρατώντας ουδετερότητα και ίδιο φορολογικό καθεστώς, συνέχισε να δέχεται μία μόνιμη εισροή κεφαλαίων αποκλειστικά και μόνο για λόγους φοροαπαλλαγής.

Η χρήση φορολογικών παραδείσων πέρασε διάφορες φάσεις. Από το 1920 ως το 1950 αναφέρονται κυρίως ως μέσα απαλλαγής από προσωπικούς φόρους. Από το 1950 και μετά ακολουθήθηκε η χρήση φορολογικών παραδείσων από εταιρείες με τη μέθοδο της διπλής φορολόγησης. Από τη δεκαετία του '70 και μετά, και ιδιαίτερα μέσα στη δεκαετία του '80, εξελίχθηκαν σε καταφύγια για εταιρείες που ήθελαν να αποφύγουν τελείως τη φορολογία, αλλά και για εισροή επενδύσεων με πλήρη μυστικότητα.

Το φαινόμενο των φορολογικών παραδείσων ευνοήθηκε από την απελευθέρωση της παγκόσμιας κίνησης κεφαλαίων, η οποία συντελέστηκε κατά τη δεκαετία του 1970 με την κατάργηση του συστήματος του Bretton Woods⁶⁷. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τον Vito Tanzy, πρώην διευθυντή του Τμήματος Δημοσιονομικών Υποθέσεων του ΔΝΤ,

---

⁶⁷ Το σύστημα του Bretton Woods: Το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου γέννησε στο οικονομικό διεθνές πεδίο τη Νομισματική και Χρηματοοικονομική Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών, γνωστή και ως η Διάσκεψη του Bretton Woods. Στη διάσκεψη αυτή, που έλαβα χώρα από την 1^η έως τις 22 Ιουλίου του 1944 στις ΗΠΑ, παραβρέθηκαν 730 συμμετέχοντες από 45 συμμαχικές χώρες. Εκεί αποφασίστηκε η δημιουργία του ΔΝΤ, της Παγκόσμιας Τράπεζας καθώς και η υιοθέτηση του συστήματος ισοτιμιών, γνωστό ως το σύστημα του Bretton Woods. Σύμφωνα με το οποίο, κάθε χώρα που συμμετείχε αναλάμβανε την υποχρέωση να ασκήσει τέτοια νομισματική πολιτική που να διατηρεί την συναλλαγματική της ισοτιμία σταθερή σε μια καθορισμένη τιμή, συν/πλην 1%, σε σχέση με το χρυσό. Σκοπός της δημιουργίας αυτού του συστήματος ήταν η ύπαρξη ενός ομαλού και προβλέψιμου διεθνούς κλίματος συναλλαγών ανάμεσα σε συμμετέχοντες χώρες, που θα διέπονταν από συγκεκριμένους κανόνες, με περιορισμό των ελέγχων, και την επίτευξη της μετατρεψιμότητας των νομισμάτων όλων των χωρών που συμμετείχαν στο σύστημα, μέσω των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Η διαφορά με το προηγούμενο σύστημα του κανόνα του χρυσού σημειώνεται στο ότι οι ισοτιμίες των νομισμάτων των χωρών που συμμετείχαν ήταν σταθερές σε σχέση με το χρυσό, δεν ήταν όμως τα νομίσματά τους απ' ευθείας μετατρέψιμα σε χρυσό. Δικαίωμα στη μετατρεψιμότητα διατηρούσε μόνο η Αμερική στην τιμή των 35\$ ανά ουγγιά χρυσού. Ενώ οι υπόλοιπες χώρες καθόριζαν τις ισοτιμίες τους σε σχέση με τον χρυσό υπολογίζοντας τη σχέση εθνικού νομίσματος ανά ουγγιά χρυσού που επιθυμούσαν και στη συνέχεια όριζαν αντίστοιχα την ισοτιμία τους με το δολάριο. Το νέο αυτό τοπίο μετέτρεψε το δολάριο σε «παρεμβατικό νόμισμα» μέσα σ' ένα ευρύτερο αίτημα για σταθερότητα στην οικονομική σκηνή.

Τη δεκαετία του 1960 έρχεται στο προσκήνιο μια γενικότερη αστάθεια στη διεθνή πολιτική και οικονομική σκηνή που, συνδυαζόμενη με την ανελαστικότητα, είχε ως αποτέλεσμα αλυσιδωτές υποτιμήσεις και ανατιμήσεις των ισχυρών νομισμάτων. Το γεγονός αυτό οδήγησε στην ανάγκη λήψης νομισματικών μέτρων από τις ΗΠΑ για τη στήριξη του δολαρίου. Τα μέτρα αυτά δεν απέδωσαν αφού τόσο το ελλειμματικό ισοζύγιο των ΗΠΑ όσο και το κλίμα της διεθνούς αβεβαιότητας συνέχισαν να συντηρούνται στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Τελικά, το 1971 με απόφαση του προέδρου Richard Nixon, οι ΗΠΑ εγκαταλείπουν την μετατρεψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό και μαζί μ' αυτήν έρχεται και το τέλος της εφαρμογής του συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών του Bretton Woods. Η οικονομική ευημερία δεν επιτυγχάνεται όμως ούτε με την κατάργηση της μεταπολεμικής συνθήκης καθώς η πετρελαϊκή κρίση του 1973 συγκλόνισε τα θεμέλια του παγκόσμιου νομισματικού συστήματος. Ωστόσο, οι υπόλοιποι μηχανισμοί του συστήματος (όπως το ΔΝΤ) παραμένουν σε εφαρμογή διαμορφώνοντας το σύγχρονο οικονομικό-πολιτικό σκηνικό της παγκόσμιας κοινότητας.

τεχνολογικές εξελίξεις από την δεκαετία του 1980 και έπειτα, κατέστησαν ευκολότερη και φτηνότερη τη διασυνοριακή μεταφορά χρημάτων, προκαλώντας την άνθηση των υπεράκτιων τραπεζικών υπηρεσιών, ενισχύοντας κατά αυτόν τον τρόπο την ελκυστικότητα των φορολογικών παραδείσων. Η πραγματική εκτόξευση, ωστόσο, των υπεράκτιων κεφαλαίων ιδιωτών πραγματοποιήθηκε κατά την τρέχουσα δεκαετία. Σύμφωνα με στοιχεία του ΔΝΤ, το 2001, η συνολική αξία των συγκεκριμένων κεφαλαίων ανερχόταν σε 5 τρις. δολάρια. Το 2008, το μέγεθος αυτό υπερδιπλασιάστηκε, προσεγγίζοντας τα 11,5 τρις δολάρια. Παρόλα αυτά, το TGN⁶⁸, επισημαίνει πως αυτά τα ποσά δεν αποδίδουν πλήρως την εικόνα του φαινομένου, καθώς είναι δύσκολος ο ακριβής προσδιορισμός του ύψους των κεφαλαίων που έχουν μεταφερθεί στους φορολογικούς παραδείσους. Ως αιτίες σημειώνονται, ο εκτεταμένος κατακερματισμός των κεφαλαίων, η απουσία κοινός αποδεκτού ορισμού για το τι συνιστά φορολογικό παράδεισο, καθώς και η έντονη μυστικότητα που περιβάλλει τους φορολογικούς παραδείσους για τα εισερχόμενα σε αυτούς κεφάλαια. Έτερο σημείο αμφισβήτησης αυτών των δεδομένων από το TGN, είναι πως δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτά, τα ρευστά κεφάλαια ιδιωτών αξίας χαμηλότερης του ενός εκατομμυρίου δολαρίων, τα κεφάλαια που μεταφέρονται στους φορολογικούς παραδείσους από εταιρείες, όπως επίσης και τα κέρδη που προέρχονται από τη μη σωστή τιμολόγηση (mispricing) εμπορικών συναλλαγών και εμπλέκουν τις χώρες αυτές.

Παράλληλα με την ανάπτυξη των φορολογικών καταφυγίων, εγέρθηκαν και ορισμένες επιφυλάξεις για την σκοπιμότητά τους. Φορείς όπως το TGN και το GFI⁶⁹ πρόγραμμα του Center for International Policy για την καταπολέμηση των παράνομων οικονομικών ροών, υπογραμμίζουν ότι το χαλαρό θεσμικό καθεστώς αυτών των χωρών, αλλά και η έλλειψη διαφάνειας που της χαρακτηρίζει, ενθαρρύνουν τη μεταφορά κεφαλαίων προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες, διαφθορά και φοροδιαφυγή. Η Παγκόσμια Τράπεζα υπολογίζει μάλιστα πως το ύψος των σχετικών διασυνοριακών ροών κεφαλαίων κυμαίνεται μεταξύ ενός και 1,6 τρις δολαρίων, εκ των οποίων το 60% αφορά κεφάλαια από φοροδιαφυγή.

Η χρονιά 2007 -2008 ανακηρύσσει νέο πρωταθλητή το Κατάρ στον περσικό κόλπο. Ένα ακόμη κρατίδιο που προσελκύει κεφάλαια είναι το Ντουμπάι. Νέοι επίδοξοι πρωταθλητές είναι η Τουρκία, το Μεξικό, η Σλοβακία και τι Ισραήλ, χώρες που εξελίσσουν τη φορολογική τους νομοθεσία για να προσελκύσουν κεφάλαια. Επίσης η Κίνα κάνει προσπάθειες για να αντλήσει σημαντικό ποσό επενδυτικού κεφαλαίου και να γίνει οικονομικός κόμβος του πλανήτη έχοντα αμβλύνει τις φορολογικές πολιτικές της. Δεν πρέπει να ξεχνάμε τις χώρες του περσικού κόλπου όπως τη Μάλτα, ενώ ο παλαιότερος όλων των εποχών είναι το Χονγκ Κόνγκ. Εδώ όμως πρέπει να σημειώσουμε ότι τα παραπάνω δεν αναφέροντα σε χώρες που φιλοξενούν off shore εταιρείες, ούτε για το ύψος της φορολόγησης μονίμων κατοίκων τους.

Μιλάμε για χώρες που έχουν ανοίξει τα σύνορά τους σε εταιρείες τρίτων χωρών και τις φορολογούν από ελάχιστα έως καθόλου.

⁶⁸ TGN: Βρετανικό ίδρυμα ερευνών για φορολογικά ζητήματα.

⁶⁹ Πρόγραμμα του Center for International Policy για την καταπολέμηση των παράνομων οικονομικών ροών.

Μελετώντας περιληπτικά το εγχείρημα του Αυστραλού καθηγητή Jason Sharman, να αποδείξει ότι με 10.000 δολάρια μπορείς να ιδρύσεις ανώνυμες εταιρείες και να ανοίξεις μυστικούς τραπεζικούς λογαριασμούς ανά τον κόσμο, ο καθηγητής διαπίστωσε ότι δεν χρειάζεται να απευθυνθείς σε εξωτικούς φορολογικούς παραδείσους προκειμένου να ιδρύσεις εταιρείες φαντάσματα ή να κρύψεις λογαριασμούς. Απλώς συστήνεις μια εταιρεία π.χ. στη Νεβάδα, την πολιτεία των ΗΠΑ η οποία στο διαδίκτυο διαφημίζει «τις περιορισμένες απαιτήσεις για παροχή στοιχείων».

Ο Sharman λοιπόν προσπάθησε να ανοίξει εταιρείες ή ανώνυμους λογαριασμούς 45 φορές και σε 17 περιπτώσεις το κατάφερε. Αξιοσημείωτο είναι το ότι από τις 17 επιτυχείς προσπάθειες, οι 14 έγιναν σε χώρες του ΟΟΣΑ. Στη Βρετανία ίδρυσε εταιρεία εντός 45 λεπτών μέσω διαδικτύου, με υποψήφια μέλη διοικητικού συμβουλίου και γραμματέα, έναντι περίπου 500 ευρώ.

3.2 OFFSHORE ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Είναι εταιρείες αγγλοσαξονικής προέλευσης που γεννήθηκαν στις βρετανικές αποικίες. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο πήραν τα πάνω τους και τελευταία η αύξησή τους ακολούθησε ρυθμούς γεωμετρικής προόδου. Είναι εταιρείες που ιδρύονται εκτός συνόρων, επιλέγεται ως έδρα τους μια χώρα με ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς αλλά δραστηριοποιούνται και χρηματοδοτούνται από πηγές εκτός της χώρας ιδρύσεώς τους (αλλού δηλ. είναι η καταστατική έδρα τους και αλλού η πραγματική).

Συγκεκριμένα, υπεράκτια εταιρεία ονομάζεται η οικονομική οντότητα που θεωρείται πως δημιουργήθηκε για ένα συγκεκριμένο σκοπό, συνήθως βραχυπρόθεσμο και δεν διαπνέεται από τη γενικά παραδεκτή αρχή του συνεχούς της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Συνήθως ο όρος αναφέρεται με σκοπό να υποδειχθούν οι επιχειρήσεις που ιδρύονται σε οικονομικά κέντρα με ένα πολύ χαμηλό επίπεδο φόρων.

Μια offshore εταιρεία δεν είναι για όλους. Αλλά γι' αυτούς που είναι, αποτελεί μια καλή επιλογή. Γιατί διαθέτει πλεονεκτήματα που άλλες εταιρικές μορφές δεν έχουν, αλλά το εγχείρημα θέλει μεγάλη προσοχή. Δίotti δεν προσφέρονται όλες οι χώρες για παράκτιες εταιρείες ούτε και όλες οι χώρες φορολογικοί παράδεισοι είναι το ίδιο ασφαλείς.

Οι παράκτιες αυτές εταιρείες παρέχουν, εχεμύθεια, ανωνυμία, εμπιστευτικότητα, απόρρητο, στοιχεία απαραίτητα για τους πραγματικούς ιδιοκτήτες των περιουσιακών στοιχείων της offshore. Επίσης παρέχουν ταχύτητα στην ίδρυση της παράκτιας, ελευθερία στη διαμόρφωση του καταστατικού της, ιδιωτική αυτονομία και ακόμη απόλυτη προστασία του ιδιώτη και της περιουσίας του, καθώς καλύπτονται από το εταιρικό πέπλο. Αλλά εκείνο που κυρίως παρέχει η offshore εταιρεία είναι η χαμηλή ως και μηδαμινή φορολογία.

Κάποια άλλα προσόντα της είναι το ότι προσφέρει τη δυνατότητα να αποφύγει κάποιος της εφαρμογή της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας⁷⁰.

⁷⁰ Για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό και απασχολούν προσωπικό.

Η δημιουργία της παράκτιας απαλλάσσει τον επιχειρηματία από την καταβολή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και τον εξαιρεί από την ελληνική εργατική ή ασφαλιστική νομοθεσία. Τον προστατεύουν από τυχόν δεσμεύσεις⁷¹ της προσωπικής του περιουσίας και, το βασικότερο, δίνει το δικαίωμα στον μέτοχό της να αποφύγει την καταβολή φόρων για μεταβιβάσεις ακινήτων ή για φόρους κληρονομιάς. Ακόμη και για φόρους μεγάλης ακίνητης περιουσίας.

Αντιλαμβανόμαστε δηλ. ότι οι εταιρείες αυτές συχνά χρησιμοποιούνται προκειμένου ο ιδιοκτήτης ή ο δικαιούχος να κρύψει συγκεκριμένα οικονομικά έσοδα/κέρδη, για διάφορους λόγους⁷². Στην πραγματικότητα, ακριβώς επειδή δεν είναι παράνομος, όλες οι πολυεθνικές έχουν offshore εταιρείες δημιουργημένες σε χώρες με ηπιότερο φορολογικό καθεστώς, για μια πιο αποδεκτή φορολόγηση των κερδών. Υπάρχουν όμως χώρες που βρίσκονται σε «μαύρη λίστα» των ελληνικών και ευρωπαϊκών φορολογικών υπηρεσιών, και όποιος ανοίγει offshore εταιρεία στις χώρες που περιλαμβάνονται σε αυτή τη «μαύρη λίστα», ελέγχεται αναλόγως.

3.2.1 *Ξέπλυμα χρήματος στις offshore εταιρείες*

Η ελευθερία και η ιλιγγιώδης ταχύτητα διακίνησης των κεφαλαίων που χαρακτηρίζει την οικονομία τα τελευταία χρόνια, με την αυξανόμενη χρήση νέων εταιρικών τύπων, έδωσε τη δυνατότητα σε εγκληματικές ομάδες να καρπώνονται ανενόχλητες τα κέρδη από την παράνομη δράση τους. Οργανωμένοι εγκληματίες φόρεσαν τον μανδύα του επιτυχημένου επιχειρηματία ξεπλένοντας τους καρπούς της παράνομης δράσης τους μέσα από υπεράκτιες εταιρείες. Βέβαια δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι κάθε υπεράκτια εταιρεία έχει παράνομη δράση.

Ο λόγος λειτουργίας των offshore εταιρειών είναι η φοροαποφυγή. Από τις πολλές μεθόδους νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες πράξεις προεξάρχουσα θέση έχουν οι εταιρείες που χρησιμοποιούνται σε μία από τις τρεις φάσεις ξεπλύματος που περιγράφει η αναφορά της Επιτροπής Οικονομικής Δράσης.

Σε ότι αφορά στη πρώτη φάση αυτή της τοποθέτησης του βρώμικου χρήματος ο ρόλος των offshore εταιρειών είναι περιορισμένος. Μια αρκετά έξυπνη τακτική είναι αυτή που κάποιος είναι ιδιοκτήτης απευθείας ή μέσω αντιπροσώπου μιας εταιρείας «βιτρίνας» με απόλυτα νόμιμο αντικείμενο, καταθέτει στο λογαριασμό της νόμιμα κέρδη μαζί με το παράνομο χρήμα.

Στη δεύτερη φάση της συσσώρευσης του χρήματος όπου σημασία έχει η μεγάλη κινητικότητα του για να χαθεί ο σύνδεσμός του με την πηγή και τις ρίζες του μπορεί να συμβεί το εξής : εκεί που τα κεφάλαια έχουν κατατεθεί σε μικρά ποσά σε τραπεζικούς λογαριασμούς που μεμονωμένα δεν κινούν ανησυχία λόγω χαμηλού ποσού αλλά συνολικά εμπίπτουν στο γράμμα του νόμου βρίσκει η θέση της η υπεράκτια εταιρεία, οι μετοχές της οποίας αγοράζονται με τα χρήματα αυτά και η οποία δραστηριοποιείται σε επενδύσεις στο έδαφος που θέλει να εισάγει το ανακυκλωμένο χρήμα.

⁷¹ Π.χ. κατασχέσεις.

⁷² Όπως ανακύκλωση βρώμικου χρήματος, απόκρυψη ιδιοκτησίας.

Στη συνέχεια πωλεί σε άλλο αγοραστή, αγοράζει εκ νέου και έτσι τα ίχνη της προέλευσης του χρήματος χάνονται.

Αφότου τα χρήματα προσγειωθούν σε ένα φορολογικό παράδεισο τοποθετούνται στο λογαριασμό κάποιας εταιρείας βιτρίνας ή εταιρείας φαντάσματος, η οποία επιτελεί τον αποκλειστικό σκοπό της απορρόφησης των κεφαλαίων και του αποσυρτισμού των κεφαλαίων και προέλευσής τους και έτσι περνούν στο τρίτο στάδιο της ενσωμάτωσης στο νόμιμο χρήμα.

Η ίδρυση της υπεράκτιας εταιρείας εξαντλείται στην οροθέτηση εικονικών ρόλων και στην εγκαθίδρυση ενός τοπικού εντεταλμένου που λειτουργεί ως διευθυντής και εκπρόσωπος. Οι δράστες που προσπαθούν να ξεπλύνουν το βρώμικο χρήμα έχουν συνήθως περισσότερες από μία τέτοιες εταιρείες και μεταφέρουν το σκοτεινό χρήμα από τη μία στην άλλη.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί μία υπόθεση που ανέκυψε στην Ισπανία όπου μία εγκληματική οργάνωση είχε χτίσει μια μικρή αυτοκρατορία που αποτελείτο από 500 υπεράκτιες εταιρείες ο μόνος στόχος των οποίων ήταν να παρουσιάσουν μεγάλο αριθμό διοικητικών υπογραφών και έτσι να δικαιολογήσουν μία εμπορική δραστηριότητα. Μία από αυτές τις εταιρείες ανέφερε στον ισολογισμό της ότι είχε πραγματοποιήσει 10.000 μεταφορές σε μια χρονιά κατόπιν εντολής των άλλων εταιρειών της ομάδας. Οι φανταστικές μεταφορές συνετέλεσαν στο ξέπλυμα των κεφαλαίων που προερχόταν από εγκληματικές ενέργειες.

Οι χώρες παράδεισοι για το ξέπλυμα χρήματος προσφέρουν μία ποικιλία υπηρεσιών που δεν είναι φυσιολογικά διαθέσιμες σε άλλες χώρες. Αυτές οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν μυστικούς τραπεζικούς λογαριασμούς, σύσταση εικονικών εταιρειών και ξένων trust. Οι χώρες που είναι ελκυστικές για το ξέπλυμα χρήματος έχουν τουλάχιστον ένα από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά :

- ❖ Εύθραυστες χρηματοοικονομικές υποδομές με ιδιωτικά τραπεζικά συστήματα που βρίσκονται στις πρώτες φάσεις ανάπτυξης ή δυνάμενα να αγοραστούν με τέτοιο χαμηλό κόστος ώστε να τα καθιστά απλώς διαθέσιμα με την απόκτηση ενός ελέγχοντος ποσοστού.
- ❖ Έλλειψη ουσιαστικής και ειδικής νομοθεσίας αναφορικά με το ξέπλυμα χρήματος.
- ❖ Προσωπικό στις ελεγκτικές και τις τραπεζικές υπηρεσίες υποεκπαιδευμένο και υποεξοπλισμένο για τον εντοπισμό και την επιτυχή δίωξη των αδικημάτων που έχουν σχέση με ξέπλυμα χρήματος.

Συμπερασματικά, πολλοί είναι οι λόγοι για τη δημιουργία εικονικών εταιρειών, οι πιο κοινοί είναι για την αποφυγή φόρων. Το εισόδημα μιας πολυεθνικής εταιρείας μπορεί να συσσωρευτεί σε λογαριασμούς που ανήκουν σε τέτοιες εικονικές εταιρείες σε χώρες που είτε δεν έχουν καθόλου φόρο είτε επιβάλλουν πολύ μικρό φόρο.

Οι εικονικές εταιρείες μπορούν δυνητικά να προσφέρουν το όφελος της ανωνυμίας στους ιδιοκτήτες της εταιρείας και αντιπροσωπεύουν πολύ περιορισμένη επένδυση κεφαλαίου ως προς το ότι δεν υφίστανται καθόλου κτίρια γραφείων, εργοστάσια,

αποθήκες ή αποθέματα εμπορευμάτων για να καλύψουν τις δραστηριότητες της επιχείρησης.

Τα κεφάλαια που τηρούνται στους λογαριασμούς των εικονικών εταιρειών μπορούν να μεταφερθούν κυριολεκτικά μέσα σε δευτερόλεπτα σε οποιαδήποτε γωνιά του πλανήτη και να απομείνει μόνο το καταστατικό έγγραφο ως περιουσιακό στοιχείο που να υπόκεινται σε κατάσχεση. Εξαιτίας της ανωνυμίας, της χαμηλής κεφαλαιουχικής δαπάνης και της ευκολίας με την οποία λύνεται το νομικό πρόσωπο οι εικονικές εταιρείες έχουν καταστεί δημοφιλής ως ένα όργανο για το ξέπλυμα χρήματος.

Οι εταιρείες «ραφιού»⁷³ είναι ένας από τους συνήθεις τύπους νομικών προσώπων για επιχειρήσεις που χρησιμοποιούνται για το ξέπλυμα του χρήματος. Τέτοιες εταιρείες διατηρούνται από ένα μεσάζοντα που συνήθως είναι δικηγόρος. Ο δικηγόρος συνεχίζει να καταβάλλει τα οποιαδήποτε ετήσια δικαιώματα διατήρησης στη τοπική κυβέρνηση προκειμένου να διατηρεί τη εταιρεία ως εταιρεία υψηλού κύρους. Ο σκοπός του είναι να μπορεί να παράσχει μία φαινομενικά νόμιμη εταιρεία με ιστορικό σε οποιονδήποτε τη χρειαστεί.

Σενάριο

Ένα πρόσωπο που ελέγχεται για τη συμμετοχή του σε οικονομικά εγκλήματα που υπάγονται στις διατάξεις για ξέπλυμα χρήματος, έχει στην κατοχή του σημαντικά περιουσιακά στοιχεία. Προκειμένου να υποστηρίξει ότι τα χρήματα που χρησιμοποιήθηκαν για να αγοράσει ένα ακίνητο περιουσιακό στοιχείο ή ένα άλλο αντικείμενο μεγάλης αξίας προέρχονται από δάνειο από μια εταιρεία εξωτερικού που είχε συνάψει πριν τρία ή τέσσερα χρόνια, αγοράσει μία εταιρεία ραφιού η οποία υφίστατο επί τουλάχιστον έξι χρόνια και προσκομίζει ψευδή προχρονολογημένα δανεικά έγγραφα από την εταιρεία για να αποδείξει το δήθεν δάνειο. Ο οποιοσδήποτε έλεγχος αυτής της εταιρείας θα αποκαλύψει ότι η εταιρεία υφίστατο πολύ πριν τη σύναψη του δανείου και πολύ πριν την ενδεχόμενη τέλεση των αξιόποινων πράξεων.

Ένας άλλος ελκυστικός τρόπος ξεπλύματος χρήματος είναι τα περιουσιακά στοιχεία ή τα οικονομικά υπάρχοντα να διοχετεύονται στην περιοχή της δικαιοματικής/πραγματικής κυριότητας των ανωνύμων μετοχικών εταιρειών. Οι ανώνυμες μετοχικές εταιρείες και οι εταιρείες των οποίων η κυριότητα βρίσκεται σε εντολοδόχους παρέχουν ένα παραπέτασμα πίσω από το οποίο μπορούν να κρυφτούν τα πρόσωπα τα οποία έχουν υπό την κυριότητά τους ή ελέγχουν το νομικό πρόσωπο και παραπέμπουν σε ένα εικονικό νομικό πρόσωπο του οποίου η κυριότητα περιέρχεται σε όποιον κατέχει τις μετοχές του. Ο λόγος που οι μετοχικές ανώνυμες εταιρείες είναι ελκυστικές στα πρόσωπα που ξεπλένουν χρήματα ή σε άλλους που διαπράττουν άλλα οικονομικά αδικήματα, είναι ότι δεν υπάρχει αξιόπιστος τρόπος να διαπιστώσει κανείς σε ποίον ανήκει το νομικό πρόσωπο όταν αυτό επιτελεί μία συγκεκριμένη πράξη. Η ανωνυμία υπάρχει για τον ιδιοκτήτη διότι δεν υπάρχουν καθόλου τηρούμενα στοιχεία για το ποίος κατέχει και επομένως σε τίνος τη κυριότητα βρίσκονται οι μετοχές σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο.

⁷³ Εταιρείες «ραφιού»: ο τύπος αυτός του εταιρικού νομικού προσώπου σχηματίστηκε σύμφωνα με τοπικούς νόμους κάποτε στο παρελθόν και υφίσταται από τότε ως τμήμα ενός αποθέματος «στο ράφι».

Η τράπεζες και τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στο ξέπλυμα χρημάτων. Το ξέπλυμα χρημάτων που χρησιμοποιεί συνένοχες ξένες τράπεζες αντιπροσωπεύει μία υψηλή τάξη εγκληματικής εξέλιξης και είναι ένας πολύ δύσκολος στόχος για τις διωκτικές υπηρεσίες. Υπάρχουν τρία στοιχεία στο ξέπλυμα χρημάτων από συνεργούς ξένες τράπεζες : η εγκληματική επιχείρηση/οργάνωση, το πρόσωπο που ξεπλένει και η συνεργαζόμενη τράπεζα.

Η εγκληματική οργάνωση κάνει αυτό που ξέρει να κάνει καλύτερα αποκτά πλούτο με εγκληματικά μέσα και επιδιώκει να τον ξεπλύνει. Το πρόσωπο που ξεπλένει αποδέχεται το εγκληματικό χρέμα και το μεταμφιέζει σε νόμιμα αποκτηθέντα.

Η συνεργός τράπεζα κάνει αυτό που ξέρει να κάνει καλύτερα, αποδέχεται χρήματα τα διαφυλάττει, πληρώνει τόκους εξοφλεί επιταγές δίνει δάνεια εισπράττοντας τόκους. Αυτές οι λειτουργίες που αφορούν δάνεια και επιταγές επιτρέπουν στη συνεργό τράπεζα να επιστρέψει τα ξεπλυμένα χρήματα είτε στην εγκληματική οργάνωση είτε σε πρόσωπα που μεσολαβούν στο ξέπλυμα επειδή η διαμεσολάβηση των τραπεζικών και χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων είναι εξόχως σημαντική στη διαδικασία του ξεπλύματος χρήματος, ορθός βρίσκονται στο επίκεντρο του θεσμικού πλαισίου. Ζητούμενο είναι η συνεργασία των στελεχών των εν λόγω ιδρυμάτων με τις ελεγκτικές αρχές δεδομένου ότι το οικονομικό όφελός τους από τη διακίνηση του βρώμικου αλλά και του μαύρου χρήματος είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Δεν αρκεί η τήρηση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από το εκάστοτε ισχύον θεσμικό πλαίσιο αλλά και η βούληση για τον περιορισμό και τον έλεγχο των προϊόντων του εγκλήματος.

Στις 22 Ιουνίου 2000 δημοσιεύτηκε στο Παρίσι από την Επιτροπή Οικονομικής Δράσης (GAFI) μαύρη λίστα με δεκαπέντε κράτη που θεωρήθηκαν ως μη συνεργάσιμα στη λήψη μέτρων κατά του ξέπλυμα χρήματος. Η λίστα αυτή περιλαμβάνει τις παρακάτω χώρες :

- Ρωσία
- Λίχτενσταϊν
- Μπαχάμες
- Νησιά Κάϋμαν
- Νησιά Cook
- Dominica
- Ισραήλ
- Λίβανος
- Νησιά Marshall
- Nauru
- Niue
- Παναμάς
- St. Kitts Nevis
- St. Vincent
- Grenadines

3.2.2 Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το ζέπλομα, τη κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες [Νόμος 2655/1998 (ΦΕΚ – Α 264/1.12.1998)]

Κεφάλαιο I

Ορολογία

Άρθρο 1

Για τους σκοπούς της Σύμβασης :

α. ως «**προϊόν**» θεωρείται κάθε οικονομικό πλεονέκτημα που προέρχεται από ποινικά αδικήματα. Το πλεονέκτημα αυτό μπορεί να συνίσταται σε κάθε αγαθό, όπως αυτό ορίζεται στη παράγραφο β' του παρόντος άρθρου,

β. η «**περιουσία**» περιλαμβάνει κάθε είδους περιουσιακό στοιχείο, είτε αυτό είναι ενσώματο ή ασώματο, κινητό ή ακίνητο καθώς και νομικές πράξεις ή έγγραφα που πιστοποιούν έναν τίτλο ή δικαίωμα επί του περιουσιακού στοιχείου,

γ. ως «**όργανα**» θεωρούνται κάθε είδους αντικείμενα που χρησιμοποιούνται ή προορίζονται να χρησιμοποιηθούν με οποιονδήποτε τρόπο εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, για να διαπραχθούν ένα ή περισσότερα ποινικά αδικήματα,

δ. ως «**δέσμευση**» θεωρείται μια ποινή ή ένα μέτρο που διατάσσεται από δικαστήριο κατόπιν διαδικασίας σχετικής με ένα ή περισσότερα ποινικά αδικήματα και καταλήγει στη μόνιμη αποστέρηση του περιουσιακού στοιχείου,

ε. ως «**κύριο αδίκημα**» θεωρείται κάθε ποινικό αδίκημα από το οποίο προήλθαν προϊόντα ικανά να καταστούν αντικείμενο αδικήματος σύμφωνα με το άρθρο 6 της παρούσας Σύμβασης.

Κεφάλαιο II

Μέτρα που πρέπει να ληφθούν σε εθνικό επίπεδο

Άρθρο 6

Αδικήματα σχετικά με το «ξέπλυμα» χρήματος

1. Κάθε Μέρος υιοθετεί όσα νομικά ή άλλα μέτρα αποδεικνύονται αναγκαία για να προσδιορίσουν χαρακτήρα ποινικού αδικήματος σύμφωνα με την εσωτερική του νομοθεσία, στις παρακάτω πράξεις, όταν αυτές διαπράττονται με πρόθεση:
  - α. μετατροπή ή μεταφορά περιουσιακών στοιχείων εν γνώσει ότι αυτά αποτελούν προϊόντα εγκλήματος, με σκοπό απόκρυψη ή κάλυψη της παράνομης προέλευσής της περιουσίας ή παροχή συνδρομής σε πρόσωπο που εμπλέκεται στη διάπραξη του κύριου αδικήματος, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του,
  - β. απόκρυψη ή κάλυψη της πραγματικής φύσης, προέλευσης, θέσης, διάθεσης, διακίνησης ή δικαιωμάτων σχετικών με περιουσιακά στοιχεία, εν γνώσει ότι αυτά αποτελούν προϊόντα εγκλήματος και με την επιφύλαξη των συνταγματικών αρχών και των θεμελιωδών εννοιών του νομικού συστήματος,
  - γ. απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσιακών στοιχείων, εν γνώσει, κατά το χρόνο της λήψης τους, ότι αυτά αποτελούσαν προϊόντα εγκλήματος,
  - δ. συμμετοχή σε οποιαδήποτε από τα αδικήματα που θεσπίζονται σύμφωνα με το παρόν άρθρο ή κάθε ένωση, συμφωνία, απόπειρα διάπραξης ή συνέργεια που συνίστανται σε παροχή συνδρομής, βοήθειας ή συμβουλών για την εκτέλεσή τους,
2. Προκειμένου να εφαρμοστεί η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου:
  - α. δεν ασκεί επιρροή αν το κύριο αδίκημα υπαγόταν στην ποινική δικαιοδοσία του Μέρους,
  - β. μπορεί να προβλεφθεί ότι τα αδικήματα που αναφέρονται στην παράγραφο αυτή δεν αφορούν τους δράστες του κύριου αδικήματος,
  - γ. η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός που απαιτούνται ως στοιχεία ενός από τα αδικήματα που αναφέρονται στην παράγραφο αυτή μπορούν να συνάγονται από αντικειμενικές, πραγματικές περιστάσεις.
3. Κάθε Μέρος μπορεί να υιοθετήσει τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία για να προσδώσει χαρακτήρα ποινικού αδικήματος, δυνάμει του εσωτερικού του δικαίου, σε όλες ή ορισμένες από τις πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, σε όλες ή σε κάποια από τις ακόλουθες περιπτώσεις κατά τις οποίες ο δράστης:

- α. όφειλε να υποθέσει ότι ο περιουσιακό στοιχείο αποτελούσε προϊόν εγκλήματος,
  - β. ενήργησε με σκοπό την κερδοσκοπία,
  - γ. ενήργησε με σκοπό να διευκολύνει τη συνέχιση μιας εγκληματικής δραστηριότητας,
4. Κάθε Μέρος μπορεί, κατά την υπογραφή ή την κατάθεση της πράξης επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, με δήλωση προς το Γενικό γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, να δηλώσει ότι η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου εφαρμόζεται μόνο επί των κυρίων αδικημάτων ή των κατηγοριών κυρίων αδικημάτων που καθορίζονται στη δήλωση αυτή.

3.3 ΕΠΙΒΟΛΗ ΝΕΩΝ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ

Οι φορολογικοί παράδεισοι συγκεντρώνουν μόλις το 1% του συνολικού πληθυσμού της γης, αλλά κατέχουν το 1/3 των παγκόσμιων οικονομικών πόρων.

Βάσει μιας έρευνας, το 2005, έχει υπολογιστεί ότι πλούσιοι ιδιώτες και εταιρείες έχουν αποκρύψει άνω των 11,5 τρις δολάρια σε offshore φορολογικούς παραδείσους.

Σύμφωνα με το TJN⁷⁴, έναν σύνδεσμο που ασκεί πίεση σε φορολογικούς παραδείσους, μόνο μέσα στο 2006 οι offshore φορολογικοί παράδεισοι «προστάτευσαν» πάνω από 225 δις δολάρια σε φορολογικές αποδόσεις παγκοσμίως, ποσό σχεδόν ίσο με το 1/3 του ΑΕΠ της Ινδίας. Το IRS⁷⁵, δήλωσε μέσα στο 2003 ότι γύρω στα 300 δις δολάρια εισόδημα από επενδύσεις κι επιχειρήσεις μεταφέρθηκε εκτός των ΗΠΑ. Από τότε, αναλυτές της Joint Committee on Taxation⁷⁶ υπολογίζουν ότι η ετήσια εκροή κεφαλαίου ξεπερνά τα 400 δις δολάρια. Ενώ σύμφωνα με τον Max Baucus, δημοκράτη γερουσιαστή από τη Μοντάνα, και πρόεδρο της Επιτροπής Οικονομικών του Κογκρέσου, τα ποσά των συναλλαγών που εκρέουν από τις ΗΠΑ κάθε χρόνο – έννομα και παράνομα – ανέρχονται σε τρισεκατομμύρια δολάρια. Το TJN υπολογίζει ότι η παγκόσμια διαφυγή φορολογικών εσόδων είναι πάνω από 255 δις δολάρια το χρόνο. Ο ΟΟΣΑ υποστηρίζει ότι μέχρι το 2007 το κεφάλαιο που μετετράπη σε offshore επενδύσεις ανέρχεται μεταξύ 5-7 τρις δολάρια και αποτελεί 6% - 8% της συνολικής παγκόσμιας υπό διαχείριση επένδυσης. Από αυτά περίπου 1,4 τρις δολάρια υπολογίζεται ότι πήγε αποκλειστικά και μόνο στα Κέιμαν Αίλαντς.

⁷⁴ Tax Justice Network : Η διεθνής ομάδα επιφανών οικονομολόγων, φοροτεχνικών, λογιστών, νομικών και ακαδημαϊκών η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα της διαφάνειας των διεθνών συναλλαγών

⁷⁵ Δημόσια φορολογική υπηρεσία των ΗΠΑ.

⁷⁶ Joint Committee on Taxation : Η μικτή επιτροπή για την φορολογία είναι μία ανεξάρτητη επιτροπή του Κογκρέσου των ΗΠΑ, καταρτίστηκε αρχικά στο πλαίσιο του Revenue Act του 1926. Η επιτροπή αυτή λειτουργεί με έμπειρο εξειδικευμένο προσωπικό της Ph.D, το οποίο απαρτίζεται από οικονομολόγους, δικηγόρους και λογιστές, όπου βοηθούν τα μέλη των κομμάτων πλειοψηφίας και μειοψηφίας στα δύο σώματα του Κογκρέσου σχετικά με την φορολογική νομοθεσία.

Εντός των «συνόρων» της ή σε «στενή σχέση» με την Ευρωπαϊκή Ένωση λειτουργούν πάνω από εξήντα φορολογικοί παράδεισοι.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κινείται προς την επιβολή ενιαίου φορολογικού καθεστώτος στο σύνολο των χωρών της Ένωσης. Έντονες ήταν οι αντιδράσεις των παραδοσιακά ανεξάρτητων φορολογικά χωρών με μακρά παράδοση μυστικισμού σε τέτοια θέματα.

Έτσι, η Επιτροπή αναγκάστηκε να επιτρέψει ευελιξία σε Αυστρία, Λουξεμβούργο και Βέλγιο με την επιβολή φόρου παρακράτησης ύψους 15% μέχρι το 2009. Σε πολλά από τα offshore οικονομικά κέντρα επιβλήθηκε να ακολουθήσουν τις νόρμες της E.E., όπως οι Ολλανδικές Αντίλλες, η Αρούμπα και μερικά ευρωπαϊκά κέντρα, όπως η Ανδόρα, το Μονακό, το Λίχτενσταϊν και το Σαν Μαρίνο. Πολλά από αυτά τα κέντρα θα ακολουθήσουν τον δρόμο του παρακρατηθέντος φόρου, ακόμα και η Ελβετία που αποτέλεσε τον γόρδιο δεσμό σε αυτόν τον τομέα.

Το Γιβραλτάρ πρόκειται να πραγματοποιήσει μια σημαντική μεταρρύθμιση στη φορολογική του νομοθεσία. Θα εξαλείψει τον μηδενικό φόρο στις εταιρείες και θα επιβάλλει χαμηλούς φόρους. Το καθεστώς αυτό είναι γνωστό ως «Στρατηγική 0-10» (zero- ten Strategy). Το Αϊλ οφ Μαν και το Γιβραλτάρ ήταν από τους πρώτους υποστηρικτές αυτής της στρατηγικής. Η κυβέρνηση του Αϊλ οφ Μαν εισήγαγε το 2006 τη νομοθεσία που καθορίζει ότι όλες οι εταιρείες μπορούν να απαλλαγούν πλήρως από τον φόρο εκτός από εταιρείες οικονομικών υπηρεσιών που θα υποβάλλονταν σε φόρο ύψους 10%. Όσον αφορά στα νησιά Channel, το Guernsey εισήγαγε τη νομοθεσία τον Ιανουάριο του 2008, ενώ το Jersey ακολούθησε ένα χρόνο μετά. Για να αντισταθμίσουν το χαμένο έσοδο από φόρους στο εγχώριο εισόδημα προτάθηκε σαν εναλλακτική να υιοθετήσουν ένα έμμεσο φόρο. Το Guernsey αποφάσισε αρνητικά, ενώ το Jersey αποφάσισε να επιβάλλει ένα γενικό φόρο πωλήσεων μετά από μεγάλες αντιπαραθέσεις με τον τουριστικό φορέα. Το Αϊλ οφ Μαν, από την άλλη, επιβάλλει φόρο προστιθέμενης αξίας εδώ και χρόνια. Ο πρωθυπουργός του Γιβραλτάρ, Pitter Carouana, δήλωσε: «Απομακρυνόμαστε από τον μηδενικό φόρο στον χαμηλό φόρο. Ένα διεθνώς ανταγωνιστικό φορολογικό επιτόκιο είναι σημαντικό για την προσέλευση επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η φιλοσοφία μας παραμένει ότι χαμηλός φόρος ενθαρρύνει τα επενδύσεις και διανέμει πλούτο». Συμπλήρωσε ότι η νομοθεσία αναμένει διάταγμα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου σχετικά με θέματα φορολογικών μεταρρυθμίσεων, αλλά έχει ήδη συμφωνήσει να αποσύρει σταδιακά τη δυνατότητα πλήρους απαλλαγής φόρου για τις εταιρείες⁷⁷ μέχρι το 2010.

Η Ανδόρα έφτασε πρόσφατα σε νέο ρεκόρ ζήτησης ακινήτων. Θεωρείται ο δεύτερος σε προτίμηση φορολογικός παράδεισος για κατοικία μετά το Μονακό στην Ευρώπη, προσφέροντας σχεδόν τις ίδιες ελαφρύνσεις και οφέλη όπως και το Μονακό. Οι τιμές των ακινήτων, όμως, φτάνουν στην Ανδόρα μόλις στο ένα τέταρτο αυτών του Πριγκιπάτου. Όπως παραδόξως, για φορολογικό παράδεισο, τα δάνεια που προσφέρονται για τέτοιου είδους αγορές είναι συγκρίσιμα με αυτά πολλών άλλων ευρωπαϊκών χωρών, με επιτόκια σε πολύ κοντινά επίπεδα. Η αγορά ακίνητης περιουσίας ή κατοικίας στην Ανδόρα, όπως και αλλού, είναι ο δρόμος προς την απόκτηση υπηκοότητας εκεί και φυσικά και προς τη χαμηλή φορολόγηση. Το ίδιο

⁷⁷ Exempt Company Status

ισχύει και για τους κατοίκους του Μονακό που δεν φορολογούνται για το εισόδημά τους. Το Δουκάτο προσελκύει συνεχώς επιχειρηματίες, άνδρες και γυναίκες.

Στο Λουξεμβούργο, τραπεζικά μερίδια και τόκοι, μερίσματα και κέρδη από κεφαλαιοποίηση που ανήκουν σε αλλοδαπούς δεν φορολογούνται ούτε από την κυβέρνηση του Λουξεμβούργου ούτε από άλλη ξένη κυβέρνηση που συνδέεται με την προέλευση του αλλοδαπού. Αυτό το καθεστώς προκάλεσε μία τεράστια ανάπτυξη στον οικονομικό τομέα που έφτασε το 28% του ΑΕΠ. Στο μικρό Δουκάτο υπάρχουν επίσημα δηλωμένες 12.000 εταιρείες μετοχών (holding)⁷⁸ μαζί με 1.300 εταιρείες επενδύσεως διαθεσίμων από όλον τον κόσμο. Το Λουξεμβούργο αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο προορισμό στον κόσμο της βιομηχανίας διαχείρισης ομολόγων και έχει τον μεγαλύτερο ρυθμό ανάπτυξης παγκοσμίως, με καθαρά κέρδη που φτάνουν τα 1,7 τρις δολ.

Η Κύπρος εξακολουθεί να επιβάλει χαμηλούς φόρους σε εταιρείες και έχει το ατού του off shore προορισμού εντός Ε.Ε. Στη Μάλτα η επίσης χαμηλή φορολογία όλο και προσελκύει νέους επενδυτές. Οι φόροι είναι κάτω του μισού από αυτούς πολλών χωρών της Ε.Ε. Το να αγοράσει κανείς ακίνητη περιουσία εκεί φαίνεται αν μη τι άλλο λογικό. Ειδικότερα κάτοικοι της Μεγάλης Βρετανίας έλκονται κυρίως από το γενικότερο καθεστώς χαμηλής φορολογίας. Οι αγοραστές αυξήθηκαν κατά το 10% από το 2006 μέχρι το 2007 και προκάλεσαν σημαντική επίδραση στις τιμές των κατοικιών. Και ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΟΟΣΑ προσπαθούν να συντονίσουν και να επιβάλλουν νέο καθεστώς στα εντός συνόρων και δικαιοδοσιών τους, χώρες όπως η ΠΓΔΜ, η Εσθονία, η Ρωσία, η Βοσνία Ερζεγοβίνη και η Βουλγαρία αποτελούν εναλλακτικούς προορισμούς απαλλαγής φόρων.

3.4 ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩΝ

Διαπραγματεύσεις με χώρες εντός και εκτός Ευρώπης διεξάγει η Ε.Ε. για την αντιμετώπιση προβλημάτων που δημιουργούν οι λεγόμενοι φορολογικοί παράδεισοι και τα οποία προβλήματα γίνονται περισσότερο αισθητά, σήμερα με τη συνεχιζόμενη και εντεινόμενη χρηματοπιστωτική κρίση. Όπως αναφέρεται σε απάντηση του Συμβουλίου στην ερώτηση του βέλγου Ευρωβουλευτή Frank Vanhecke, σχετικά με τους φορολογικούς παραδείσους και τις δράσεις της Ευρωπαϊκής Προεδρίας, η Ε.Ε. διαπραγματεύεται τον Μάρτιο του 2009 συμφωνίες με τρίτες χώρες, για την καταπολέμηση της απάτης.

Μια συμφωνία με την Ελβετία στον τομέα αυτόν έχει υποβληθεί στα κράτη μέλη της Ε.Ε. για επικύρωση και εφαρμόζεται προσωρινά από την Ένωση, έως ότου ολοκληρωθεί η σχετική διαδικασία.

⁷⁸ Εταιρείες holding ή εταιρείες εκμετάλλευσης. Ο σκοπός της απλής εταιρείας holding είναι σύμφωνα με το καταστατικό της, ο έλεγχος Α.Ε αποκτώντας την κυριότητα της πλειοψηφίας των μετοχών τους. Με νέα γνωμοδότηση το Ν.Σ.Κ. ορίζει πως holding θεωρείται γενικώς η εταιρεία η οποία δεν ασκεί αυτή αμέσως κάποια εμπορική δραστηριότητα αλλά περιορίζεται στον έλεγχο άλλων εταιρειών.

Επίσης, σε εξέλιξη βρίσκεται η σύναψη συμφωνίας με το Λιχτενστάιν. Στις 10 Φεβρουαρίου 2009 το Συμβούλιο Υπουργών κάλεσε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις με το Λιχτενστάιν, προκειμένου να εισαχθούν στο κείμενο του σχεδίου συμφωνίας οι κατάλληλες αλλαγές, ώστε να εξασφαλίζεται αποτελεσματική διοικητική συνδρομή και πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με κάθε είδους επένδυσης.

Ακόμη, όπως αναφέρει το Συμβούλιο, στο ίδιο κείμενο το Μάιο του 2008 το Συμβούλιο, στα συμπεράσματα που έχει εγκρίνει αναγνωρίζει την ανάγκη να περιλαμβάνεται στις σχετικές συμφωνίες που συνάπτουν η Κοινότητα και τα κράτη μέλη της με τρίτες χώρες, με την επιφύλαξη των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, μία ειδική διάταξη για την χρηστή διακυβέρνηση στο φορολογικό τομέα.

Με βάση τα σχετικά συμπεράσματα του Συμβουλίου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπραγματεύεται με 14, τρίτες χώρες και 8 περιφέρειες για τη συμπερίληψη στις διμερείς συμφωνίες άρθρων, σχετικά με την χρηστή διακυβέρνηση. Οι 14 αυτές χώρες και οι 8 περιφέρειες είναι οι ακόλουθες:

- i. Χώρες: Ινδονησία, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη, Βιετνάμ, Μπρουνέι, Φιλιππίνες, Μαλαισία, Κίνα, Μογγολία, Ουκρανία, Ιράκ, Λιβύη, Ρωσία και Νότιος Κορέα.
- ii. Περιφέρειες: Καραϊβική, Ειρηνικός, Κεντρική Αμερική, Κοινότητα των Άνδεων και 4 Αφρικανικές περιφέρειες.

Η Φοροδιαφυγή

Η διαπραγματευτική κινητικότητα που αναπτύσσει η Ε.Ε. εντάσσεται στο πλαίσιο των προσπαθειών της για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, που υπολογίζεται ότι καλύπτει περίπου το 2 – 2,5% του κοινοτικού ΑΕχΠ.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το 2004, τα φορολογικά έσοδα, δηλ. το συνολικό ποσό των υποχρεωτικών φόρων και κοινωνικών εισφορών, αντιστοιχούσαν στο 39,3% του ΑΕχΠ στην Ε.Ε., δηλ. 4.097,7 δις ευρώ. Απεναντίας, ελάχιστες εκτιμήσεις είναι διαθέσιμες όσον αφορά το ύψος των φόρων που δεν έχουν εισπραχθεί λόγω της φοροδιαφυγής. Η οικονομική βιβλιογραφία αναφέρει γενικά ότι η φοροδιαφυγή ανέρχεται περίπου στο 2 έως 2,5% του ΑΕχΠ.

3.5 Η ΟΜΑΔΑ ΤΩΝ G20 ΚΑΙ Η ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ

3.5.1 Δημιουργία της ομάδας G20

Η Ομάδα των Είκοσι πιο Αναπτυγμένων Οικονομιών του Κόσμου (G20) δημιουργήθηκε το 1999, με πρωτοβουλία της Ομάδας των Επτά Ισχυρότερων Οικονομιών του Κόσμου (G7), με στόχο το νέο αυτό φόρουμ⁷⁹ να αντικατοπτρίζει τις

⁷⁹ Το φόρουμ σύμφωνα με τον ορισμό είναι ένας ανοιχτός χώρος συνάντησης, πληροφόρησης, διαλόγου, διαμόρφωσης θέσεων και διασύνδεσης δράσεων των προσώπων που συμμετέχουν στις διαδικασίες του και των κοινωνικών σωμάτων, στα οποία ανήκουν τα πρόσωπα αυτά.

αλλαγές που συντελέστηκαν τα τελευταία χρόνια στην παγκόσμια οικονομία και να συμπεριλάβει στη διαμόρφωση των διεθνών αποφάσεων τις μεγάλες υπό ανάπτυξη χώρες όπως είναι η Βραζιλία, η Ρωσία, η Κίνα και η Ινδία.

Αποτελείται από 19 χώρες, συν την Ε.Ε. Στην G20 αναλυτικά μετέχουν οι: Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Καναδάς, Κίνα, Γαλλία, Ινδία, Ινδονησία, Ιταλία, Ιαπωνία, Μεξικό, Ρωσία, Σαουδική Αραβία, Νότιος Αφρική, Νότιος Κορέα, Τουρκία, Μεγάλη Βρετανία, οι ΗΠΑ και η Ε.Ε.

Οι χώρες του G20, στο σχέδιο δράσης του Νοεμβρίου 2008, συμφώνησαν να εργαστούν για τη διεθνή εφαρμογή κανόνων διαφάνειας στα χρηματοοικονομικά θέματα και τη διοικητική συνεργασία στον φορολογικό τομέα. Οι υπουργοί οικονομικών της Ε.Ε., στο έγγραφο που υπέβαλαν στη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Δεκέμβριο του 2008, ζήτησαν την συνέχιση των προσπαθειών καταπολέμησης των αθέμιτων χρηματοπιστωτικών κινδύνων, που απορρέουν από μη συνεργάσιμες δικαιοδοσίες, και των φορολογικών παραδείσων. Στην εισήγησή τους στη Σύνοδο των Υπουργών και των Διοικητικών κεντρικών τραπεζών της G20 στις 14 Μαρτίου 2009, οι Υπουργοί Οικονομικών της Ε.Ε. υπογράμμισαν της «ανάγκη προστασίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος από αδιαφανείς, μη συνεργάσιμες και ατελώς ρυθμιζόμενες δικαιοδοσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπεράκτιων κέντρων», ζήτησαν την «εκπόνηση συνόλου κυρώσεων» και τόνισαν την ανάγκη ενίσχυσης «της δράσης για την επίτευξη χρηστής διεθνούς διακυβέρνησης στον φορολογικό τομέα»⁸⁰

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 19-20 Μαρτίου επιβεβαίωσε αυτή την κατεύθυνση. Στη Σύνοδο των ηγετών του G20 στο Λονδίνο (2 Απριλίου 2009), οι ηγέτες συμφώνησαν «να αναλάβουν δράση κατά των μη συνεργάσιμων δικαιοδοσιών, συμπεριλαμβανομένων των υπεράκτιων κέντρων», δήλωσαν ότι «είναι έτοιμοι να επιβάλουν κυρώσεις προκειμένου να προστατεύσουν τα δημοσιονομικά και χρηματοπιστωτικά τους συστήματα» και ότι «η εποχή του τραπεζικού απόρρητου παρήλθε». Μετά την Σύνοδο του G20 πολλές δικαιοδοσίες αντέδρασαν προβάλλοντας την προθυμία τους να εφαρμόσουν εις το εξής διεθνή πρότυπα διαφάνειας και ανταλλαγής πληροφοριών».

Σε αυτή τη Σύνοδο των ηγετών του G20, στις 2 Απριλίου στο Λονδίνο, η οποία θεωρείται σημείο – καμπή για την εξέλιξη τόσο της διεθνούς κρίσης όσο και για το μέλλον του καπιταλισμού. Μια λίστα «επιθυμιών» για κάθε κράτος των G20 είναι αναλυτικότερα η εξής:

Αργεντινή:

Ζητά μεταρρυθμίσεις στους διεθνείς οργανισμούς παροχής βοήθειας, προκειμένου οι αναδυόμενες αγορές να έχουν ισχυρότερη παρουσία. Επιθυμεί άσκηση ισχυρών πιέσεων στους φορολογικούς παραδείσους ανά την υφήλιο όπως και εφαρμογή περισσότερων σκληρών κανόνων για την εποπτεία αγορών και τη διακίνηση κεφαλαίων.

⁸⁰ Διαφάνεια, ανταλλαγή πληροφοριών και θεμιτό φορολογικό ανταγωνισμό.

Αυστραλία:

Πλήρης εκκαθάριση των τραπεζικών ισολογισμών από «τοξικά» πάγια. Στήριξη της κεφαλαιουχικής επάρκειας των «ταλαιπωρημένων και ασθενών» τραπεζικών ομίλων και υποβολή τους σε «stress test»⁸¹. Διακοπή λειτουργίας όλων των τραπεζών που δεν θεωρούνται μείζονος σημασίας για την επιβίωση του συστημάτων.

Βραζιλία:

Εκκαθάριση των χρηματοοικονομικών ομίλων στις αναδυόμενες αγορές προκειμένου να υπάρξει ομαλοποίηση των πιστώσεων και εφαρμογή κοινής δημοσιονομικής πολιτικής ώστε η ανάπτυξη να επιστρέψει. Ενίσχυση του «λόγου» των αναδυόμενων αγορών στους διεθνείς οργανισμούς. Στήριξη του Γύρου της Ντόχας⁸² για το διεθνές εμπόριο και ενίσχυση της μάχης κατά του προστατευτισμού.

Βρετανία:

Αναζητά παγκόσμια συναίνεση για αύξηση των «πακέτων» στήριξης σε παγκόσμιο επίπεδο, προκειμένου ο κ. Gordon Brown να πάρει το «πράσινο φως» για αύξηση του δανεισμού. Συντονισμένη δράση των αρχών εποπτείας και ενίσχυση του ρόλου οργανισμών όπως το ΔΝΤ. Επίθεση στους φορολογικούς παραδείσους ανά την υφήλιο.

Γαλλία:

Ζητά γενναία και άμεσα μέτρα αναμόρφωσης του τρόπου εποπτείας των αγορών ανά τη υφήλιο. Επίθεση σε hedge funds και σε φορολογικούς παραδείσους, ενώ ταυτόχρονα ζητά στις τράπεζες που συνεργάζονται με τα hedge funds⁸³ να επιβάλλονται σκληρότερα κριτήρια για την κεφαλαιουχική τους επάρκεια. Αλλαγή των κανόνων που διέπουν τη λειτουργία των τραπεζών και επιβολή περισσότερο ορθών τρόπων αποτίμησης της αξίας τους.

⁸¹ Stress test : Οι προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων είναι μια μορφή ελέγχου που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό της σταθερότητας ενός συγκεκριμένου συστήματος ή οντότητας. Περιλαμβάνει δοκιμές πέραν των κανονικών της επιχειρησιακής ικανότητας, συχνά σε ένα οριακό σημείο, προκειμένου να παρατηρήσουν τα αποτελέσματα.

⁸² Λέγοντας ο γύρος της Ντόχας εννοούμε την 4^η Υπουργική Διάσκεψη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), οποία έλαβε χώρα στην Ντόχα του Κατάρ το Νοέμβριο του 2001. Στη διάσκεψη αυτή αποφασίστηκε από τα κράτη μέλη του ΠΟΕ, η έναρξη νέου γύρου πολυμερών διαπραγματεύσεων, με την ονομασία Doha Development Agenda (DDA), με στόχο την περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου και την ενσωμάτωση των αναπτυσσομένων χωρών στη διεθνή οικονομία.

⁸³ Τα hedge funds χρησιμοποιούν πληθώρα χρηματοοικονομικών εργαλείων με σκοπό τη μείωση του επενδυτικού ρίσκου, την αύξηση των επενδύσεων και την ελαχιστοποίηση της συσχέτισης με τις αγορές των μετοχών και των ομολόγων. Τα περισσότερα από αυτά είναι ευέλικτα στις επενδυτικές τους επιλογές (μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις ανοιχτές πωλήσεις, τη μόχλευση, παράγωγα προϊόντα όπως δικαιώματα πώλησης (puts), δικαιώματα αγοράς (calls), συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures) κλπ).

Γερμανία:

Ενίσχυση της εποπτείας αγορών και θεσμικών επενδυτών, κυρίως των hedge funds. Μεταρρύθμιση στον τρόπο αποτίμησης της αξίας των τραπεζών. Μεταρρύθμιση του τρόπου λειτουργίας του ΔΝΤ και του Financial Stability Forum⁸⁴.

Ε.Ε:

Τα 27 κράτη μέλη της Ε.Ε. θα αντιπροσωπευτούν στη Σύνοδο μέσω Κομισιόν, Τσεχικής προεδρίας και ΕΚΤ. Η Ε.Ε. αναμένεται να πίεση για παροχή επιπλέον κεφαλαίων στο ΔΝΤ αλλά και για αλλαγή του τρόπου λειτουργίας και εποπτείας του χρηματοοικονομικού συστήματος. Επιπρόσθετα, θα στηρίζει κάθε κράτος που δεν επιθυμεί αύξηση των δημοσιονομικών δαπανών ώστε να δημιουργηθούν και νέα «πακέτα» στήριξης.

ΗΠΑ:

Ασκή πιέσεις για αύξηση των δημοσιονομικών δαπανών για νέα «πακέτα» στήριξης. Είναι υπέρ ισχυρότερης εποπτείας και συνεργασίας των αρμόδιων αρχών ανά την υφήλιο, αλλά κατά της δημιουργίας μιας «υπεραρχής» ελέγχου αγορών και οικονομιών. Επιθυμεί μεγαλύτερη διαφάνεια για τους offshore φορολογικούς παραδείσους.

Ιαπωνία:

Επιβεβαίωση της δέσμευσης υπέρ του ελεύθερου εμπορίου και καταδίκη των φαινομένων προστατευτισμού. Ύπαρξη καλύτερου συντονισμού στη λήψη έκτακτων μέτρων κατά της κρίσης, όπως τα «πακέτα» στήριξης ή η «ενέσεις» ρευστότητας για ενίσχυση των πιστώσεων. Καλύτερα μέτρα εποπτείας των χρηματοοικονομικών ομίλων.

Ινδία:

Μεταρρύθμιση του τρόπου λειτουργίας των χρηματοοικονομικών ομίλων και εφαρμογή μέτρων που θα βοηθήσουν στην ανάκτηση της εμπιστοσύνης σε παγκόσμιο επίπεδο. Δημιουργία ενός παγκόσμιου μηχανισμού εποπτείας, ο οποίος θα εξετάζει κατά πόσον οι αποφάσεις που θα ληφθούν στη Σύνοδο εφαρμόζονται ορθά. Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των χωρών της Ασίας. Καταδίκη του εμπορικού προστατευτισμού.

⁸⁴ Το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB) έχει καθιερωθεί για να αντιμετωπίσει τις αδυναμίες και να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν ισχυρές ρυθμιστικές, εποπτικές και άλλες πολιτικές προς το συμφέρον της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.

Ινδονησία:

Δημιουργία ενός νέου ταμείου βοήθειας “Global Expenditure Support Fund ” – προς στήριξη των αναδυόμενων αγορών. Ενίσχυση του τρόπου συνεργασίας και λειτουργίας των Διεθνών Αναπτυξιακών Τραπεζών ανά τη υφήλιο. Μεταρρύθμιση του ΔΝΤ ώστε να ενισχυθεί ο ρόλος του στη καταπολέμηση της κρίσης.

Ιταλία:

Ενίσχυση της συνεργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο ώστε να υπάρξει καλύτερη διαχείριση της κρίσης αλλά και επιστροφή της εμπιστοσύνης σε αγορές και οικονομίες. Ανάγκη αλλαγής του τρόπου διάρθρωσης και λειτουργίας του χρηματοοικονομικού κλάδου αλλά και συναίνεση όσο το δυνατόν περισσότερων χωρών. Συνεργασία G8 και του G20, προκειμένου να δημιουργηθούν κοινές σταθερές στη λειτουργία των τραπεζών.

Καναδάς:

Θέλει να υπάρξει δέσμευση κατά του προστατευτισμού στα σχέδια διάσωσης να υπάρξει συμφωνία για αυστηρότερους εγχώριους τραπεζικούς κανονισμούς στα μέλη του G20, καθώς και η ενίσχυση και αύξηση των πόρων του ΔΝΤ και του Φόρουμ Οικονομικής Σταθερότητας.

Κίνα:

Επιθυμεί να υπάρξει μεταρρύθμιση του ΔΝΤ ώστε να δοθούν στην Κίνα περισσότερα δικαιώματα ψήφου, αν και η κυβέρνηση της χώρας δεν είναι πρόθυμη να δανείσει μεγάλο χρηματικό ποσό σήμερα. Επιθυμεί επίσης να εφαρμοστούν αυστηρότεροι κανονισμοί για τη διεθνή οικονομία, όχι όμως και να υπάρξει ρυθμιστική αρχή η οποία θα εποπτεύει τις κινέζικες τράπεζες. Παράλληλα, θέλει να αναγνωριστεί ως χώρα που θα έχει βασικό ρόλο όσον αφορά στη ανταπόκριση στη κρίση και να αποφύγει την κριτική σχετικά με την συναλλαγματική ισοτιμία της ή τα υψηλά αποθέματά της.

Μεξικό:

Ανασχεδιασμό των κορυφαίων χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων του κόσμου, διασφάλιση μεγαλύτερης συνεργασίας και συντονισμού μεταξύ των χωρών και μεγαλύτερο βάρος στα αναδυόμενα κράτη στις αποφάσεις που λαμβάνονται από χρηματοοικονομικά ιδρύματα όπως το ΔΝΤ.

Νότιος Αφρική:

Ζητά την προώθηση τολμηρών μέτρων για ανάκαμψη της οικονομίας πριν από τις μεταρρυθμίσεις σε ρυθμιστικό επίπεδο, αλλά και τη λήψη αποφασιστικών μέτρων για να «καθαρίσει το απόστημα» των επισφαλειών – και ειδικότερα να ανοίξει η κάνουλα της χορήγησης πιστώσεων στις αναπτυγμένες οικονομίες. Επίσης, ζητά να υπάρξει ένας αποτελεσματικότερος συντονισμός όσον αφορά στην πολιτική των οικονομιών του G20, καθώς και αλλαγές στη διακυβέρνηση των διεθνών χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, προκειμένου να αντανakλάται η αυξημένη στάθμιση των αναδυόμενων οικονομιών.

Νότιος Κορέα:

Θέλει αυστηρότερες εκφράσεις στις ρήτρες που απαιτούν από το G20 να μην επιβάλλει εμπορικούς φραγμούς, ένα πλαίσιο για τη επιτάχυνση της μείωσης στην εκπομπή ρύπων αλλά και μια συμφωνία στις τεχνικές πτυχές των εκθέσεων των οίκων αξιολόγησης.

Ρωσία:

Επιθυμεί τη μεγέθυνση του Φόρουμ Οικονομικής Σταθερότητας, την αναδιάρθρωση του ΔΝΤ αλλά και την επίτευξη συμφωνίας ώστε να δοθούν τόσο στη Ρωσία όσο και σε άλλες αναδυόμενες οικονομίες περισσότερα δικαιώματα ψήφου στο ΔΝΤ.

Σαουδική Αραβία:

Αναδιάρθρωση των παγκόσμιων χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, ιδιαίτερα του ΔΝΤ, ώστε να δοθεί στα κράτη που μπορούν να συνεισφέρουν περισσότερος «λόγος». Διασφάλιση ότι η Σαουδική Αραβία δεν θα είναι η μοναδική χώρα που θα παρέχει επιπλέον πόρους στο ΔΝΤ. Διασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας και της ζήτησης για πετρέλαιο, εν μέσω της κατάρρευσης των τιμών του πετρελαίου λόγω της παγκόσμιας κρίσης.

Τουρκία:

Θέλει να πειστού οι χώρες της Ε.Ε. να υποστηρίξουν ένα φιλόδοξο και συντονισμένο σχέδιο για χρηματοοικονομικά κίνητρα να υπάρξει νέα δέσμευση από τις μεγάλες οικονομίες για αποτροπή του προστατευτισμού, αλλά και να υπογραμμιστεί η επίπτωση που θα έχει η κρίση στις πιο φτωχές χώρες και να πειστούν οι μεγάλες οικονομίες ώστε να τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους για παροχή οικονομικής βοήθειας.

3.5.2 Μέτρα κατά των φορολογικών παραδείσων από την G20

Έχουν χαρακτηριστεί από πολλούς ως οι «παιδικές χαρές» των βαθύπλουτων και ταυτόχρονα τα «μαύρα πέπλα» των διεθνών χρηματικών συναλλαγών αλλά και τα καταφύγια του «μαύρου» χρήματος, προϊόντος παράνομων δραστηριοτήτων. Ο λόγος βέβαια για τους φορολογικούς παραδείσους που βρίσκονται διάσπαρτοι σε όλον τον πλανήτη.

Το τελευταίο διάστημα όμως φαίνεται ότι οι μέρες των παραδείσων αυτών είναι μετρημένες καθώς οι πολιτικοί ηγέτες ανά την υφήλιο και κυρίως στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ έχουν βαλθεί να πάρουν μέτρα, με τα οποία θα «σηκώσουν» το «μαύρο πέπλο» και θα αποκαλύψουν τις κρυφές συναλλαγές που γίνονται σε περισσότερα από 40 συγκεκριμένα μέρη του κόσμου.

Εντός συστήματος είναι αποφασισμένοι να βάλουν οι παγκόσμιοι διαχειριστές λοιπόν, τους φορολογικούς παραδείσους του πλανήτη, προκειμένου να σταματήσει η διαρροή των φορολογικών εσόδων, ειδικά τώρα, που τα έσοδα πρέπει να αυξηθούν σε όλες τις χώρες ανεξαιρέτως.

Την αρχή την έκανε ο ΟΟΣΑ, την επομένη της συνόδου των G20, η οποία εξήγγειλε αυστηρή αντιμετώπιση και κυρώσεις για τους φορολογικούς παραδείσους και ανακοίνωσε δύο λίστες με τα κράτη – μαύρα πρόβατα της παγκόσμιας φορολογίας.

Στις δύο λίστες τους Οργανισμού, περιλαμβάνονται και ορισμένα ευρωπαϊκά κράτη, όπως η Ελβετία, η Αυστρία, το Βέλγιο, το Λιχτενστάιν, και το Μονακό, αλλά καμία αμερικανική πολιτεία, γεγονός που προκάλεσε αντιδράσεις στη Γηραιά Ήπειρο για τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν. Η Ελλάδα βρίσκεται στη λίστα των κρατών που έχουν επαρκώς εφαρμόσει τα διεθνή αναγνωρισμένα φορολογικά πρότυπα.

Η χειρότερη λίστα περιλαμβάνει τέσσερις χώρες: την Κόστα Ρίκα, τη Μαλαισία, την Ουρουγουάη και τις Φιλιππίνες.

Ήδη, αντιδρώντας στο γεγονός, η Μανίλα ανακοίνωσε ότι θα πράξει τα απαραίτητα, προκειμένου να ανταποκριθεί στις «διεθνείς προσδοκίες» και να βγει από τη λίστα.

Η Τρίτη λίστα περιλαμβάνει 38 ονόματα, ανάμεσα στα οποία αρκετά που είναι ευρέως γνωστά ως φορολογικοί παράδεισοι, αλλά ορισμένα, κυρίως ευρωπαϊκά, τα οποία δεν είναι – ορισμένα εξ' αυτών είναι μέλη της Ευρωζώνης – όπως η Ολλανδία, η Αυστρία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Ελβετία.

Η Ελβετία και το Λουξεμβούργο εξέφρασαν ήδη της αγανάκτησή τους για το γεγονός ότι συγκαταλέγονται στην «γκρίζα λίστα». Μάλιστα ο πρωθυπουργός του Λουξεμβούργου και πρόεδρος του συμβουλίου των χωρών της Ευρωζώνης⁸⁵ στηλίτευσε το γεγονός ότι στη λίστα του ΟΟΣΑ δε βρίσκεται καμία αμερικανική πολιτεία. Έτσι ο κ. Γιούνκερ από το βήμα του ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είχε κατονομάσει ως φορολογικούς παραδείσους τις πολιτείες του Ντελαγουέαρ, του Γουαϊόμινγκ και της Νεβάδα. « *Εάν πρέπει να υπάρξει μία τέτοια λίστα, η Αμερική αξίζει σίγουρα μία καλή θέση* », είπε.

⁸⁵ Eurogroup

3.6 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ

Στις αρχές Μαρτίου του 2009 ο βρετανός πρωθυπουργός Γκόρντον Μπράουν εντάχθηκε σε έναν συνασπισμό γνωστών και καταξιωμένων ηγετών του κόσμου στον οποίο έχουν ήδη ενταχθεί ο πρόεδρος των ΗΠΑ Μπάρακ Ομπάμα και ο Πάπας Βενέδικτος ΙΣΤ. Ο συνασπισμός αυτός έχει ένα σκοπό να δημιουργήσει και να προδιαγράψει τις νομικές προϋποθέσεις για τις απαιτούμενες δράσεις που θα καταστήσουν διαφανείς τις ως σήμερα ανεξέλεγκτες διαδικασίες διακίνησης κεφαλαίων, αλλά και θα σταματήσουν δραστικά την φοροδιαφυγή, η οποία συνήθως, γίνεται από εταιρείες που δηλώνουν ως έδρα κάποιον ή κάποιους από τους φορολογικούς παραδείσους.

Μιλώντας, για παράδειγμα, στο αμερικανικό κοινοβούλιο ο κ. Μπράουν, αναφέρθηκε στους κινδύνους που ενέχει η πολιτική προστατευτισμού για τα συγκεκριμένα «καταφύγια» στον κόσμο και ταυτόχρονα κάλεσε την πολιτική ηγεσία των ΗΠΑ για αλλαγή κλίματος. Παράλληλα, ο ίδιος προσπάθησε να καταστήσει σαφές πόσο ασφαλέστερες θα ήταν οι οικονομίες όλων αν όλος ο κόσμος σταματούσε πλέον να παρακολουθεί ως παθητικός θεατής και συνέβαλλε στην αντιμετώπιση των παράνομων δραστηριοτήτων που συμβαίνουν στους φορολογικούς παραδείσους. Ενώ στις ΗΠΑ επικρατεί ήδη η άποψη ότι ο τραπεζικός τομέας έχει πάρει τον ρόλο του «κακού» που είναι υπεύθυνος για την οικονομική κρίση.

Ο υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ, Τιμ Γκάιτνερ, ξεκίνησε να προωθεί μια νέα νομοθεσία η οποία εν ολίγοις χαρακτηρίζει όλους τους αμερικανούς πολίτες που χρησιμοποιούν offshore εταιρείες για τις δραστηριότητές τους ως υποψήφιους ενόχους για φορολογικό παράπτωμα. Μάλιστα ο γερουσιαστής Κάρλ Λέβιν ανέφερε χαρακτηριστικά ότι οι φορολογικοί παράδεισοι ουσιαστικά πολεμούν τις ΗΠΑ και τους τίμιους, σκληρά εργαζόμενους πολίτες.

Με παρόμοια συναισθήματα έγινε αποδεκτό το θέμα και από την άλλη μεριά του Ατλαντικού. Ο γάλλος πρόεδρος Νικολά Σαρκοζί ασκεί πιέσεις ώστε η Ελβετία να μπει στη «μαύρη λίστα» που ευνοούν τη φοροδιαφυγή.

Η καγκελάρια Ανγκέλα Μέρκελ αντιμετωπίζει λίγο – πολύ με τον ίδιο τρόπο τις γείτονες χώρες Αυστρία, Λιχτενστάιν και Ελβετία, μάλιστα υποστηρίζει ότι έχουν βοηθήσει πολλούς γερμανούς πολίτες να κρύβουν έσοδα από την εφορία.

Σύμφωνα με το TJN, οι ηγέτιδες οικονομίες του κόσμου χάνουν κάθε χρόνο περί τα 166 δις ευρώ από τους φορολογικούς παραδείσους. Η ίδια ομάδα εκτιμά ότι μόνο η βρετανική οικονομία χάνει περί τα 3,7 δις ευρώ ετησίως, κυρίως λόγω των βρετανικών νησιών Τζέρσεϊ, Γκέρνσεϊ και Μαν.

Ο αμερικανός πρόεδρος Μπάρακ Ομπάμα αναφέρθηκε σε ένα συγκεκριμένο μικρό πενταώροφο κτίριο στην πρωτεύουσα των νησιών Κέιμαν, την Τζορτζτάουν. Το κτίριο αυτό, το Ugland House, στο οποίο εργάζονται 241 άτομα, στεγάζει τα γραφεία 18.000 επιχειρήσεων.

Το γεγονός αυτό έκανε τον αμερικανό πρόεδρο να αναρωτηθεί, ρητορικά, αν πράγματι πρόκειται για το μεγαλύτερο κτίριο του κόσμου ή για τον μεγαλύτερο φοροφυγά του κόσμου.

Το Uglan House έχει γράψει τη δική του ιστορία. Οι τράπεζες, Goldman Sachs⁸⁶ και Morgan Stanley έχουν εγγράψει δεκάδες εταιρείες με την έδρα αυτή κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, πολλές από τις οποίες είχαν σχέση με παράγωγα ή ακόμη και με συναλλαγές μετοχών. Συνολικά για κάθε κάτοικο των νησιών Κέιμαν αντιστοιχούν περί τις δύο εταιρείες και πέντε επενδυτικά κεφάλαια, εγγεγραμμένα.

Αν και πολλοί ισχυρίζονται το αντίθετο, ο νομικός σύμβουλος της εταιρείας όπου ανήκει το Uglan House επιμένει ότι το μικρό αυτό νησί της Καραϊβικής δεν είναι φορολογικός παράδεισος αλλά ένα βολικό μέρος για διεθνείς επενδυτές να συγκεντρώνουν εκεί τα κεφάλαιά τους. Όλοι οι πελάτες του, ισχυρίζεται, πληρώνουν φόρους στις χώρες τους. Απλά επιλέγουν τα νησιά αυτά λόγω του νομικού συστήματος το οποίο ευνοεί συναλλαγές για ειδικά επενδυτικά οχήματα.

Η γνωστή και στα καθ' ημάς από το παλαιό σκάνδαλο με τα πολυτελή αδασμολόγητα αυτοκίνητα Δημοκρατία της Αντίγκουα αποτελεί ένα ακόμη παράδειγμα φορολογικού παραδείσου της Καραϊβικής. Μάλιστα το νησί αυτό ήταν η έδρα του Άλεν Στάνφορντ και της απάτης των 8 δις δολαρίων⁸⁷.

Ακόμη, πολλά από τα κεφάλαια που κατέληξαν στον Μείντοφ⁸⁸ προτού ξεσπάσει το σκάνδαλο πέρασαν πρώτα από επενδυτικά οχήματα εγγεγραμμένα σε χώρες όπως η Ελβετία και το Λουξεμβούργο.

Υπάρχει όμως και ένας αντίλογος από πλευράς των επιχειρήσεων και αρκετών φοροτεχνικών που υποστηρίζουν ότι δεν πρέπει όλες οι offshore εταιρείες να χαρακτηρίζονται φοροδιαφεύγουσες. Όπως αναφέρουν εκπρόσωποι αρκετών μεγάλων φοροτεχνικών εταιρειών, είναι σχεδόν βέβαιο ότι «όποια πέτρα και να σηκώσεις» σε κάποιον φορολογικό παράδεισο θα συναντήσεις μια περίπτωση φοροδιαφυγής ή φοροκλοπής. Αλλά οι περιπτώσεις αυτές δεν πρέπει να ταυτίζονται με περιπτώσεις επιχειρήσεων που επιλέγουν μια διαφορετική χώρα ως έδρα λόγω ευνοϊκότερου φορολογικού καθεστώτος. Αντίθετα, αυτό που θα πρέπει να θεωρηθεί μείζον θέμα είναι η σύνδεση όλων αυτών των συναλλαγών κάποιων offshore εταιρειών με ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και άλλες εγκληματικές ενέργειες.

⁸⁶ Η Goldman Sachs ανήκει στις επενδυτικές τράπεζες, οι οποίες δίνουν εγγυητικές για πώληση μετοχών και χρεογράφων, αλλά έχουν και συμβουλευτικό χαρακτήρα όσον αφορά για τις συγχωνεύσεις.

⁸⁷ Ο Τεξανός δισεκατομμυριούχος Άλεν Στάνφορντ τον Ιούνιο του 2009 παραπέμφθηκε με την κατηγορία, αρχικά από την Αμερικανική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (SEC), ότι έστησε μια κομπίνα 8 δις δολαρίων, βασισμένη σε πλαστές βεβαιώσεις καταθέσεων που εξέδωσε η offshore τράπεζά του με έδρα την Αντίγκουα της Καραϊβικής. Πέραν αυτού βρισκόταν σε έρευνα και το ενδεχόμενο να είχε εμπλακεί σε «ξέπλυμα» χρήματος των μεξικανικών καρτέλ ναρκωτικών.

⁸⁸ Το συνολικό ύψος της απάτης που «έστησε» ο Μείντοφ υπολογίζεται γύρω στα 50 δις δολάρια. Έστησε μια παραλλαγή της γνωστής «πυραμίδας» με την ονομασία «σχήμα Πόντσι», από τον Τσάρλς Πόντσι, ο οποίος χρησιμοποίησε τα κόλπο αυτό στις ΗΠΑ το 1903. Ο Μείντοφ έταζε στα υπονήφια θύματά του μεγάλες σίγουρες αποδόσεις, κατά κανόνα άνω του 10%. Σε όσους ήταν ήδη πελάτες και είχαν βάλει λεφτά στο επενδυτικό σχήμα μοίραζε τα (υποτιθέμενα) κέρδη από το κεφάλαιο που έφερναν οι επόμενοι. Με την έναρξη της πιστωτικής κρίσης οι επενδυτές άρχισαν να ζητούν πίσω τα κεφάλαιά τους για να προστατευθούν από την πτώση των χρηματιστηρίων σε ΗΠΑ και Ευρώπη. Σύντομα έμαθαν ότι τα χρήματά τους είχαν «εξαφανισθεί».

3.7 ΠΙΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ

Οι φορολογικοί παράδεισοι όπως έχουμε προαναφέρει αρνούνται να δημοσιοποιήσουν στοιχεία και λεπτομέρειες σχετικά με την οικονομική δραστηριότητα των εκεί εγγεγραμμένων επιχειρήσεων και λοιπών οικονομικών δράσεων υπηκόων άλλων χωρών. Ενώ πολλές κυβερνήσεις και διεθνείς ρυθμιστικοί οργανισμοί προσπαθούν να πείσουν τις κυβερνήσεις των φορολογικών παραδείσων να υπογράψουν συνθήκες και να αποκαλύψουν λεπτομέρειες για κινήσεις τραπεζικών λογαριασμών, υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Αλλά ορισμένες χώρες όπως η Ελβετία, έχουν ένα ισχυρό καθεστώς τραπεζικού απορρήτου το οποίο προστατεύεται και συνταγματικά.

Βάσει της νέας νομοθεσίας των ΗΠΑ οποιαδήποτε έσοδα αποκτώνται σε ξένη χώρα θεωρούνται ύποπτα φοροδιαφυγής. Οι πολιτικοί αρχίζουν να επεξεργάζονται σχέδια που θα προβλέπουν οικονομικές κυρώσεις κατά των φορολογικών παραδείσων.

Επίσης, προβλέπεται και η άσκηση πίεσης στις τράπεζες ώστε να κάνουν φανερές όλες τις συναλλαγές με τις χώρες αυτές, με το σκεπτικό ότι η ονομαστικές αναφορές και η δημόσια διαπόμπευση πιθανών παραβατών της νομοθεσίας, φαινομενικά αθώων, μπορεί να περιορίσει σε σημαντικό βαθμό την φοροδιαφυγή.

Εντείνονται συνεχώς οι πιέσεις προς τους ευρωπαϊκούς φορολογικούς παραδείσους και ιδιαίτερα προς την Ελβετία, της οποίας οι τράπεζες διαχειρίζονται το 27% του παγκόσμιου πλούτου offshore. Η χώρα της σοκολάτας αναμένεται να δεχθεί ακόμη μεγαλύτερες πιέσεις για περιορισμό του τραπεζικού απορρήτου της, καθώς το Λιχτενστάιν και η Ανδόρα συμφώνησαν, αρχικά, να βοηθήσουν στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Το Λιχτενστάιν, πάντως, ανακοίνωσε το 2009 ότι θα περιοριστεί στους όρους διαφάνειας και πληροφόρησης που έχει θέσει ο ΟΟΣΑ και θα προσπαθήσει να συνάψει διακρατικές συμφωνίες για να απαλλαγεί από τον χαρακτηρισμό του φορολογικού παραδείσου. Η Ανδόρα είχε συμφωνήσει να τροποποιήσει τις σχετικές νομοθεσίες της ήδη από τον Νοέμβριο του 2008.

Οι τρεις αυτές χώρες πιέζονται να χαλαρώσουν το τραπεζικό τους απόρρητο, καθώς οι κυβερνήσεις σε ΗΠΑ και Ευρώπη προσπαθούν να προστατεύσουν τα φορολογικά τους έσοδα ιδιαίτερα απέναντι στην πρωτοφανή οικονομική κρίση. Και το Λιχτενστάιν όμως κινείται προς το κλείσιμο της «ψαλίδας» ως προς τη διαφοροποίηση μεταξύ φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής με την οποία τόσο η Ελβετία όσο και η γείτονά της στις Άλπεις προστάτευαν τους πελάτες των τραπεζών τους από τις φορολογικές αρχές των χωρών τους. Αν η φοροδιαφυγή ή η παραπλάνηση των φορολογικών αρχών αποτελεί έγκλημα και για τις δύο αυτές χώρες, η φοροαποφυγή⁸⁹, αποτελεί απλώς αστικό αδίκημα.

Τον Δεκέμβριο το Λιχτενστάιν συμφώνησε στο να παρέχει φορολογικές πληροφορίες στις ΗΠΑ, με τη συμφωνία αυτή, η Αρχές μπορούν να ζητήσουν την καταγραφή των φορολογουμένων, αν υπάρχουν ενδείξεις φοροαποφυγής, επιπλέον από τις ως τώρα ρυθμίσεις που επέτρεπαν την άρση του απορρήτου μόνο σε περίπτωση ξεπλύματος

⁸⁹ Δηλ. η αποφυγή της δήλωσης περιουσιών.

χρήματος ή φοροδιαφυγής. Η συμφωνία δεν επιτρέπει κοινοποίηση πληροφοριών αν δεν υπάρχει υποψία παράνομης συμπεριφοράς, αποκλείοντας έτσι τις λεγόμενες «επιδρομές ψαρέματος» που επικρίνουν οι ελβετικές αρχές.

Όλα αυτά οδήγησαν και την Ελβετία να υποκύψει στη διεθνή πίεση και έτσι υποχώρησε στο θέμα το τραπεζικού απορρήτου. Δηλώνουν, έτσι, πρόθυμοι να υιοθετήσουν τα πρότυπα του ΟΟΣΑ για τη διαφάνεια και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ χωρών. Όπως τόνισε ο γενικός γραμματέας του ΟΟΣΑ Ανχελ Γκουρία, πρόκειται για ιδιαίτερα χαρμόσυνη είδηση για τις κυβερνήσεις που, εξαιτίας της κλιμακούμενης οικονομικής κρίσης, αναζητούν απεγνωσμένα τρόπους άντλησης νέων εσόδων. Ευκολότερη θα είναι λοιπόν στο εξής η ανίχνευση και δίωξη των φοροφυγάδων.

Το εναρκτήριο όμως λάκτισμα είχε δώσει το Βέλγιο ενόψει της συνόδου του G20 και ακολούθησαν το Λιχτενστάιν και η Ανδόρα, που συγκαταλέγονταν ως τώρα στη λίστα των μη συνεργάσιμων φορολογικών παραδείσων του ΟΟΣΑ. Ακολούθησαν η Ελβετία αλλά και η Αυστρία, το Λουξεμβούργο, το Χονγκ Κόνγκ, η Σιγκαπούρη έως και το μικροσκοπικό Μονακό που εξέφρασε την πρόθεση να μιμηθεί το παράδειγμά τους. Σε ότι αφορά ειδικότερα την Ελβετία, στη σχετική ανακοίνωσή της η κυβέρνηση τόνισε πως δεν θα αλλάξει ακριβώς τη νομοθεσία της, αλλά θα ανταλλάσει πληροφορίες με άλλες χώρες κρίνοντας «κατά περίπτωση» και στη βάση «συγκεκριμένων και δικαιολογημένων» αιτημάτων όπως έχουμε προαναφέρει. Υπογράμμισε, μάλιστα, πως «η ιδιωτική σφαίρα των πελατών των ελβετικών τραπεζών θα παραμείνει προστατευμένη από την αδικαιολόγητη παρατήρηση», αλλά συμπλήρωσε πως «το τραπεζικό απόρρητο δεν προστατεύει τα φορολογικά αδικήματα».

Η Βέρνη ανακοίνωσε, άλλωστε, πως θα καταργήσει τη νομική διάκριση ανάμεσα στη φορολογική απάτη και τη φοροδιαφυγή, καθώς μόνο η πρώτη αποτελεί ποινικό αδίκημα στην Ελβετία. Έχοντας ανακοινώσει την απόφασή της αυτή, η Ελβετία έτυχε και της υποστήριξης της Βρετανίας στο αίτημά της να μην καταχωριστεί στη μαύρη λίστα του ΟΟΣΑ. Την υποχώρηση του φαινομένου των φορολογικών παραδείσων έσπευσε, άλλωστε, να σχολιάσει ο βρετανός πρωθυπουργός, χαρακτηρίζοντάς την «αρχή του τέλους για τους φορολογικούς παραδείσους». Και πράγματι εκτιμάται πως η υποχώρηση των σημαντικότερων παραγόντων όπως η Ελβετία και η Σιγκαπούρη αφαιρεί κάθε γραμμή άμυνας από τους εναπομείναντες αυτούς παραδείσους. Όπως τον Παναμά, που μέχρι στιγμής δείχνουν να παραμένουν προσηλωμένοι στο τραπεζικό απόρρητο. Παράλληλα, περιορίζουν την πιθανότητα να κλείνει ο ένας φορολογικός παράδεισος απλά και μόνο για να στραφούν τα κρυφά κεφάλαια σε άλλον. Όσοι φορολογικοί παράδεισοι αρνήθηκαν να τροποποιήσουν το καθεστώς τους και να υιοθετήσουν διεθνείς προδιαγραφές διαφάνειας, διέτρεχαν τον κίνδυνο να καταχωριστούν στη «μαύρη λίστα» στο πλαίσιο της συνάντησης των G20 που πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο. Οι κυρώσεις στη περίπτωση αυτή κυμαίνονται από παρακράτηση υψηλότερου φόρου έως την επιβολή περιορισμών στις τραπεζικές συναλλαγές.

Έτσι, τον Ιούνιο του 2009, έγινε το πρώτο σημαντικό βήμα στον έλεγχο των φορολογικών παραδείσων με την συμφωνία στους κόλπους του ΟΟΣΑ για επιβολή κυρώσεων στις χώρες εκείνες που δεν συμμορφώνονται στις φορολογικές προδιαγραφές. Ανοιχτό είχε μείνει όμως το θέμα της χρονικής στιγμής που θα εφαρμοστούν τέτοιου είδους μέτρα.

Η συνεδρίαση των Υπουργών Οικονομικών του ΟΟΣΑ έχει αντικείμενο την άσκηση πιέσεων σε χώρες όπως η Ελβετία ώστε να περιορίσουν τουλάχιστον το τραπεζικό απόρρητο, καθώς και την αποτίμηση της προόδου που έχει σημειωθεί μεταξύ των χωρών που συγκαταλέγονται στην «γκρίζα λίστα». Ο σκοτεινός αυτός κατάλογος αφορά κράτη στα οποία έχει ήδη επισημανθεί ότι οφείλουν να βελτιώσουν τις προδιαγραφές που έχουν υιοθετήσει για την συνεργασία στο τομέα της φορολογίας.

Εκφράζοντας το κοινό αίσθημα της συνόδου, ο υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας κ Πιέρ Στάινμπρουκ εξέφρασε την ικανοποίησή του⁹⁰ που κατέστη δυνατή η συμφωνία σε ένα κοινό ανακοινωθέν από τις 18 χώρες – μέλη του Οργανισμού, συμπεριλαμβανομένης της Ελβετίας, του Λουξεμβούργου, και της Αυστρίας, τρεις χώρες που κατέχουν υψηλές θέσεις στην «γκρίζα λίστα» του ΟΟΣΑ.

3.7.1 Συμφωνία και με τα νησιά Κέιμαν

Ένα βήμα πιο κοντά στο να εξαιρεθούν από την «γκρίζα λίστα» του ΟΟΣΑ βρίσκονται και οι νήσοι Κέιμαν μετά την συμφωνία ανταλλαγής φορολογικών στοιχείων που υπέγραψαν με την Ιρλανδία. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ πάνω από 40 τέτοιες συμφωνίες έχουν υπογραφεί αφότου ξεκίνησε η χρηματοοικονομική κρίση με τις περισσότερες να έχουν κλείσει από τον Ιούνιο του 2009 και για έξι μήνες. Ο αριθμός τους είναι εντυπωσιακός αν ληφθεί υπόψη ότι ανέρχεται στο ήμισυ του συνόλου των συμφωνιών που έχουν υπογραφεί από το 2000.

Οι νήσοι Κέιμαν έχουν ήδη υπογράψει 8 διμερείς συμφωνίες όπως αυτή με την Ιρλανδία και χρειάζονται άλλες 4 σύμφωνα με τους κανονισμούς του ΟΟΣΑ, προκειμένου να εξασφαλίσουν το εξιτήριο από τον γκρίζο κατάλογο των παραδείσων.

---

⁹⁰ «Έχετε εδώ μπροστά σας δύο εξαιρετικά χαρούμενους υπουργούς από την Γαλλία και την Γερμανία» δήλωσε χαρακτηριστικά ο κ. Στάινμπρουκ στη κοινή συνέντευξη τύπου που παραχωρήθηκε μετά τη σύνοδο με τον Γάλλο υπουργό Προϋπολογισμού κ. Έρικ Βέρθ. Ο τελευταίος από την πλευρά του τόνισε ότι «κάνουμε κι άλλα βήματα προς τα μπρος».

3.8 ΔΙΧΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ

3.8.1 Υπέρ των φορολογικών παραδείσεων

Παρόλα αυτά δεν απουσιάζει και η αντίθετη άποψη. Τόσο το CF&P, αμερικάνικο think tank⁹¹ για την φιλελευθεροποίηση των αγορών, όσο και το – επίσης αμερικάνικο – Cato Institute⁹² υποστηρίζουν ότι οι επιθέσεις εναντίον των φορολογικών παραδείσεων είναι αβάσιμες και υποκρύπτουν το γεγονός ότι προωθούν την οικονομική ανάπτυξη, την εξυγίανση της δημοσιονομικής πολιτικής και την προαγωγή των ατομικών ελευθεριών. Το CF&P μάλιστα επισημαίνει πως το πρόβλημα έγκειται στην υψηλή φορολογία που επιβάλλουν ορισμένες χώρες. Όταν αυτή μειωθεί, δεν θα υπάρξει ανάγκη εκροής κεφαλαίων προς τους φορολογικούς παραδείσους. Ο Daniel J. Mitchell, έμπειρος ερευνητής του Cato Institute για φορολογικά θέματα, τονίζει πως η μείωση των φορολογικών συντελεστών εισοδήματος στις αναπτυγμένες οικονομίες κατά την τελευταία τριακονταετία οφείλεται στο ρόλο που διαδραμάτισαν οι φορολογικοί παράδεισοι.

Εντούτοις, τα στοιχεία δείχνουν πως η συμπεριφορά των φορολογικών παραδείσεων δημιουργεί εξωτερικότητες, οι οποίες επηρεάζουν αρνητικά τις χώρες προέλευσης των υπεράκτιων κεφαλαίων. Σύμφωνα με την αμερικάνικη Γερουσία, οι ΗΠΑ χάνουν ετησίως 100 δις δολάρια σε φόρους από εναπόθεση κεφαλαίων σε φορολογικούς παραδείσους. Οι απώλειες για τις αναπτυσσόμενες χώρες, σύμφωνα με την Oxfam⁹³, κυμαίνονται μεταξύ 64 και 124 δις δολαρίων, την ίδια στιγμή που οι χώρες αυτές λαμβάνουν ετησίως εξωτερική βοήθεια ύψους 103 δις δολαρίων. Συνολικά, κεφάλαια ύψους 6,2 τρις δολαρίων από αναπτυσσόμενες χώρες βρίσκονται σε υπεράκτιες καταθέσεις φυσικών προσώπων. Κατόπιν τούτου, ο Ανχέλ Γκουρία, δήλωσε ότι η αντιμετώπιση των φορολογικών παραδείσεων θα ευνοήσει την οικονομική ανάπτυξη των φτωχών χωρών. Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, πέντε φορολογικοί παράδεισοι βρίσκονται στην πρώτη δεκάδα της παγκόσμιας κατάταξης χωρών με το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν εισόδημα. Οι ίδιες χώρες βρίσκονται ανάμεσα και στους δέκα μεγαλύτερους προορισμούς υπεράκτιων κεφαλαίων. Οι αναπτυγμένες οικονομίες δεν ενστερνίστηκαν την άποψη των φιλελεύθερων think tanks. Η πρώτη απόπειρα διαχείρισης του ζητήματος έγινε από τους G7, το οποίο, στη Σύνοδο του Λυών το Μάιο του 1996, ζήτησε από τον ΟΟΣΑ να αναπτύξει μέτρα για την αντιμετώπιση των στρεβλώσεων που προκαλεί ο επιζήμιος φορολογικός ανταγωνισμός. Ο ΟΟΣΑ με μια έκθεσή του το 1998 συγκεκριμενοποίησε το ζήτημα, ενώ ίδρυσε και το Forum για τις

⁹¹ Το think tank, στα ελληνικά αποδίδεται ως δεξαμενή σκέψης, είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει ερευνητικούς οργανισμούς οι οποίοι ασχολούνται με μελέτες αντιμετώπισης μια ευρύτατης ποικιλίας ζητημάτων (π.χ. πολιτικά, οικονομικά, τεχνολογικά και αμυντικά). Οι οργανισμοί αυτοί μπορεί να ονομάζονται ομάδες εργασίας, ινστιτούτα ή κέντρα μελετών, τα οποία χρηματοδοτούνται είτε από την κυβέρνηση, από πολιτικούς ή και εταιρείες.

⁹² Ένα άλλο think tank το οποίο εδρεύει στην Ουάσινγκτον.

⁹³ Διεθνή συνομοσπονδία μη κυβερνητικών οργανισμών για την καταπολέμηση της φτώχειας.

Επιζήμιες Φορολογικές Πρακτικές στο οποίο ανέθεσε να συντάξει μια «μαύρη λίστα» με τους φορολογικούς παραδείσους.

Μία νέα έκθεση του ΟΟΣΑ που δημοσιεύτηκε το 2000 («Προς μια παγκόσμια φορολογική συνεργασία») ενσωμάτωσε μία «μαύρη λίστα» με 35 φορολογικούς παραδείσους, εναντίον των οποίων προτάθηκε η ανάληψη μιας σειράς μέτρων όπως η επιβολή παρακρατούμενου φόρου επί συναλλαγών με πολίτες των εν λόγω χωρών κτλ. Σύμφωνα με τον Martin A. Sullivan, πρώην πρόεδρο της AIG⁹⁴, έπειτα από συντονισμένες αντιδράσεις των χωρών που άνηκαν στη λίστα, αλλά και την άρση της υποστήριξης της διοίκησης Bush, η πρωτοβουλία ΟΟΣΑ περιορίστηκε σε μία ρητορική μόνο διάσταση.

Πιο πρόσφατα, ο ΟΟΣΑ ανέκτησε το ρόλο του στο συγκεκριμένο ζήτημα. Το G20, το οποίο, όπως γνωρίζουμε, συγκλήθηκε στις 2 Απριλίου στο Λονδίνο και αποφάσισαν την επιβολή κυρώσεων εναντίον των μη συνεργάσιμων φορολογικών παραδείσων, με σκοπό την προστασία των δημόσιων οικονομικών, αλλά και των χρηματοπιστωτικών συστημάτων των μελών του, δήλωσε, στην τελική του ανακοίνωση, ότι θα αξιοποιήσει τη «μαύρη λίστα» του ΟΟΣΑ, για την στοχοποίηση των χωρών που αρνούνται να συνεργαστούν. Ένα πρώτο ζήτημα που εγείρεται από την ανωτέρω τοποθέτηση είναι ότι αυτή η «μαύρη λίστα» είναι ουσιαστικά λευκή. Πέντε μέρες μετά τη δημοσίευση της λίστας του ΟΟΣΑ, οι εναπομείνουσες στη λίστα χώρες (Κόστα Ρίκα, Μαλαισία, Φιλιππίνες και Ουρουγουάη) δήλωσαν την πρόθεσή τους να εφαρμόσουν το διεθνές φορολογικό πρότυπο που έχει υιοθετήσει ο ΟΟΣΑ, με αποτέλεσμα να αφαιρεθούν από τη «μαύρη» και να ενταχθούν στη «γκρίζα λίστα». Αυτό σημαίνει πως ο Οργανισμός διαθέτει πλέον μόνο δύο λίστες: τη λευκή, η οποία περιλαμβάνει τα κράτη που έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στην υιοθέτηση του διεθνούς συμφωνημένου φορολογικού προτύπου, και τη γκριζα, η οποία περιλαμβάνει τις κυβερνήσεις που έχουν σημειώσει περιορισμένη πρόοδο στο ίδιο πεδίο. Ένα δεύτερο πρόβλημα από την τοποθέτηση των G20, είναι ότι οι ηγέτες των μεγαλύτερων οικονομιών του κόσμου περιορίστηκαν σε μια γενικόλογη απειλή για λήψη μέτρων κατά των φορολογικών παραδείσων, χωρίς ωστόσο να τα συγκεκριμενοποιούν. Τέλος, οι G20 εστίασαν στα υπεράκτια κεφάλαια των ιδιωτών και όχι των εταιρειών, το μέγεθος των οποίων είναι εξίσου – αν όχι και περισσότερο – σημαντικό. Είναι πολύ νωρίς για να ελεγχθεί αν αυτή η πρωτοβουλία των G20 έχει κάποιο αντίκτυπο στη ροή κεφαλαίων προς τους φορολογικούς παραδείσους, καθώς δεν υπάρχουν απτά μέτρα σε εξέλιξη, παρά μόνο οι αόριστες, τυπικές δεσμεύσεις ορισμένων χωρών για την υιοθέτηση του διεθνούς φορολογικού προτύπου. Δεν λείπουν πάντως οι πρωτοβουλίες σε μονομερές επίπεδο. Για παράδειγμα, οι ΗΠΑ στράφηκαν εναντίον της Ελβετικής τράπεζας UBS, επιβάλλοντάς της το Φεβρουάριο πρόστιμο ύψους 780 εκατ. δολαρίων και αναγκάζοντάς την να αποκαλύψει 300 ονόματα πελατών με αμερικανική υπηκοότητα, οι οποίοι τηρούσαν λογαριασμούς στις τράπεζες χωρίς να το έχουν γνωστοποιήσει στις αμερικανικές φορολογικές αρχές.

⁹⁴ American International Group (AIG) : Αμερικανική ασφαλιστική εταιρεία, η οποία εδρεύει στη Νέα Υόρκη.

Όπως δε χαρακτηριστικά αναφέρθηκε, είναι η πρώτη φορά που οι ελβετικές αρχές παρέβησαν τη νομοθεσία τους περί του τραπεζικού απορρήτου, που είχε εισαχθεί για να προστατεύσει τους πελάτες της. Οι ΗΠΑ ζητούν επιπλέον στοιχεία για 52.000 αμερικανούς πελάτες της τράπεζας, οι οποίοι θεωρούνται ότι κρύβουν τους ελβετικούς λογαριασμούς τους από τις φορολογικές αρχές. Σύμφωνα με εκτιμήσεις οικονομικών και φορολογικών αναλυτών, οι εξωτερικοί λογαριασμοί σε χώρες όπως η Ελβετία κοστίζουν στις ΗΠΑ περί τα 100 δις δολάρια σε φόρους ετησίως. Δεν είναι όμως μόνο οι αμερικανοί που επικρίνουν τους φορολογικούς παραδείσους. Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις απείλησαν με κυρώσεις τις «μη συνεργατικές νομοθεσίες» χωρών.

Παράλληλα, το Μάρτιο, αμερικάνος υπουργός Οικονομικών, Timothy Geithner, κατέθεσε νομοσχέδιο στο Κογκρέσο, το οποίο προβλέπει άσκηση πίεσεων στους φορολογικούς παραδείσους ώστε να αποκαλύψουν στις αμερικανικές αρχές την ταυτότητα των πλούσιων ιδιωτών, αλλά και των εταιρειών που χρησιμοποιούν για να αποφύγουν την καταβολή φόρων.

Από την άλλη μεριά, πέραν της συνεργασίας με τους G20, ο ΟΟΣΑ ακολουθεί την δική του ατζέντα στο ζήτημα των φορολογικών καταφυγίων, ενθαρρύνοντας την υπογραφή διμερών συμβάσεων, αλλά και την ενίσχυση της διαφάνειας εκ μέρους των φορολογικών παραδείσων, χωρίς να λαμβάνει μέτρα εναντίον τους, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης (π.χ. κυρώσεις κλπ).

Συγκριτικά αυστηρότερο νομοθετικό πλαίσιο έχει υιοθετήσει η Ε.Ε. όπως έχουμε προαναφέρει, καθώς για τη οδηγία της για τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων, η οποία τέθηκε σε εφαρμογή από την 1^η Ιουλίου 2005, προβλέπεται πως ένας κάτοικος μια χώρας έχει εισόδημα από τόκους καταθέσεων σε μια άλλη χώρα, τότε οι σχετικές πληροφορίες αποστέλλονται αυτομάτως στη χώρα καταγωγής του πελάτη, ώστε να είναι σε θέση η τελευταία να φορολογήσει αναλόγως των πολιτών της. Η συγκεκριμένη οδηγία εφαρμόζεται, εκτός από τα κράτη μέλη και τα συνδεδεμένα ή εξαρτώμενα εδάφη, και από τα τρίτα κράτη (Ανδόρα, Ελβετία, Λιχτενστάιν, Μονακό και Σαν Μαρίνο). Η Αυστρία, το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο έχουν εξαιρεθεί από την ρήτρα της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών και αν' αυτού επιβάλλουν έναν παρακρατούμενο φόρο ύψους 20% επί του τόκου των κατατεθειμένων κεφαλαίων, ο οποίος θα αυξηθεί στο 35% το 2011. Το 75% των εισπραττόμενων φόρων καταβάλλονται στη χώρα καταγωγής του καταθέτη. Παρόλα αυτά, και αυτή η οδηγία διαθέτει νομικά κενά, σύμφωνα με το TJN. Κατ' αρχάς, αναφέρεται αποκλειστικά σε φυσικά πρόσωπα, εξαιρώντας έτσι τις καταθέσεις των εταιρειών. Δεύτερον, τα έσοδα από τόκους μπορούν να αποκτήσουν άλλη μορφή, να «βαπτιστούν» λ.χ. κέρδη κεφαλαίου. Τέλος, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν απλά να εισπράξουν τους τόκους τους από μια τράπεζα που δεν εδράζεται στην Ε.Ε. ή στα συνεργαζόμενα κράτη. Διαπιστώνοντας την ύπαρξη αυτών των κενών, η Επιτροπή έχει ήδη προτείνει από το Νοέμβριο του 2008 την τροποποίηση της οδηγίας, με σκοπό την κάλυψή τους. Συγκεκριμένα, με την αναθεωρημένη οδηγία θα επεκτείνεται η εφαρμογή και σε μορφές εισοδήματος που αποκτώνται μέσω επενδύσεων όπως τα «καινοτόμα χρηματοπιστωτικά προϊόντα», όπως και μέσω επενδύσεων σε ορισμένα προϊόντα ασφάλειας ζωής.

Όπως και να 'χει, η διεθνής κρίση, τα διογκούμενα ελλείμματα των αναπτυγμένων κρατών, τα οποία είναι υποχρεωμένα να δαπανήσουν ακόμη μεγαλύτερα ποσά για τη έξοδο από την ύφεση, αλλά και η συνεπαγόμενη ανάγκη για την αύξηση των φορολογικών εσόδων, θα οδηγήσουν σε ακόμη ισχυρότερες πιέσεις εναντίον των φορολογικών παραδείσων. Ήδη έχουν αναλυθεί πρωτοβουλίες, οι οποίες ωστόσο, όπως είδαμε, είτε δε είναι επαρκείς, είτε μπορούν εύκολα να παρακαμφθούν. Αυτό που διαφαίνεται ξεκάθαρα είναι πως το ζήτημα μπορεί να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικότερα σε πολυμερές επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη ωστόσο και τα συμφέροντα των ίδιων των φορολογικών παραδείσων, οι οποίοι αναμένεται να πληγούν έντονα από την ενδεχόμενη φυγή των υπεράκτιων κεφαλαίων.

3.8.2 Γαλλία – Γερμανία εναντίον των «παραδείσων»

Η Γαλλία και η Γερμανία έχουν διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στην εκστρατεία για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής που συνεπάγεται η ύπαρξη των φορολογικών παραδείσων. Η κοινή τους προσπάθεια χρονολογείται από τον Οκτώβριο του 2008 και ενδυναμώθηκε στη συνέχεια στο πλαίσιο της Συνόδου Κορυφής των G 20 στο Λονδίνο τον Απρίλιο όταν συμφωνήθηκε η ένταση των πιέσεων στους φορολογικούς παραδείσους ιδίως στις ειδικές έκτακτες συνθήκες που επιβάλλει η παγκόσμια οικονομική κρίση. Στο κοινό ανακοινωθέν οι 18 χώρες – μέλη του ΟΟΣΑ υπογραμμίζουν την πρόθεσή τους να προωθήσουν την καλύτερη δυνατή πρακτική για την προστασία της φορολογικής του βάσης από χώρες ή εδάφη που δεν εφαρμόζουν τις φορολογικές προδιαγραφές του ΟΟΣΑ. «Είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν αμυντικού τύπου μέτρα προκειμένου να αποτραπούν άσκοπες καθυστερήσεις στη εφαρμογή τους», αναφέρεται χαρακτηριστικά. Όπως ήταν αναμενόμενο ο Ελβετός υπουργός Οικονομικών κ. Χανς – Ρούντολφ Μέρτζ υιοθέτησε σχετικά διαφοροποιημένη θέση, δηλώνοντας ότι στηρίζει μεν τις κυρώσεις κατά των κρατών που δεν συνεργάζονται σε φορολογικά ζητήματα, προειδοποιώντας όμως την ίδια στιγμή για τον κίνδυνο επιβολής κυρώσεων «πολύ πρόωρα».

Σε ανάλογο κλίμα και ο αυστριακός ομόλογος του κ. Τζόζεφ Πρέλ⁹⁵ που επισήμανε ότι η ακριβής φύση των κυρώσεων είναι ένα ζήτημα που πρέπει να κριθεί στο μέλλον.

Την πεποίθησή του ότι έχει σημειωθεί αξιοσημείωτη πρόοδος στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής μέσω των παραδείσων, είχε προβλέψει πριν καν ξεκινήσει η σύνοδος ο επικεφαλής του ΟΟΣΑ κ. Ανχελ Γκουρία.

⁹⁵ «Θεωρώ ότι είναι απαραίτητο να έχουμε ένα καθεστώς κυρώσεων. Τι είδους κυρώσεις όμως; Πιστεύω ότι αυτό πρέπει να αποτελέσει μια συζήτηση για το μέλλον, στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ», τόνισε ο κ. Πρέλ.

3.8.3 Στην «αντίπερα όχθη»

3.8.3.1 Το άρθρο Bloomberg

Ο δημοσιογράφος του Bloomberg Matthew Lynn, σε πρόσφατο άρθρο του (5 Μαρτίου) σε σχέση με το φορολογικό θέμα που απασχόλησε τα γερμανικά ΜΜΕ, γράφει τα εξής ενδιαφέροντα σε ελεύθερη μετάφραση:

Μάλλον «ελαφρά εσφαλμένη» είναι η οργή της γερμανίδας καγκελάρια Angela Merkel, η οποία τις τελευταίες εβδομάδες «ηγείται» μιας ολοκληρωτικής επίθεσης εναντίον του μικρού γειτονικού κρατιδίου του Λιχτενστάιν.

Το έγκλημά του Λιχτενστάιν σύμφωνα με την ίδια είναι ότι δε συνεργάστηκε στη γερμανική έρευνα για υποτιθέμενη φοροδιαφυγή των πολιτών της.

Η συμπλοκή ανάμεσα στη Γερμανία και στο Λιχτενστάιν είναι απλά ένα κομμάτι μιας ευρείας διαμάχης ανάμεσα στα ευρωπαϊκά κράτη και στα μικρά πριγκιπάτα με χαμηλή φορολογία. Στη συνέχεια θα ακολουθήσουν προφανώς το Μονακό και η Ανδόρα⁹⁶. Όμως, οι επιθέσεις είναι εντελώς άδικες.

Μέρη όπως το Μονακό και το Λιχτενστάιν έχουν το δικαίωμα του τραπεζικού απορρήτου και δεν θα έπρεπε να αναγκάζονται να ενεργούν ως «Εξουσίες επιβολής φόρων» για άλλα κράτη. Η Γερμανία θα έπρεπε να ξοδεύει περισσότερο χρόνο ανησυχώντας γιατί τόσοσ πλούτος διαφεύγει από τα σύνορα της και λιγότερο επιλέγοντας την εξ' αυτού επίθεση σε χώρες σημαντικά μικρότερες του μεγέθους της.

Η ιστορία ξεκίνησε όταν οι Γερμανικές Αρχές πλήρωσαν 5 εκατ. ευρώ (7,6 εκατ. \$) σε έναν πρώην εργαζόμενο της τράπεζας του Λιχτενστάιν LGT Group για να αγοράσουν ένα CD που περιείχε ονόματα ατόμων που διατηρούσαν λογαριασμό εκεί. Οι πληροφορίες από το CD έχουν ήδη οδηγήσει στην παραίτηση του προϊσταμένου του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου της Γερμανίας Klaus Zumwinkel, ενώ περισσότερα από 190 ακόμα άτομα ομολόγησαν ότι έκαναν φοροδιαφυγή, σύμφωνα με τις Γερμανικές Αρχές.

Ο υπουργός Οικονομικών της χώρας Peer Steinbrueck σκοπεύει να ηγηθεί της ευρύτερης ευρωπαϊκής δραστηριοποίησης για την πάταξη της φοροδιαφυγής και τη μεταφορά χρημάτων στους φορολογικούς παραδείσους. Η Merkel έχει ήδη θίξει το ζήτημα στον πρίγκιπα του Μονακό Αλβέρτο, ενώ μία «επίθεση» στις Μεσογειακές χώρες φαίνεται πλέον σίγουρη. Η «ανωμαλία» της ύπαρξης μικρών, με χαμηλή φορολογία πριγκιπάτων σε μια ήπειρο με υψηλή φορολογία ίσως να βρίσκεται στο τέλος της.

⁹⁶ Και αργότερα οι μεγαλύτερες χώρες, όπως η Ελβετία.

3.8.3.2 Περαιτέρω στο άρθρο Bloomberg

Αυτό φαίνεται να πιστεύουν η Γερμανική και άλλες κυβερνήσεις. Όμως, το Λιχτενστάιν και το Μονακό δεν έχουν καμία υποχρέωση να παρέχουν λίστες με ξένους επενδυτές στις γερμανικές γαλλικές ή βρετανικές φορολογικές αρχές, όσο το ξέπλυμα χρήματος και η τρομοκρατία δεν είναι αντικείμενο έρευνας. Τέτοιες απαιτήσεις είναι αντιφατικές.

Πρώτον πως μπορεί η γερμανική κυβέρνηση να δικαιολογήσει ότι πλήρωσε τον Heinrich Kieber, πρώην εργαζόμενο της LGT Group, για λεπτομέρειες προσωπικών λογαριασμών, τις οποίες μετά πούλησε σε όλο τον κόσμο; Δεν έχει σημασία αν οι δισκέτες απεκάλυπταν φοροδιαφυγή, κάτι που συμπτωματικά μένει ακόμα να αποδειχθεί. Δύο λάθη δεν κάνουν ένα σωστό. Προφανώς η γερμανική, βρετανική, η γαλλική ή η σουηδική κυβέρνηση που αγόρασαν τα προσωπικά δεδομένα δεν θα έχουν καμία αντίρρηση αν ένα μέλος της E.E. αρχίσει να κλέβει πληροφορίες από τις δικές τους τράπεζες.

Αν και μπορεί να μην είναι ισχυρά έθνη, είναι μοναρχικές οντότητες. Η Γερμανία έχει το δικαίωμα να νομοθετεί όπως θέλει για όσους ζουν μέσα στη χώρα της. Αν θέλει να απαγορεύσει στους πολίτες της να έχουν λογαριασμούς – ή να δημιουργούν καταπιστεύματα σε ιδρύματα – σε άλλες χώρες, μπορεί να το εφαρμόσει και να αντιμετωπιστεί η φυγή των ανθρώπων και του κεφαλαίου. Αλλά δε μπορεί να παρενοχλεί άλλα κράτη στο να αλλάξουν δικές τους πρακτικές.

Όταν οι άνθρωποι επενδύουν σε χώρες με χαμηλή φορολογία ή σε νόμιμες εταιρικές μορφές, όπως τα ιδρύματα, η φορολογική τους συμπεριφορά αφορά μόνο τους ίδιους και τη χώρα τους – δεν είναι ευθύνη της υποδεχόμενης χώρας. Για τους περισσότερους νόμιμους επενδυτές, τα μικρά πριγκιπάτα με χαμηλή φορολογία παρέχουν μια χρήσιμη εναλλακτική λύση στην υψηλή φορολογία που τους επιβάλλεται από τη μεγάλο – κυβερνητική ομοφωνία που πνίγει το μεγαλύτερο κομμάτι της Ευρώπης.

3.8.4 Η άλλη όψη του «νομίσματος»

Μπορεί να καταλάβει κανείς γιατί οι φορολογικοί παράδεισοι είναι ενόχληση για τις μεγάλες Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις. Σε ένα κόσμο αυξανόμενης κινητικότητας και καλύτερων επικοινωνιακών συνδέσεων, έχει γίνει πολύ πιο εύκολο για τους πλούσιους να μεταφέρουν την έδρα τους σε περιβάλλοντα πιο «φιλικά» από φορολογικής πλευράς. Οι μισές βρετανικές εταιρικές έδρες φαίνεται να βρίσκονται στο Μονακό αυτές τις μέρες. Πολλοί γερμανοί φαίνεται να «αποθηκεύουν» χρήματα στο Λιχτενστάιν.

«Το Λιχτενστάιν είναι ένα καθαρό παράδειγμα πειρατικού κράτους», δήλωσε ο διευθυντής του TJN, της ερευνητικής ομάδας με έδρα τις Βρυξέλες, η οποία ασχολείται με τη «συνειδητοποίηση» της offshore οικονομίας. «Όταν οι προνομιούχοι απομακρύνονται από φορολογικά καθεστώτα, ανατρέπουν δημοκρατικές διαδικασίες και υπονομεύουν τόσο το σεβασμό, όσο και την ακεραιότητα των νόμων και των θεσμών».

Η ομάδα αυτή θα όφειλε να ασχοληθεί με τις φορολογικές συνθήκες που ισχύουν για τις πολυεθνικές στην πατρίδα της, τις Βρυξέλες. Μπορούμε να σταθούμε ιδιαίτερα στις δυνατότητες μειωμένης φορολόγησης που προσφέρονται από τα λεγόμενα Coordination Centers⁹⁷.

Η προσέλευσή τους έγινε από την πρωτεύουσα της Ευρώπης, η οποία πρότεινε τη φορολόγηση των χρηματοοικονομικών κερδών τους μέσω ενός μικρού ποσοστού φορολόγησης επί των εξόδων λειτουργίας τους. Σαν αποτέλεσμα ήταν η φορολόγηση των χρηματοοικονομικών κερδών των 207 εγκατεστημένων εκεί πολυεθνικών εταιρειών, ύψους περίπου 5 δις ευρώ με μόλις 73 εκ. ευρώ, κάτι που σημαίνει με φορολογικό συντελεστή 1,36%.

3.8.5 Άδικος ή όχι ο ανταγωνισμός;

Τέλος, δεν είναι σωστό να πούμε ότι ο φορολογικός ανταγωνισμός αυτού του είδους είναι άδικος. Ο κάθε ανταγωνισμός είναι άδικος. Τα μικρά κράτη πρέπει να ενεργούν με όποιο τρόπο θέλουν. Ο φορολογικός ανταγωνισμός δεν είναι περισσότερο άδικος από την ικανότητα/ανταγωνιστικότητα της Γερμανίας στο να φτιάχνει αυτοκίνητα ή την αντίστοιχη της Γαλλίας στο να φτιάχνει κρασί.

Θα έπρεπε οι Γερμανοί να κλείσουν την βιομηχανία πολυτελών αυτοκινήτων που έχουν, επειδή δυσκολεύει την ζωή των υπόλοιπων εργατών και βιομηχανιών αυτοκινήτων στην Ευρώπη; Φυσικά και όχι, άραγε τι θα έπρεπε στο Λιχτενστάιν να κλείσει τη βιομηχανία οικονομικών υπηρεσιών του;

Φυσικά, η φορολογικοί παράδεισοι θα έπρεπε να διασφαλίσουν ότι δεν αποκρύπτουν περιουσιακά στοιχεία εγκληματιών οι τρομοκρατών. Εδώ όμως υπάρχει μία ακόμη παραπλάνηση εκ μέρους της Γερμανίας.

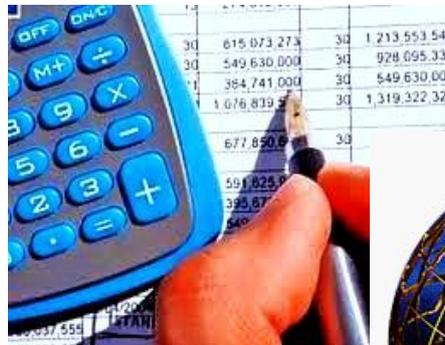
Ο Mounir el-Motassadeq, ο μόνος άνθρωπος που δικάζεται για το τρομοκρατικό χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου στις ΗΠΑ, δρούσε από το Αμβούργο, όχι από το Λιχτενστάιν. Ένας από του υπόπτους χρησιμοποιούσε λογαριασμούς στη Φλόριντα και όχι στο Μονακό. Στην πραγματικότητα, μάλλον οι τρομοκράτες χρησιμοποιούν κοινότυπες τράπεζες (όχι φορολογικούς παραδείσους) γιατί τραβούν λιγότερο την προσοχή.

Ίσως η γερμανική κυβέρνηση και άλλες που πληρώνουν για κλεμμένες πληροφορίες θα έπρεπε να ξοδεύουν περισσότερο χρόνο στο να σκεφτούν πώς να κάνουν τις δικές τους χώρες περισσότερο ελκυστικές για τους φορολογούμενους πολίτες τους.

⁹⁷ Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80, περίπου 200 πολυεθνικές εταιρείες ίδρυσαν στο Βέλγιο, με πρωτοβουλία φυσικά της χώρας, αυτά τα κέντρα, σκοπός των οποίων ήταν ο συντονισμός των χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων των μητρικών εταιρειών τους.

4 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ ΚΑΙ Η ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

- 4.1 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ
  - 4.1.1 Σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π
- 4.2 ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΜΕΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ..
  - 4.2.1 Συντονισμός και εναρμόνιση της φορολογικής βάσης για τη φορολογία επιχειρήσεων
  - 4.2.2 Εφαρμογή των κανόνων κατά των καταχρήσεων
  - 4.2.3 Εφαρμογή των κανόνων κατά των καταχρήσεων όσον αφορά τρίτες χώρες
  - 4.2.4 Η φορολόγηση των προσόδων από κινητές αξίες στην Ελλάδα
    - 4.2.4.1 *Εξελίξεις και προοπτικές*
    - 4.2.4.2 *Φορολογία επιχειρήσεων*
    - 4.2.4.3 *Διασυνοριακά φορολογικά θέματα*
    - 4.2.4.4 *Ενοποιημένη φορολογική βάση για τις επιχειρήσεις*

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ ΚΑΙ Η ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

4.1 ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ

Φορολογική βάση είναι το οικονομικό μέγεθος πάνω στο οποίο υπολογίζεται ο φόρος. Συνήθως σαν οικονομική βάση λαμβάνεται υπόψη είτε το εισόδημα, είτε η περιουσία, είτε η κατανάλωση. Σε άλλες περισσότερες περιόδους λαμβάνονται υπόψη και άλλα μη οικονομικά χαρακτηριστικά π.χ. τα παράθυρα ή το τζάκι μια οικίας.

Η αντικειμενική αξία ενός συνόλου των περιουσιακών στοιχείων, επενδύσεων ή ροών εισοδήματος που υπόκεινται σε φορολογία, ή η εκτιμώμενη αξία ενός μοναδικού περιουσιακού στοιχείου που υπόκεινται σε φορολογία. Οτιδήποτε μπορεί να φορολογείται έχει φορολογική βάση.

- Μέτρο στο οποίο βασίζεται η εκτίμηση ή ο προσδιορισμός της φορολογικής υποχρέωσης. Για παράδειγμα, το φορολογητέο εισόδημα είναι η φορολογική βάση για το φόρο εισοδήματος και η αντικειμενική αξία είναι η βάση για την φορολόγηση ακινήτων.
- Το σύνολο των φορολογητέων στοιχείων του ενεργητικού, του εισοδήματος και της αντικειμενικής αξίας ακινήτων εντός της δικαιοδοσίας της κυβέρνησης.

4.1.1 Σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π

Δεν υπάρχει επίσημος ορισμός για το τι είναι τα Διεθνή Λογιστικά πρότυπα (Δ.Λ.Π.), αλλά θα μπορούσαμε να πούμε ότι πρόκειται για οικονομικές καταστάσεις διεθνώς αναγνωρισμένες οι οποίες διακρίνονται για την ομοιογένεια, την αξιοπιστία, τη συγκρισιμότητα, τη διαφάνεια και την ανταγωνιστικότητα.

Επίσης θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα Δ.Λ.Π. είναι το κύριο και πλέον αποδεκτό μέσο έκφρασης της λογιστικής επιστήμης και αποτελούν μια κωδικοποιημένη μορφή λογιστικών αρχών και κανόνων που θα πρέπει να εφαρμόζονται για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων.

Βασικός στόχος των Δ.Λ.Π. είναι η παροχή οικονομικών πληροφοριών για χρήση από τις αγορές κεφαλαίου.

I. Φορολογική Βάση για Στοιχεία του Ενεργητικού:

- i. Η φορολογική βάση ενός στοιχείου ενεργητικού είναι το ποσό που θα αφαιρεθεί (για φορολογικούς σκοπούς) από οποιαδήποτε μελλοντικά φορολογητέα εισοδήματα όταν η εταιρεία ανακτήσει τη λογιστική του αξία από τη χρήση/πώλησή του.
- ii. Εάν τα εισοδήματα που θα αποκτήσει η εταιρεία από τη χρήση/πώληση του στοιχείου δεν είναι φορολογητέα, τότε η φορολογική βάση του στοιχείου ισούται με τη λογιστική του αξία.

II. Φορολογική Βάση για Υποχρεώσεις :

- i. Η φορολογική βάση μιας υποχρέωσης είναι η λογιστική της αξία μείον οποιοδήποτε ποσό που θα αφαιρεθεί από τα φορολογητέα κέρδη σε μελλοντικές περιόδους.
- ii. Για αναβαλλόμενα εισοδήματα που προεισπράττονται η φορολογική βάση είναι η λογιστική τους αξίας μείον οποιοδήποτε ποσό των (deferred income)⁹⁸ εισοδημάτων που δεν φορολογούνται σε μελλοντικές περιόδους.

Η ύφεση συνεπάγεται και μείωση των φορολογικών εσόδων, ενώ, δεδομένων των διεθνών οικονομικών αρνητικών συνθηκών, μια μέση επιχείρηση καλείται να προβεί σε 31 πληρωμές φόρων, δαπανώντας 286 ώρες στον υπολογισμό⁹⁹ για την καταβολή τους.

Την άνοιξη του 2009, το ΕΛΙΑΜΕΠ¹⁰⁰ πρότεινε σχετικά με την ανάγκη των φορολογικών μεταρρυθμίσεων για την καλύτερη οικονομική ανάπτυξη : «Σύμφωνα με μελέτη του ΟΟΣΑ, ουδέτερη από πλευράς εσόδων, φορολογική μεταρρύθμιση θα πρέπει να αποσκοπεί στη μείωση των εσόδων που προέρχονται από πηγές που προκαλούνται από υψηλές στρεβλώσεις (όπως η φορολογία εισοδήματος) και στην αύξηση εσόδων από πηγές που προκαλούν λιγότερες στρεβλώσεις (όπως η φορολογία ακίνητης περιουσίας)». Επίσης, η ένταση του φορολογικού ανταγωνισμού σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης ευνοεί τη μετακίνηση προς περισσότερο σταθερές φορολογικές βάσεις, όπως είναι η φορολογία ακίνητης περιουσίας. Επίσης θα μπορούσε να συζητηθεί η διερεύνηση της φορολογικής βάσης των φόρων καταπόνησης μέσω της καθιέρωσης ενός ενιαίου (single) συντελεστή ΦΠΑ.

⁹⁸ Τα αναβαλλόμενα έσοδα αντιπροσωπεύουν ποσά που τιμολογήθηκαν για αγαθά ή την παροχή υπηρεσιών που αφορούν μεταγενέστερες περιόδους και μεταφέρονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων στην οικονομική περίοδο που αντιστοιχούν.

⁹⁹ Σύμφωνα με μελέτη paying taxes 2010 της Παγκόσμιας Τράπεζας.

¹⁰⁰ ΕΛΙΑΜΕΠ : Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής & Εξωτερικής Πολιτικής. Αποστολή του ΕΛΙΑΜΕΠ είναι να προσφέρει βήμα για δημόσιο και πολιτικό διάλογο σε θέματα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και διεθνών σχέσεων και να διεξάγει επιστημονικές έρευνες που συμβάλλουν σε μια πλησιέστερη και τεκμηριωμένη γνώση του ευρωπαϊκού και διεθνούς περιβάλλοντος.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η διεύρυνση της φορολογικής βάσης αυξάνει την αποδοτικότητα (efficiency) του συστήματος, ενώ, αντίθετα οι υψηλοί συντελεστές ενισχύουν την παραοικονομία, σε χώρες όπως η Ελλάδα με χαμηλό δείκτη C-efficiency, ιδίως στις συνθήκες της τρέχουσας κρίσης, είναι προτιμότερη η μείωση του «κανονικού» συντελεστή ΦΠΑ από το 23% στο π.χ. 18% (το 2009) και στο 17% (2010), με καθιέρωση ενός ενιαίου χαμηλότερου συντελεστή (π.χ. 10% το 2009 και 12% το 2010), στον οποίο θα ενοποιούνταν όλες οι ειδικές περιπτώσεις και εξαιρέσεις που υφίστανται σήμερα. Με τον τρόπο αυτό, μάλλον, θα αυξηθούν, παρά θα μειωθούν τα έσοδα, ενώ θα αισθανθούν οι καταναλωτές, η «αγορά» και οι συνεπείς φορολογούμενοι ότι λαμβάνονται μέτρα αντικυκλικής πολιτικής, με στόχο την τόνωση της εσωτερικής ζήτησης. Μετά το 2011 μπορεί να εξεταστεί η περαιτέρω αναμόρφωση του συστήματος στην κατεύθυνση της ενοποίησης, απλοποίησης και διαφάνειας.

Τον Ιούνιο του 2010 η Eurostat, προκειμένου να εξετάσει πώς η οικονομική κρίση επηρεάζει την φορολογική πολιτική, εξέδωσε με τίτλο: «Οι φορολογικές τάσεις στην Ε.Ε» με στοιχεία του 2008.

4.2 ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΜΕΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Οι πρωτοβουλίες που εξαγγέλλονται με τη παρούσα ανακοίνωση έχουν στόχο να προωθήσουν το συντονισμό των συστημάτων άμεσης φορολογίας των κρατών μελών με συνέπεια την κατάργηση των φορολογικών εμποδίων όπως είναι οι διακρίσεις και οι διπλές φορολογήσεις σε επίπεδο ΕΕ. Ο συντονισμός των συστημάτων άμεσης φορολογίας τα οποία δεν είναι εναρμονισμένα έχει ως στόχο να καταστούν τα συστήματα αυτά συμβατά με το κοινοτικό δίκαιο και τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Δύο από τις πρωτοβουλίες αυτές αφορούν τους συγκεκριμένους τομείς των φόρων κατά την έξοδο και τη διασυνοριακή φορολογική ελάφρυνση λόγω ζημιών για τις επιχειρήσεις και τους ομίλους.

ΠΡΑΞΗ

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, της 19^{ης} Δεκεμβρίου 2006, «Συντονισμός των συστημάτων άμεσης φορολογίας των κρατών μελών στην εσωτερική αγορά»

Συνοπτικά:

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξαγγέλλει σειρά πρωτοβουλιών με σκοπό την προώθηση του καλύτερου συντονισμού των εθνικών συστημάτων άμεσης φορολογίας στην Ένωση. Στόχος είναι να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση των εθνικών συστημάτων άμεσης φορολογίας με το κοινοτικό δίκαιο και να ληφθεί μέριμνα για την ορθή αλληλεπίδρασή τους. Οι σχετικές πρωτοβουλίες αποβλέπουν στην κατάργηση των διακρίσεων και της διπλής φορολόγησης προς όφελος των ιδιωτών και των επιχειρήσεων, συμβάλλοντας στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και τη διατήρηση της φορολογικής βάσης.

Οι κύριοι στόχοι μιας συνεπούς και συντονισμένης φορολογικής προσέγγισης είναι οι εξής:

- κατάργηση των διακρίσεων και της διπλής φορολόγησης,
- πρόληψη της ακούσιας αποφυγής φορολόγησης και της φοροδιαφυγής και
- μείωση του κόστους που επιφέρει η υποχρέωση για συμμόρφωση με τις διατάξεις πολλών φορολογικών συστημάτων.

Παράλληλα με την προαναφερόμενη ανακοίνωση, η Επιτροπή ενέκρινε και άλλες δύο ανακοινώσεις. Η πρώτη αφορά τη διασυνοριακή φορολογική ελάφρυνση λόγω ζημιών και η δεύτερη τους φόρους κατά την έξοδο. Πρόκειται για τα πρώτα δύο απτά παραδείγματα συγκεκριμένων τομέων στου οποίους η συντονισμένη προσέγγιση θα μπορούσε να αποδειχθεί επωφελής.

Ιστορικό

Η κοινοτική νομοθεσία αφήνει στα κράτη μέλη μεγάλο περιθώριο στο σχεδιασμό των συστημάτων άμεσης φορολογίας, ώστε να μπορούν να τα προσαρμόζουν βάσει των εθνικών τους στόχων και αναγκών. Ωστόσο, οι φορολογικές διατάξεις που στηρίζονται αποκλειστικά ή κυρίως στα εθνικά δεδομένα είναι δυνατόν να συνεπάγονται άνιση φορολογική μεταχείριση όταν εφαρμόζονται σε διασυνοριακό επίπεδο, είτε ιδιώτης είτε επιχείρηση, μπορεί να υφίσταται διακρίσεις ή διπλή φορολόγηση, όπως επίσης μπορεί να υποβάλλεται σε πρόσθετα έξοδα προκειμένου να συμμορφωθεί σε πολλές διαφορετικές νομοθετικές διατάξεις.

Η αισθητή αύξηση των καταγγελιών που υποβάλλονται τα τελευταία χρόνια από τους φορολογούμενους στα εθνικά δικαστήρια και στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποδεικνύει σαφώς ότι είναι απαραίτητο να αυξηθεί η συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ κρατών μελών.

Στόχοι

Η πρωτοβουλία της Επιτροπής συνίσταται στην προώθηση λύσεων στα κοινά προβλήματα που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση πολυάριθμων φορολογικών συστημάτων στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς. Παρουσιάζοντας αυτή την πρωτοβουλία, η Επιτροπή δηλώνει τη θέλησή της να βοηθήσει τα κράτη μέλη να καθορίσουν τις αρχές που θα επιτρέψουν την επεξεργασία συντονισμένων λύσεων και να βελτιώσουν τους πρακτικούς διακανονισμούς της διοικητικής συνεργασίας.

Η πρωτοβουλία της Επιτροπής δεν έχει στόχο να αντικαταστήσει τα εθνικά φορολογικά συστήματα με ένα ενιαίο κοινοτικό σύστημα. Επιδιώκει κυρίως να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και να βελτιώσει το συντονισμό των εθνικών νομοθεσιών τους, ώστε να διασφαλιστεί η ορθή λειτουργία 27 διαφορετικών εθνικών συστημάτων στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς.

Εκτός από τους συγκεκριμένους τομείς που εξετάζονται στις δύο ανακοινώσεις που τη συνοδεύουν, η προαναφερόμενη ανακοίνωση καλύπτει και άλλες πτυχές της άμεσης φορολογίας (παρακράτηση στην πηγή, μέτρα κατά της φοροαποφυγής, φόροι κληρονομιάς κ.λπ.) για τις οποίες η Επιτροπή εκτιμά ότι απαιτείται συντονισμένη προσέγγιση.

4.2.1 Συντονισμός και εναρμόνιση της φορολογικής βάσης για τη φορολογία επιχειρήσεων

Η πρωτοβουλία για τον συντονισμό των φορολογικών συστημάτων συμπληρώνει τις νομοθετικές πρωτοβουλίες της Επιτροπής σε θέματα άμεσης φορολογίας. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο μόνος συστηματικός τρόπος για να αρθούν τα φορολογικά εμπόδια που συνεχώς αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη είναι να θεσπιστεί για τους πολυεθνικούς ομίλους μια κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας επιχειρήσεων για όλες τις δραστηριότητες που αναπτύσσουν στην ΕΕ. Η Επιτροπή ανήγγειλε την πρόθεσή της να παρουσιάσει το 2008 μια συνολική νομοθετική πρόταση με σκοπό να θεσπιστεί μια κοινή ενοποιημένη βάση φορολογίας επιχειρήσεων (ΚΕΒΦΕ). Η ΚΕΒΦΕ θα ισχύει ωστόσο μόνο για τις επιχειρήσεις που θα πληρούν τα προβλεπόμενα κριτήρια και θα υποβάλλουν σχετικό αίτημα. Παραμένει γενικότερα αναγκαίο να εξασφαλιστεί καλύτερος συντονισμός των εθνικών φορολογικών συστημάτων προς όφελος των ιδιωτών και των επιχειρήσεων και να προληφθεί η διάβρωση της φορολογικής βάσης των κρατών μελών.

4.2.2 Εφαρμογή των κανόνων κατά των καταχρήσεων

Τα κράτη μέλη πρέπει να είναι σε θέση να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τα φορολογικά συστήματα και να προστατεύουν τις φορολογικές βάσεις του από κάθε αδικαιολόγητη συρρίκνωση οφειλόμενη σε καταχρήσεις ή σε ακούσια φοροαποφυγή.

Ωστόσο, προκειμένου να μην υπάρχουν περιορισμοί στην άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχονται στους ιδιώτες και στους οικονομικούς φορείς δυνάμει της κοινοτικής νομοθεσίας, τα μέτρα κατά των καταχρήσεων πρέπει να στοχεύουν επακριβώς τις επίπλαστες καταστάσεις που αποσκοπούν στην παράκαμψη της νομοθεσίας. Επιπλέον, η λύση που συνίσταται στην εφαρμογή σε καταστάσεις καθαρά εθνικές μέτρων κατά των καταχρήσεων τα οποία προβλέπονται για την καταπολέμηση της διασυνοριακής φοροαποφυγής, μπορεί να αποβεί αντιπαραγωγική σε όρους οικονομικής αποδοτικότητας και αντίθετη προς τα συμφέροντα της εσωτερικής αγοράς.

4.2.3 Εφαρμογή των κανόνων κατά των καταχρήσεων όσον αφορά τρίτες χώρες

Η εφαρμογή μέτρων κατά των καταχρήσεων σε περιπτώσεις όπου ενέχονται τρίτες χώρες (περιπτώσεις στις οποίες ισχύει μόνο η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων) γενικώς επηρεάζεται λιγότερο από τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Η συνθήκη ΕΚ δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να αποφεύγουν τις διακρίσεις όσον αφορά την εγκατάσταση υπηκόων τους εκτός της Κοινότητας ή την εγκατάσταση υπηκόων τρίτων χωρών σε κράτος μέλος. Κατά συνέπεια, το ζήτημα της διακριτικής μεταχείρισης δεν τίθεται στις περιπτώσεις ελεγχόμενης εταιρείας ή πιστωτή/μετόχου εγκατεστημένου σε Τρίτη χώρα, δηλαδή στις καταστάσεις που συνήθως αποτελούν αντικείμενο των κανόνων κατά των καταχρήσεων για την καταπολέμηση της διασυνοριακής φοροαποφυγής.

Οι οδηγίες για το φόρο των εταιρειών εφαρμόζονται μόνο σε εταιρείες που έχουν συσταθεί στα κράτη μέλη. Στόχος τους είναι να αρθούν τα φορολογικά εμπόδια που τίθενται στις αναδιοργανώσεις σε διακρατικό επίπεδο και στις πληρωμές των μερισμάτων, των τόκων και των δικαιωμάτων. Αντίθετα, δεν αφορούν τη διευκόλυνση καταστάσεων που αποσκοπούν στην αποφυγή παρακράτησης φόρων επί των πληρωμών που καταβάλλονται σε μη ευρωπαϊκές οντότητες. Για να σταματήσουν αυτές οι πρακτικές, η καλύτερη αντιμετώπιση συνίσταται στην ομοιόμορφη και συντονισμένη εφαρμογή μέτρων κατά της φοροαποφυγής και στην ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών καθώς και με τους εταίρους εκτός ΕΕ.

4.2.4 Η φορολόγηση των προσόδων από κινητές αξίες στην Ελλάδα

4.2.4.1 Εξελίξεις και προοπτικές

Το πρόβλημα του σχεδιασμού της φορολογικής πολιτικής για τις προσόδους από τις κινητές αξίες αποκτά ιδιαίτερη σημασία στο χώρο της Ε.Ε. που στοχεύει στη δημιουργία μια ενιαίας αγοράς. Ήδη από τα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας έχει αρχίσει μία συζήτηση για το αν η σύγκλιση των φορολογικών συστημάτων των χωρών μελών της Ε.Ε., σε επιθυμητό επίπεδο των φορολογικών συντελεστών, θα επιτυγχάνονταν καλύτερα μέσω του φορολογικού ανταγωνισμού ή μέσω της φορολογικής εναρμόνισης/ενοποίησης.

Η διερεύνηση του παραπάνω προβλήματος προϋποθέτει ότι η υπάρχουσα εναρμόνιση των φορολογικών συστημάτων είναι ανεπαρκής. Για το σκοπό αυτό η Ε. Επιτροπή συνέστησε το 1990 την επιτροπή Ruding με στόχο να εξετάσει αν μπορούν να ληφθούν χρήσιμα μέτρα σε επίπεδο Ε.Ε. προκειμένου να μειωθούν οι στρεβλώσεις που προκαλούνται από τα φορολογικά συστήματα των κρατών μελών στις διεθνείς επιχειρηματικές δραστηριότητες εντός της Ε.Ε. Η επιτροπή ολοκλήρωσε το έργο της το 1992, οπότε υπέβαλε και την ομώνυμη έκθεση.

Η επιτροπή κλήθηκε να εξετάσει τρία θέματα. Το πρώτο αφορούσε τις διαφορές στους φορολογικούς κανόνες ανάμεσα στα κράτη μέλη. Η έρευνα αποκάλυψε σημαντικότερες διαφορές στους συντελεστές φορολόγησης, στον ορισμό της φορολογικής βάσης, στις μεθόδους κοστολόγησης, στις διατάξεις για την αποφυγή διπλής φορολόγησης από δύο ή περισσότερα κράτη μέλη κλπ. Σημαντική επίσης είναι η διαφορά που αφορά τον τρόπο φορολόγησης των διανεμομένων κερδών, όπου άλλες χώρες προβλέπουν για την ελάφρυνσή τους και άλλες όχι. Αισθητή είναι και η διαφορετική σπουδαιότητα των φορολογικών κινήτρων σε κάθε χώρα. Όπως επίσης και η έκταση που τα διάφορα κράτη μέλη βασίζονται σε φόρους παρακράτησης για τη φορολόγηση του εισοδήματος και των κερδών. Το δεύτερο θέμα σχετιζόταν με το ερώτημα αν οι παραπάνω διαφορές προκαλούσαν σημαντικές φορολογικές στρεβλώσεις ανάμεσα στα κράτη της Ε.Ε. Σύμφωνα με την έκθεση οι ενδείξεις υπέρ της πρόκλησης στρεβλώσεων ήταν καταλυτικές. Το κόστος κεφαλαίου διέφερε σημαντικά σε κάθε χώρα ανάλογα με τις διαφορές στους φορολογικούς κανόνες, τα επιτόκια και τις διαφορές στον πληθωρισμό. Στρεβλώσεις παρατηρούνται στον τρόπο χρηματοδότησης των επενδύσεων, στο τύπο και την ποσότητα των πραγματοποιούμενων επενδύσεων. Όλα τα μέλη επιβάλλουν εντονότερη φορολόγηση στις επενδύσεις που αναλαμβάνονται από αλλοδαπές επιχειρήσεις ενώ και οι διασυνοριακές επενδύσεις στην Ε.Ε. αντιμετωπίζονται διαφορετικά από κάθε κράτος μέλος. Όλες αυτές οι διαφορές αποκτούν ιδιαίτερη σημασία για τις δραστηριότητες που μπορούν να μετεγκατασταθούν εύκολα, όπως για παράδειγμα οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Η σημασία του φορολογικού παράγοντα στην κατανομή των επενδύσεων επιβεβαιώθηκε και από τις απαντήσεις σε σχετική δημοσκόπηση που πραγματοποίησε η επιτροπή σε επιχειρηματίες. Το τρίτο θέμα που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η επιτροπή αφορούσε το ερώτημα αν έπρεπε να αναληφθεί κοινοτική δράση για την αντιμετώπιση του προβλήματος ή έπρεπε η σύγκλιση να προέλθει μέσω του φορολογικού ανταγωνισμού. Η μελέτη κατέδειξε ότι η διαχρονική μείωση των διαφορών των φορολογικών επιβαρύνσεων προήλθε από τη σύγκλιση των επιτοκίων και του πληθωρισμού ανάμεσα στα κράτη μέλη. Κατά συνέπεια προκύπτει ότι υπάρχει περιθώριο για κοινοτική δράση η οποία βρίσκει υποστήριξη και από πολλούς επιχειρηματίες.

Οι προτάσεις της επιτροπής Ruding διαμορφώθηκαν κάτω από μια σειρά περιορισμούς. Πρώτον, οι εθνικές κυβερνήσεις επιθυμούν όσο το δυνατό μεγαλύτερη αυτονομία στην επιβολή των άμεσων φόρων. Δεύτερον, ότι η φορολόγηση των εισοδημάτων σε επίπεδο φυσικών προσώπων ήταν έξω από τις αρμοδιότητες της επιτροπής. Τρίτον, σε θεσμικούς περιορισμούς, όπως η απαίτηση για ομοφωνία στη λήψη αποφάσεων από το Συμβούλιο υπουργών.

Οι προτάσεις της επιτροπής καλούσαν, μεταξύ άλλων, για την υιοθέτηση ορίων για τους φορολογικούς συντελεστές των κερδών, ελάχιστων κανόνων για τον ορισμό της φορολογικής βάσης, έτσι ώστε να αποτραπεί ο φορολογικός ανταγωνισμός των κρατών για την προσέλκυση επενδύσεων. Για τους συντελεστές φορολόγησης προτάθηκε η θέσπιση ενός κατώτατου (30%) και ενός ανώτατου (40%) ορίου. Όσον αφορά τη φορολογική βάση, η επιτροπή έκανε προτάσεις για ένα πλήθος θεμάτων : όπως τα συστήματα αποσβέσεων, τις φορολογικές εκπτώσεις, τη μεταχείριση των ζημιών, τις λογιστικές πρακτικές κλπ. Για το σύστημα φορολόγησης των επιχειρήσεων η επιτροπή πρότεινε την υιοθέτηση ενός κοινού συστήματος με την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Το μόνο, ως τώρα, πρακτικό αποτέλεσμα των συμπερασμάτων και προτάσεων της επιτροπής ήταν η αποδοχή δύο οδηγιών για τις διασυνοριακές συναλλαγές των πολυεθνικών επιχειρήσεων.

Στη θεωρία του άριστου φορολογικού σχεδιασμού είναι γνωστό ότι κάτω από καθεστώς ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων διεθνώς και μη ύπαρξη πίστωσης για φόρους καταβληθέντες στο εξωτερικό, η φορολογική πολιτική που μεγιστοποιεί της ευημερία μιας «μικρής» χώρας πρέπει να συνίσταται στην αποδοχή της αρχής της παγκοσμιότητας και στην απαλλαγή από φόρους των ξένων επενδύσεων. Αν μια χώρα επιβάλει φορολογία στην πηγή του εισοδήματος, το μόνο που θα καταφέρει θα είναι να αυξήσει το κόστος κεφαλαίου πάνω από το εξωγενώς περιορισμένο επίπεδο των επιτοκίων με συνέπεια τη μείωση των ξένων επενδύσεων στη χώρα. Βασική προϋπόθεση για να έχει ισχύ το παραπάνω συμπέρασμα είναι ότι η κάθε χώρα μπορεί να εξακριβώσει το εισόδημα που δημιουργείται από πολίτες της στο εξωτερικό. Σε αυτό το περιβάλλον η μόνη μορφή συνεργασίας που απαιτείται είναι η ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα στις χώρες για την εξακρίβωση του διεθνώς πραγματοποιηθέντος ύψους εισοδήματος για κάθε φορολογούμενο. Επίσης, η κάθε χώρα θα επιβάλλει εκείνο το ύψος φόρων στα κέρδη κεφαλαίου των πολιτών της που θα ελαχιστοποιηθεί τις επιπτώσεις στην αποταμιευτική τους συμπεριφορά, όπως και στην επιλογή ανάμεσα σε εργασία και ανάπαυση (labor vs leisure). Κατά συνέπεια, η προσπάθεια εναρμόνισης των φορολογικών συστημάτων στις χώρες της Ε.Ε θα συνεπάγεται μια χειροτέρευση της ευημερίας όλων των χωρών.

Στην περίπτωση που μια χώρα δεν μπορεί να εξακριβώσει το εισόδημα που δημιουργείται από τους πολίτες της στο εξωτερικό, η άριστη πολιτική, σε καθεστώς ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων, θα είναι η εξάλειψη των φόρων στο κεφάλαιο. Αν η χώρα επιχειρήσει να φορολογήσει το κεφάλαιο, τότε αυτό θα συγκεντρωθεί σε χώρες χαρακτηριζόμενες ως φορολογικούς παραδείσους. Άρα η μόνη πηγή φορολογικών εσόδων θα είναι εκείνη που επιβάλλεται σε μη ευκίνητους (immobile) φορολογικούς συντελεστές (π.χ. στην εργασία).

Τα συμπεράσματα από την παραπάνω θεωρητική προσέγγιση επαληθεύονται σε μεγάλο βαθμό για τις επενδύσεις χαρτοφυλακίου που δείχνουν μεγάλη ευαισθησία στις διαφορές στη φορολογική τους επιβάρυνση από τη μία χώρα στην άλλη. Οι ξένες άμεσες επενδύσεις, από την άλλη μεριά, εξαρτώνται και από άλλους παράγοντες – πλην της φορολογίας – ώστε η ευαισθησία τους στις φορολογικές μεταβολές να είναι μικρότερη.

Βέβαια, η δυνατότητα που έχουν οι πολυεθνικές επιχειρήσεις εμφάνισης των κερδών σε χώρες χαρακτηριζόμενες σαν φορολογικοί παράδεισοι, μέσω μηχανισμών, όπως η τιμολόγηση των ενδο – επιχειρησιακών συναλλαγών, καθιστά τα φορολογικά έσοδα που πληρώνουν πολύ ευαίσθητα στο ύψος των φορολογικών συντελεστών στα κέρδη.

4.2.4.2 Φορολογία επιχειρήσεων

Στις Βρυξέλλες το 2001 η Επιτροπή παρουσίασε μια στρατηγική για τη φορολογία επιχειρήσεων στην Ε.Ε. Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα συστήματα φορολογίας επιχειρήσεων στην Ε.Ε δεν κατόρθωσαν να συμβαδίσουν με τις νέες εξελίξεις, όπως η παγκοσμιοποίηση, η οικονομική ολοκλήρωση στην εσωτερική αγορά και η οικονομική και νομισματική ένωση. Για τους λόγους αυτούς χρειάζεται μια νέα προσέγγιση. Παρατηρούνται σημαντικές διακυμάνσεις μέχρι 30% στους πραγματικούς συντελεστές για τις επιχειρήσεις σε ολόκληρη την Ε.Ε. Από τη μελέτη των οικονομικών προτύπων συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι διαφορές των πραγματικών φορολογικών συντελεστών οφείλονται κυρίως σε διαφορές των επίσημων εθνικών φορολογικών συντελεστών και όχι σε διαφορές μεγέθους της φορολογικής βάσης, κυρίως όταν αυξάνεται η κερδοφορία. Η μελέτη της Επιτροπής δεν αναλύει την εξέλιξη των πραγματικών φορολογικών συντελεστών, τα αποτελέσματα του ανταγωνισμού σε θέματα φορολογίας ή τις συνέπειες των διαφορών των φορολογικών συντελεστών στην οικονομική απόδοση. Επομένως, συμπεραίνει ότι το επίπεδο της φορολογίας και στο πλαίσιο αυτό, ο φορολογικός συντελεστής, είναι θέμα που πρέπει να αποφασιστεί από τα κράτη μέλη και δεν συνιστάται συγκεκριμένη κοινοτική δράση όσον αφορά τους φορολογικούς συντελεστές.

Επιπλέον, έχει προσδιορίσει ορισμένα φορολογικά εμπόδια στη διασυνοριακή οικονομική δραστηριότητα, στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, όπου η δράση σε κοινοτικό επίπεδο θεωρείται απαραίτητη και προτείνει στρατηγική σε δύο επίπεδα για την εξάλειψή τους. Σχεδιάζει επίσης να λάβει ορισμένα μέτρα για τα θέματα αυτά όπως η επέκταση των οδηγιών περί μερισμάτων και συγχωνεύσεων, ελαφρύνσεις σε περιπτώσει ζημίας κατά της διασυνοριακής συναλλαγής, σύστημα καθορισμού των τιμών μεταβίβασης και διπλής φορολογίας. Παράλληλα, θεωρεί ότι οι επιχειρήσεις πρέπει μακροπρόθεσμα να αποκτήσουν ενοποιημένη φορολογική βάση για τις ενδοκοινοτικές δραστηριότητές τους ούτως ώστε να εξαλειφθεί η ζημιογόνος αποτελεσματικότητα που συνεπάγεται η ύπαρξη 15 διαφορετικών φορολογικών συστημάτων. Έτσι μελετώντας ορισμένους τρόπους επίτευξης ενοποιημένης φορολογικής βάσης και σχεδιάζει να εγκαινιάσει και να κατευθύνει λεπτομερή συζήτηση επί του θέματος.

4.2.4.3 Διασυνοριακά φορολογικά θέματα

Η Επιτροπή έχει προσδιορίσει ορισμένους παράγοντες στους οποίους το σύστημα φορολογία επιχειρήσεων παρακωλύει τη διασυνοριακή οικονομική δραστηριότητα στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς και ως εκ τούτου υπονομεύει τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των κοινοτικών επιχειρήσεων. Τα προβλήματα συνοψίζονται στα εξής :

- Η ύπαρξη 15 διαφορετικών φορολογικών συστημάτων για τον υπολογισμό της φορολογικής βάσης στην εσωτερική αγορά, εκτός από το ότι δημιουργεί κόστος συμμόρφωσης, γεννά πολλά προβλήματα όσον αφορά τη φορολογία των συναλλαγών εντός του ομίλου (τιμή μεταβίβασης) και τη διπλή φορολογία.
- Τα εισοδήματα από διασυνοριακές δραστηριότητες και οι εργασίες αναδιάρθρωσης συχνά υπόκεινται σε πρόσθετη φορολογία. Οι οδηγίες για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες και για τις συγχωνεύσεις¹⁰¹ δεν έχουν επιλύσει όλα τα προβλήματα στον τομέα αυτό.
- Οι ελαφρύνσεις για τη διασυνοριακή ζημία παραμένουν πολύ περιορισμένες και οι όμιλοι επιχειρήσεων φορολογούνται για τα κέρδη που αποκτήθηκαν σε μία χώρα χωρίς να έχουν δικαίωμα πίστωσης για τη ζημία που υπέστησαν σε άλλη χώρα στην εσωτερική αγορά.
- Οι μηχανισμοί μείωσης της διπλής φορολογίας διασυνοριακών δραστηριοτήτων, όπως οι διμερείς συμβάσεις διπλής φορολογίας και η σύμβαση του 1990 στόχος της οποίας ήταν η εξάλειψη των διαφορών μεταξύ των εθνικών διοικήσεων όσον αφορά την προσαρμογή της μεταβίβασης κερδών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων¹⁰², δεν λειτουργούν αποτελεσματικά.

4.2.4.4 Ενοποιημένη φορολογική βάση για τις επιχειρήσεις

Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι, αν και τα συγκεκριμένα μέτρα θα συμβάλουν στην άρση ορισμένων φορολογικών εμποδίων, το βασικό πρόβλημα των 15 διαφορετικών φορολογικών συστημάτων θα παραμείνει. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ενοποιημένη φορολογική βάση για τις επιχειρήσεις που δρουν στο έδαφος της Ε.Ε θα έχει τη δυνατότητα να συμβάλλει στην αύξηση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας, της απλούστευσης και της διαφάνειας των φορολογικών συστημάτων και των επιχειρήσεων, ειδικότερα με τη μείωση του κόστους συμμόρφωσης.

Η ενοποιημένη φορολογική βάση θα επιτρέψει στις επιχειρήσεις με διασυνοριακές και διεθνείς δραστηριότητες εντός της Ε.Ε, να υπολογίζουν τα έσοδα όλου του ομίλου με βάση ένα σύστημα κανόνων και να καταρτίζουν ενοποιημένους λογαριασμούς για φορολογικούς λόγους. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί λογικό να προσανατολίσει μακροπρόθεσμα την πολιτική της όσον αφορά τη φορολογία επιχειρήσεων προς αυτή

¹⁰¹ Οδηγίες 90/435/ΕΟΚ και 90/434/ΕΟΚ

¹⁰² Η« σύμβαση διαιτησίας» - 90/436/ΕΟΚ

την κατεύθυνση. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η μελέτη της Επιτροπής έχει προσδιορίσει ορισμένες τεχνικές προσεγγίσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν τα εξής:

- Φορολογία του κράτους εγκατάστασης (όπου οι όμιλοι εταιριών θα μπορούν να υπολογίζουν τη φορολογική βάση για όλες τις δραστηριότητες τους εντός της Ε.Ε σύμφωνα με το φορολογικό κώδικα του κράτους εγκατάστασης της εταιρείας).
- Κοινή (ενοποιημένη) φορολογική βάση (όπου οι όμιλοι εταιρειών θα μπορούν να υπολογίζουν τη φορολογική βάση για όλες τις δραστηριότητες τους εντός της Ε.Ε σύμφωνα με νέο κοινό φορολογικό κώδικα που ισχύει σε ολόκληρη την Ε.Ε).

Η ενοποιημένη φορολογική βάση σε ευρωπαϊκή κλίμακα αποτελεί το κυριότερο χαρακτηριστικό όλων των δυνατών προσεγγίσεων. Η δημιουργία ενός παρόμοιου συστήματος απαιτεί επίσης την έγκριση μηχανισμού από όλους τους συμμετέχοντες για τη χορήγηση της ενοποιημένης φορολογικής βάσης για τις επιχειρήσεις στα επιμέρους κράτη μέλη ώστε να εφαρμόσουν τους αντίστοιχους επίσημους φορολογικούς συντελεστές. Πρόκειται για σημαντικό και περίπλοκο έργο. Η συνθήκη της Νίκαιας τόνισε τη νομική δυνατότητα που υπάρχει σήμερα για στενότερη συνεργασία (ενισχυμένη συνεργασία) μεταξύ υπο-ομίλων ομοφρόνων κρατών μελών αλλά το πλήρες όφελος αυτής της ενοποιημένης φορολογικής βάσης θα επιτευχθεί με τη συμμετοχή όλων των κρατών μελών.

5 ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΔΙΑΒΡΩΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ – ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- 5.1 Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Ε.Ε.
  - 5.1.1 Ο διττός χαρακτήρας της λογιστικής της Ε.Ε και της υποβολής εκθέσεων
  - 5.1.2 Από πού προέρχονται τα χρήματα
  - 5.1.3 Που πηγαίνουν τα χρήματα
- 5.2 ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ
  - 5.2.1 Η διάβρωση της φορολογικής βάσης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης
  - 5.2.2 Η διάβρωση της φορολογικής βάσης σε επίπεδο ΟΟΣΑ
- 5.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η ΔΙΑΒΡΩΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ - ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

5.1 Ο ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Πιστεύουμε ότι θα ήταν καλό για να μπορέσουμε να οδηγηθούμε σε σωστά συμπεράσματα στην παρούσα εργασία να αναφέρουμε κάποια πράγματα, αρχικά, σχετικά με τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. Έτσι θα κατανοήσουμε την πολιτική που ακολουθεί η Ένωση καθώς και πως επηρεάζεται αυτή από τους φορολογικούς παραδείσους και τις υπεράκτιες εταιρείες που εδρεύουν σε αυτούς.

5.1.1 Ο διττός χαρακτήρας της λογιστικής της Ε.Ε και της υποβολής εκθέσεων

Το λογιστικό σύστημα της Επιτροπής περιλαμβάνει δύο είδη λογαριασμών :

- i. Τους **λογαριασμούς του προϋπολογισμού** (που παρέχουν λεπτομερή καταχώρηση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού) και
- ii. Τους **γενικούς λογαριασμούς** (που χρησιμοποιούνται για την προετοιμασία του ισολογισμού και του οικονομικού αποτελέσματος).

Οι λογαριασμοί του προϋπολογισμού βασίζονται στην αρχή της τροποποιημένης λογιστικής βάσει ταμειακών συναλλαγών, που σημαίνει ότι οι συναλλαγές (δαπάνες και έσοδα) καταχωρίζονται στους λογαριασμούς μόνο όταν πληρώνονται ή λαμβάνονται μετρητά.

Οι γενικοί λογαριασμοί (ή καθολικό) χρησιμοποιούν τη λεγόμενη «διπλογραφική μέθοδο»¹⁰³ λογιστικής για την καταχώρηση όλων των εσόδων και δαπανών καθ' όλη τη διάρκεια του οικονομικού έτους. Οι γενικοί λογαριασμοί χρησιμοποιούνται για την κατάρτιση του οικονομικού αποτελέσματος και του ισολογισμού που συντάσσεται για να παρουσιάσει τη δημοσιονομική κατάσταση της Ε.Ε. στις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους.

---

¹⁰³ Διπλογραφική μέθοδος, καταγραφή των λογιστικών γεγονότων στο ημερολόγιο και καταχώρηση των μεταβολών που επέρχονται απ' αυτά στους λογαριασμούς του Γενικού Καθολικού. Ανάλυση των λογιστικών γεγονότων. Ισοζύγια λογαριασμών του Γενικού Καθολικού.

5.1.2 Από πού προέρχονται τα χρήματα

Η Ε.Ε. διαθέτει «ίδιους πόρους» για τη χρηματοδότηση των δαπανών της. Από νομική άποψη, αυτοί οι πόροι ανήκουν στην Ε.Ε. Τα κράτη μέλη τους εισπράττουν εξ ονόματος της Ε.Ε. και τους μεταφέρουν στον προϋπολογισμό της Ε.Ε.

Υπάρχουν τρία είδη ιδίων πόρων:

- Οι **παραδοσιακοί πόροι** (ΠΠ) που αποτελούνται κυρίως από δασμούς οι οποίοι βαρύνουν τις εισαγωγές προϊόντων που προέρχονται από τρίτα κράτη. Αποφέρουν περίπου 17,3 δις. ευρώ ή ποσοστό 15% των συνολικών εσόδων.
- Ο πόρος που βασίζεται στο **φόρο προστιθέμενης αξίας** (ΦΠΑ) είναι ένας ενιαίος ποσοστιαίος συντελεστής που εφαρμόζεται στην εναρμονισμένη βάση ΦΠΑ κάθε κράτους μέλους. Ο πόρος που βασίζεται στον ΦΠΑ αντιπροσωπεύει ποσοστό 15% των συνολικών εσόδων ή 17,8 δις ευρώ.
- Ο πόρος που βασίζεται στο **ακαθάριστο εθνικό εισόδημα**¹⁰⁴ (ΑΕΕ) είναι ένας ενιαίος ποσοστιαίος συντελεστής (0,73%) που εφαρμόζεται στο ΑΕΕ κάθε κράτους μέλους. Παρόλο που αποτελεί ένα εξισωτικό μέγεθος, είναι η μεγαλύτερη πηγή εσόδων και αντιπροσωπεύει σήμερα το 69% των συνολικών εσόδων ή 80 δις ευρώ.

Ο προϋπολογισμός περιλαμβάνει και άλλα έσοδα, όπως τους φόρους που καταβάλλονται από τους υπαλλήλους της Ε.Ε. επί των μισθών τους, τις συνεισφορές από τρίτα κράτη σε ορισμένα προγράμματα της Ε.Ε και τα πρόστιμα από τις εταιρείες που παραβαίνουν τους κανόνες ανταγωνισμού ή άλλους κανόνες. Αυτοί οι διάφοροι πόροι ανέρχονται περίπου σε 1,3 δις ευρώ, δηλαδή αντιπροσωπεύουν περίπου ποσοστό 1% του προϋπολογισμού. Τα προβλεπόμενα για το 2010 συνολικά έσοδα της Ε.Ε. ανέρχονται σε 122,9 δις ευρώ.

Εκτός από την έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, σχεδόν όλες οι δραστηριότητες απαιτούν νομική πράξη πριν από τη διενέργειά τους. Αυτό λαμβάνει τη μορφή πράξης εξουσιοδότησης ή νομικής βάσης, που προτείνεται από την Επιτροπή και εγκρίνεται από τη νομοθετική αρχή – μόνο από το Συμβούλιο ή μαζί με το Κοινοβούλιο σε πολλές περιπτώσεις.

¹⁰⁴ Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ), η αποτίμηση σε νομισματικές μονάδες του προϊόντος (που προκύπτει ως το άθροισμα των εισοδημάτων), το οποίο παράγεται κατά τη διάρκεια ενός έτους από συντελεστές παραγωγής που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας, ανεξάρτητα από το που βρίσκονται οι συντελεστές παραγωγής. Το ΑΕΕ προκύπτει δηλ. από το άθροισμα του ΑΕΠ και του καθαρού εισοδήματος από το εξωτερικό σε τιμές συντελεστών παραγωγής, στο οποίο αν προστεθούν οι καθαροί έμμεσοι φόροι μας δίνει το ΑΕΠ σε αγοραίες τιμές.

5.1.3 Που πηγαίνουν τα χρήματα

Ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ε.Ε. ισοδυναμεί με περίπου το 1% του εθνικού πλούτου της Ένωσης, που αντιστοιχεί σε περίπου 244 ευρώ ανά πολίτη της Ε.Ε.

Άμεσα ή έμμεσα, όλοι αποκομίζουμε οφέλη από κάποια δραστηριότητα που χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. είτε πρόκειται για πιο καθαρές παραλίες, για ασφαλέστερα τρόφιμα στα πιάτα μας, για καλύτερους δρόμους ή για την εγγύηση των θεμελιωδών μας δικαιωμάτων. Οι δράσεις και τα έργα που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. αντανακλούν τις προτεραιότητες που έχουν τεθεί από τις χώρες της Ε.Ε. σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Αυτές κατατάσσονται σε ευρείες κατηγορίες δαπανών (που καλούνται «τομείς») και 31 διαφορετικούς τομείς πολιτικής.

Ο προϋπολογισμός της Ε.Ε. χρηματοδοτεί δράσεις και έργα στους τομείς πολιτικής όπου όλες οι χώρες της Ε.Ε. έχουν συμφωνήσει να δρουν σε κοινοτικό επίπεδο. Αυτές οι αποφάσεις λαμβάνονται για πολύ πρακτικούς λόγους. Η συνένωση των δυνάμεων σε αυτούς τους τομείς μπορεί να αποφέρει καλύτερα αποτελέσματα σε μικρότερο κόστος.

Ωστόσο, υπάρχουν άλλες πολιτικές, όπου οι χώρες της Ε.Ε. έχουν αποφασίσει να μην δρουν σε κοινοτικό επίπεδο. Για παράδειγμα, η εθνική κοινωνική, οι συντάξεις, τα συστήματα υγείας ή εκπαίδευσης πληρώνονται από τις εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές κυβερνήσεις. Η «**αρχή της επικουρικότητας**»¹⁰⁵ διασφαλίζει ότι οι δραστηριότητες των οποίων η διαχείριση επιτυγχάνεται καλύτερα σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο χρηματοδοτούνται στο πλέον ενδεδειγμένο επίπεδο και ότι η Ένωση δεν παρεμβαίνει.

5.2 ΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΣΤΟΥΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥΣ

Τα κράτη αντιδρούν στο φαινόμενο της λειτουργίας των υπεράκτιων εταιρειών και οι αντιδράσεις τους εστιάζονται σε τρία αποτελέσματα της λειτουργίας αυτής και συγκεκριμένα:

---

¹⁰⁵ Η αρχή της επικουρικότητας ορίζεται από το άρθρο 5 της συνθήκης για τη ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Είναι μία από τις Βασικές Αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαίου, μαζί με την αρχή ειδικής εξουσιοδότησης, την αρχή αναλογικότητας και την αρχή κοινοτικής καλής πίστης. Σκοπός της αρχής αυτής είναι να εξασφαλίζεται ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατό πλησιέστερα στον πολίτη. Συγκεκριμένα ορίζει ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα πρέπει να δρα σε τομείς που δεν αποτελούν αρμοδιότητά της μόνο όταν η δράση της εξασφαλίζει καλύτερο αποτέλεσμα από αυτό των εθνικών κυβερνήσεων ή περιφερειακών ολοκληρώσεων.

- i. Στη διάβρωση που παρατηρείται στη φορολογική βάση των φορολογικά ανεπτυγμένων κρατών της αναπτυσσόμενης φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής από φυσικά ή νομικά πρόσωπα των κρατών αυτών.
- ii. Στη νομιμοποίηση κεφαλαίων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες μέσα από το ξέπλυμα χρήματος.
- iii. Στη δημιουργία προβλημάτων στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα.

5.2.1 Η διάβρωση της φορολογικής βάσης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σε επίπεδο Ε.Ε. το θέμα των υπεράκτιων εταιρειών στους φορολογικούς παραδείσους έχει απασχολήσει αρκετές φορές τα κοινοτικά όργανα όπως έχουμε διαπιστώσει στα προηγούμενα κεφάλαια. Στο πλαίσιο του κώδικα δεοντολογίας για την φορολογία των επιχειρήσεων του Δεκεμβρίου του 1997, τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να σταματήσουν να παρέχουν και σταδιακά να περιορίσουν, κάθε φορολογικό μέτρο το οποίο ήταν εν δυνάμει επιζήμιο. Τέτοιας μορφής μέτρα αναγνωρίζονται αυτά που καθιερώνουν σημαντικά χαμηλότερο πραγματικό επίπεδο φορολόγησης, συμπεριλαμβανομένης της μηδενικής φορολόγησης, σε σχέση με τα επίπεδα που ισχύουν κανονικά στο συγκεκριμένο κράτος μέλος. Τέτοιο επίπεδο φορολόγησης μπορεί να προκύψει από τον ονομαστικό φορολογικό συντελεστή, από τη φορολογική βάση ή από οποιονδήποτε άλλο σχετικό παράγοντα.

Κατά την εκτίμηση του επιζήμιου χαρακτήρα αυτών των μέτρων λαμβάνεται υπόψη μεταξύ άλλων:

- κατά πόσον τα πλεονεκτήματα παρέχονται αποκλειστικά σε μη κατοίκους της χώρας ή για συναλλαγές που διενεργούνται με μη κατοίκους,
- κατά πόσον τα πλεονεκτήματα είναι πλήρως αποκομμένα από την εγχώρια οικονομία, κατά τρόπο που να μην έχουν καμία επίπτωση στην εθνική φορολογική βάση,
- κατά πόσον τα πλεονεκτήματα προσφέρονται ακόμα και χωρίς να υπάρχει πραγματική οικονομική δραστηριότητα και ουσιαστική οικονομική παρουσία στο κράτος μέλος που τα παρέχει,
- κατά πόσον οι κανόνες υπολογισμού των κερδών από τις εσωτερικές δραστηριότητες πολυεθνικού ομίλου αποκλίνουν από τις διεθνώς παραδεκτές αρχές, κυρίως εκείνες που έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ, και
- κατά πόσον τα φορολογικά μέτρα στερούνται διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων κατά τις οποίες οι εκ του νόμου προβλεπόμενες ρυθμίσεις εφαρμόζονται με τρόπο ελαστικότερο και αδιαφανή σε διοικητικό επίπεδο.

5.2.2 Η διάβρωση της φορολογικής βάσης σε επίπεδο ΟΟΣΑ

Στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ¹⁰⁶ η Επιτροπή Φορολογικών Θεμάτων έχει από το 1998 ξεκινήσει μια προσπάθεια προσδιορισμού και εξάλειψης των δυσμενών φορολογικών πρακτικών, τόσο των κρατών μελών όσο και των τρίτων χωρών, θεωρώντας ότι η διάβρωση της φορολογικής βάσης από τις πρακτικές αυτές συνιστά σοβαρή απειλή για τις οικονομίες των ανεπτυγμένων χωρών.

Μια σαφής ένδειξη της ταχύτητας με την οποία αυξάνονται οι υπεράκτιες δικαιοδοσίες είναι και τα ποσά των κεφαλαίων που «κατοικούν» υπεράκτια. Το 1989 υπολογίστηκε ότι λιγότερο από 500 δις δολάρια κατατέθηκαν σε υπεράκτια κεφάλαια, ενώ δέκα χρόνια αργότερα, το 1998, το ποσό αυτό ανήλθε σε 5,2 τρις δολάρια.

Όπως σημειώνεται σε έκθεση του ΟΟΣΑ του 1998, μεταξύ 1985 και 1994 υπάρχει μία πενταπλάσια αύξηση των υπεράκτιων κεφαλαίων, ενώ το 1994 περισσότερα από 200 δις δολάρια έρεαν σε φορολογικά λιμάνια της Καραϊβικής Θάλασσας και του Νότιου Ειρηνικού.

Ο ΟΟΣΑ για τους μη συνεργάσιμους φορολογικούς παραδείσους λαμβάνει συντονισμένα μέτρα, περιλαμβανόμενης της μη φορολογικής αναγνώρισης δαπανών και πληρωμών που πραγματοποιούν επιχειρήσεις κρατών μελών του Οργανισμού προς υπεράκτιες εταιρείες των χωρών αυτών, καθώς και του παγώματος όλων των συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας που έχουν συνάψει με μέλη του Οργανισμού.

Βέβαια θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει αντίδραση κατά των δραστηριοτήτων του ΟΟΣΑ και κυρίως από τις ΗΠΑ, οι οποίες απέσυραν την υποστήριξή τους στον οργανισμό, προκειμένου αυτός να μη παρεμβάλλεται σε θέματα κυρίαρχων κρατών. Επίσης η ένωση των χωρών της Καραϊβικής είναι εναντίον της πίεσης που ασκείται από τον οργανισμό. Ακόμα ο ΟΟΣΑ υφίσταται κριτική από πολλές χώρες γιατί απέτυχε να εναντιωθεί στο Λουξεμβούργο και στην Ελβετία.

Ο μεγαλύτερος φορολογικός παράδεισος στον κόσμο σε όρους κεφαλαίων, όπου το επιτόκιο σε λογαριασμούς ξένων τραπεζών πληρώνεται ακαθάριστο και δεν υπάρχει μηχανισμός για ανταλλαγή πληροφοριών για τις επενδύσεις είναι η Αμερική (Manhattan). Επιπλέον όπως έχουμε προαναφέρει σε προηγούμενο κεφάλαιο, μπορείς να ιδρύσεις εταιρεία μέσω διαδικτύου και στο Delaware χωρίς ιδιαίτερο κόστος και ιδιαίτερες διατυπώσεις. Ο δεύτερος μεγαλύτερος φορολογικός παράδεισος είναι το Λονδίνο.

¹⁰⁶ Υπάρχουν τρεις Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί που ασχολούνται με τους «φορολογικούς παραδείσους» και τις δυσμενείς φορολογικές πρακτικές: ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η FATF (Financial Action Task Force) που δημιουργήθηκε από τους αρχηγούς των κρατών και των κυβερνήσεων των 7 κυριότερων βιομηχανικών κρατών του G7 από την προεδρία της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Παρίσι στις 14-15.7.1989 και το Forum για την Οικονομική Σταθερότητα Financial Stability Forum (FSF), που έχουν διερευνήσει τα 50 κέντρα offshore από διαφορετικές πλευρές.

5.3 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα τελευταία χρόνια η πολιτική των ανεπτυγμένων οικονομιών έναντι των ανταγωνιστικών υπεράκτιων αγορών υπήρξε σε γενικές γραμμές σταθερή: δυσφήμιση των υπηρεσιών τους σε βαθμό τέτοιο ώστε οι φορολογικοί παράδεισοι να θεωρούνται «τράπεζες» παράνομων κεφαλαίων.

Ωστόσο, ενώ η παγκόσμια κοινότητα επιστρατεύει πολιτικές μάρκετινγκ για να μετατρέψει τη λέξη offshore σε συνώνυμο του οργανωμένου οικονομικού εγκλήματος, ο ΟΟΣΑ ανακοινώνει επίσημα ότι οι φορολογικοί παράδεισοι είναι λιγότερο παράνομοι απ' όσο σήμερα πιστεύεται. Μάλιστα επισημαίνει ότι δεν πρέπει να συγχέεται το οικονομικό έγκλημα με τις offshore αγορές, καθώς αυτό ενυπάρχει σε όλες τις παγκόσμιες οικονομικές αγορές.

Παράλληλα οι ΗΠΑ, που έχουν υπάρξει πρωταγωνιστές στη μάχη εναντίον των φορολογικών παραδείσων αναλαμβάνουν αυτόνομη δράση, ανεξάρτητα από τις παγκόσμιες ελεγκτικές Αρχές, προχωρώντας σε μονομερείς συμβάσεις συνεργασίας με offshore κυβερνήσεις. Επιτυγχάνουν δε την πρόσβαση σε καίρια δεδομένα μεταφοράς κεφαλαίων που τους επιτρέπουν τη μείωση των διαφυγόντων φορολογικών κερδών τους με αντάλλαγμα την αδιάλειπτη λειτουργία των συνεργάσιμων φορολογικών παραδείσων. Παράδειγμα αποτελεί η σύναψη συμφωνίας με αυτόνομα κρατίδια της Καραϊβικής και πρόσφατα με την Ινδία, η οποία δεν παρέχει φορολογικά κίνητρα, αλλά αποτελεί ουσιαστική offshore αγορά παροχής υπηρεσιών outsourcing¹⁰⁷ στον τομέα της πληροφορικής.

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, η Ευρωπαϊκή ένωση αδυνατεί να προσφύγει στη λήψη ουσιαστικών μέτρων, δεδομένου ότι οι σημαντικότερες χρηματοοικονομικές αγορές εντός της Γηραιάς Ηπείρου είναι επί της ουσίας φορολογικοί παράδεισοι ή προσφέρουν υπό περιπτώσεις φορολογικά κίνητρα.

Εντέλει οι υπεράκτιες αγορές διατηρούν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα με την ανοχή των οικονομιών υψηλής φορολόγησης – που αδυνατούν να συντονιστούν – και με αντάλλαγμα τη μερική και υπό περιπτώσεις διαφάνεια των συναλλαγών η οποία σε πρώτη φάση πλήττει ιδιώτες με περιορισμένες offshore επενδύσεις, για παράδειγμα σε εταιρείες σε αμοιβαία κεφάλαια όπου γίνεται πλέον απαιτητή η διαφάνεια ως προς την ταυτότητα του επωφελούμενου των επενδύσεων αυτών. Ωστόσο οι υπηρεσίες που προσφέρονται από τις offshore αγορές δεν περιορίζονται στα φορολογικά κίνητρα και στη μυστικότητα των επενδυτών (που εν μέρει εξασφαλίζει την αποφυγή πληρωμής φόρων). Εκτείνονται σε μια ευρεία σειρά υπηρεσιών που έχει ως στόχο τη χαμηλού κόστους και εύκολη – χωρίς περιττούς περιορισμούς – διεξαγωγή εξειδικευμένων επιχειρηματικών εργασιών διαφόρων επιχειρήσεων.

¹⁰⁷ Outsourcing είναι η ανάθεση υπηρεσιών και εργασιών μιας επιχείρησης σε εξωτερικό συνεργάτη, που μπορεί να είναι είτε μια εταιρεία που εξειδικεύεται σ' ένα τομέα είτε ένας μεμονωμένος ιδιώτης, με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας για την επιχείρηση.

Είναι αξιοσημείωτη η σταθερά ανοδική ζήτηση για υπηρεσίες offshore που επιτυγχάνεται χάρη στη χρήση ψηφιακών δικτύων: η διαφήμιση και η έκταση των προσφερόμενων υπηρεσιών μέσω του παγκόσμιου ιστού έχουν κάνει εύκολη και προσιτή τη χρήση των υπηρεσιών τους.

Τα σημαντικότερο όμως είναι ότι οι υπηρεσίες δεν απευθύνονται αποκλειστικά σε μεγάλους επενδυτές, αλλά και σε άτομα με περιορισμένα σχετικά κεφάλαια που επιθυμούν να αντισταθμίσουν απώλειες σε απαξιωμένα χρηματοοικονομικά προϊόντα χωρών υψηλής φορολόγησης ή να μεταφέρουν τα χρήματά τους σε αγορές χαμηλότερου κόστους, αποφεύγοντας υπέρογκες φορολογικές επιβαρύνσεις απόδοσης και εισοδήματος.

Γενικά οι παράκτιες αγορές προσαρμόζονται, διεκδικώντας ουσιαστικότερο ρόλο και επιδιώκοντας μεγαλύτερη αποδοχή στην παγκόσμια οικονομική και πολιτική κοινότητα. Αρκετές από αυτές, αφενός έχοντας καθιερωθεί στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, αφετέρου επεκτείνοντας τις υπηρεσίες τους στον τομέα των ψηφιακών επενδύσεων, πετυχαίνουν την ουσιαστική ενσωμάτωσή τους στη διεθνή οικονομία.

Η τελευταία πιθανόν δεν θα επιδιωχθεί να ανατραπεί, αν η συνεργασία τους με τις λοιπές χώρες σε επίπεδο ανταλλαγής οικονομικών δεδομένων αποδειχτεί ικανοποιητική. Επομένως η παγκόσμια κοινότητα φαίνεται ότι, προς το παρόν τουλάχιστον, βρήκε ένα σημείο πολιτικής ισορροπίας, αποδεχόμενη τη συνύπαρξή της με τις αμφισβητούμενες υπεράκτιες αγορές σε πολιτικό πάντα επίπεδο, δεδομένου ότι στο επιχειρηματικό περιβάλλον ήταν πάντα αποδεκτές.

Το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών καταρρίπτει έναν ακόμη μύθο: αυτόν που θέλει τους φορολογικούς παραδείσους να στηρίζουν το συγκριτικό τους πλεονέκτημα μόνο στη φορολογική τους πολιτική. Ο τομέας της ανωνυμίας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς δεν περιορίζεται μόνο σε πολιτικές όπως η προστασία της ταυτότητας των ιδιοκτητών νομικών προσώπων. Εκτείνεται σε υπηρεσίες όπως η έκδοση πιστοποιητικών ταυτότητας που αντικαθιστούν την πραγματική ταυτότητα συναλλασσομένου. Στα πιστοποιητικά αυτά περιλαμβάνονται άδειες οδήγησης αναγνωρισμένες από παγκόσμιο οργανισμό πιστοποίησης ή πιστοποιητικά επαγγελματικής και γνωστικής κατάρτισης. Στις περισσότερες χώρες αυτά θεωρούνται παράνομα βέβαια, ωστόσο παίζουν τον ρόλο βοηθητικών πιστοποιητικών που προστατεύουν την πραγματική ταυτότητα του ατόμου, τουλάχιστον για περιορισμένες συναλλαγές που έχουν ως αφετηρία το χρηματοπιστωτικό σύστημα των περιοχών αυτών.

Ο τομέας της διακίνησης κεφαλαίων, παρότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των υπηρεσιών συγκέντρωσης επενδυτικών κεφαλαίων στις υπεράκτιες αγορές έχει αποκτήσει ιδιαίτερη βαρύτητα τα τελευταία χρόνια, καθώς οι σύγχρονες τεχνολογίες αυξάνουν τις δυνατότητες τάχιστα διακίνησης κεφαλαίων και άμεσης παρακολούθησής τους από τους επενδυτές. Ενδεικτική είναι η χρήση ψηφιακού χρήματος ή πιστωτικών καρτών που επιτρέπουν την ασφαλή μεταφορά κεφαλαίων εκτός των φορολογικών παραδείσων.

Όσον αφορά την ελληνική πραγματικότητα, η αλήθεια είναι ότι η αφύπνιση ήρθε με αρκετή χρονική υστέρηση. Ήταν για δεκαετίες κοινό μυστικό ότι η πλειονότητα των

υπεράκτιων εταιρειών ελληνικών συμφερόντων, αφορούσαν «επιχειρήσεις» με μοναδικό πάγιο στοιχείο ένα ακίνητο συνήθως μεγάλης αξίας χωρίς καμία εμπορική δραστηριότητα. Επειδή δε τέτοιες καταστάσεις στην Ελλάδα συνήθως παίρνουν μυθικές διαστάσεις, τελικά η ίδρυση υπεράκτιων εταιρειών από έλληνες πολίτες, κυρίως στην Κύπρο, εμφανίζονται διάφορα κυπριακά γραφεία συμβούλων επιχειρήσεων να εκπροσωπούν μερικές χιλιάδες υπεράκτιες επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων που ελάχιστες από αυτές στην ουσία εξυπηρετούν κάποιο συγκεκριμένο σκοπό. Ο μεγαλύτερος αριθμός των εταιρειών αυτών συνήθως ιδρύθηκαν χωρίς κάποιο συγκεκριμένο λόγο, αλλά στα πλαίσια του «να υπάρχει ένα φορολογικό βοήθημα εκτός Ελλάδας» σε περίπτωση που η επιχείρηση εντός χώρας εμφανίσει υπερβολικά κέρδη και κατά συνέπεια θα πρέπει να αποδοθούν μεγάλοι φόροι. Η αλήθεια είναι ότι οι περισσότερες από τις εταιρείες αυτές ιδρύθηκαν την εποχή της ανόδου του χρηματιστηρίου, όταν υπήρχαν υπερβολικές οικονομικές προσδοκίες από τους έλληνες επιχειρηματίες, με συνέπεια να αδρανήσουν στις μεταγενέστερες χαλεπές εποχές. Μερικές από αυτές, που τελικά εξυπηρετούν το σκοπό για τον οποίο ιδρύθηκαν, συνήθως ασχολούνται με «transfer pricing» σε εικονικές τριγωνικές συναλλαγές, με σκοπό τη μείωση των κερδών ή την αύξηση του κόστους των μητρικών επιχειρήσεων. Στην περίπτωση δε της κυπριακής πραγματικότητας όπου υπήρξε μετασχηματισμός των υπεράκτιων επιχειρήσεων σε κυπριακές, συνήθως αυτές αποδέχθηκαν την αλλαγή, επειδή παρά την αλλαγή του φορολογικού συντελεστή, αυτός παρέμεινε ιδιαίτερα χαμηλός, υστερώντας ουσιαστικά κατά είκοσι και πλέον μονάδες του μέσου ελληνικού φορολογικού συντελεστή επιχειρήσεων. Επιπλέον η αμφιλεγόμενη μέχρι τότε υπεράκτια οντότητα, ενδύθηκε τον μανδύα της επιχείρησης της Ε.Ε.

Ένα άλλο μέρος των υπεράκτιων εταιρειών ελληνικών συμφερόντων αποτελούν αυτές που όπως προαναφέρθηκε έχουν ιδρυθεί για να προστατεύσουν τον ή τους μετόχους από την αποκάλυψη της ακίνητης περιουσίας που διαθέτουν και μπορούμε να πούμε ότι αποτελούν τις «σταθερές αξίες» στην ελληνική πραγματικότητα, επειδή οποιαδήποτε νομοθετική παρέμβαση και αν υπάρξει, τελικά σε ελάχιστες περιπτώσεις θα αποκαλυφθούν οι πραγματικοί ιδιοκτήτες ακινήτων σε επίπεδο φυσικών προσώπων, μιας και τα άτομα αυτά εμφανίζουν ελάχιστα φορολογητέα εισοδήματα.

Σε περίπτωση δε που αυτοί θεωρήσουν τελικά ασύμφορη τη διατήρηση των ακινήτων στην υπεράκτια εταιρεία λόγω υπερβολικών φορολογικών επιβαρύνσεων, είναι σίγουρο ότι θα προτιμήσουν να τα μεταβιβάσουν σε άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, παρά να εμφανιστούν αυτοί ως πραγματικοί ιδιοκτήτες.

Είναι αλήθεια ότι μετά την εφαρμογή του ν. 3091/2002, από την 1/1/2003, ο νομοθέτης έχει προσπαθήσει σοβαρά να βάλει όρια στη δράση των υπεράκτιων εταιρειών στον ελλαδικό χώρο. Βέβαια, όσον αφορά τα ακίνητα και σύμφωνα με τα όσα προαναφέρθηκαν, θεωρούμε απίθανο να επιτευχθούν σε μεγάλο ποσοστό οι επιδιώξεις του νομοθέτη επειδή οι πραγματικοί κάτοχοι των συγκεκριμένων ακινήτων επιθυμούν την ανωνυμία τους με οποιοδήποτε κόστος. Πολλά απ' αυτά τα πρόσωπα πιστεύουμε ότι ανήκουν στον πολιτικό ή καλλιτεχνικό χώρο και μια τέτοια δημόσια αποκάλυψη θα έβλαπτε την προσωπική τους εικόνα με απώλειες και σε πολλά άλλα επίπεδα.

Πολλοί πραγματικοί κάτοχοι τέτοιων ακινήτων είναι είτε φυσικά πρόσωπα που βρίσκονται σε καθεστώς πτώχευσης, οποιαδήποτε δε προσωπική περιουσία θα αποτελούσε άμεσο στόχο των πιστωτών τους, είτε εμφανίζουν ελάχιστα προσωπικά εισοδήματα επειδή είναι συνήθως κάτοχοι εταιρικών μεριδίων ή μετοχών εταιρειών που δεν αποδίδουν σχεδόν ποτέ μέρισμα λόγω συνεχώς εμφανιζομένων ζημιών με συνέπεια να παρουσιάζουν πρόβλημα σχετικά με το «πόθεν έσχες»

Πιο σημαντική συμβολή στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής μέσω των υπεράκτιων εταιρειών είχε η διάταξη της παραγράφου 7 του άρθρου 5 του ν. 3091/2002 (ΦΕΚ 330 Α/24.12.2002), με την οποία οριζόταν ότι δεν αναγνωρίζονται αποσβέσεις στα πάγια επιχειρήσεων που έχουν αποκτηθεί από υπεράκτια εταιρεία των οποίων δεν είναι κατασκευάστρια. Η συγκεκριμένη διάταξη περιόρισε δραστικά τη δυνατότητα των επιχειρήσεων για αυξημένες αποσβέσεις και κατά συνέπεια μειωμένα κέρδη, σε πάγια που ενώ είχαν πραγματική καταγωγή τη χώρα κατασκευής τους, τελικά εμφανιζόταν να αγοράζονται από κάποια υπεράκτια δικαιοδοσία με μοναδικό σκοπό την υπερκοστολόγησή τους. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η συγκεκριμένη πρακτική ακολουθούταν ακόμα και στη περίπτωση όπου χώρα κατασκευής και πραγματικής πώλησης των παγίων ήταν χώρα της Ε.Ε., με συνέπεια στην περίπτωση αυτή να μην υφίστατο υποχρέωση καταβολής του φόρου προστιθέμενης αξίας κατά την εισαγωγή στη χώρα. Οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις προτιμούσαν να εμφανίσουν την πράξη ως εισαγωγή από τρίτη – υπεράκτια χώρα και κατά συνέπεια να αναγκασθούν να εκτελωνίσουν τα αγαθά καταβάλλοντας άμεσα τον Φ.Π.Α. Φυσικά τον φόρο αυτό τον συμψηφίζουν την επόμενη φορολογική περίοδο με την υποβολή της περιοδικής δήλωσης Φ.Π.Α. Η αλήθεια όμως είναι ότι οι επιχειρήσεις αυτές δεν ενδιαφερόταν μόνο για τις αυξημένες, εικονικές αποσβέσεις, αλλά συνήθως για την επιδότηση της επένδυσης που είχαν μέσω του εκάστοτε αναπτυξιακού νόμου, ή την επιδότηση που είχαν επιτύχει από κοινοτικούς πόρους. Έτσι αν η ίδια συμμετοχή στην επένδυση ήταν π.χ. 50%, στην ουσία η επιχείρηση όχι μόνο δεν συμμετείχε με ίδια κεφάλαια στην επένδυση, αλλά μέσω της υπερτιμολόγησης κάλυπτε το σύνολο του ποσού.

Τέλος, το μεγαλύτερο πρόβλημα που θεωρούμε ότι δημιουργεί τουλάχιστον στην Ελλάδα το φαινόμενο των υπεράκτιων εταιρειών είναι αυτό της υπερτιμολόγησης κατά την αγορά προϊόντων και πρώτων υλών, γνωστό ως «transfer pricing». Τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερα αγαθά εισάγονται στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες πολλές χώρες της Ε.Ε και όχι μόνο, από χώρες χαμηλού κόστους και κυρίως από την Κίνα. Επειδή όμως η αξία εισαγωγής των αγαθών αυτών είναι ελάχιστη σε σχέση με τη τιμή πώλησής τους, ο δρόμος τιμολόγησής τους συνήθως περνάει από κάποια υπεράκτια δικαιοδοσία, έτσι ώστε τελικά η επιχείρηση να εμφανίσει μειωμένα κέρδη και χαμηλή φορολογική δαπάνη. Οι φορολογικές αρχές της Ελλάδας είναι ιδιαίτερα δύσκολο να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο αυτό επειδή σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία θα πρέπει να αποδειχθεί σχέση κεφαλαίου ή φορέων (εταίρων - μετόχων) μεταξύ της υπεράκτιας και της ελληνικής εταιρείας. Η μεν σχέση κεφαλαίου δεν αποδεικνύεται ποτέ επειδή θα ήταν αφελές η ημεδαπή εταιρεία να συμμετάσχει στο κεφάλαιο της υπεράκτιας, η δε σχέση συμμετοχής των ιδίων φυσικών ή νομικών προσώπων και στις δύο εταιρείες προστατεύεται με την σύσταση των εμπιστευμάτων (trusts).

Το σημείο στο οποίο θεωρούμε ότι ο νόμος επιτυγχάνει πλήρως τους στόχους του, είναι η μη αναγνώριση δαπανών με βάση φορολογικά στοιχεία που προέρχονται από υπεράκτιες εταιρείες. Ήταν κοινό φαινόμενο, ελληνικές επιχειρήσεις με σημαντική κερδοφορία, να «ιδρύουν» εταιρείες σε υπεράκτιες δικαιοδοσίες, από τις οποίες αντλούσαν δαπάνες συνήθως μέσω υποτιθεμένων παροχών υπηρεσιών για οργάνωση και διοίκηση των ημεδαπών επιχειρήσεων.

Τι συνέπειες μπορεί να επιφέρει ο φορολογικός ανταγωνισμός καθώς και η αποδυνάμωση της φορολογικής βάσης από τους φορολογικούς παραδείσους; Ο φορολογικός ανταγωνισμός επιφέρει αναποτελεσματικά χαμηλά επίπεδα φορολόγησης με περαιτέρω επίπτωση στο επίπεδο των παρεχομένων δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών, σε συνδυασμό βέβαια και με την εμφάνιση των φορολογικών παραδείσων οδήγησαν πολλά κράτη μέλη της Ε.Ε στη μείωση, αρχικά τουλάχιστον, των φορολογικών τους συντελεστών. Όσον αφορά την αποδυνάμωση της φορολογικής βάσης, μία εκδοχή για την ερμηνεία αυτής της δυσχέρειας, ενόψει και της ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων, είναι πως οι εύποροι έχουν εναποθέσει τα κεφάλαιά τους σε χώρες, οι οποίες όχι απλά δεν τους φορολογούν, αλλά καθιστούν σχεδόν αδύνατο για τις χώρες καταγωγής να εισπράξουν οι ίδιες τους φόρους, καθώς δεν παρέχεται επαρκής πληροφόρηση από τις τοπικές αρχές. Τα κράτη μέλη της Ε.Ε καθώς και τα όργανά της άρχισαν να αντιδρούν σθεναρά και μόνο στο άκουσμα των φορολογικών παραδείσων και απείλησαν κατά καιρούς με κυρώσεις όσους δεν συμμορφωθούν και δεν ανταποκριθούν στα δικά τους μέτρα, όπως είναι η άρση απορρήτου, που προσφέρουν οι φορολογικοί παράδεισοι. Έτσι τα κράτη μέλη της Ε.Ε. εναντιώθηκαν στους φορολογικούς παραδείσους. Η Ε.Ε διακριτικά στην αρχή κινήθηκε σε μια κατεύθυνση περιορισμού του φαινομένου, επιδιώκοντας τη σταδιακή προσαρμογή των δικαιοδοσιών που δραστηριοποιούνται στην παροχή των φορολογικών διευκολύνσεων. Παρά ταύτα η ανομοιογένεια των φορολογικών συστημάτων των ίδιων των κρατών μελών διαμορφώνουν ένα μη ανταγωνιστικό περιβάλλον αφού οι φορολογίες διαφοροποιούνται από χώρα σε χώρα. Τα κράτη μέλη λοιπόν «χάνουν» εθνικά έσοδα, κατ' επέκταση έχουμε μείωση και στα έσοδα της Ε.Ε. Επομένως και εκείνη με τη σειρά της μειώνει τις χρηματοδοτήσεις, τις επιδοτήσεις καθώς και τα κονδύλια στα πλαίσια στήριξης για τα κράτη μέλη της. Η ανάπτυξη των κρατών μελών φαντάζει πιο δύσκολη κάτω από αυτές τις συνθήκες. Η Γηραιά Ήπειρος μάλλον αισθάνεται ότι «χάνει έδαφος». Είναι αναμενόμενο λοιπόν να οδηγηθεί και σε αύξηση επιτοκίου δανεισμού, τα οποία δάνεια παρέχει στα κράτη μέλη της.

Ο διαφορετικός τρόπος φορολογικής μεταχείρισης των προϊόντων αποταμίευσης από τα επιμέρους κράτη μέλη αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για τους κατοίκους ενός κράτους μέλους να μεταφέρουν και τοποθετήσουν τις αποταμιεύσεις τους σε πιστωτικά ιδρύματα των άλλων κρατών μελών. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της κατάστασης αυτής αποτέλεσε η περίπτωση της Γερμανίας η οποία αποφάσισε να επιβάλλει από την 1^η Ιανουαρίου 1989, έναν φόρο επί των προϊόντων αποταμίευσης με συντελεστή 10% που παρακρατούνταν στην πηγή. Οι αποταμιευτές κάτοικοι της Γερμανίας αντέδρασαν κατά τρόπο άμεσο και ριζικό στο εν λόγω φορολογικό μέτρο, μεταφέροντας τις

αποταμιεύσεις τους σε τραπεζικά ιδρύματα της αλλοδαπής και κυρίως του Λουξεμβούργου. Πράγματι, σε μερικές εβδομάδες 100 δις γερμανικά μάρκα, (εκαταρίστηκαν) σε γειτονικές χώρες και κατατέθηκαν στις τράπεζες αυτών¹⁰⁸.

Ανεξάρτητα όμως από τις αρνητικές επιπτώσεις νομικού και ηθικού περιεχομένου που προκαλούν στα κράτη μέλη η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή των κατοίκων τους για τα εισοδήματα από προϊόντα αποταμίευσης τα φαινόμενα αυτά επιφέρουν και ορισμένα δυσμενή αποτελέσματα στα δημόσια οικονομικά των κρατών μελών.

Πράγματι, τα φαινόμενα αυτά συντελούν στη μείωση των δημοσιονομικών εσόδων με αποτέλεσμα τα εν λόγω κράτη να αντιμετωπίζουν προβλήματα στην προσπάθεια ισοσκέλισης των εθνικών τους προϋπολογισμών. Η κατάσταση αυτή είναι ιδιαίτερα ανησυχητική κατά την παρούσα περίοδο για τα δημόσια οικονομικά των κρατών μελών της ευρωζώνης, που οφείλουν να μειώσουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά τους ελλείμματα¹⁰⁹. Εξάλλου, η μείωση των δημοσίων εσόδων για τους παραπάνω λόγους συντελεί στον περιορισμό των πιστώσεων που προορίζονται να καλύψουν τα προγράμματα δημοσίων επενδύσεων των κρατών μελών με περαιτέρω αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας και την υποβάθμιση των υποδομών των δημοσίων εγκαταστάσεων¹¹⁰.

Πολλά έχουν ειπωθεί σχετικά με τις offshore εταιρείες, πολλές από τις οποίες κατηγορούνται, από κάποιους, για παράνομες συναλλαγές και εγκληματικές πράξεις. Ακόμα και τρομοκρατικές επιθέσεις επιρρίπτουν πολλοί στους φορολογικούς παραδείσους και ειδικότερα σε offshore εταιρείες που εμπλέκονται σε ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Τι γίνεται όμως σήμερα; Θεωρούμε κατ' αρχήν ότι ενώ κάποιες υπεράκτιες δικαιοδοσίες ξεκίνησαν ως αδύναμες οικονομίες και θεώρησαν ότι η παροχή υπεράκτιων διευκολύνσεων ήταν ένας από τους ελάχιστους τρόπους εξασφάλισης εθνικών εσόδων, στη συνέχεια μετεξελίχθηκαν σε σοβαρά οικονομικά κέντρα με σημαντική συνεισφορά στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα. Το μεγάλο πρόβλημα όμως είναι ότι ενώ εξασφαλίζουν εθνικούς πόρους στην ουσία μειώνουν σημαντικά φορολογικά έσοδα άλλων κρατών. Αλλά το παράδοξο είναι ότι εθελοτυφλούν θεωρώντας ότι δεν διαταράσσουν το παγκόσμιο σύστημα. Από την άλλη όμως, μεριά απαγορεύουν στις υπεράκτιες επιχειρήσεις να έχουν δραστηριότητα εντός της δικής τους χώρας.

Σύμφωνα με μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο, οι κύπριοι σύμβουλοι επιχειρήσεων δεν δέχονται ότι η Κύπρος υπέθαλπε και προφανώς συνεχίζει να υποθάλπει την παγκόσμια φοροδιαφυγή. Η Κύπρος για να καταφέρει να γίνει τελικά πλήρες μέλος της Ε.Ε. αναγκάστηκε να αποποιηθεί του οφέλους που αποκόμιζε από της εγκατάσταση των υπεράκτιων εταιρειών. Αμέσως όμως μετά μείωσε τον φορολογικό της συντελεστή στο 10% έτσι ώστε να αποτρέψει τη μαζική αποχώρηση των εταιρειών αυτών. Εκείνο όμως που είναι ιδιαίτερα προκλητικό είναι το γεγονός ότι για τα εισοδήματα που προέρχονται εκτός του νησιού, φορολογείται η επιχείρηση μόνο αν η

¹⁰⁸ G. Merland, σ. 641.

¹⁰⁹ N. Μπάρμπα, Στοιχεία Δημοσιονομικού δικαίου, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, 2002, σ. 195.

¹¹⁰ J. L. Besson, Faut-il craindre la concurrence fiscale ? RFFP, 2000, σ. 231.

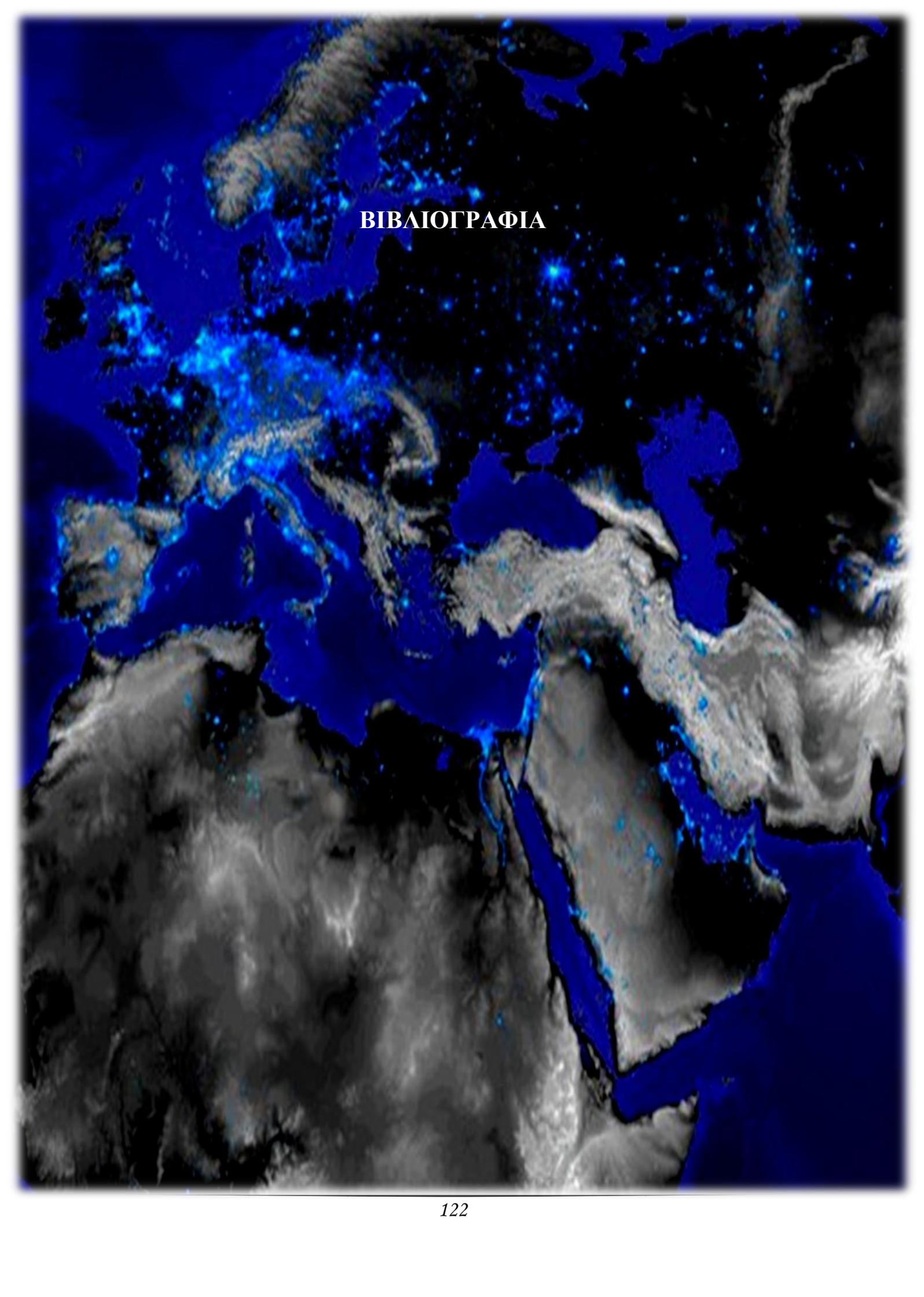
διοίκησή της ασκείται από την Κύπρο. Ασκείται δε η διοίκηση από την Κύπρο, όταν οι διοικούντες κατοικούν στο νησί για διάστημα μεγαλύτερο του ενός εξαμήνου. Σε αντίθετη περίπτωση φορολογούνται οι διοικούντες στο χώρο μόνιμης κατοικίας τους. Τι γίνεται συνήθως σε αυτή την περίπτωση; Εξευρίσκεται και δηλώνεται ως τόπος διαμονής των προσώπων της διοίκησης συνήθως μια υπεράκτια δικαιοδοσία που δεν φορολογεί τα εισοδήματα των φυσικών προσώπων, όταν αυτά προέρχονται από πηγές εκτός της δικαιοδοσίας (π.χ. British, Virgin Islands). Όλες λοιπόν οι πρώην υπεράκτιες εταιρείες στη Κύπρο είναι στη ουσία εικονικές και δε εξυπηρετούν πραγματικές εμπορικές δραστηριότητες; Όχι πάντα. Η μεγαλύτερη υπεράκτια εταιρεία που έδρευε στο νησί η «Columbia» και αντιπροσώπευε ναυτιλιακές δραστηριότητες, είχε δε μεγάλες εγκαταστάσεις και απασχολούσε σημαντικό αριθμητικό προσωπικό στην Κύπρο, μετά την αλλαγή της νομοθεσίας μετατράπηκε σε κυπριακή εταιρεία και πραγματοποίησε σοβαρές ξενοδοχειακές επενδύσεις στο νησί.

Μπορεί όμως να προστατευθεί η ελληνική πολιτεία από τη φοροδιαφυγή που πραγματοποιείται μέσω αυτών των επιχειρηματικών σχημάτων; Στην πραγματικότητα όχι επειδή η εμφανιζόμενη στην παρούσα περίπτωση κυπριακή εταιρεία απολαμβάνει της αξιοπιστίας της επιχείρησης της E.E. Ακριβώς το ίδιο πρόβλημα υφίσταται και με τις Βρετανικές εταιρείες προμήθειας, οι οποίες στην ουσία είναι υποκρυπτόμενες υπεράκτιες επιχειρήσεις. Το πρόβλημα κατά τη γνώμη μας μπορεί να αντιμετωπισθεί σε εθνικό επίπεδο, με τη προσθήκη διάταξης στην φορολογική μας νομοθεσία που να μην αναγνωρίζει κόστος αγορών, δαπάνες και αποσβέσεις επιχειρήσεων που προέρχονται από χώρες στις οποίες τα εισοδήματά τους δε φορολογούνται λόγω ειδικών φορολογικών διατάξεων ή φορολογούνται κατ' ελάχιστον (περίπτωση κυπριακής εταιρείας με δραστηριότητες και διοίκηση εκτός Κύπρου και Βρετανικής εταιρείας αντιπροσώπευσης με φορολογία στο ποσοστό προμήθειας). Όσον αφορά δε την αποκάλυψη αυτών των χωρών και των εταιρειών, πιστεύουμε ότι ο ελεγκτικός φορολογικός μηχανισμός της χώρας μας είναι σε θέση να αποκαλύψει τέτοιες περιπτώσεις, καθώς και άλλοι ελεγκτικοί φορολογικοί μηχανισμοί κρατών μελών της E.E.

Μια άλλη περίπτωση μη αναγνώρισης κόστους αγορών, δαπανών και αποσβέσεων θα πρέπει να αποτελέσει περίπτωση χωρών όπως η Ελβετία που κατά σύστημα και χρησιμοποιώντας διάφορες δικαιολογίες, αρνείται να παράσχει στοιχεία σε περιπτώσεις συναλλαγών ημεδαπών επιχειρήσεων με αντίστοιχες Ελβετικές. Σε περιπτώσεις που οι ελληνικές φορολογικές αρχές ζήτησαν πληροφορίες από τις αντίστοιχες ελβετικές για κάποια συναλλαγή, οι ελβετικές απάντησαν ότι δεν ήταν σε θέση να τις δώσουν επειδή η εκεί εταιρεία είχε ελεγχθεί και καταστρέψει τα βιβλία της. Θεωρούμε ότι η ελληνική φορολογική νομοθεσία θα πρέπει να μεταθέσει την υποχρέωση προσκόμισης πληροφοριών για τέτοιες συναλλαγές στην ημεδαπή επιχείρηση, σε περίπτωση δε που αδυνατεί να τις προσκομίσει να μην αναγνωρίζονται τα αντίστοιχα κόστη ή δαπάνες.

Συμπερασματικά πιστεύουμε ότι στην περίπτωση των υπεράκτιων διαδικασιών υπάρχει πολυπλοκότητα και η αντιμετώπιση θα πρέπει να είναι κατά περίπτωση. Οι υπεράκτιες επιχειρήσεις αποτελούν μία πραγματικότητα και τα προβλήματα τα οποία αυτές προκαλούν στην εθνική οικονομία, της εκάστοτε χώρας και κατ' επέκταση στις

χώρες της Ε.Ε και στο σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας, δεν αντιμετωπίζονται με αφορισμούς. Τέλος, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οποιοδήποτε εισόδημα προκύπτει με πλάγιους τρόπους και μένει αφορολόγητο, τελικά καταλήγει σε κάποιο φυσικό πρόσωπο για να το καταναλώσει, εκεί δε θα πρέπει να επικεντρωθεί η προσπάθεια του ελληνικού φορολογικού μηχανισμού, ώστε να το αποκαλύψει και να το φορολογήσει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

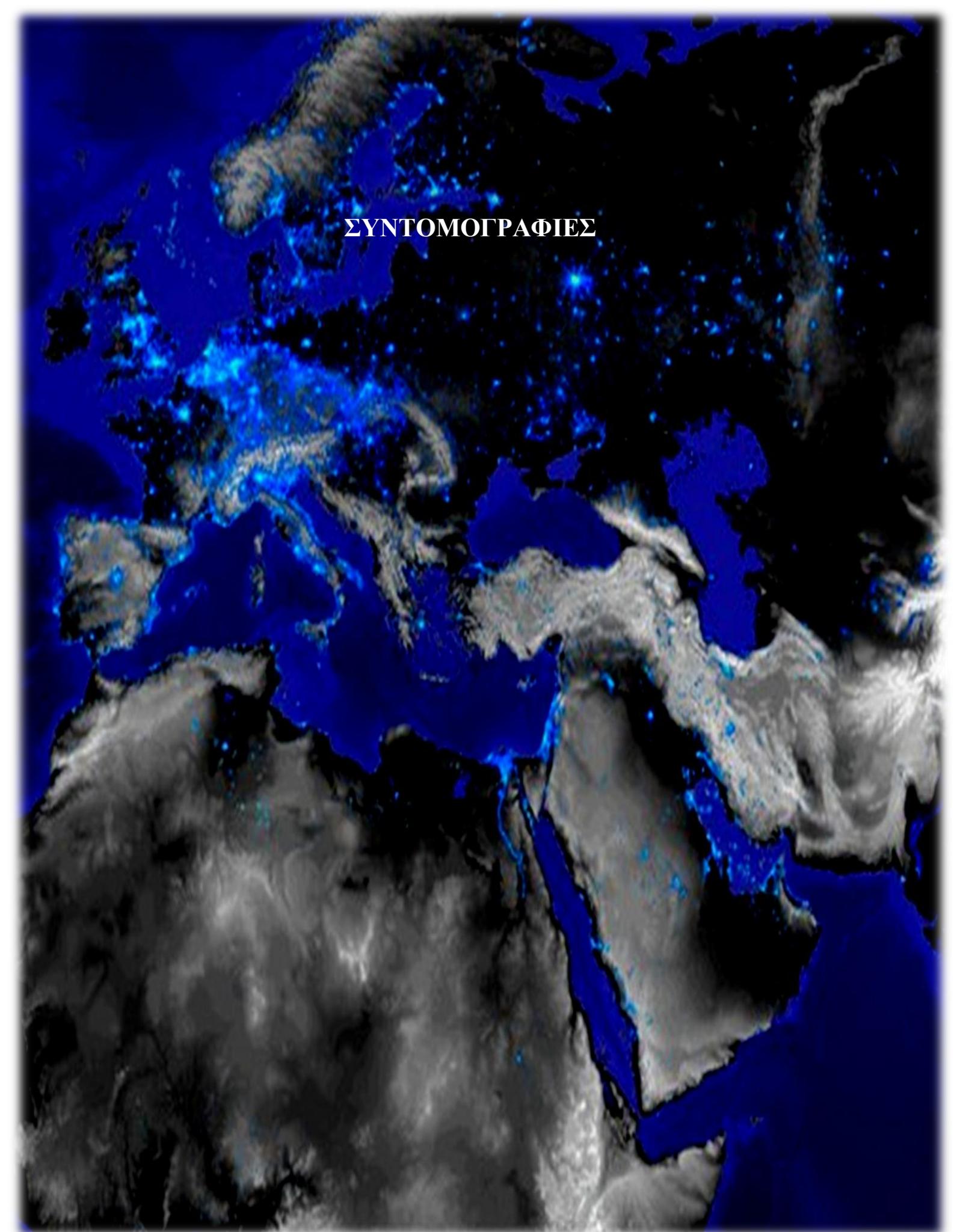
- Αναστόπουλου Ι., Φορτσάκη Θ., **Φορολογικό Δίκαιο**, Αθήνα - Κομοτηνή 2003.
- Γεωργακόπουλου - Πατσουράτη, **Δημόσια Οικονομική**, Αθήνα 1991.
- Γιοβαννόπουλου Ρ., **Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα**, Έκδοση του Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου υπό την επιμέλεια Β. Σκουρή, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2003.
- Δούβης Π., « **Offshore** » δραστηριότητες, Αθήνα 2003.
- Λεοντάρης Μ., « Έννοια της εξωχώριας εταιρείας » «Γενικό Λογιστικό Σχέδιο», Αθήνα 2004.
- Μπάρμπας Ν., **Στοιχεία Δημοσιονομικού Δικαίου**, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2002.
- Μπάρμπας Ν., **Άμεσοι Φόροι και Κοινοτικό Δίκαιο**, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2005.
- Στάγκου Π., Σαχπεκίδου Ε., **Δίκαιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2000.
- Τότσης Χ., **Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος Φυσικών & Νομικών Προσώπων**, 2003
- Φινοκαλιώτης Κ., Μπάρμπας Ν., **Δημόσια Οικονομικά**, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2001.
- Χατζηϊωακειμίδου Ε., **Η Επίδραση του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου στις Διμερείς Συμβάσεις Αποφυγής της Διπλής Φορολογίας**, ΕΕΕυρΔ 2004, σ. 33.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Assimacopoulou E., **L ' harmonisation de la fiscalité de l ' épargne dans les pays de la Communauté européenne**, LGDJ, 2000, σ. 174-175.
- Belle R. M. Antoine., **Confidentiality in offshore Financial Law**, Oxford University Press. 2002.
- Bromma Hubert. **How to Invest in Offshore Real Estate and Pay Little or No Taxes**. McGraw Hill Education Europe. 2007.
- Communier J .M., **Droit fiscal communautaire**, Bruyland, 2001, σ. 2-3
- De Frèminet P, **A défaut d ' une harmonization, une coordination fiscale est-elle possible ?** , Petites affiches, 15 Μαΐου 2002.
- Merland G **La coordination de la fiscalité de l ' épargne une exemple de la construction européenne** , RTDeur 2003, σ. 637.
- Didier P., La notion de la concurrence fiscale, Arch. phil. droit 16 (2002) σ. 103
- Euzéby- R.- Marques M., **Mondialisation de l ' économie et concurrence fiscale: des ,menaces pour le ,modèle social européen**, RMCUE 2003 σ. 310.
- Fogle B., **Offshore**. Penguin Books Ltd. 2007.

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΕΣ

- www.soel.gr
- www.europa.eu
- www.naftemporiki.gr
- www.taxheaven.gr
- www.capital.gr
- www.logistis.gr
- www.pandektis.gr

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑ

<i>Α.Ε.Π</i>	<i>Ακαθάριστο Ευχώριο Προϊόν</i>
<i>Α.Ξ.Ε</i>	<i>Άμεσες Ξένες Επενδύσεις</i>
<i>Δ.Ε.Κ</i>	<i>Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Κοινότητας</i>
<i>Δ.Ν.Τ</i>	<i>Διεθνές Νομισματικό Ταμείο</i>
<i>Ε.Ε</i>	<i>Ευρωπαϊκή Ένωση</i>
<i>Ε.Κ</i>	<i>Ευρωπαϊκή Κοινότητα</i>
<i>Ε.Κ.Τ</i>	<i>Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο</i>
<i>Μ.Μ.Ε</i>	<i>Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις</i>
<i>Ο.Ν.Ε</i>	<i>Οικονομική και Νομισματική Ένωση</i>
<i>Ο.Ο.Σ.Α</i>	<i>Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης</i>
<i>Ο.Σ.Ε.Κ.Α</i>	<i>Οργανισμός Συλλογικών Επενδύσεων Κινητών Αξιών</i>
<i>Π.Τ.Α.Μ</i>	<i>Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας</i>
<i>Σ.Σ.Α</i>	<i>Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης</i>

ΑΓΓΛΙΚΗ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΑ

<i>A.I.G</i>	<i>American International Group</i>
<i>CF&P</i>	<i>Center of Freedom and Prosperity</i>
<i>I.R.S</i>	<i>International Revenue Service</i>
<i>G.A.O</i>	<i>Government Accountability Office</i>
<i>G.F.I</i>	<i>Global Financial Integrity</i>
<i>S.T.D</i>	<i>Saving Tax Directive</i>
<i>T.J.N</i>	<i>Tax Justice Network</i>